ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ

Α΄

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2005

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ Α′

Σειρά: Ἐνοριακὲς Πανηγύρεις ἀριθμ. 6

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ Α΄

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2006

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ Α΄

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Εἰκόνα ἐξωφύλλου:
Ἡ παράδοση τοῦ Νόμου στὸν Μωυσῆ. 13ος αἰώνας.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο *«ΣΙΝΑ - Οἱ θησαυροὶ τῆς Μονῆς»*. Ἐκδοτική, 1990.

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ - Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 960-88727-7-4

Περιεχόμενα

Πρόλογος 9

Εἰσαγωγικά 11

Ἡ Τροφή 17

Ἡ Κατοικία 43

Ἡ Ἐνδυμασία 63

Ἡ Λύπη 95

Ἡ Χαρά 121

Ἡ Ἀσθένεια 157

Ἐπίλογος 231

Πρόλογος

Ἡ ἐργασία μας αὐτὴ ποὺ κρατᾶτε στὰ χέρια σας ἐγράφη γιὰ νὰ βοηθήσει τοὺς πιστοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας νὰ φωτίσει καθημερινὰ θέματα τῆς ζωῆς τους μὲ τὸ λαμπρὸ καὶ ἅγιο φῶς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς μᾶς φανέρωσε τὸ θέλημά Του, μᾶς ἔκαμε γνωστὴ τὴν θέλησί Του καὶ ἐρρύθμισε ὅλα τὰ ζητήματα τῆς ζωῆς μας, ὥστε ἀφοῦ πρῶτα διδαχθοῦμε τὸ θέλημά Του, στὴν συνέχεια νὰ συνταχθοῦμε μὲ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόσουμε μὲ τελικὸ σκοπὸ νὰ ἑνωθοῦμε μαζί Του, νὰ μετέχουμε στὰ ἀγαθά Του καὶ νὰ ζήσουμε αἰώνια ἑνωμένοι μὲ Αὐτόν.

Σ᾽ αὐτὴ τὴν μελέτη ἀναφερόμαστε σὲ ἕξι βιοτικὰ θέματα: Τὴν τροφή, τὴν κατοικία, τὴν ἐνδυμασία, τὴν λύπη, τὴν χαρά, τὴν ἀσθένεια. Θὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα θέματα.

Τὰ προσφέρουμε μὲ πατρικὴ ἀγάπη γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ ὅλων.

Ὁ ταπεινὸς Ἐπίσκοπος καὶ Μητροπολίτης
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Ἔγραφα τὴν 1η Ἰουνίου 2006 ἑορτὴ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στοὺς οὐρανούς.

Εἰσαγωγικά

Κατὰ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία ὁ ἄνθρωπος εἶναι διφυής, συγκείμενος ἀπὸ δύο στοιχεῖα· τὴν ψυχή, ποὺ εἶναι πνευματικὴ καὶ τὸ σῶμα, ποὺ εἶναι ὑλικό. Καθένα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ συστατικά, ἔχει τὶς ἀνάγκες του καὶ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὸ σύμφυτο μ᾽ αὐτὸ στοιχεῖο ἱκανοποιεῖ τὶς ἀνάγκες του, ἄλλοτε εὐεργετικὰ καὶ ἄλλοτε ἐπιζήμια.

᾽Αφ᾽ ὅτου εἰσῆλθε ἡ ἁμαρτία στὸν ἄνθρωπο, ἀνετράπη ἡ τάξις, ἡ θέσις καὶ ἡ σχέσις τῶν δύο συστατικῶν του. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος περιγράφει, στὴν ἐπιστολή του πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Γαλατίας, αὐτὴ τὴν κατάστασι τῆς πνευματικῆς καὶ ὑπαρξιακῆς ἀκαταστασίας ὡς ἑξῆς: *«Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε ταῦτα ποιῆτε»*[1]. Δηλαδή: Ἡ σάρκα, ἐπιθυμεῖ ἀντίθετα πρὸς τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ πνεῦμα ἐπιθυμεῖ ἀντίθετα πρὸς τὴν σάρκα. Αὐτὰ δὲ ἀντιτίθενται καὶ ἀνταγωνίζονται τὸ ἕνα τὸ ἄλλο, ὥστε νὰ μὴ πράττετε ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θέλετε. Ὁ ᾽Απόστολος συμβουλεύει δίνοντας τὴν λύσι γιὰ

1. Γαλάτας ε΄ 17.

τὴν ἀποκατάστασι τῆς τάξεως, ὅπως ἐτέθη ἀπὸ τὸν Θεό. «*Εἰ δὲ Πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον... εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν*»[2]. Δηλαδή, ἐὰν ὁδηγεῖσθε καὶ ἐμπνέεσθε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δὲν εἶσθε πλέον κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τοῦ Νόμου. ... Ἐὰν πράγματι ζοῦμε τὴν ζωὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ πορευόμαστε σύμφωνα μὲ ὅσα τὸ Πνεῦμα μᾶς διδάσκει.

Ὁ ἴδιος Ἀπόστολος ἐξηγεῖ τὶς τραγικὲς συνέπειες αὐτῆς τῆς διαμάχης τῶν δύο θελημάτων, τοῦ θελήματος τῆς σαρκός, δηλαδή τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ὡς ἑξῆς:

«*Ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ᾽ ὃ μισῶ τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ᾽ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ᾽ ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐχ εὑρίσκω. οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ᾽ ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ᾽ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται· συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαίπωρος ἐγὼ ὁ ἄνθρωπος! τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ*

2. Γαλάτας ε΄ 18, 25.

μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας»[3]. Δηλαδή: ᾽Ετσι, δὲν ξέρω οὐσιαστικὰ τί κάνω· δὲν πράττω αὐτὸ ποὺ θέλω ἀλλά, ἀντίθετα, ὅ,τι ἀποστρέφομαι τοῦτο πράττω. Κάνοντας ὅμως αὐτὸ ποὺ κατὰ βάθος δὲν θέλω, ἀναγνωρίζω ἔμπρακτα πὼς οἱ ἐντολὲς τοῦ νόμου εἶναι σωστές. ᾽Ετσι φθάνω στὸ σημεῖο νὰ μὴ διαπράττω ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸ κακό, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ποὺ ἔχει ἐγκατασταθεῖ μέσα μου. Ἡ ἴδια ἡ συνείδησίς μου μαρτυρεῖ γι᾽ αὐτό: Δὲν κατοικεῖ μέσα μου, δηλαδὴ στὸ εἶναι μου, τὸ καλό. ᾽Απόδειξις εἶναι πὼς ἐγὼ θέλω νὰ κάνω τὸ καλό, δὲν εὑρίσκω ὅμως τὴν δύναμι νὰ τὸ μετατρέψω σὲ πρᾶξι. Κι ἔτσι, δὲν κάνω τὸ καλὸ ποὺ θὰ ἤθελα, ἀλλὰ ὑπηρετῶ τὸ κακό, ποὺ δὲν θέλω. ᾽Αν ὅμως κάνω αὐτὸ ποὺ δὲν θέλω, τότε τὴν πρᾶξι μου δὲν τὴν καθορίζω πιὰ ἐγὼ ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ποὺ ὑπάρχει μέσα μου. Συνεπῶς ἡ πεῖρα δείχνει ὅτι ἐνῶ ἐγὼ θέλω νὰ κάνω τὸ καλό, οἱ πράξεις μου δείχνουν πὼς κάνω τὸ κακό. ᾽Εσωτερικὰ συμφωνῶ καὶ χαίρομαι μὲ ὅσα λέγει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. Διαπιστώνω ὅμως πὼς ἡ πρᾶξις μου ἀκολουθεῖ ἕναν ἄλλο νόμο, ποὺ ἀντιστρατεύεται τὸν νόμο μὲ τὸν ὁποῖο συμφωνεῖ ἡ συνείδησίς μου. Εἶναι ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας ποὺ κυριαρχεῖ στὴν ὕπαρξί μου καὶ μὲ κάνει αἰχμάλωτό της. Τί δυστυχισμένος ἀλήθεια, ποὺ εἶμαι! Ποιός μπορεῖ νὰ μὲ λυτρώσει ἀπὸ τὴν ὕπαρξι αὐτή, ποὺ ἔχει ὑποταχθεῖ στὸν θάνατο; ᾽Ας εὐχαριστήσουμε τὸν Θεὸ ποὺ τὸ ἔκανε αὐτό, μὲ τὸ σωτήριο ἔργο τοῦ Κυρίου μας ᾽Ιησοῦ Χριστοῦ. ᾽Αρα, λοιπόν, ἐγὼ ὁ ἴδιος, ἐνῶ συμφωνῶ θεωρητικὰ μὲ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, στὴν πρᾶξι εἶμαι ὑποταγμένος στὸν νόμο τῆς ἁμαρτίας.

3. Ρωμαίους ζ΄ 15-25.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τοποθετεῖ τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου στὶς σωστές βάσεις της κατὰ τὸ θεῖο θέλημα, γιὰ νὰ μὴ ταλαιπωρούμεθα ἀπὸ τὴν ἀκαταστασία, ποὺ προκαλεῖ ἡ ἁμαρτία.

Μὲ τὸ φῶς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ θὰ ἐξέλθουμε ἀπὸ τὴν ὑπαρξιακὴ ἀκαταστασία καὶ θὰ ὑπερβοῦμε τὰ κτιστὰ καὶ πτωτικὰ ὅρια τῆς ζωῆς μας.

Α΄

Ἡ Τροφή

Ἡ εὐλόγησις τῶν πέντε
ἄρτων

Ἡ Τροφή

Ἡ πρώτη βασικὴ ἀνάγκη τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ τροφή, γιὰ τὸ σῶμα καὶ γιὰ τὴν ψυχή. Πρῶτα θὰ ἐξετάσουμε τὴν τροφὴ τοῦ σώματος.

Α΄ Τροφὴ τοῦ σώματος

Γνωρίζουμε ὅτι ἡ τροφὴ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀνάπτυξι καὶ τὴν συντήρησι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ εἶναι καὶ γνωστὸ ὅτι οἱ ἐκτροπές της πολλὲς φορὲς καταδυναστεύουν τὸν ἄνθρωπο. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διευκρινίζει ὅλα τὰ σχετικὰ θέματα.

1. Ἡ πηγὴ τῆς τροφῆς

Ὁ Θεὸς δίδοντας στὸν ἄνθρωπο τὸ σῶμα του, πρόβλεψε καὶ γιὰ τὴν ἱκανοποίησι τῶν ἀναγκῶν του καὶ ἐν προκειμένῳ πῶς θὰ αὐξηθεῖ, πῶς θὰ συντηρηθεῖ καὶ πῶς θὰ τραφεῖ. *«Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὅ ἐστιν ἐπάνω τῆς γῆς, καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν»*[1]. Δηλαδή, εἶπε: Νά, ὅλα τὰ

1. Γενέσεως α΄ 29.

φυτὰ ἐπάνω στὴν γῆ, ποὺ βγάζουν σπόρους, σᾶς τὰ δίδω, καθὼς καὶ ὅλα τὰ δένδρα ποὺ ἔχουν καρποὺς γεμάτους σπόρους· αὐτὰ θὰ εἶναι γιὰ τροφή σας.

Ὁ ἄνθρωπος προσευχόμενος δοξολογεῖ τὸν Δημιουργό του, ἀναγνωρίζοντας ὅτι εἶναι *«ὁ ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων»*[2]. Δηλαδή, εἶναι Αὐτὸς ποὺ βλαστάνει ἀπὸ τὴν γῆ χορτάρι γιὰ τὴν διατροφὴ τῶν ζώων καὶ χλοερὴ φυτεία πρὸς ἐξυπηρέτησι τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου καί *«ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκί, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ»*[3]. Δηλαδή, εἶναι Αὐτὸς ποὺ δίδει σὲ κάθε ὕπαρξι τροφή, καθ' ὅσον τὸ ἔλεός Του μένει αἰώνια.

2. Ἡ σημασία τῆς τροφῆς

Τὸ δεύτερο θέμα ποὺ διευκρινίζει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ σημασία, ἡ ἀξία, ἡ χρῆσις τῆς τροφῆς.

Ἡ τροφὴ δὲν εἶναι βέβαια αὐτὴ ἡ ζωή, εἶναι τὸ μέσον γιὰ νὰ συντηρηθεῖ ὁ ἄνθρωπος στὴν ζωή. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ζεῖ γιὰ νὰ τρώγει, ἀλλὰ τρώγει γιὰ νὰ ζεῖ. Αὐτὸ τὸ τόνισε μὲ σαφήνεια ὁ Κύριός μας, ὅταν εἶπε ὅτι: *«ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς»*[4]. Δηλαδή, ἡ ψυχὴ ἔχει μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ τὴν τροφή.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν ἐπιστολή του πρὸς Φιλιππησίους ἀναφέρεται στοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ μεταξὺ αὐτῶν συμπεριλαμβάνει καὶ αὐτούς, ποὺ θεός τους εἶναι ἡ κοιλία τους· *«ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία»*[5]. Εἶναι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὸ ζωῶδες ἐπίπεδο τῆς ζωῆς καὶ εἶναι πρόθυμοι νά *«φαυλί-*

2. Ψαλμὸς 103 ργ΄ (ρδ΄)14.
3. Ψαλμὸς 135 ρλε΄ (ρλστ΄) στ. 25 καὶ Ματθαίου στ΄ 25-34.
4. Ματθαίου στ΄ 25.
5. Φιλιππησίους γ΄ 19.

σουν (πουλήσουν) *τὰ πρωτοτόκιά»* τους, ὅπως ὁ Ἡσαῦ τὰ πούλησε ἀντί *«ἄρτου καὶ ἑψήματος φακοῦ»*[6].

3. Ὁ τρόπος ἀποκτήσεως τῆς τροφῆς

Ὁ βιολογικὸς καὶ ἠθικὸς νόμος τῆς ἐργασίας, εἶναι συνδεδεμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὴν ἀπόκτησι τῶν ἀγαθῶν, ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη γιὰ τὴν συντήρησί του. Ἡ ἐργασία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ δὲν εἶναι κατάρα, ἀλλὰ εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεό. *«Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε»*[7]. Δηλαδή, πῆρε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἔβαλε μέσα στὸν κῆπο τῆς Ἐδὲμ γιὰ νὰ τὸν καλλιεργεῖ καὶ νὰ τὸν προσέχει. Τοῦ ἔδωσε αὐτὴ τὴν ἐντολή: Ἀπ' ὅλα τὰ δένδρα τοῦ κήπου μπορεῖς νὰ τρώγεις. Ἀπὸ τὸ δένδρο ὅμως τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ νὰ μὴ φάγεις· γιατὶ τὴν ἴδια ἡμέρα ποὺ θὰ φάγεις ἀπ' αὐτό, ἐξάπαντος θὰ πεθάνεις.

Ἡ ἐργασία ὅμως ποὺ δὲν ἱκανοποιεῖ, ὁ ἱδρώτας ποὺ δὲν χορταίνει, τὸ ἡμερομίσθιο ποὺ δὲν ἀνταμείβει τὸν κόπο, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἁμαρτωλὴ ζωὴ καὶ τῶν συνεπειῶν της. Ὅσα ἐπακολούθησαν μετὰ τὴν παράβασι τῆς θείας ἐντολῆς τὰ ἐπιβεβαιώνουν ἢ μᾶλλον τὰ προφητεύουν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ: *«Τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν (ὁ Θεός)· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι*

6. Γενέσεως κε΄ 34.
7. Γενέσεως β΄ 15-17.

τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ»[8]. Δηλαδή: Εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Ἀδάμ· ἐπειδὴ ἄκουσες τὴν συμβουλὴ τῆς γυναικός σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τὸ δένδρο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο σὲ εἶχα διατάξει νὰ μὴ φάγεις, καταραμένη θὰ εἶναι ἡ γῆ ἐξ αἰτίας σου. Μὲ μόχθο θὰ τὴν καλλιεργεῖς σὲ ὅλη σου τὴν ζωή. Ἀγκάθια καὶ τριβόλια θὰ σοῦ βλαστάνει καὶ θὰ τρώγεις τὸ χορτάρι τοῦ ἀγροῦ. Μὲ τὸν ἱδρώτα τοῦ προσώπου σου θὰ τρώγεις τὸ ψωμί σου, ὥσπου νὰ ξαναγυρίσεις στὴν γῆ ἀπὸ τὴν ὁποία προῆλθες, γιατὶ χῶμα εἶσαι καὶ στὸ χῶμα θὰ ἐπιστρέψεις.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος δηλώνει ὅτι ἐκτιμᾶ πολὺ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξασφαλίζει τὰ πρὸς ζωάρκεια ἐργαζόμενος. Γι᾽ αὐτὸ μᾶς συνιστᾶ *«ἐργάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε»*[9], ποὺ σημαίνει· νὰ ἐργάζεσθε μὲ τὰ ἴδια σας τὰ χέρια, σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες καὶ τὶς ἐντολὲς ποὺ σᾶς δώσαμε, γιὰ νὰ συμπεριφέρεσθε ἔτσι ὅπως ταιριάζει στοὺς χριστιανοὺς μὲ ἀξιοπρέπεια καὶ εὐγένεια πρὸς τοὺς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, καὶ νὰ μὴν ἔχετε ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐργασία σας νὰ ἐπαρκεῖστε στὸν ἑαυτό σας. Καὶ προτρέπει: *«Καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργα-*

8. Γενέσεως γ΄ 17-19.
9. Α΄ Θεσσαλονικεῖς δ΄ 11-12.

ζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους· τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν»[10]. Δηλαδή, καὶ ὅταν εἴμασταν κοντά σας, αὐτὸ σᾶς παραγγέλαμε: "Οποιος δὲν θέλει νὰ ἐργάζεται, αὐτὸς νὰ μὴ τρώγει κιόλας. Γιατὶ μαθαίνουμε ὅτι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς εἶναι ἀργόσχολοι, δηλαδὴ δὲν ἐργάζονται, ἀλλὰ περιεργάζονται τοὺς ἄλλους. Σ' αὐτοὺς παραγγέλλουμε καὶ τοὺς παρακαλοῦμε, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἡρεμήσουν καὶ νὰ ἐργάζονται κανονικά, γιὰ νὰ κερδίσουν τὸ ψωμί τους.

4. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ

Μὲ τὴν ἐργασία του ὁ ἄνθρωπος παίρνει τὴν τροφή, ποὺ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ τοῦ χαρίζει. Δοξολογεῖ μὲ εὐχαριστία ἀπευθυνόμενος στὸν Κυβερνήτη καὶ Συντηρητὴ τοῦ κόσμου Κύριο: *«Πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν εἰς εὔκαιρον. δόντος σου αὐτοῖς συλλέξουσιν»*[11]. Δηλαδή, αὐτὰ ὅλα ἀπὸ σένα περιμένουν γιὰ νὰ τοὺς δώσεις τὴν τροφή τους στὴν κατάλληλη στιγμή. Καὶ ὅταν σὺ δώσεις αὐτή, θὰ σπεύσουν αὐτὰ νὰ τὴν συλλέξουν.

Ὁ Κύριος μᾶς προτρέπει στὴν Κυριακὴ Προσευχὴ νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τὸν οὐράνιο Πατέρα μας, ὁ Ὁποῖος τρέφει τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ *«τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον»*[12]. Ἔχουμε ἄφθονα παραδείγματα ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ τῆς πρόνοιας τοῦ Θεοῦ. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ τὰ πλέον γνωστά. Ὁ Θεὸς ἔθρεψε:

* Τοὺς Ἰσραηλίτες μὲ τὸ μάννα στὴν ἔρημο σαράντα

10. Β΄ Θεσσαλονικεῖς γ΄ 10-12.
11. Ψαλμὸς 103 ργ΄ (ρδ΄) στ. 27-28.
12. Ματθαίου στ΄ 11.

Ὄρος Θεσβίτης
Ἠλίας

χρόνια μὲ ἕνα θαυμαστὸ τρόπο, ὥστε ὁ καθένας νὰ ἔχει ὅσο χρειάζεται, προφυλάσσοντάς τους ἀπὸ τὴν πλεονεξία: «*Καὶ μετρήσαντες γομόρ*[13]*, οὐκ ἐπλεόνασεν ὁ τὸ πολύ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον οὐκ ἠλαττόνησεν· ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας παρ᾽ ἑαυτῷ συνέλεξαν*»[14]. Δηλαδή, ὑπελόγισαν κατόπιν τὴν ποσότητα ποὺ μάζεψαν καὶ εἶδαν ὅτι αὐτὸς ποὺ μάζεψε πολύ, δὲν εἶχε περισσότερο ἀπὸ ὅσο χρειαζόταν· καὶ ἐκεῖνος ποὺ μάζεψε λίγο, δὲν εἶχε λιγότερο ἀπὸ τὸ ἀπαραίτητο. Ὁ καθένας μάζεψε ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τῶν προσώπων, ποὺ ἦσαν μέλη τῆς οἰκογενείας του. (Γιὰ τὴν ποιότητα τοῦ μάννα ἴδετε τὸ σχόλιο α΄ στὴν σελίδα 40).

* Τὸν προφήτη Ἠλία[15] μὲ τὸν κόρακα: Ὁ Θεὸς ἐξηγεῖ στὸν Προφήτη· «*Καὶ ἔσται ἐκ τοῦ χειμάρρου πίεσαι ὕδωρ, καὶ τοῖς κόραξιν ἐντελοῦμαι διατρέφειν σε ἐκεῖ*»[16]. Δηλαδή: Εὑρισκόμενος ἐκεῖ κρυμμένος στὸν χείμαρρο Χορράθ, θὰ πίνεις νερὸ ἀπὸ τὸν ξεροπόταμο, ἐγὼ δὲ θὰ διατάξω τὰ κοράκια νὰ σὲ διατρέφουν ἐκεῖ.

* Τὴν χήρα στὰ Σαρεπτὰ ἐπειδὴ σὲ καιρὸ πείνας δέχθηκε νὰ φιλοξενήσει τὸν προφήτη Ἠλία καὶ νὰ μοιρασθεῖ μαζί του τὰ λιγοστὰ τρόφιμα ποὺ εἶχε γιὰ νὰ ζήσει αὐτὴ καὶ ὁ υἱός της. Ὁ Προφήτης τὴν πληροφορεῖ γιὰ τὴν ἀπόφασι τοῦ Θεοῦ ὡς ἑξῆς: «*ὅτι τάδε λέγει Κύριος· ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείψει καὶ ὁ καψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει ἕως ἡμέρας τοῦ δοῦναι Κύριον τὸν ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς*»[17]. Διότι αὐτὸ λέγει ὁ Κύριος· τὸ ἀλεύρι

13. Μέτρο μετρήσεως ὄγκου στερεῶν, δηλαδὴ κυβικὰ ἑκατοστά.

14. Ἐξόδου ιστ΄ 18.

15. Ὁ προφήτης Ἠλίας προφήτευσε ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀχαάβ, Ὀχοζία καὶ Ἰωρὰμ (βασιλέων Ἰσραήλ) Ἀσὰ καὶ Ἰωσαφάτ (βασιλέων Ἰούδα) ἀπὸ τὸ 900 ἕως τὸ 896 π.Χ.

16. Γ΄ Βασιλειῶν ιζ΄ 4.

17. Γ΄ Βασιλειῶν ιζ΄ 14.

τοῦ σταμνιοῦ δὲν θὰ ἐξαντληθεῖ καὶ τὸ δοχεῖο τοῦ ἐλαίου δὲν θὰ λιγοστέψει μέχρι τῆς ἡμέρας, ποὺ ὁ Κύριος θὰ στείλει βροχὴ στὴν γῆ.

* Τοὺς πέντε χιλιάδες ἄνδρες μὲ τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν πέντε ἄρτων καὶ τῶν δύο ἰχθύων. «*Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ᾽ ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἶδε πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπε· φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων*»[18]. Δηλαδή: Ὅταν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἄκουσε αὐτά, ἀναχώρησε ἀπὸ ἐκεῖ σὲ ἔρημο τόπο, ὅπου ἔμεινε μόνος μὲ τοὺς μαθητές του. Ὅταν ὅμως πληροφορήθηκαν τὰ πλήθη τὴν ἀναχώρησι τοῦ Ἰησοῦ, τὸν ἀκολούθησαν πεζῇ ἀπὸ τὶς πόλεις. Καὶ ὅταν βγῆκε ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἔμενε, εἶδε πολὺ λαό, τοὺς σπλαγχνίσθηκε καὶ θεράπευσε ὅλους ὅσοι ἦταν

18. Ματθαίου ιδ΄ 13-21.

ἄρρωστοι. Ἀργὰ δὲ τὸ ἀπόγευμα προσῆλθαν οἱ μαθητὲς καὶ τοῦ εἶπαν· ὁ τόπος εἶναι ἔρημος καὶ ἡ ὥρα ἔχει περάσει· διάλυσε τὰ πλήθη, ὥστε νὰ πᾶνε στὰ γύρω χωριὰ καὶ νὰ ἀγοράσουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους τροφές. Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοὺς εἶπε· δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ πᾶνε· δῶστε τους ἐσεῖς νὰ φάγουν. Ἐκεῖνοι δὲ τοῦ εἶπαν· ἐδῶ δὲν ἔχουμε παρὰ μόνο πέντε ἄρτους καὶ δύο ψάρια. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· φέρετέ τα ἐδῶ σὲ μένα. Καὶ ἀφοῦ συνέστησε στὰ πλήθη νὰ καθήσουν ἐπάνω στὰ χορτάρια πῆρε τοὺς δύο ἄρτους καὶ τὰ δύο ψάρια, σήκωσε τὰ μάτια στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ εὐχαριστήσει τὸν οὐράνιο Πατέρα, εὐλόγησε, ἔκοψε τοὺς ἄρτους σὲ κομμάτια καὶ τὰ ἔδωσε στοὺς μαθητὲς καὶ οἱ μαθητὲς στὸ πλῆθος. Ἔφαγαν δὲ ὅλοι καὶ χόρτασαν καὶ μάζεψαν ὅ,τι περίσσευσε ἀπὸ τὰ κομμάτια, δώδεκα κοφίνια γεμάτα. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἔφαγαν ἦταν πέντε περίπου χιλιάδες, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά.

Οὐσιαστικὸ ρόλο ἔπαιξαν, στὸν καιρὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀφ' ἑνὸς οἱ θυσίες καὶ οἱ προσφορὲς ζώων καὶ καρπῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ ἀπαγορεύσεις νὰ τρώγονται διάφορες τροφές, γιὰ νὰ διατηρήσει ὁ πιστὸς ἄνθρωπος ζωντανὴ τὴν ἐμπιστοσύνη του στὸν Θεὸ Πατέρα καὶ τὴν συνείδησι ὅτι τρέφεται ἀπὸ τὰ χέρια Του.

Κατὰ τὴν παράδοσι αὐτή, τὰ πλούσια γεύματα καὶ τὰ ἑορταστικὰ φαγητά, παρέχονται ἀφοῦ ἀνεβεῖ ὁ ἄνθρωπος στὸν βωμὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ θυσιάσει ἕνα ζῶο, γιὰ νὰ προσφέρει τὰ πρῶτα στάχυα καὶ τοὺς πιὸ ὡραίους καρποὺς τῆς σοδιᾶς κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Δευτερονομίου, στοὺς ὁποίους διαβάζουμε καὶ τὰ ἑξῆς: *«Καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἑβδομάδων Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου καθὼς ἡ χείρ σου ἰσχύει, ὅσα ἂν δῷ Κύριος ὁ Θεός σου· καὶ εὐφρανθήσῃ ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη*

σου καὶ ὁ Λευῖτης καὶ ὁ προσήλυτος καὶ ὁ ὀρφανὸς καὶ ἡ χήρα ἡ οὖσα ἐν ὑμῖν»[19]. Δηλαδή: Καὶ τότε θὰ γιορτάζεις τὴν γιορτὴ τῶν Ἑβδομάδων, τὴν Πεντηκοστή, πρὸς τιμὴ τοῦ Κυρίου, τοῦ Θεοῦ σου. Ἀνάλογα μὲ τὶς εὐλογίες ποὺ αὐτὸς θὰ σοῦ δώσει, θὰ φέρεις τὶς προαιρετικὲς προσφορές σου, στὸν τόπο ποὺ αὐτὸς θὰ ἔχει διαλέξει γιὰ νὰ λατρεύεις τὸ ὄνομά του ἐκεῖ. Καὶ θὰ εὐφραίνεσαι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐσύ, οἱ υἱοί σου καὶ οἱ θυγατέρες σου, οἱ δοῦλοι σου καὶ οἱ δοῦλες σου, οἱ Λευίτες ποὺ κατοικοῦν στὶς πόλεις σας, οἱ ξένοι, τὰ ὀρφανὰ καὶ οἱ χῆρες ποὺ κατοικοῦν ἀνάμεσά σας.

Ὁ Κύριος διαχώρισε τὰ ζῶα σὲ καθαρά *“ἐσθιόμενα”* καὶ ἀκάθαρτα *“μὴ ἐσθιόμενα”*. Ἡ ἀπαγόρευσις νὰ μὴ τρῶνε οἱ Ἰουδαῖοι τὰ ἀκάθαρτα ζῶα, ὅπως ἀναφέρεται στὸ 11ο κεφάλαιο τοῦ Λευϊτικοῦ, διατηρεῖ σ’ αὐτὸ τὸν σημαντικὸ τομέα τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως, ποὺ εἶναι ἡ τροφή, τὸν σεβασμὸ τῆς κυριαρχίας τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Στὴν Καινὴ Διαθήκη αὐτὸ τὸν σεβασμὸ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ἐξυπηρετεῖ ἡ νηστεία, τὸν τρόπο τῆς ὁποίας συνέστησε ὁ Κύριος στὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιο. *«Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσι* (ἀλλοιώνουν, παραμορφώνουν) *γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ»*[20].

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀπαγορεύσεων τῆς Παλαιᾶς

19. Δευτερονομίου ιστ΄ 10-11.

20. Ματθαίου στ΄ 16-18.

Διαθήκης καὶ τῆς νηστείας ποὺ ἔχει ὁρίσει ἡ Καινὴ Διαθήκη εὑρίσκεται στὴν ἑκούσια ἀποδοχή. Ἡ νηστεία ἐπιλέγεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο ἐλεύθερα, ὡς ἄσκησις τῆς θελήσεώς του.

5. Ἡ αὐτάρκεια

Αὐτάρκεια σημαίνει νὰ ἀρκεῖται ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὰ ποὺ ἔχει, σ' αὐτὰ ποὺ ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ ἔχει. Ὁ Θεὸς θέλει ὁ πιστὸς νὰ εἶναι γυμνασμένος νὰ ἀντιμετωπίσει ὅποια κατάστασι Αὐτὸς ἐπιτρέψει νὰ ἔλθει στὴν ζωή του. Ἀγόγγυστα νὰ δέχεται ὅσα ὁ Θεὸς ἐπιτρέψει νὰ ἔλθουν στὴν ζωή του.

Παράδειγμα ἐμπιστοσύνης στὸν Θεὸ εἶναι ὁ Ἰώβ, ὁ ὁποῖος ἐπετίμησε τὴν γυναίκα του, ἡ ὁποία τὸν συμβούλευε καὶ τὸν ὠθοῦσε νὰ παραπονεθεῖ στὸν Θεὸ γιὰ τὶς συμφορές του, λέγοντας σ' αὐτή: «ἕνατί ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλησας οὕτως; εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν;»[21]. Δηλαδή, γιατὶ σὰν μία ἀνόητη γυναίκα ὁμίλησες; Ἐὰν τὰ καλὰ δεχθήκαμε ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, τὰ θλιβερὰ δὲν πρέπει νὰ τὰ δεχθοῦμε;

Θαυμάζουμε καὶ διδασκόμαστε ἀπὸ τὴν αὐτάρκεια ποὺ αἰσθανόταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας: *«Ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ»*[22]. Δηλαδή: Ἐγὼ ἔμαθα, λέγει ὁ Ἀπόστολος, νὰ ἀρκοῦμαι σὲ ὅσα ἔχω. Μπορῶ νὰ ζήσω καὶ μὲ στερήσεις καὶ μὲ ἀφθονία· ἔχω μάθει νὰ ἀντιμετωπίζω κάθε φορὰ ὁποι-

21. Ἰώβ β΄ 10.
22. Φιλιππησίους δ΄ 11-13.

αδήποτε κατάστασι· καὶ νὰ εἶμαι χορτάτος καὶ νὰ πεινῶ· καὶ νὰ ἔχω περίσσευμα καὶ νὰ στεροῦμαι. Ὅλα τὰ μπορῶ χάρι στὸν Χριστὸ ποὺ μὲ δυναμώνει.

Γι᾽ αὐτὸ συμβούλευε τὸν ἀπόστολο Τιμόθεο· *«Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα»*[23], ποὺ σημαίνει· τίποτε δὲν φέραμε μαζί μας ὅταν ἤρθαμε στὸν κόσμο, καὶ εἶναι φανερὸ πὼς τίποτε δὲν μποροῦμε νὰ βγάλουμε φεύγοντας. Ὅταν ἔχουμε, λοιπόν, τροφὲς καὶ ἐνδύματα, θὰ ἀρκεσθοῦμε σ᾽ αὐτά.

Ὁ πιστὸς ἄνθρωπος εἶναι ἱκανὸς νὰ διατηρήσει τὴν ἰσορροπία ποὺ συνιστᾶ ἡ Σοφία Σειρὰχ γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν λαιμαργία καὶ τὴν ἀφροσύνη: *«Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης ἐκάθισας, μὴ ἀνοίξῃς ἐπ᾽ αὐτῆς φάρυγγά σου καὶ μὴ εἴπῃς· πολλά γε τὰ ἐπ᾽ αὐτῆς»*[24]. Δηλαδή, σὲ πλούσιο τραπέζι κάθησες; Μὴ μείνεις μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα καὶ μὴν πεῖς: Τί κρῖμα ποὺ δὲν μπορῶ ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ φάγω! Σημαντικὲς εἶναι καὶ οἱ ὑποδείξεις ποὺ γίνονται στὸν ἄνθρωπο ὅταν εὑρεθεῖ καὶ συμμετάσχει σ᾽ ἕνα συμπόσιο. Ὁ Κύριος μᾶς παιδαγωγεῖ ὡς ἑξῆς: *«Ἐν συμποσίῳ οἴνου μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοῦ· λόγον ὀνειδισμοῦ μὴ εἴπῃς αὐτῷ, καὶ μὴ αὐτὸν θλίψῃς ἐν ἀπαιτήσει»*[25]. Δηλαδή: Σ᾽ ἕνα συμπόσιο μὲ κρασὶ μὴν ἀποπάρεις τὸν συνδαιτημόνα σου, μὴν τὸν περιγελάσεις στὸ κέφι, ὅταν θὰ ἔρθει· μὴν τοῦ πεῖς λόγια ποὺ μπορεῖ νὰ τὸν προσβάλουν, μὴν τὸν στενοχωρήσεις πιέζοντάς τον νὰ σοῦ ἐξοφλήσει ὅ,τι σοῦ χρωστᾶ.

23. Α΄ Τιμοθέου στ΄ 7-8.
24. Σοφίας Σειράχ λα΄ 12.
25. Σοφίας Σειράχ λα΄ 31.

Ὁ πιστὸς ἄνθρωπος δὲν λησμονεῖ ὅτι τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἀπολαμβάνει στὴν ζωή του εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. *«Οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ, ὃ φάγεται καὶ ὃ πίεται καὶ ὃ δείξει τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ἐν μόχθῳ αὐτοῦ. καί γε τοῦτο εἶδον ἐγὼ ὅτι ἀπὸ χειρὸς τοῦ Θεοῦ ἐστι»*[26]. Δηλαδή: Δὲν ὑπάρχει, κατὰ τὴν ἀντίληψι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τίποτε καλύτερο γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὸ νὰ τρώγει, νὰ πίνει καὶ νὰ ἀπολαμβάνει τὸν κόπο του. Βλέπω ὅμως ὅτι αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ.

Ὁ πιστὸς ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται ὅτι *«κρείσσων ξενισμὸς μετὰ λαχάνων πρὸς φιλίαν καὶ χάριν ἢ παράθεσις μόσχων μετὰ ἔχθρας»*[27]. Δηλαδή· κάλλιο νὰ προσφέρεις φιλοξενία μ' ἕνα πιάτο χόρτα καὶ μὲ ἀγάπη, παρὰ κρέας ἀπὸ μοσχάρι καλοθρεμμένο καὶ νὰ ὑπάρχει μίσος. Καί *«Κρείσσων ψωμὸς μεθ' ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ ἢ οἶκος πλήρης πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ἀδίκων θυμάτων μετὰ μάχης»*[28]. Δηλαδή, κάλλιο νὰ τρώγεις ἕνα ξεροκόμματο ψωμὶ καὶ μὲ ἠρεμία, παρὰ νὰ ἔχεις ἕνα σπίτι μὲ ψητὰ γεμάτο διχόνοια.

6. Ὁ κίνδυνος τῶν καταχρήσεων

Ὁ ἄνθρωπος διατρέχει τὸν κίνδυνο νὰ καταχρασθεῖ τὴν τροφὴ καὶ νὰ περιπέσει:

α'. Στὴν λαιμαργία καὶ στὴν μέθη, ποὺ μπορεῖ νὰ τὸν ὁδηγήσουν στὴν ἀθλιότητα.

Γι' αὐτὸ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ συμβουλεύει: *«Ἄκουε, υἱέ, καὶ σοφὸς γίνου, καὶ κατεύθυνε ἐννοίας σῆς καρδίας· μὴ ἴσθι οἰνοπότης, μηδὲ ἐκτείνου συμβουλαῖς κρεῶν τε ἀγορασμοῖς· πᾶς γὰρ μέθυσος καὶ πορνοκόπος πτωχεύσει, καὶ ἐνδύσεται διερρηγμένα καὶ ρακώδη πᾶς ὑπνώδης»*[29].

26. Ἐκκλησιαστοῦ ϐ' 24
27. Παροιμιῶν ιε' 17.
28. Παροιμιῶν ιζ' 1.
29. Παροιμιῶν κγ' 19-21.

Δηλαδή: Ἄκουσε υἱέ μου καὶ γίνε σοφὸς καὶ τὴν καρδιά σου ὁδήγησέ την στὸν ἴσιο δρόμο, Μὴν εἶσαι στὴν παρέα τῶν μέθυσων, κι ἐκείνων ποὺ μὲ κρέατα παραχορταίνουν· γιατὶ ὁ μέθυσος καὶ ὁ λαίμαργος πτωχαίνουν, καὶ ντύνει μὲ κουρέλια τὸν ὑπναρᾶ ἡ νωθρότητα.

Ἐπίσης ὁ πτωχὸς ἄνθρωπος, ἐνῶ δὲν ἔχει χρήματα, ἀγαπᾶ τὴν διασκέδασι καὶ τὰ γλέντια. Τοῦ ἀρέσει τὸ ἄφθονο κρασὶ καὶ τὸ πολὺ λάδι στὰ φαγητὰ καὶ σ' αὐτὰ σπαταλᾶ πάντοτε τὶς οἰκονομίες του, γιὰ νὰ μένει πάντοτε φτωχὸς κατὰ τό *«Ἀνὴρ ἐνδεὴς ἀγαπᾶ εὐφροσύνην, φιλῶν οἶνον καὶ ἔλαιον εἰς πλοῦτον»*[30].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει τοὺς χριστιανούς: *«Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι»*[31]· Δηλαδή, μὴ μεθᾶτε μὲ κρασί, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἀσωτία, ἀλλὰ νὰ γεμίζετε τὴν ψυχή σας μὲ Πνεῦμα Ἅγιο.

β'. Στὴν χλιδὴ καὶ στὴν τέρψι τῶν ἀπολαύσεων.

Ὁ προφήτης Ἀμὼς[32] ἐλέγχει τοὺς τρυφῶντες, ὡς ἑξῆς: *«Οὐαὶ... οἱ καθεύδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων καὶ κατασπαταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμναῖς αὐτῶν καὶ ἔσθοντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων καὶ μοσχάρια ἐκ μέσου βουκολίων γαλαθηνά»*[33]. Ἀλλοίμονο... σὲ σᾶς ποὺ ξαπλώνετε ἀμέριμνα σὲ ἀνάκλιντρα στολισμένα μὲ ἐλεφαντόδοντο, καὶ ποὺ τρῶτε ἀρνάκια καὶ καλοθρεμένα μοσχαράκια ἀπὸ τὰ κοπάδια σας.

30. Παροιμιῶν κα΄ 17.

31. Ἐφεσίους ε΄ 18.

32. Ἦταν ποιμὴν προβάτων, προφήτευσε περὶ τὸ 800 π. Χ. ὅταν τοῦ μὲν Ἰούδα (νοτίου βασιλείου τῶν Ἑβραίων) βασίλευε Ἀζαρίας ἢ Ὀζίας τοῦ δὲ Ἰσραήλ (βορείου βασιλείου τῶν Ἑβραίων) Ἱεροβοὰμ ὁ Β΄. Ἦταν σύγχρονος τοῦ προφήτου Ὡσηέ.

33. Ἀμὼς στ΄ 4.

γ΄. Στὴν ἀδικία καὶ τὴν ἐκμετάλλευσι τοῦ πτωχοῦ.
Αὐτὰ μὲ σφοδρότητα ἐλέγχει καὶ ἐπιτιμᾶ ὁ Θεός.

7. Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ τροφὴ τῶν παιδιῶν του

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι παιδὶ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τό *«ἐγὼ εἶπα· θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες»*[34] μπορεῖ νὰ ζήσει χωρὶς καμμία ἀπὸ τὶς τροφὲς τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ νὰ τὶς χρησιμοποιήσει ὅλες. *«Θῦσον καὶ φάγε»*[35] διατάσσει τὸν Πέτρο ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἔκτοτε ὁ χριστιανὸς δὲν κάνει πιὰ διάκρισι ἀνάμεσα σὲ καθαρά *«ἐσθιόμενα»* καὶ ἀκάθαρτα *«μὴ ἐσθιόμενα»* ζῶα, ἐφ' ὅσον ἐξυπακούεται ὅτι δὲν βλάπτουν στὴν ὑγεία του.

Ὁ χριστιανὸς δὲν εἶναι πλέον *«δεδουλωμένος ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου»*. Μὲ τὴν υἱοθεσία, Γαλάτας δ΄ 3 καὶ ἑξῆς, ἔχει γίνει παιδὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνήκουν ὅλα ὅσα εὑρίσκονται μέσα στὴν οἰκουμένη κατὰ τὸν ἀποστολικὸ λόγο: *«Πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλὼς εἴτε Κηφᾶς εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν ἐστιν, ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ»*[36]. Δηλαδή: Γι' αὐτὸ κανεὶς νὰ μὴν καυχᾶται ὅτι ἀνήκει σὲ ἀνθρώπους. Ὅλα εἶναι δικά σας: καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἀπολλὼς καὶ ὁ Πέτρος· σὲ σᾶς ἀνήκει ὅλος ὁ κόσμος, καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, καὶ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Ὅλα σὲ σᾶς ἀνήκουν· ἐσεῖς ὅμως ἀνήκετε στὸν Χριστό, καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι γνήσιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, στὸν πιστὸ ἀνήκουν ἀκόμα καὶ τὰ σφάγια ποὺ προσφέρθηκαν στὰ εἴδωλα, ἐφ' ὅσον ξέρουμε ὅτι τὰ εἴδωλα δὲν ἀντιπροσωπεύουν τίπο-

34. Ψαλμὸς 81 πα΄ (πβ΄) στ. 6.
35. Πράξεων ι΄ 13.
36. Α΄ Κορινθίους γ΄ 21-23.

τα μέσα στὸν κόσμο, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς παρὰ μόνον ἕνας. *«Οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς ἕτερος εἰ μὴ εἷς»*[37] , κατὰ τό *«τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς»*[38]. Ὅλα αὐτὰ ἰσχύουν μὲ τὴν προϋπόθεσι, τὴν ὁποία ἔθεσε ὁ ἀπόστολος Παῦλος· νὰ θυμᾶται δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ὅτι τοῦ ἀνήκουν τὰ πάντα, ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος ἀνήκει στὸν Χριστό, ὅπως ὁ Χριστὸς στὸν Θεό.

Ἑπομένως ὅ,τι καὶ νὰ φάγει ἢ νὰ πιεῖ ὁ χριστιανός, πρέπει νὰ γίνεται γι' αὐτὸν πηγὴ εὐχαριστίας κατὰ τὴν ἀποστολικὴ προτροπή: *«Εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε»*[39].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μάλιστα συνιστᾶ στοὺς χριστιανούς νὰ προσέχουν ἀπὸ τοὺς ἀποστάτες τῆς πίστεως, οἱ ὁποῖοι μεταξὺ τῶν ἄλλων θὰ διδάσκουν τοὺς πιστούς *«ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως»*[40]. Δηλαδή, νὰ ἀπέχουν ἀπὸ φαγητὰ ποὺ τὰ δημιούργησε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τὰ τρῶνε καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦν ὅσοι πίστεψαν καὶ κατανόησαν τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Διότι κάθε τι, ποὺ ἔκτισε ὁ Θεὸς καὶ τὸ ἔδωσε γιὰ τροφὴ στοὺς ἀνθρώπους, εἶναι καλὸ καὶ κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶναι μολυσμένο, ἀρκεῖ μόνο νὰ λαμβάνεται μὲ εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεό. Διότι ἁγιάζεται μὲ τὸν λόγο καὶ τὴν προσευχή μας πρὸς τὸν Θεό.

37. Α΄ Κορινθίους η΄ 4.
38. Α΄ Κορινθίους ι΄ 26.
39. Α΄ Κορινθίους ι΄ 31.
40. Α΄ Τιμοθέου δ΄ 3-5.

8. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός

Ὁ Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστὸς γιὰ νὰ δείξει ὅτι τοῦ ἀρκεῖ ὁ Θεὸς καὶ ὅτι ἡ τροφή Του εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Πατέρα Του κατὰ τό *«λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον»*[41], νηστεύει σαράντα ἡμέρες καὶ σαράντα νύκτες. *«Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον ἐπείνασε. καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· γέγραπται, οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ»*[42]. Δηλαδή: Τότε ὁ Ἰησοῦς ὁδηγήθηκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα στὴν ἔρημο γιὰ νὰ πειρασθεῖ σὰν ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν διάβολο. Καὶ ἀφοῦ νήστεψε σαράντα ἡμέρες καὶ σαράντα νύκτες, ἔπειτα πείνασε. Τότε ἀφοῦ τὸν πλησίασε ὁ διάβολος, τοῦ εἶπε· ἐὰν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰπὲ νὰ γίνουν αὐτοὶ οἱ λίθοι ἄρτοι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπάντησε· εἶναι γραμμένο ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ζεῖ μόνον μὲ ψωμί, ἀλλὰ καὶ μὲ κάθε λόγο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἄρνησις τοῦ Κυρίου μας νὰ φάγει καὶ ἡ ἀπόρριψις τῆς προτάσεως τοῦ διαβόλου δὲν σημαίνει ὅτι περιφρονεῖ τὴν τροφὴ διότι:

* Ἔτρωγε ὅπως καὶ οἱ μαθητές Του. Διαβάζουμε ὅτι οἱ μαθητές Του τοῦ πρόσφεραν τροφή. *«Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ραββί, φάγε»*[43].

41. Ἰωάννου δ΄ 34.
42. Ματθαίου δ΄ 1-4.
43. Ἰωάννου δ΄ 31.

* Ἐδέχθη τὶς προσκλήσεις σὲ γεύματα «*Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου ἀνεκλίθη*»[44].

* Παρήγγειλε στοὺς μαθητές Του νὰ τρῶνε ὅ,τι τοὺς προσφέρουν. «*καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν*»[45].

* Ἐπολλαπλασίασε στὴν ἔρημο τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τὰ ἐλάχιστα ἰχθύδια γιὰ νὰ μὴ ἀφήσει τὸν κόσμο, ποὺ εἶχε συγκεντρωθεῖ γιὰ νὰ ἀκούσει την διδασκαλία Του, νὰ ὑποφέρει ἀπὸ τὴν πείνα. «*Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε· σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσί μοι καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά*»[46]. Μὲ τὸ θαῦμα αὐτὸ δείχνει ὅτι ὁ Θεὸς Πατέρας, ὁ προστάτης τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ[47], φροντίζει ἀκόμη περισσότερο γιὰ τὰ παιδιά Του. Κυρίως ὅμως θέλει νὰ διδάξει ὅτι ὁ ἀληθινὸς ἄρτος τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτός, ποὺ κατεβαίνει

44. Λουκᾶ ζ΄ 36.
45. Λουκᾶ ι΄ 8.
46. Ματθαίου ιε΄ 32-39.
47. Ματθαίου στ΄ 26.

ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ δίδει ζωὴ αἰώνια σὲ ὅλο τὸν κόσμο· κατὰ τό *«ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ»*[48].

Ὅμως στὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλία Του συνιστοῦσε στοὺς μαθητές Του νὰ ἐμπιστεύονται στὸν Ἐπουράνιο Πατέρα τους τὰ θέματα τῆς ζωῆς τους: *«Μὴ μεριμνᾶτε τί φάγετε»*[49], *«ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»*[50]. Γι' αὐτὸ μετὰ τὸ θαῦμα συνέστησε σὲ ὅσους εὐεργετήθηκαν νὰ ζητοῦν κάτι περισσότερο ἀπό «*τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην»*[51], δηλαδὴ τὴν ὑλικὴ τροφή, ποὺ εἶναι προσωρινὴ καὶ χάνεται καὶ πρότεινε ὁ Ἴδιος τὴν σάρκα Του, ὡς ἀληθινὴ τροφὴ καὶ τὸ αἷμα Του, ὡς ἀληθινὸ ποτό. *«Ἡ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις»*[52].

Ἡ θεία Εὐχαριστία, στὴν ὁποία ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς γῆς γίνεται τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, κάνει τὸν ἄνθρωπο, ποὺ ἔχει γίνει παιδὶ τοῦ Θεοῦ, ἱκανὸν νὰ τρέφεται σὲ κάθε περίστασι ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἀπὸ τὰ λόγια Του, ἀπὸ τὴν θυσία Του, ἀπὸ τὴν ζωή Του.

Β΄ Τροφὴ τῆς ψυχῆς

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ σῶμα ὁ ἄνθρωπος ἔχει καὶ ψυχή, ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκη τροφῆς.

1. Εἴδη πνευματικῆς τροφῆς

Ἡ ψυχὴ δὲν τρέφεται μὲ τὴν ὑλικὴ τροφή, ἀλλὰ μὲ τροφὴ κατάλληλη γιὰ τὴν φύσι της καὶ τὶς ἀνάγκες της.

48. Ἰωάννου στ΄ 33
49. Ματθαίου στ΄ 25.
50. Ματθαίου στ΄ 33.
51. Ἰωάννου στ΄ 27. πρβλ. Ρωμαίους ιδ΄ 17.
52. Ἰωάννου στ΄ 55.

Ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς εἶναι:

* Ἡ προσευχή, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ὀξυγόνο τῆς ψυχῆς, εἶναι ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό Πατέρα. Αὐτὴ εἶναι χορτασμὸς καὶ εὐφροσύνη γιὰ τὴν ψυχή.

* Ἡ μελέτη τοῦ θείου λόγου, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει μὲ ἀπέραντο πνευματικὸ σιτοβολώνα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Τὸ πιὸ ἐκλεκτικὸ ἢ λαίμαργο ἢ δύσκολο πνεῦμα, μπορεῖ νὰ βρεῖ ἱκανοποίησι καὶ χορτασμὸ μέσα στὸν λόγο τοῦ Θεοῦ.

* Ἡ ὑμνωδία, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ξεχείλισμα μιᾶς χορτασμένης ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως.

* Ἡ σύναξις τῶν ἀδελφῶν. Ἕνα κάρβουνο ὅσο ἀναμμένο καὶ ἂν εἶναι μόνο του ὁπωσδήποτε θὰ σβύσει. Ἕνα δένδρο ὅσο χονδρόκορμο καὶ ἂν εἶναι σὰν θὰ σταθεῖ μόνο του στὸν κάμπο θὰ λυγίσει στὸν ἀέρα. Ὁ χριστιανὸς ἂν ἀμελήσει νὰ συνάγεται μαζὶ μὲ τ᾽ ἀδέλφια του, ὅπου καὶ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου *«οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν»*[53], ἀσφαλῶς θὰ ζημιωθεῖ, θὰ ἀτροφήσει πνευματικά, θὰ μαραθεῖ.

* Τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου μας.

2. Προϋποθέσεις πνευματικῆς ἀναπτύξεως

Στὴν ζωή μας παρατηροῦμε ὅτι ἕνας ἄνθρωπος ἐνῶ ἐπὶ δέκα, εἴκοσι, τριάντα χρόνια τρέφεται πνευματικὰ ἀπὸ τὸν ἱερὸ ἄμβωνα, ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ σύναξι, δὲν μεγαλώνει πνευματικά, διότι ἁπλούστατα δὲν ἀναγεννήθηκε.

Γι᾽ αὐτὸ ὁ Κύριος διέκοψε κάποτε τὸν συνομιλητή μαθητή Του Νικόδημο λέγοντάς του ὅτι *«δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν»*[54] πρέπει δηλαδὴ νὰ ἀναγεννηθῆτε ἀπὸ τὴν χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ ἄνω.

53. Ματθαίου ιη΄ 20
54. Ἰωάννου γ΄ 7.

«Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν»[55] καμμία σκέψις δὲν μπορεῖ νὰ γίνει γιὰ αὔξησι.

Πρέπει νὰ ἀναγεννηθεῖ ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ προοδεύσει, νὰ ἀναπτυχθεῖ καὶ νὰ τελειοποιηθεῖ. Ἂν δὲν ἔχει πρόοδο ἂς ἐξετάσει μήπως δὲν ἔχει ἀναγεννηθεῖ καὶ δὲν ζεῖ τὴν ἐν Χριστῷ ζωή.

3. Διάφορα εἴδη τροφῆς

Ὑπάρχουν τὰ χαρούπια, ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα ἐπιθυμοῦσε ὁ ἄσωτος υἱὸς νὰ χορτασθεῖ *«καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ»*[56]. Εἶναι ἡ πικρὴ *«τροφή»* μὲ τὴν ὁποία ταΐζει ὁ διάβολος τὸν ἄνθρωπο, ὅταν ζεῖ μακρυὰ ἀπὸ τὴν χάρι τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἡ ψευδώνυμη γνῶσις, οἱ ἀπολαύσεις τῆς ἁμαρτίας, οἱ μάταιες δόξες τοῦ κόσμου, ἡ μανία τοῦ ἄδηλου πλούτου. Αὐτὰ εἶναι τὰ λεγόμενα χαρούπια, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξαπατᾶ ὁ διάβολος τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχει ὅμως καὶ τὸ γάλα, *«τὸ λογικὸ ἄδολο γάλα»* μὲ τὸ ὁποῖο μᾶς προτρέπει ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος νὰ τρεφώμαστε, *«ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν»*[57]. Δηλαδή: Σὰν βρέφη νεογέννητα μὲ ἐπιθυμία μεγάλη, ποθήσατε τὸ ἀνόθευτο καὶ θρεπτικὸ πνευματικὸ γάλα τῆς θείας Χάριτος καὶ διδασκαλίας γιὰ νὰ μεγαλώσετε μὲ αὐτὸ καὶ νὰ προχωρήσετε ἀσφαλεῖς στὸν δρόμο τῆς σωτηρίας. Αὐτὸ τὸ πνευματικὸ γάλα εἶναι ἡ ἀρχή, τὸ ἀλφάβητο τῆς σωτηρίας, τὸ μέσον διατροφῆς κάθε *«νηπίου ἐν Χριστῷ»*[58].

55. Ἰωάννου γ΄ 3.
56. Λουκᾶς ιε΄ 16.
57. Α΄ Πέτρου β΄ 2.
58. Α΄ Κορινθίους γ΄ 1· πρβλ. ιγ΄ 11.

Ὅμως τὸ παιδὶ τοῦ Θεοῦ δὲν μένει, δὲν πρέπει νὰ μένει, πάντα στὸ ἴδιο σημεῖο τῆς νηπιότητος, πρέπει νὰ μεγαλώνει καὶ γι᾽ αὐτὸ ἡ Ἁγία Γραφὴ προσφέρει στοὺς πιστοὺς τὴν στερεὰ τροφή, μὲ τὴν ὁποία θὰ αὐξηθοῦν στὸ μέτρο τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. *«Μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»*[59].

Ἄλλωστε ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος εἶπε ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ἄρτος τῆς ζωῆς, τὸ βασικὸ ἐκεῖνο εἶδος διατροφῆς, ποὺ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀνάγκη. *«Εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρός με οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε»*[60].

Μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους Του ὁ Κύριός μας, ἐννοοῦσε τὴν σταυρικὴ θυσία Του.

Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ τελικὰ ἀποτελεῖ τὴν μία καὶ μόνη ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησι στὸ αἴτημα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, στὴν πείνα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν σωτηρία καὶ τὴν αἰώνια ζωή.

«Ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς»[61]. Δηλαδή, ὁ ἄρτος, τὸν ὁποῖο ἐγὼ θὰ δώσω, εἶναι ἡ σάρκα μου, τὴν ὁποία θὰ προσφέρω θυσία γιὰ τὴν σωτηρία καὶ ζωὴ τοῦ κόσμου.

Γι᾽ αὐτὸ μᾶς προσκαλεῖ φιλάνθρωπα.

«Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου ... πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»[62]. Δηλαδή: Λάβετε φάγετε· αὐτὸ εἶναι τὸ σῶμα

59. Ἐφεσίους δ΄ 13· πρβλ. καὶ Ἑβραίους ε΄ 12-13.
60. Ἰωάννου στ΄ 35.
61. Ἰωάννου στ΄ 51.
62. Ματθαίου κστ΄ 26-28.

μου... πίετε ἀπὸ αὐτὸ ὅλοι, διότι τοῦτο εἶναι τὸ αἷμα μου, μὲ τὸ ὁποῖο ἐπικυρώνεται ἡ νέα διαθήκη καὶ τὸ ὁποῖο χύνεται γιὰ τὴν συγχώρησι καὶ τὴν σωτηρία πολλῶν.

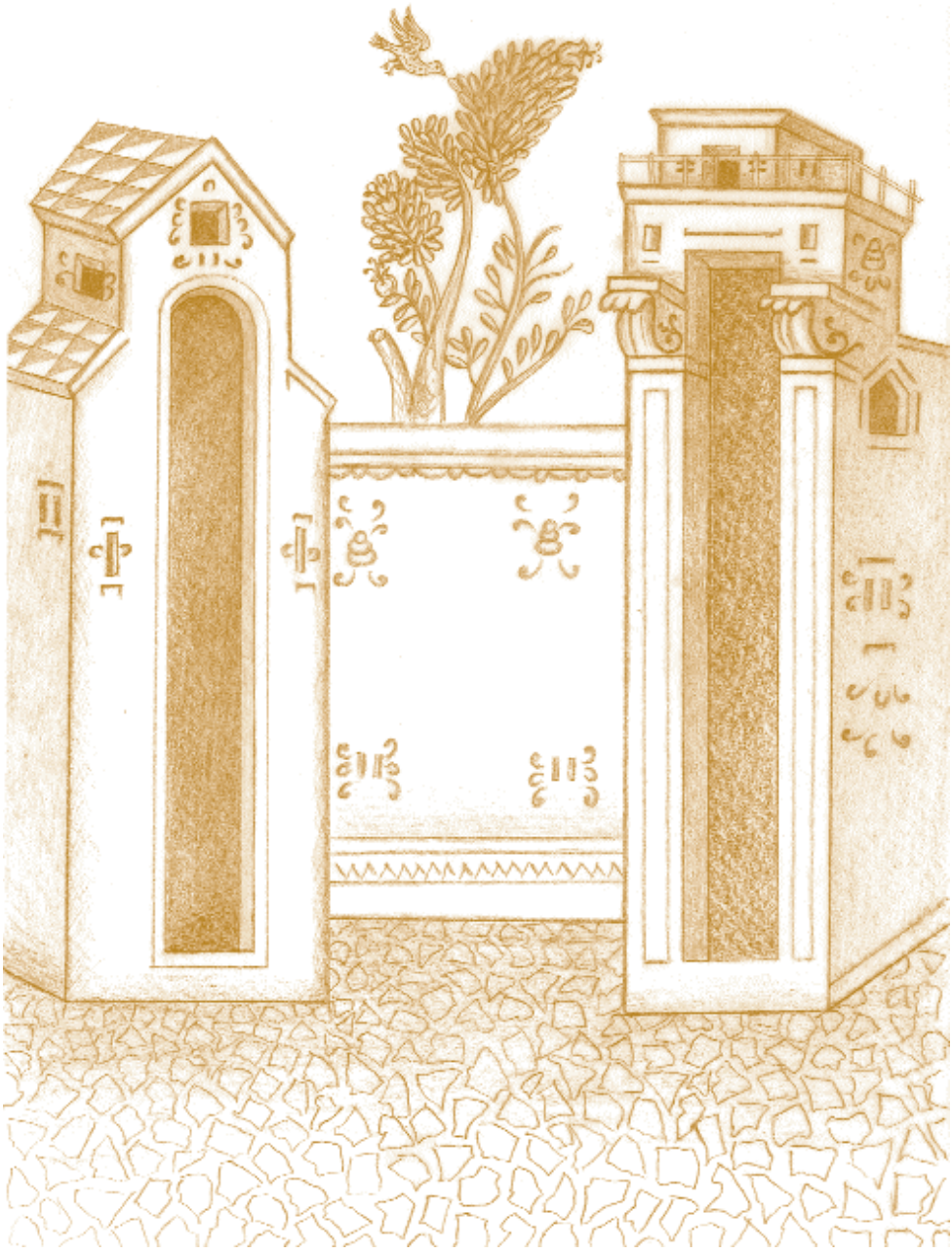
α΄. Ὁ Μέγας Βασίλειος δίδει τὴν ἑξῆς ἑρμηνεία γιὰ τὸ μάννα.

«Τὸ μάννα ὁ Φίλων ἑρμηνεύων ἔφη, ὥσπερ ἐκ παραδόσεώς τινος ἰουδαϊκῆς δεδιδαγμένος, τοιαύτην αὐτοῦ εἶναι τὴν ποιότητα, ὥστε κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ἐσθίοντος μετακίρνασθαι, καὶ εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὸ οἱονεὶ κέγχρον ἐψημένον ἐν μέλιτι, παρέχειν δὲ νῦν μὲν ἄρτου, νῦν δὲ κρέως καὶ κρέως τοιοῦδε ἢ πετεινοῦ ἢ χερσαίου, νῦν δὲ λαχάνου καὶ λαχάνου τοῦ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἑκάστου, καὶ ἰχθύος, ὡς τὸ ἰδίωμα τῆς καθ' ἕκαστον γένος ποιότητος ἀκριβῶς ἐν τῇ γεύσει τοῦ ἐσθίοντος διασώζεσθαι». Δηλαδή: Ὁ Φίλων, ἑρμηνεύοντας τὸ μάννα σὰν νὰ ἀντλεῖ ἀπὸ κάποια ἰουδαϊκὴ παράδοσι, εἶπε ὅτι ἡ ποιότητά του ἦταν τέτοια, ὥστε νὰ μεταβάλλεται κατὰ τὴν φαντασία αὐτοῦ ποὺ τὸ ἔτρωγε· ὅτι καθ' ἑαυτὸ μὲν ἦταν σὰν κεχρὶ ψημένο μὲ μέλι, ἀλλ' ἔδιδε τὴν γεῦσι ἄλλοτε ἄρτου, ἄλλοτε κρέατος, μάλιστα κρέατος εἴτε πετεινοῦ εἴτε θηρίου, ἄλλοτε λαχάνου, μάλιστα εἴδους λαχάνου κατὰ τὴν ἐπιθυμία τοῦ καθενός, καὶ ἄλλοτε ἰχθύος, κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε ἡ ἰδιαίτερη ποιότητα τοῦ κάθε γένους νὰ διατηρεῖται ἀκριβῶς στὴν γεῦσι τοῦ τρώγοντος.

(Μεγάλου Βασιλείου. Ἐπιστολὴ ρϛ (190) Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου (περὶ ἐναρέτων καὶ εὐσεβῶν προεστώτων) ΕΠΕ τ. 1, σελ. 130· καὶ P. G. 32, στ. 700,3).

Β′

Ἡ Κατοικία

Ἡ Κατοικία

Γιὰ νὰ ζήσει ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τροφὴ καὶ ἀπὸ ἕνα εὐνοϊκὸ περιβάλλον καὶ μία ἑστία προστατευτική, δηλαδὴ μία οἰκογένεια καὶ ἕνα σπίτι.

1. Ὁ οἰκογενειακὸς οἶκος

Γιὰ τὴν σημασία τῆς κατοικίας καὶ τὴν ἀξία της διαβάζουμε στὸ βιβλίο τῶν Παροιμιῶν: «*Ὥσπερ ὅταν ὄρνεον καταπετασθῇ ἐκ τῆς ἰδίας νοσσιᾶς, οὕτως ἄνθρωπος δουλοῦται ὅταν ἀποξενωθῇ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων*»[1]. Δηλαδή: Σὰν τὸ πουλὶ ποὺ μακριὰ πλανιέται ἀπὸ τὴν φωλιά του, εἶναι ὅποιος ἀπὸ τὸν τόπο του πλανιέται μακριά. Ἡ κατοικία προσφέρει προστασία.

Στὸ βιβλίο τῆς Σοφίας Σειρὰχ ὁμοίως τονίζεται αὐτὴ ἡ βασικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἔχει κατοικία: «*Ἀρχὴ ζωῆς ὕδωρ καὶ ἄρτος καὶ ἱμάτιον καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην. κρείσσων βίος πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δοκῶν ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρίοις*»[2]. Δηλαδή: Ἡ πρώτη ἀνάγκη στὴν ζωὴ εἶναι τὸ νερὸ καὶ τὸ ψωμί, τὰ ροῦχα καὶ

1. Παροιμιῶν κζ΄ 8.
2. Σοφίας Σειρὰχ κθ΄ 21-22.

τὸ σπίτι, γιὰ νὰ σκεπάζουν τὴν γυμνότητα. Καλύτερα μία πτωχικὴ ζωὴ κάτω ἀπὸ τὴν στέγη σου, ἂς εἶναι καὶ μὲ δοκάρια, παρὰ συμπόσια πλούσια σὲ σπίτια ἄλλων.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νὰ κατοικεῖ στὸν τόπο ποὺ γεννήθηκε. Ὁ Πατριάρχης Ἰακὼβ ποὺ ξενιτεύθηκε καὶ νυμφεύθηκε καὶ ἀπέκτησε παιδιὰ ἀπὸ τὶς συζύγους του στὴν ξενιτειά, ὅταν ἀπέκτησε τὸν Ἰωσὴφ ἀπὸ τὴν Ραχήλ, ζήτησε ἀπὸ τὸν θεῖο του Λάβαν, τὸν ἀδελφὸ τῆς μητέρας του Ρεβέκκας πλησίον τοῦ ὁποίου ζοῦσε, νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ παραλάβει τὴν οἰκογένειά του, νὰ τοῦ ἀποδώσει τὰ δεδουλευμένα γιὰ νὰ ἐπιστρέψει στὸν τόπο του, ὅπου γεννήθηκε. «*Ἐγένετο δὲ ὡς ἔτεκε Ραχὴλ τὸν Ἰωσήφ, εἶπεν Ἰακὼβ τῷ Λάβαν· ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπέλθω εἰς τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου*»[3]. Δηλαδή: Ὅταν πιὰ ἡ Ραχὴλ γέννησε καὶ τὸν Ἰωσήφ, ὁ Ἰακὼβ εἶπε στὸν Λάβαν: Ἄφησέ με νὰ φύγω καὶ νὰ πάω στὸν τόπο μου, στὴν πατρίδα μου.

Αὐτὴ ἡ ἔντονη προσδοκία γιὰ νὰ ἐπιστρέψει στὴν γῆ ποὺ γεννήθηκε, μαρτυρεῖ τὸν σύνδεσμο τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν γενέτειρά του καὶ εἶναι πανανθρώπινη καὶ διαχρονική.

Ὁ Θεὸς προστατεύει τὴν οἰκογενειακὴ ἑστία καὶ τὴν περιουσία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο εἶναι σαφής· «*οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ*»[4]. Δηλαδή: Δὲν θὰ ἐπιθυμήσεις τὸ σπίτι τοῦ συνανθρώπου σου, οὔτε τὸ χωράφι του. Γι᾽ αὐτὸ ὁ προφήτης Μιχαίας[5] ἐλέγχει αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἁρπάζουν τοὺς οἴκους καὶ τὴν κληρονομιὰ τῶν

3. Γενέσεως λ΄ 25.

4. Ἐξόδου κ΄ 17.

5. Προφήτευσε ἀπὸ τὸ 750 ἕως 698 π. Χ. ἐπὶ βασιλέων Ἰωάθαμ, Ἄχαζ καὶ Ἐζεκία καὶ ἦταν σύγχρονος τοῦ προφήτου Ἡσαΐου.

ἀδελφῶν τους. «*Καὶ ἐπεθύμουν ἀγροὺς καὶ διήρπαζον ὀρφανοὺς καὶ οἴκους κατεδυνάστευον καὶ διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ*»[6]. Δηλαδή: Ὅταν ἐπιθυμοῦν χωράφια ἢ σπίτια τὰ ἁρπάζουν. Κατακλέβουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὶς οἰκογένειές τους καὶ παίρνουν τὶς περιουσίες τους.

Λάμπει ἡ γοητεία τῆς συζύγου μέσα στὸ φροντισμένο σπίτι, ὅπως περιγράφεται στὴν Ἁγία Γραφή· «*Χάρις γυναικὸς τέρψει τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ πιανεῖ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς. δόσις Κυρίου γυνὴ σιγηρά, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς. χάρις ἐπὶ χάριτι γυνὴ αἰσχυντηρά, καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος ἐγκρατοῦς ψυχῆς. ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις Κυρίου καὶ κάλλος ἀγαθῆς γυναικὸς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτῆς*»[7]. Δηλαδή: Ἡ χάρις τῆς γυναίκας εἶναι ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ἄνδρα της καὶ οἱ γνωστικοί της τρόποι τοῦ δίδουν ζωή. Ἡ σιωπηλὴ γυναίκα εἶναι δῶρο Κυρίου, εἶναι ἀνεκτίμητη ἡ εὐγενικὴ ψυχή. Χάρις ἐπάνω στὴν χάρι εἶναι ἡ γυναίκα ἡ ντροπαλή, καὶ ὅλα μαζὶ τὰ ζύγια δὲν εἶναι ἄξια νὰ ἰσοβαρήσουν μία ἁγνὴ ψυχή. Καθὼς ὁ ἥλιος ποὺ ἀνατέλλει στοῦ Κυρίου τὰ ὄρη, ἔτσι εἶναι ἡ ψυχικὴ ὀμορφιὰ καλῆς γυναίκας μέσα στὸ καλοβαλμένο της σπιτικό.

Ἀντιθέτως κάνει ἀφόρητη τὴν συμβίωσι ἡ κακὴ σύζυγος, ὥστε ὁ ἄνδρας αὐτῆς νὰ ἐπιλέγει «*συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδοκήσω ἢ ἐνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς*»[8]. Δηλαδή: Θὰ προτιμοῦσα νὰ πάω νὰ μείνω μαζὶ μ᾽ ἕνα λεοντάρι ἢ μ᾽ ἕνα δράκοντα, παρὰ νὰ συγκατοικήσω μὲ κακὴ γυναίκα. Καί«*Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐν γῇ*

6. Μιχαίου ϛ΄ 2.
7. Σοφίας Σειρὰχ κ϶΄ 13-16.
8. Σοφίας Σειρὰχ κε΄ 16· πρβλ. Παροιμιῶν κε΄ 24.

ἐρήμῳ ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμου καὶ γλωσσώδους καὶ ὀργίλου»[9]. Δηλαδή: Καλύτερα νὰ κατοικεῖ κανεὶς στὴν ἐρημιά, παρὰ μὲ μία γυναίκα φιλόνικη, γλωσσώδη καὶ θυμώδη.

Ὁ ἄνθρωπος ζεῖ μὲ τὰ παιδιά του, τὰ ὁποῖα μένουν μόνιμα στὸ σπίτι, ἐνῶ οἱ δοῦλοι μποροῦν νὰ τὸ ἐγκαταλείψουν κατὰ τό «*Ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα*»[10]. Δηλαδή: Ὁ δοῦλος δὲν παραμένει σὰν κληρονόμος στὴν οἰκία τοῦ κυρίου, ἐνῶ ὁ υἱός, ἐπειδὴ κληρονομεῖ ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ πατέρα του, μένει παντοτεινὰ στὴν οἰκία.

Ἀρέσει στὸν ἄνθρωπο νὰ ὑποδέχεται στὸ σπίτι του φιλοξενούμενους, ὅπως ὁ δίκαιος Λὼτ τοὺς δύο ἀγγέλους· «*Καὶ εἶπεν· ἰδοὺ κύριοι, ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδὸς ὑμῶν καὶ καταλύσατε καὶ νίψασθε τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ ὀρθρίσαντες ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν*»[11]. Δηλαδή: Παρακαλῶ, κύριοί μου, ἐλᾶτε στὸ σπίτι τοῦ δούλου σας νὰ περάσετε τὴν νύχτα. Νὰ πλύνετε τὰ πόδια σας, καὶ τὸ πρωὶ σηκώνεστε καὶ συνεχίζετε τὸν δρόμο σας. Ἡ ἁγία Λυδία ἐξανάγκασε τὸν ἀπόστολο Παῦλο καὶ τὴν συνοδεία του νὰ δεχθοῦν τὴν φιλοξενία της· «*Ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα· εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἰκόν μου μείνατε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς*»[12].Δηλαδή: Ἀφοῦ βαπτίσθηκε αὐτὴ καὶ ὅλη ἡ οἰκογένειά της, μᾶς παρακαλοῦσε· ἂν μὲ κρίνετε πιστὴ στὸν Κύριο, ἐλᾶτε νὰ μείνετε στὸ σπίτι μου, καὶ μᾶς τὸ ζητοῦσε μὲ πολλὴ ἐπιμονή.

9. Παροιμιῶν κα΄ 19.
10. Ἰωάννου η΄ 35.
11. Γενέσεως ιθ΄ 2.
12. Πράξεων ις΄ 15.

Τὴν ἀξία τῆς οἰκίας γιὰ τὸν ἄνθρωπο προέβλεπε ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, ὥστε αὐτὸς ποὺ μόλις ἔκτισε τὴν οἰκία του δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ στερηθεῖ τὴν εὐκαιρία νὰ τὴ χαρεῖ. Γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο, ὅποιος ἔκτιζε καινούρια κατοικία ἀπαλλασσόταν ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου ἀκόμη καὶ τοῦ ἱεροῦ. «*Καὶ λαλήσουσιν οἱ γραμματεῖς πρὸς τὸν λαὸν λέγοντες· τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ οἰκοδομήσας οἰκίαν καινὴν καὶ οὐκ ἐνεκαίνισεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ἄνθρωπος ἕτερος ἐγκαινιεῖ αὐτήν*»[13]. Δηλαδή: Οἱ γραμματεῖς θὰ ὁμιλήσουν πρὸς τὸν λαὸ καὶ θὰ ποῦν· ποιός ἀπὸ σᾶς ἔκτισε οἰκία καινουργῆ καὶ δὲν τὴν ἐγκαινίασε; Ἂς ἐπιστρέψει καὶ ἂς πάει στὴν οἰκία του, μήπως τυχὸν καὶ φονευθεῖ στὸν πόλεμο καὶ ἄλλος ἄνθρωπος ἐγκαινιάσει καὶ χαρεῖ τὴν οἰκία του.

Ἀπὸ αὐτὸν τὸν νόμο καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, ὁ ἡγούμενος τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων (166-150 π. Χ), ὅταν συγκέντρωσε στρατὸ γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τοὺς στρατηγοὺς τοῦ Λυσία, Πτολεμαῖον, Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ὁ ὁποῖος διοικοῦσε ἀντὶ τοῦ Ἀντιόχου, ἐξήρεσε τῆς στρατολογίας ὅσους εἶχαν κτίσει νέες οἰκίες· «*Καὶ εἶπον τοῖς οἰκοδομοῦσιν οἰκίας καὶ μνηστευομένοις γυναῖκας καὶ φυτεύουσιν ἀμπελῶνας καὶ δειλοῖς ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον*».[14] Δηλαδή: Εἶπαν δὲ σ᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔκτιζαν τότε τὰ σπίτια τους ἢ ἦσαν μνηστευμένοι καὶ ἑτοιμάζονταν νὰ νυμφευθοῦν, ἢ φύτευαν ἀμπελῶνες ἢ ἦσαν μικρόψυχοι καὶ δειλοί, νὰ ἐπιστρέψουν ὁ καθένας στὸ σπίτι του, σύμφωνα μὲ τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο.

13. Δευτερονομίου κ΄ 5.
14. Α΄ Μακκαβαίων γ΄ 56.

2. Ὁ σκοπὸς τῆς κατοικίας

Μία πολυτελὴς σύγχρονη κατοικία ἀσφαλῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς δώσει σαφῆ καὶ ἁπλὴ ἐξήγησι τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς της. Τὸ μάταιο, τὸ ἐντυπωσιακό, τὸ ἐπιδεικτικὸ ἔχουν καλύψει τὴν ἁπλότητα τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ.

Σκοπὸς τῆς κατοικίας εἶναι:

α΄. Ἡ δημιουργία μιᾶς ἑστίας, ἑνὸς οἰκείου περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖο χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὴν ἄσκησι τῆς ἀρετῆς.

β΄. Ἡ γέννησις τῶν ἀπογόνων καὶ ἡ παράδοσις σ' αὐτοὺς τῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς.

Σήμερα, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι προσκολλῶνται περισσότερο στὴν γῆ παρὰ στὸν οὐρανό, ἔφθειραν τὸ πραγματικὸ νόημα τῆς κατοικίας, ἐπειδὴ στὸ βάθος τῆς σκέψεώς τους νομίζουν, ὅτι θὰ μείνουν αἰώνια στὴν γῆ. Ἐνῶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ προειδοποιεῖ καὶ ἐπισημαίνει ὅτι σοφοὶ καὶ ἀνόητοι θὰ πεθάνουν καί «*καταλείψουσιν ἀλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν*»[15]. Δηλαδή: Θ' ἀφήσουν σὲ ξένους τὸν πλοῦτο τους καὶ οἱ τάφοι τους θὰ εἶναι οἱ παντοτεινὲς κατοικίες τους· θὰ εἶναι οἱ σκηνές τους, στὶς ὁποῖες θὰ διαμένουν σὲ ὅλες τὶς γενεές.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τονίζει ἐμφαντικά, ὅτι τίποτε δὲν ὑπάρχει ἀβεβαιότερο ἀπὸ τὴν κυριότητα τῆς οἰκίας.

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας[16] διεκτραγωδεῖ τὴν καταστρο-

15. Ψαλμὸς 48 μη΄ (μθ΄) 11-12.

16. Ὁ Ἡσαΐας ἄρχισε νὰ προφητεύει στὰ Ἱεροσόλυμα στὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ὀζίου (760 π. Χ.). Προφητεύει ἐπὶ ὁλόκληρη ἑξηκονταετία ὑπὸ τοὺς ἑξῆς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων· Ἰωάθαμ, Ἄχαζ καὶ Ἐζεκία.

φὴ τῶν οἴκων τῆς Ἱερουσαλὴμ γιὰ νὰ οἰκοδομηθεῖ τὸ ὀχυρωματικὸ τεῖχος τῆς πόλεως «*καθείλοσαν τοὺς οἴκους Ἱερουσαλὴμ εἰς ὀχύρωμα τείχους τῇ πόλει*»[17]. Δηλαδή: Ἐγκρέμισαν τὰ σπίτια τῆς Ἱερουσαλήμ, ποὺ ἦταν πλησίον τοῦ τείχους, γιὰ νὰ ὀχυρώσουν τὸ τεῖχος τῆς πόλεως .

Ὁ προφήτης Ἀμὼς[18] προειδοποιεῖ τόν «*οἶκο Ἰακώβ*» δηλαδὴ ὅλους τοὺς Ἑβραίους[19] ὅτι ὅταν ὁ Θεὸς θὰ τιμωρήσει τὶς παραβάσεις τόσο τῶν κατοίκων τοῦ νοτίου βασιλείου (τοῦ Ἰούδα), ὅσο καὶ αὐτὲς τοῦ βορείου βασιλείου (τοῦ Ἰσραήλ), θὰ καταστρέψει καὶ τὰ βασιλικὰ παλάτια καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους οἴκους «*συγχεῶ καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινόν, καὶ ἀπολοῦνται οἶκοι ἐλεφάντινοι, καὶ προστεθήσονται ἕτεροι οἶκοι πολλοί, λέγει Κύριος*»[20]. Δηλαδή: Θὰ καταστρέψω τὶς χειμερινές τους κατοικίες, τὸ ἴδιο καὶ τὶς θερινές. Θ᾽ ἀφανιστοῦν τὰ σπίτια τὰ στολισμένα μὲ ἐλεφαντόδοντο, συντρίμια θὰ γίνουν καὶ ἄλλες πολλὲς κατοικίες. Ἐγὼ τὸ λέγω, ὁ Κύριος.

Ὁ Θεὸς διδάσκει τὸν ἄνθρωπο νὰ μὴν κυριεύεται ἀπὸ ἐγωϊσμὸ καὶ ἀλαζονεία, ἐπειδὴ ἔχει πολυτελῆ κατοικία· τοῦ ἐφιστᾶ τὴν προσοχὴ ὡς ἑξῆς: «*Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἐπιλάθῃ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου τοῦ μὴ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ,*

17. Ἡσαΐου κϐ΄ 10.

18. Ἴδετε περὶ αὐτοῦ τὴν παραπομπὴ 30 τῆς σελίδας 30.

19. Οἱ Ἑβραῖοι μετὰ τὸν Σολομώντα διαιρέθηκαν σὲ δύο βασίλεια. Οἱ δύο φυλὲς τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Βενιαμὶν συγκρότησαν τὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα (νότιο μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ ἄλλες δέκα φυλὲς ἀπετέλεσαν τὸ βόρειο βασίλειο τοῦ Ἰσραὴλ μὲ πρωτεύουσα τὴν Σαμάρεια ἐξ᾽ οὗ καὶ ἡ μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἔχθρα «*οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις*» (Ἰωάννου δ΄ 9).

20. Ἀμὼς γ΄ 15.

ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, μὴ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς καὶ οἰκίας καλὰς οἰκοδομήσας καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς … καὶ πάντων, ὅσων σοι ἔσται, πληθυνθέντων σοι, ὑψωθῇς τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπιλάθῃ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου»[21]. Δηλαδή: Προσέξτε ὅμως νὰ μὴ ξεχάσετε τὸν Κύριο, τὸν Θεό σας, παραβαίνοντας τὶς ἐντολές του, τὰ προστάγματά του καὶ τοὺς νόμους του, ποὺ ἐγὼ σᾶς δίδω σήμερα. Θὰ φάγετε καὶ θὰ χορτάσετε, θὰ χτίσετε ὡραῖα σπίτια καὶ θὰ ἐγκατασταθεῖτε σ᾽ αὐτά· … Θὰ πολλαπλασιαστοῦν ὅλα σας τὰ ὑπάρχοντα. Προσέξτε ὅμως τότε νὰ μὴν ὑπερηφανευθεῖτε καὶ ξεχάσετε Κύριο τὸν Θεό σας.

Τὴν ματαιότητα τῆς κατοικίας διαπιστώνει καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής· «*Εἶπον ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου· δεῦρο δὴ πειράσω σε ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἰδὲ ἐν ἀγαθῷ· καὶ ἰδοὺ καί γε τοῦτο ματαιότης. … ἐμεγάλυνα ποίημά μου, ᾠκοδόμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσά μοι ἀμπελῶνας, … ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου αὐτοῦ ἔδωκε σοφίαν καὶ γνῶσιν καὶ εὐφροσύνην· καὶ τῷ ἁμαρτάνοντι ἔδωκε περισπασμὸν τοῦ προσθεῖναι καὶ τοῦ συναγαγεῖν, τοῦ δοῦναι τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ· ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος*»[22]. Δηλαδή: Εἶπα, λοιπόν, στὸν ἑαυτό μου: Ἐμπρὸς νὰ δοκιμάσω τὴν χαρὰ καὶ νὰ γνωρίσω τὴν εὐτυχία. Μὰ νὰ ποὺ ἀκόμη καὶ αὐτὸ εἶναι ματαιότητα. … Κατασκεύασα μεγάλα ἔργα, ἔχτισα γιὰ τὸν ἑαυτό μου σπίτια καὶ φύτεψα ἀμπέλια, … Πράγματι· ὁ Θεός, στὸν ἄνθρωπό του ποὺ εἶναι ἀρεστός, δίδει σοφία, γνῶσι καὶ χαρά· ἐνῶ στὸν ἁμαρτωλὸ δίδει τὴν ἔγνοια νὰ συγκεντρώνει καὶ νὰ συσσωρεύει, γιὰ νὰ τὰ δώσει σ᾽ ἐκεῖνον ποὺ εἶναι στὸν Θεὸ ἀρεστός· καὶ αὐτὸ ἀκόμη εἶναι ματαιότητα καὶ πνοὴ ἀνέμου ποὺ παρέρχεται.

21. Δευτερονομίου η΄ 11-14.

22. Ἐκκλησιαστοῦ ϐ΄ 1, 4, 26.

Ἡ κατοικία εἶναι κατ᾽ ἐξοχὴν χῶρος ἀσκήσεως τῶν ἀρετῶν. Γι᾽ αὐτὸ ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐπισημαίνει: *«Οἰκίαι παρανόμων ὀφειλήσουσι καθαρισμόν· οἰκίαι δὲ δικαίων δεκταί»*[23].

3. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ

Ὁ Θεός, ὁ Δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ, προνοεῖ καὶ γιὰ τὴν κάλυψι αὐτῆς τῆς ἀνάγκης τῶν παιδιῶν Του, ἐκείνων τὰ ὁποῖα Τὸν πιστεύουν καὶ Τὸν ἐπικαλοῦνται μὲ εἰλικρίνεια στὴν ζωή τους.

Διαβάζουμε στὸ βιβλίο τῆς Ἐξόδου, ὅτι ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὶς μαῖες τῶν Ἑβραίων[24] στὴν Αἴγυπτο χαρίζοντάς τους οἰκίες, ἐπειδὴ δὲν φόνευαν τὰ νεογέννητα ἄρρενα τῶν Ἑβραίων κατὰ τὴν διαταγὴ τοῦ Αἰγύπτιου Φαραώ. *«Εὖ δὲ ἐποίει ὁ Θεὸς τὰς μαίας, καὶ ἐπλήθυνεν ὁ λαὸς καὶ ἴσχυε σφόδρα. ἐπεὶ δὲ ἐφοβοῦντο αἱ μαῖαι τὸν θεόν, ἐποίησαν ἑαυταῖς οἰκίας»*[25]. Δηλαδή: Ὁ Θεὸς εὐλογοῦσε τὶς μαῖες, ὁπότε ὁ λαὸς συνέχιζε νὰ πληθαίνει καὶ νὰ γίνεται ὅλο καὶ πιὸ ἰσχυρός. Ἐπειδή, μάλιστα, οἱ μαῖες σέβονταν τὸν Θεό, ὁ λαὸς κατασκεύασε τὶς οἰκίες τους.

---

23. Παροιμιῶν ιδ΄ 9.

24. Οἱ Ἑβραῖοι μετανάστευσαν τὸ 1706 π. Χ. στὴν Αἴγυπτο ἐπὶ πατριάρχου Ἰακὼβ ὁ ὁποῖος ἐγκαταστάθηκε στὴν περιοχὴ τῆς Αἰγύπτου Γεσσέν. Τὸ διαμέρισμα αὐτὸ τῆς αἰγυπτιακῆς γῆς ἦταν ἡ γῆ παραπλεύρως τοῦ πηλουσιανοῦ βραχίονα τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Περιλάμβανε τὶς δύο ἐπίσημες πόλεις τὴν Ραμεσσὴν καὶ τὴν Ἡλιούπολιν. Ἡ ἔκτασίς του ἦταν ἀπὸ τὴν Μεσόγειο μέχρι τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα. Σήμερα ἡ περιοχὴ αὐτὴ εὑρίσκεται μεταξὺ Σουὲζ καὶ Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης ἀνατολικὰ καὶ τοῦ ποταμοῦ Νείλου δυτικά. Ἦταν γῆ εὔφορη καὶ κατάλληλη γιὰ βοσκή, ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι ἦταν βοσκοί. Ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο μὲ τὸν Μωϋσῆ τὸ 1491 π. Χ. Στὴν Αἴγυπτο οἱ Ἑβραῖοι ἔζησαν καταπιεσμένοι καὶ δοῦλοι τῶν Αἰγυπτίων.

25. Ἐξόδου α΄ 20-21.

Ἐπίσης διαβάζουμε ὅτι ὅταν ἐπέστρεψαν οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὴν Βαβυλώνια αἰχμαλωσία[26] μετὰ τὸ διάταγμα τοῦ Κύρου (536 π. Χ.) βασιλέα Περσῶν, κατὰ τὴν τελετὴ τῶν ἐγκαινίων (445 π. Χ.) ὁ Ἔσδρας ἐξομολογούμενος ἐνώπιον τῆς συνάξεως τῶν Ἑβραίων εὐχαριστεῖ τὸν Θεό, διότι ὅταν ἐπέστρεψαν στὴν γῆ τους «*κατελάβοσαν πόλεις ὑψηλὰς καὶ ἐκληρονόμησαν οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν*»[27]. Δηλαδή: Κατέλαβαν ὀχυρωμένες πόλεις, ἐδάφη εὔφορα. Σπίτια ἀποκτήσανε γεμάτα πλούτη.

Ἀπὸ αὐτὰ ὁ πιστὸς ὀφείλει νὰ πείθεται, ὅτι καὶ τὴν δική του ἀνάγκη θὰ καλύψει ὁ Κύριος, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσι ὅτι θὰ ἐμπιστεύεται Αὐτὸν καὶ θὰ ἐργάζεται μὲ ἀκεραιότητα καὶ χάρι, τηρώντας τὶς ἐντολές Του.

Ὁ Θεὸς εὐλογεῖ τὸν οἶκο τοῦ δικαίου· «*Οἴκοις δικαίων ἰσχὺς πολλή, καρποὶ δὲ ἀσεβῶν ἀπολοῦνται*»[28]. Δηλαδή: Στὸ σπίτι τοῦ δικαίου ὁ θησαυρὸς εἶναι πολύς, ἐνῶ τὰ κέρδη τοῦ ἀσεβοῦς διασκορπίζονται.

4. «*Κατ᾽ οἶκον Ἐκκλησία*»[29]

Ὁ σκοπὸς τῆς κατοικίας δὲν εἶναι μόνο ὑλικός, εἶναι καὶ πνευματικός. Δὲν εἶναι μόνο τὸ μέρος ποὺ γευματίζουμε καὶ κοιμόμαστε, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὁ τόπος στὸν ὁποῖο προσευχόμαστε, λατρεύουμε τὸν Θεό, μελετᾶμε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἐπικοινωνοῦμε μὲ τοὺς ἀδελφούς μας, ἀσκούμεθα στὰ πνευματικὰ ἀγωνίσματα, βιώνουμε τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητά μας, ἀγαπᾶμε καὶ ἀγαπώμεθα. Ἀναφερόμαστε στὴν χριστιανικὴ οἰκογένεια.

26. Ἡ Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία διήρκεσε ἑβδομήντα χρόνια ἀπὸ τὸ 606 π. Χ. ἕως τὸ 536 π.Χ.

27. Νεεμίου θ΄ 25.

28. Παροιμιῶν ιε΄ 6.

29. Ρωμαίους ις΄ 4.

Τὸ θεμέλιό της

Βασικὴ προϋπόθεσις γιὰ τὴν δημιουργία μιᾶς χριστιανικῆς οἰκογένειας εἶναι ἡ ἑνότητα τῆς πίστεως τῶν οἰκούντων κατὰ τό «*ἓν σῶμα καὶ ἓν Πνεῦμα*»[30].

Πρὶν θέσουμε τὸ πρῶτο λιθάρι, τὸν θεμέλιο λίθο γιὰ νὰ ἀνεγείρουμε τὴν κατοικία μας καὶ πρὶν ἀγοράσουμε τὸ βασικότερο ἔπιπλο, πρέπει νὰ τοποθετήσουμε τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο τοῦ σπιτιοῦ μας καὶ τῆς οἰκογένειάς μας, τὸν Θεό.

Στὴν Ἁγία Γραφὴ διαβάζουμε γιὰ τέτοιες εὐλογημένες οἰκογένειες: Μερικὲς μνημονεύονται στὴν Καινὴ Διαθήκη σὰν ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις.

Ὁ ἀρχιτελώνης δεχόμενος τὸν Χριστὸ ἀπόλαυσε «*σωτηρίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ*»[31].

Ὁ δεσμοφύλακας τῶν Φιλίππων, ὅταν πίστευσε «*ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα*»[32].

Ὁ Κορνήλιος ἦταν «*εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ διὰ παντός*»[33]. Δηλαδή: Ἦταν εὐσεβὴς καὶ εἶχε προσχωρήσει στὴν ἰουδαϊκὴ κοινότητα μαζὶ μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά του. Ἔδιδε πολλὲς ἐλεημοσύνες καὶ προσευχόταν συνεχῶς στὸν Θεό.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν τὴν ἑστία, στὴν ὁποία ἄσβεστο ἔκαιγε τὸ ἱερὸ φῶς τῆς οἰκογενειακῆς λατρείας πρὸς τὸν Θεό. Αὐτὴ ἡ φλόγα στὴν ἑστία τῶν ἀρχαίων, μὲ πολλὴ προσοχὴ διετηρεῖτο ἄσβεστη.

Σήμερα πολλοί, στὶς χριστιανικὲς οἰκογένειες, ἄφησαν νὰ σβύσει ἡ ἱερὴ φλόγα, νὰ ἀτονήσει ἡ πίστις, νὰ παραμεληθεῖ ἐγκληματικὰ ἡ πνευματικὴ ζωή, μὲ ἀποτέλε-

30. Ἐφεσίους δ΄ 4.
31. Λουκᾶ ιθ΄ 9.
32. Πράξεων ις΄ 33.
33. Πράξεων ι΄ 2.

σμα νὰ γκρεμισθεῖ ἡ οἰκογένεια, νὰ ἀφανισθοῦν οἱ δεσμοὶ τῶν προσώπων, νὰ διαλυθεῖ, νὰ ἐκπέσει. Τὰ διαζύγια, τὰ οἰκογενειακὰ δράματα ὡς αἰτία τους ἔχουν ὄχι τοὺς κάποιους οἰκονομικοὺς λόγους ἢ τὴν ἀσυμφωνία τῶν χαρακτήρων ἢ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ τὸ σβύσιμο αὐτῆς τῆς ἱερῆς φλόγας, τῆς πίστεως στὸν ἀληθινὸ Θεό.

Ἂς θυμηθοῦμε τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου μας, μὲ τοὺς ὁποίους συνιστᾶ καὶ προτρέπει τὸν πιστὸ νὰ οἰκοδομήσει τὴν οἰκογένειά του στὸν ἀκλόνητο βράχο τῆς πίστεως καὶ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ:

«*Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη*»[34]. Δηλαδή: Ὅποιος ἀκούει αὐτὰ τὰ λόγια μου καὶ τὰ τηρεῖ, αὐτὸν τὸν παρομοιάζω μ᾽ ἕναν συνετὸ ἄνθρωπο, ποὺ ἔχτισε τὸ σπίτι του ἐπάνω στὸν βράχο. Ἔτσι, ὅταν ἦρθε ἡ βροχὴ καὶ πλημμύρισαν τὰ ποτάμια καὶ φύσηξαν οἱ ἄνεμοι καὶ ἔπεσαν ὁρμητικὰ ἐπάνω σ᾽ ἐκεῖνο τὸ σπίτι, δὲν γκρεμίστηκε, γιατὶ εἶχε θεμελιωθεῖ ἐπάνω στὸν βράχο. Καὶ ὅποιος ἀκούει αὐτὰ τὰ λόγια μου, μὰ δὲν τὰ τηρεῖ στὴν πρᾶξι, μοιάζει μ᾽ ἕναν ἄμυαλο ἄνθρωπο, ποὺ ἔχτισε τὸ σπίτι του ἐπάνω στὴν

34. Ματθαίου ζ΄ 24-27.

ἄμμο. Ἔτσι, ὅταν ἦρθε ἡ βροχὴ καὶ πλημμύρισαν τὰ ποτάμια καὶ φύσηξαν οἱ ἄνεμοι κι ἔπεσαν ἐπάνω σ᾽ ἐκεῖνο τὸ σπίτι, αὐτὸ γκρεμίστηκε· καὶ ἡ πτῶσις ἦταν ὁλοκληρωτικὴ καὶ πλήρης.

Ἡ κατοικία λοιπὸν γιὰ νὰ σταθεῖ χωρὶς κλονισμὸ πρέπει νὰ εἶναι χῶρος στὸν ὁποῖο θὰ στεγάζεται «*ἡ κατ᾽ οἶκον ἐκκλησία*». Αὐτῆς τῆς ὁποίας κεφαλὴ θὰ εἶναι ὁ Κύριος καὶ μέλη οἱ ἐκλεκτὲς ψυχές, οἱ ὁποῖες ὅλες μαζὶ ζοῦν σὲ μία εὐλογημένη κοινότητα ζωῆς.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς δίδει ἄφθονα τέτοια παραδείγματα, ὅπως τῶν οἰκογενειῶν τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρίσκιλλας[35], τοῦ Ὀνησιφόρου, τοῦ Φιλήμονα[36]. Περισότερα περιέχει τὸ Ἁγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας.

5. Ὁ ρόλος τῆς γυναίκας

Ἡ θέσις τῆς γυναίκας στὴν οἰκογένεια, τῆς συζύγου καὶ μητέρας εἶναι καθοριστική. Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀναφέρεται σ᾽ αὐτή:

«*Σοφαὶ γυναῖκες ᾠκοδόμησαν οἴκους, ἡ δὲ ἄφρων κατέσκαψε ταῖς χερσὶν αὐτῆς*»[37]. Δηλαδή: Ἐνάρετες γυναῖκες ἀνάδειξαν οἴκους, ἐνῶ ἡ ἀνόητη μὲ τὰ ἴδια της τὰ χέρια ξεθεμελίωσε τὴν οἰκία της καὶ τὴν κατέστρεψε.

«*Ὃς εὗρε γυναῖκα ἀγαθήν, εὗρε χάριτας, ἔλαβε δὲ παρὰ Θεοῦ ἱλαρότητα. ὃς ἐκβάλλει γυναῖκα ἀγαθήν, ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά, ὁ δὲ κατέχων μοιχαλίδα ἄφρων καὶ ἀσεβής*»[38]. Δηλαδή: Ὅποιος βρῆκε καλὴ γυναίκα, βρῆκε τὴν εὐτυχία· ἔχει εὐνοηθεῖ ἀπὸ τὸν Κύριο. Ὅποιος χωρί-

35. Ρωμαίους ις΄ 3.
36. Β΄ Τιμοθέου α΄ 16, δ΄ 19.
37. Παροιμιῶν ιδ΄ 1.
38. Παροιμιῶν ιη΄ 22-22α.

ζει τὴν ἐνάρετη γυναίκα του, διώχνει μαζί της καὶ τὰ ἀγαθά, ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος κρατεῖ πλησίον του μοιχαλίδα εἶναι ἄφρονας καὶ παραβάτης τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ.

Τὸ ἐγκώμιο τῆς ἐνάρετης γυναίκας· «*Γυναίκα ἀνδρείαν τίς εὑρήσει; τιμιωτέρα δέ ἐστιν λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη. θαρσεῖ ἐπ᾽ αὐτῇ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἡ τοιαύτη καλῶν σκύλων οὐκ ἀπορήσει· ἐνεργεῖ γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀγαθὰ πάντα τὸν βίον. μηρυομένη ἔρια καὶ λίνον ἐποίησεν εὔχρηστον ταῖς χερσὶν αὐτῆς. ἐγένετο ὡσεὶ ναῦς ἐμπορευομένη μακρόθεν, συνάγει δὲ αὐτῆς τὸν πλοῦτον. καὶ ἀνίσταται ἐκ νυκτῶν καὶ ἔδωκε βρώματα τῷ οἴκῳ καὶ ἔργα ταῖς θεραπαίναις. θεωρήσασα γεώργιον ἐπρίατο, ἀπὸ δὲ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς κατεφύτευσε κτῆμα. ἀναζωσαμένη ἰσχυρῶς τὴν ὀσφὺν αὐτῆς ἤρεισε τοὺς βραχίονας αὐτῆς εἰς ἔργον. ἐγεύσατο ὅτι καλόν ἐστι τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀποσβέννυται ὁ λύχνος αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα. τοὺς πήχεις αὐτῆς ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφέροντα, τὰς δὲ χεῖρας αὐτῆς ἐρείδει εἰς ἄτρακτον. χεῖρας δὲ αὐτῆς διήνοιξε πένητι, καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ. οὐ φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ὅταν που χρονίζῃ· πάντες γὰρ οἱ παρ᾽ αὐτῆς ἐνδεδυμένοι εἰσί. δισσὰς χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας ἑαυτῇ ἐνδύματα. περίβλεπτος δὲ γίνεται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐν πύλαις, ἡνίκα ἂν καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων κατοίκων τῆς γῆς. σινδόνας ἐποίησε καὶ ἀπέδοτο τοῖς Φοίνιξι, περιζώματα δὲ τοῖς Χαναναίοις. ἰσχὺν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο καὶ εὐφράνθη ἐν ἡμέραις ἐσχάταις. στόμα αὐτῆς διήνοιξε προσεχόντως καὶ ἐννόμως, καὶ τάξιν ἐστείλατο τῇ γλώσσῃ αὐτῆς. στεγναὶ διατριβαὶ οἴκων αὐτῆς, σῖτα δὲ ὀκνηρὰ οὐκ ἔφαγε. τὸ στόμα δὲ ἀνοίγει σοφῶς καὶ νομοθέσμως, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἀνέστησε τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ἐπλούτησαν, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾔνεσεν*

αὐτήν»[39]. Δηλαδή: Δυσεύρετη εἶναι ἡ ἄξια γυναίκα! Ἀξίζει περισσότερο καὶ ἀπὸ τὰ μαργαριτάρια. Ὁ ἄνδρας της τὴν ἐμπιστεύεται καὶ πάντα ἄφθονα εἶναι τ᾽ ἀγαθά του. Καλὸ τοῦ κάνει καὶ ποτὲ κακό, σὲ ὅλη της τὴν ζωή. Παίρνει λινάρι καὶ μαλλὶ καὶ μὲ τὰ χέρια της τὸ ἐπεξεργάζεται. Εἶναι σὰν ἕνα ἐμπορικὸ καράβι. Φέρνει τὰ τρόφιμά της ἀπὸ μακριά. Σηκώνεται ἀξημέρωτα καὶ τὴν τροφὴ ἑτοιμάζει γιὰ τὸ σπίτι της, στὶς ὑπηρέτριές της καθήκοντα ἀναθέτει. Κοιτάζει ἕνα χωράφι καὶ τὸ ἀγοράζει· μὲ χρήματα ποὺ ἡ ἴδια κέρδισε, φυτεύει ἀμπέλι. Μὲ περισσὴ δουλεύει δύναμι, πάντα μὲ κάτι καταπιάνονται τὰ χέρια της. Νοιώθει πὼς οἱ δουλειές της πᾶνε καλά, τὴν νύχτα τὸ λυχνάρι της δὲν σβήνει. Βάζει τὰ χέρια της στὸ ἀδράχτι, τὴν ρόκα τὴν κρατάει στὰ δάχτυλα. Ἁπλώνει χέρι βοήθειας στὸν πτωχό, γενναιόδωρη εἶναι πρὸς τοὺς δυστυχισμένους. Δὲν καταλαμβάνεται ἀπὸ φροντίδες, οὔτε ἀνησυχεῖ γιὰ τὸ σπίτι ὁ σύζυγός της, ἐὰν συμβεῖ κάποτε νὰ ἀπουσιάσει ἀπὸ αὐτὸ λόγῳ τῶν ἀσχολιῶν του· καὶ τοῦτο διότι ὅλοι, ὅσοι εἶναι μαζί της καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὴν εἶναι καλὰ ντυμένοι. Διπλὰ ἐπανωφόρια ἔκανε γιὰ τὸν σύζυγό της, ἀπὸ ὑφάσματα δὲ λινὰ λευκὰ κατασκεύασε γιὰ τὸν ἑαυτό της φορέματα βαμμένα μὲ κόκκινο πανάκριβο χρῶμα. Ὁ ἄνδρας της εἶναι ἀξιοσέβαστος στῆς πολιτείας τὶς πύλες, ὅταν μὲ τοὺς πρεσβύτερους τῆς χώρας κάθεται. Φτιάχνει ὕφασμα λεπτὸ καὶ ζῶνες καὶ τὰ πουλάει στοὺς ἐμπόρους ποὺ περνοῦν. Δύναμις καὶ ἀξιοπρέπεια εἶναι ντυμένη, καὶ αἰσιόδοξη τὸ μέλλον ἀτενίζει. Τὸ στόμα της τὸ ἀνοίγει μὲ σοφία μὲ βάσι τὸν θεῖο νόμο. Νοιάζεται γιὰ ὅ,τι γίνεται στὸ σπίτι της, δὲν τρώγει τὸ ψωμὶ τῆς τε-

39. Παροιμιῶν κθ΄, Μασσοριτικὸν λα΄ 10-28.

μπελιᾶς. Ἡ δὲ καλωσύνη της ἐπέδρασε στὰ παιδιά της, τὰ ὁποῖα ἀφοῦ ἔγιναν ἐργατικὰ καὶ ἐπιμελῆ πλούτησαν. Ὁ σύζυγός της ἐπαίνεσε τέτοια σύζυγο.

Μερικὲς προτροπὲς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἀναφέρονται στὶς χριστιανὲς γυναῖκες· «*Ὡσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν*»[40]. Δηλαδή: Παρόμοια καὶ οἱ γυναῖκες νὰ προσεύχονται μὲ κόσμια ἀμφίεσι. Νὰ στολίζουν τὸν ἑαυτό τους μὲ σεμνότητα καὶ σωφροσύνη καὶ ὄχι μὲ περίτεχνες κομμώσεις καὶ χρυσᾶ κοσμήματα ἢ μαργαριτάρια ἢ πολυτελῆ ἐνδύματα. Ἀντίθετα νὰ στολίζονται μὲ ὅ,τι ταιριάζει σὲ γυναῖκες ποὺ λέγουν ὅτι σέβονται τὸν Θεό, δηλαδὴ μὲ καλὰ ἔργα.

6. Στὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ

Ὁ Θεὸς δὲν ἀρκεῖται νὰ δώσει στὸν ἄνθρωπο μία φυσικὴ οἰκογένεια καὶ μία κατοικία. Θέλει νὰ εἰσαγάγει τὸν ἄνθρωπο μέσα στὸν δικό Του οἶκο, ὄχι σὰν ὑπηρέτη, ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ υἱοῦ.

Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀφοῦ κατοίκησε ἀνάμεσα στὸν Ἰσραὴλ μέσα στὸν Ναό, ἔστειλε τὸν Μονογενῆ Υἱό Του γιὰ νὰ κατασκευάσει ἕνα πνευματικὸ οἶκο, τὴν Ἐκκλησία, φτιαγμένο ἀπὸ ζωντανὲς πέτρες καὶ ἀνοικτὸ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. «*Ὑμεῖς ἐστὲ Θεοῦ οἰκοδομή*»[41]. Εἶστε οἰκοδόμημα τοῦ Θεοῦ. «*Καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικός*»[42]. Δηλαδή: Ἐλᾶτε καὶ

40. Α΄ Τιμοθέου β΄ 9-10.
41. Α΄ Κορινθίους γ΄ 9.
42. Α΄ Πέτρου β΄ 5.

σεῖς νὰ χρησιμοποιηθεῖτε σὰν ζωντανὰ λιθάρια στὸ χτίσιμο τοῦ πνευματικοῦ ναοῦ.

Ὁ Κύριος ὑπόσχεται ὅτι θὰ καταλύσει τὸν ἐπίγειο οἶκο τῆς ψυχῆς καὶ θὰ οἰκοδομήσει νέο ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν: «*Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω*»[43]. Δηλαδή: Ἐγὼ θὰ γκρεμίσω αὐτὸ τὸν ναό, ποὺ ἔγινε ἀπὸ ἀνθρώπινα χέρια, καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρες θὰ οἰκοδομήσω ἄλλον, ποὺ δὲν θὰ τὸν ἔχουν φτιάξει ἀνθρώπινα χέρια.

Ὁ πιστὸς ἀτενίζει πρὸς τὴν αἰωνία κατοικία του· «*Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει*»[44]. «*Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς*»[45]. Δηλαδή: Ξέρουμε πώς, ἂν ἡ ἐπίγεια σκηνὴ ποὺ κατοικοῦμε, δηλαδὴ τὸ σῶμα μας, διαλυθεῖ, ἔχουμε στοὺς οὐρανοὺς κατοικία αἰώνια, οἰκοδομημένη ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπινα χέρια.

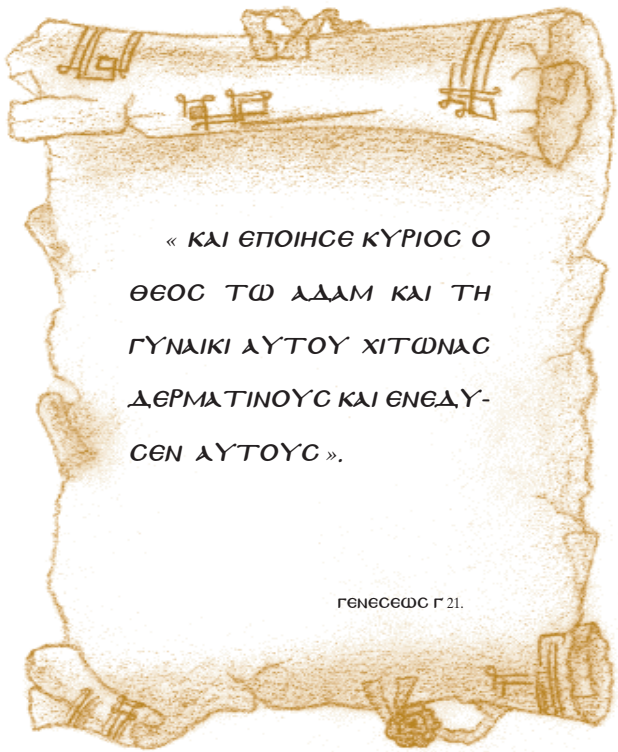
Αὐτὴ ἡ αἰώνια κατοικία εἶναι οἱ σκηνὲς τῶν δικαίων.

43. Μάρκου ιδ΄ 58.
44. Φιλιππησίους γ΄ 20.
45. Β΄ Κορινθίους ε΄ 1.

Γ′

῾Η ᾽Ενδυμασία

« ΚΑΙ ΕΠΟΙΗΣΕ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΤΩ ΑΔΑΜ ΚΑΙ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΙ ΑΥΤΟΥ ΧΙΤΩΝΑΣ ΔΕΡΜΑΤΙΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΝΕΔΥ-ΣΕΝ ΑΥΤΟΥΣ ».
ΓΕΝΕΣΕΩΣ Γ 21.

Ἡ Ἐνδυμασία

Μαζὶ μὲ τὴν τροφὴ καὶ τὴν στέγη, τὸ ἔνδυμα συμπεριλαμβάνεται στὶς πρωταρχικὲς προϋποθέσεις τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως κατὰ τό «*Ἀρχὴ ζωῆς ὕδωρ καὶ ἄρτος καὶ ἱμάτιον καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην*»[1].

Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐξασφαλίζει στὸν ἄνθρωπο ἄρτο καὶ ἔνδυμα ὅπως δίδαξε ὁ Μωυσῆς[2] τοὺς Ἑβραίους

---

1. Σοφίας Σειρὰχ κθ΄ 21.

2. Ὁ Μωυσῆς εἶναι ὁ δημιουργὸς τῆς Ἑβραϊκῆς νομοθεσίας, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἑβραίων ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, ὁ συγγραφεὺς τῆς Πεντατεύχου, καὶ ὁ ἐλευθερωτὴς τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν δουλεία τῶν Αἰγυπτίων. Γεννήθηκε τὸ 1571 π. Χ. στὴν Αἴγυπτο. Κοιμήθηκε τὸ 1451 π. Χ. στὴν ἔρημο. Τὰ 120 ἔτη τῆς ζωῆς του διαιροῦνται σὲ τρεῖς περιόδους ἀνὰ τεσσαράκοντα ἔτη:

Ἡ πρώτη περίοδος ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας του. Ἡ δεύτερη περίοδος περιλαμβάνει τοὺς χρόνους τῆς προετοιμασίας του στὸ Σινᾶ γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴν ἡγεσία τῶν Ἑβραίων καὶ νὰ τοὺς ἀπελευθερώσει ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους. Ἡ τρίτη περίοδος περιλαμβάνει τὰ λαμπρὰ καὶ θαυμαστὰ ἔργα τῆς Ἐξόδου τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, τῆς διακυβερνήσεως τῶν Ἑβραίων στὴν ἔρημο, τῆς παραλαβῆς τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἕως τῆς ἀποστασίας τῶν Ἑβραίων καὶ τοῦ θανάτου του.

Γιὰ τὴν σχέση τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡμίλησε ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὡς ἑξῆς: «*Ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χά-*

στὸ Σινᾶ. «*Ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν οὗτος Θεὸς τῶν θεῶν καὶ Κύριος τῶν κυρίων, ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς καὶ φοβερός, … ποιῶν κρίσιν προσηλύτῳ καὶ ὀρφανῷ καὶ χήρᾳ, καὶ ἀγαπᾶ τὸν προσήλυτον δοῦναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον*»[3]. Αὐτὸ σημαίνει: Διότι ὁ Κύριος καὶ Θεός σας, Αὐτὸς καὶ μόνον εἶναι Θεὸς τῶν θεῶν καὶ ὁ Κύριος τῶν κυρίων, ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ παντοδύναμος καὶ φοβερός,... ποὺ ἀποδίδει δικαιοσύνη στὸν προσήλυτο καὶ στὸ ὀρφανὸ καὶ στὴν χήρα καὶ ἀγαπᾶ τὸν προσήλυτο (τὸν ξένο) καὶ τοῦ δίδει τροφὴ καὶ ἔνδυμα.

Ἐνῶ ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ συνεπάγεται πείνα καὶ γυμνότητα, ὅπως προειδοποίησε ὁ Μωυσῆς τοὺς Ἑβραίους τονίζοντας τὴν ὑποχρέωσί τους νὰ τηροῦν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔλαβαν, διότι ἐὰν δὲν τὶς τηροῦν θὰ ὑποταχθοῦν στοὺς ἐχθρούς τους καὶ θὰ ζήσουν μὲ πείνα καὶ μὲ δίψα καὶ μὲ γυμνότητα καὶ θὰ στεροῦνται τὰ πάντα κατὰ τό «*ἐν λιμῷ καὶ ἐν δίψει καὶ ἐν γυμνότητι καὶ ἐν ἐκλείψει πάντων*»[4].

Διαπιστώνουμε ὅτι ἀνάμεσα στὴν τροφὴ καὶ τὸ ἔνδυμα ὑπάρχει μία διαφορά.

Ἡ τροφὴ δίδεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τό «*καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὅ ἐστιν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶ-*

ρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» (Ἰωάννου α΄ 17). Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπεκύρωσε τὸν νόμο τοῦ Μωυσέως, τὸν συμπλήρωσε καὶ τὸν ἑρμήνευσε αὐθεντικῶς μὲ τοὺς λόγους Του· «*Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας, οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι*» (Ματθαίου ε΄ 17).

3. Δευτερονομίου ι΄ 17-18.

4. Δευτερονομίου κη΄ 48.

σιν»[5]. Δηλαδή: Καὶ εἶπε ὁ Θεός· Νά· ἔχω δώσει σὲ σᾶς, τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναίκα, ὅλα τὰ εἴδη τῶν χόρτων καὶ τῶν φυτῶν, ποὺ ἔχουν σπόρο καὶ ποὺ ὑπάρχουν στὴν ἐπιφάνεια ὁλόκληρης τῆς γῆς, καὶ ὅλα τὰ εἴδη τῶν δένδρων, ποὺ ἔχουν στοὺς καρπούς τους τὸν σπόρο γιὰ πολλαπλασιασμό· ὅλα αὐτά, χόρτα καὶ φυτὰ καὶ καρποὶ ἂς εἶναι γιὰ τὴν διατροφή σας.

Τὸ ἔνδυμα δίδεται ἀπὸ τὸν Θεὸ μετὰ τὴν πτῶσι καὶ μάλιστα ὡς ἐπακόλουθο αὐτῆς κατὰ τό «*καὶ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς*»[6]. Δηλαδή: Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἔφτιαξε γιὰ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔα δερμάτινους χιτῶνες καὶ τοὺς ἔντυσε. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐνδυμασία ἐμφανίζεται ὡς ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν παρακοή του στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

Στὸν Παράδεισο οἱ πρωτόπλαστοι, πρὶν ἁμαρτήσουν «*ἦσαν γυμνοί, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο* (δὲν ἐντρέποντο)»[7]. Στὸ ἐδεμικὸ ἐκεῖνο περιβάλλον, αὐτὰ ποὺ σήμερα ὀνομάζουμε πειρασμὸ σαρκός, πρόκλησι γυμνοῦ καὶ μέριμνα ἐνδύματος, δὲν ὑπῆρχαν διόλου. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε ἀνατρέψει ἀκόμη τὴν ἰσορροπία ποὺ ὁ Θεὸς εἶχε τάξει στὴν δημιουργία Του.

1. Τὸ σῶμα ἔνδυμα τῆς ψυχῆς

Ἡ θεώρησις τοῦ σώματος κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀντιληφθοῦμε καὶ νὰ κατανοήσουμε τὸν ρόλο τοῦ ἐνδύματος.

Τὸ σῶμα εἶναι ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖο ἐνέδυσε ὁ Θεὸς τὴν

5. Γενέσεως α΄ 29.
6. Γενέσεως γ΄ 21.
7. Γενέσεως β΄ 25.

ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἀποτελέσουν τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψις συναντᾶται στὴν αὐγὴ τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ὅπως διαλεγόμενος ὁ Ἰὼβ[8] μὲ τὸν Βαλδὰδ ἐξομολογεῖται στὸν Κύριο. «*Μνήσθητι ὅτι πηλόν με ἔπλασας, εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις. … δέρμα δὲ καὶ κρέας με ἐνέδυσας, ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις με ἐνεῖρας (περιέφραξας)*»[9]. Ποὺ σημαίνει: Θυμήσου, σὲ παρακαλῶ πὼς ἀπὸ χῶμα μὲ ἔπλασες καὶ τώρα θέλεις πάλι νὰ μὲ κάνεις χῶμα. Μὲ ὕφανες μὲ κόκκαλα καὶ τένοντες καὶ μὲ ἐνέδυσες μὲ σάρκα καὶ μὲ δέρμα.

Τὴν ἀντίληψι ὅτι τὸ σῶμα εἶναι ἡ οἰκία τῆς ψυχῆς διατύπωσε ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὸ ε΄ κεφάλαιο τῆς Β΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του: «*Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα· καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν, βαρούμενοι ἐφ᾽ ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ᾽ ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο Θεός, ὁ καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου· διὰ πίστεως γὰρ πε-*

8. Ὁ Ἰὼβ ἦταν καταδιωκόμενος πατριάρχης διακρινόμενος ἐπ᾽ εὐθύτητι εὐσεβείᾳ, πλούτῳ, τιμαῖς καὶ πολλῇ οἰκιακῇ εὐημερίᾳ. Ὁ Θεὸς ἐπέτρεψεν ὅπως ὁ Ἰὼβ ἀπωλέσει πρὸς δοκιμασία τῆς πίστεώς του φίλους, τέκνα, περιουσία, ὑγεία. Κατοικοῦσε στὴν ἀρχαία χώρα μὲ τὸ ὄνομα Αὐσῖτις ἡ ὁποία ἔκειτο μεταξὺ Εὐφράτου ποταμοῦ, Ἰδουμαίας, Ἀραβίας καὶ Παλαιστίνης. Ζοῦσε σὲ χρόνους ἀρχαιοτάτους καὶ φαίνεται ὅτι ἀγνοοῦσε τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴ λατρεία.

9. Ἰὼβ ι΄ 9, 11.

ριπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους· θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν»[10]. Δηλαδή: Δὲν ἀποκάνουμε ἀπὸ τὶς θλίψεις, διότι γνωρίζουμε καλὰ πῶς, ἐὰν ἡ ἐπίγεια σκηνὴ ποὺ κατοικοῦμε, δηλαδὴ τὸ σῶμα μας, διαλυθεῖ, ἔχουμε στοὺς οὐρανοὺς κατοικία αἰώνια, οἰκοδομημένη ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπινα χέρια. Γι᾽ αὐτὸ τώρα στενάζουμε, περιμένοντας μὲ λαχτάρα νὰ ντυθοῦμε τὸ οὐράνιο σῶμα μας. Καὶ ἂν ἀποβάλλουμε τὸ ἐπίγειο σῶμα δὲν θὰ μείνουμε γυμνοί. Γιατὶ ἐμεῖς ποὺ εἴμαστε μέσα σ᾽ αὐτὸ τὸ σῶμα στενάζουμε ἀπὸ τὸ βάρος του. Ὄχι πὼς θέλουμε νὰ τὸ ἀποβάλλουμε, ἀλλὰ θέλουμε νὰ ντυθοῦμε ἕνα καινούργιο. Ἔτσι ἡ ζωή μας θὰ νικήσει τὸν θάνατο. Αὐτὸς ποὺ μᾶς προετοίμασε γι᾽ αὐτὸ τὸ ἄφθαρτο σῶμα εἶναι ὁ Θεός. Αὐτὸς μᾶς ἔδωσε τὸ Πνεῦμα ὡς ἐγγύησι. Ἂς ἔχουμε, λοιπόν, πάντα θάρρος καὶ ἂς ξέρουμε ὅτι ὅσο ζοῦμε σ᾽ αὐτὸ τὸ σῶμα εἴμαστε μακριὰ ἀπὸ τὸν Κύριο. Ζοῦμε τώρα μὲ τὴν πίστι· δὲν βλέπουμε καθαρά. Ἀλλὰ ἔχουμε θάρρος, καὶ προτιμᾶμε νὰ ἐξέλθουμε ἀπ᾽ αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ νὰ πᾶμε κοντὰ στὸν Κύριο. Γι᾽ αὐτὸ ἀγωνιζόμαστε μὲ ζῆλο, γιὰ νὰ εἴμαστε εὐάρεστοι στὸν Θεὸ εἴτε μένοντας στὸ σῶμα εἴτε βγαίνοντας ἀπ᾽ αὐτό. Γιατὶ ὅλοι μας πρέπει νὰ παρουσιαστοῦμε μπροστὰ στὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ πάρει ὁ καθένας μας τὴν ἀμοιβή του ἀνάλογα μὲ τὰ ὅσα καλὰ ἢ κακὰ ἔπραξε στὴν ζωή του.

10. Β΄ Κορινθίους ε΄ 1-10.

2. Ἡ πτῶσις τῶν ἀνθρώπων ἀνέτρεψε τὸ θεῖο σχέδιο

Ἡ πτῶσις τῶν ἀνθρώπων ἐπέφερε δύο βασικὰ θλιβερὰ ἀποτελέσματα, μὲ ἄμεσο ἀντίκτυπο στὴν ὕπαρξι τοῦ ἀνθρώπου.

α΄. Τὴν γυμνότητα τοῦ σώματος, τὴν ὁποία προσπάθησαν οἱ παραβάτες πρωτόπλαστοι νὰ καλύψουν μὲ τὰ φύλλα τῆς συκῆς, ὅπως ἀναφέρεται στὴν ἐξιστόρησι τῆς πτώσεως· «*καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα*»[11]. Δηλαδή: Καὶ ἄνοιξαν τὰ μάτια τῶν δύο πρωτοπλάστων, καὶ κατάλαβαν ὅτι ἦσαν γυμνοὶ σωματικὰ καὶ ψυχικά, ντράπηκαν τὴν γυμνότητά τους καὶ ἔκοψαν φύλλα συκῆς, τὰ ἔρραψαν πρόχειρα καὶ μὲ αὐτὰ σὰν ποδιὲς κάλυψαν τὴν γυμνότητά τους.

β΄. Τὴν γυμνότητα τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποία προσπάθησαν ν᾽ ἀποφύγουν κρυπτόμενοι ἀπὸ τὸν Θεό· «*Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. καὶ ἐκάλεσε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδάμ, ποῦ εἶ; καὶ εἶπεν αὐτῷ· τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην*»[12]. Δηλαδή: Ὅταν δὲ κατὰ τὸ δειλινὸ ἄκουσαν τὴν φωνὴ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος περπατοῦσε στὸν παράδεισο, κρύφτηκαν ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ γυναίκα αὐτοῦ ἀπὸ φόβο καὶ ντροπὴ ἀνάμεσα στὰ δένδρα τοῦ παραδείσου, γιὰ νὰ μὴν ἀντικρύσουν τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς προσκάλεσε τὸν Ἀδὰμ καὶ τοῦ εἶπε· Ἀδὰμ ποῦ εἶσαι; Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἀπάντησε στὸν Θεό· ἄκουσα τὴν φωνή σου καθὼς περπατοῦσες στὸν παράδει-

11. Γενέσεως γ΄ 7.

12. Γενέσεως γ΄ 8-10.

σο καὶ φοβήθηκα νὰ παρουσιαστῶ, ἐπειδὴ εἶμαι γυμνός· γι᾽ αὐτὸ καὶ ἔσπευσα νὰ κρυφτῶ.

Γιὰ ν᾽ ἀντιμετωπίσει ὁ Θεὸς αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν κατάστασι «*ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς*»[13].

Ὁ Κύριος κάλυψε τὴν γύμνια τοῦ σώματος μὲ τοὺς δερμάτινους χιτῶνες τοὺς ὁποίους κατασκεύασε μὲ τὴν θυσία τῶν ζώων. Ἡ θυσία δύναται νὰ θεωρηθεῖ ὡς προφητική· μὲ αὐτὴ κάλυψε τὴν γύμνια τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία εἶχε ἁμαρτήσει.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἑπομένως ἔπαψε νὰ βλέπει τὸ σῶμα ὡς ἔνδυμα τῆς ψυχῆς καὶ αἰσθανόταν ντροπὴ γι᾽ αὐτό, τὸ σῶμα ἔπρεπε νὰ ἐνδυθεῖ. Δὲν εἶχε ἀλλάξει φύσι τὸ σῶμα, ἡ διάθεσις τοῦ ἀνθρώπου εἶχε ἀλλάξει, ἡ ὁποία ἐπισημάνθηκε μὲ τό «*διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο καὶ ἔγνωσαν, ὅτι γυμνοί ἦσαν*».

Ὁ λύχνος τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἁπλὸς ποὺ ἦταν, ἐτράπη καὶ ἔγινε πονηρὸς κατὰ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου· «*ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται*»[14]. Δηλαδή: Ὁ λύχνος τοῦ σώματος εἶναι τὸ μάτι· Ἐὰν τὸ μάτι σου εἶναι γερό, ὅλο τὸ σῶμα σου θὰ εἶναι φωτεινό. Ἐὰν τὸ μάτι σου εἶναι κατεστραμμένο, ὅλο τὸ σῶμα σου θὰ εἶναι βυθισμένο στὸ σκοτάδι.

3. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἐνδύματος

Φανερὸς λοιπὸν εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ἐνδύματος.

α΄. Νὰ καλύψει τὸ σῶμα, ὥστε ἡ θέα του νὰ μὴν προ-

13. Γενέσεως γ΄ 21.
14. Ματθαίου ς΄ 22-23.

καλεῖ ντροπή, τὴν ὁποία δημιουργεῖ ἡ προαίρεσις τοῦ ἀνθρώπου.

β΄. Νὰ προφυλάξει τὸ σῶμα ἀπὸ τὶς καιρικὲς μεταβολές.

Τὸ πόσο ἀπαραίτητο εἶναι τὸ ἔνδυμα γι᾽ αὐτὸ τὸν σκοπό, μποροῦμε νὰ τὸ συμπεράνουμε ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις τοῦ προφήτη Ἀγγαίου[15] πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες. «*περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς*»[16]. Δηλαδή· ντυθήκατε, ἀλλὰ δὲν ζεσταθήκατε μὲ αὐτὰ ποὺ φορέσατε καὶ τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου «*ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;*»[17]. Δηλαδή· ἐὰν ἕνας ἀδελφὸς ἢ μία ἀδελφὴ Χριστιανὴ δὲν ἔχουν τὰ ἀπαραίτητα ἐνδύματα, γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὸ ψύχος τοῦ χειμώνα, καὶ ἐπὶ πλέον στεροῦνται ἀπὸ τὴν ἀναγκαία τροφὴ τῆς ἡμέρας, τοὺς πεῖ δὲ ἕνας ἀπὸ σᾶς· πηγαίνετε στὸ καλό. Εὔχομαι νὰ ζεσταθῆτε καὶ νὰ χορτασθῆτε καλά, δὲν τοὺς δώσετε δὲ αὐτά, ποὺ τοὺς χρειάζονται γιὰ τὴν συντήρησι τοῦ σώματος, τί ὠφελοῦν τὰ καλά σας λόγια;

Αὐτὴ τὴν σκοπιμότητα καὶ χρησιμότητα τοῦ ἐνδύματος δεχόμενος ὁ ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει τὸν ἀπόστολο Τιμόθεο πῶς νὰ ἐνδύονται οἱ χριστιανὲς γυναῖκες

15. Ὁ προφήτης Ἀγγαῖος εἶναι ὁ πρῶτος μετὰ τὴν Βαβυλώνια αἰχμαλωσία προφητεύσας καὶ πιθανῶς εἶναι ὁ συνοδεύσας τὸν Ζοροβάβελ στὴν πρώτη ἐπιστροφὴ τῶν Ἰουδαίων ἐκ Βαβυλῶνος τὸ 535 π. Χ. Προφήτευσε δὲ στὸ δεύτερο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσποδος ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ ἕκτου μηνός, μέχρι τῆς εἰκοστῆς τετάρτης τοῦ ἐννάτου τοῦ 520 π. Χ.

16. Ἀγγαίου α΄ 6.

17. Ἰακώβου β΄ 15-16.

«*ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ᾽ ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι᾽ ἔργων ἀγαθῶν*»[18]. Δηλαδή: Μὲ ἐνδυμασία σεμνή, νὰ στολίζουν δὲ τὸν ἑαυτό τους μὲ συστολὴ καὶ σεμνότητα καὶ σωφροσύνη καὶ ὄχι μὲ ἐξεζητημένα πλεξίματα τῶν μαλλιῶν ἢ μὲ χρυσᾶ κοσμήματα ἢ μὲ μαργαριτάρια ἢ μὲ πολυτελῆ ἐνδύματα, ἀλλὰ μὲ ὅ,τι ταιριάζει σὲ γυναῖκες, οἱ ὁποῖες ἔχουν σὰν ἔργο τους τὴν εὐσέβεια.

Ἑπομένως ὁ Ἀπόστολος προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ ἐνδύονται μὲ στολὴ σεμνὴ ποὺ ἁρμόζει σὲ ἀνθρώπους ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Πατέρα.

4. Τὸ ἔνδυμα σημεῖο ταυτότητος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου

Πέραν τούτων εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάσουμε καὶ μερικὰ ἄλλα θέματα, διότι ὁ Δημιουργὸς βγάζοντας τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ χάος, καθόρισε στὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὴν θέσι του μέσα σ᾽ ἕνα τακτοποιημένο κόσμο.

Ἔτσι τὸ ἔνδυμα ἐμφανίζεται ὡς σημεῖο ταυτότητος καὶ διακρίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.

α΄. Τὸ ἔνδυμα κάνει σεβαστὸ τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. Γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο ὁ Θεὸς ἀπαγόρευσε τό «*ἀποκαλύπτειν ἀσχημοσύνην*» δηλαδὴ νὰ ἀφαιρεῖ κανεὶς τὸ ἔνδυμα:

⋆ Ἀπὸ τοὺς γονεῖς του.

Κατὰ τό «*οὐκ ἀποκαλύψει (ἄνθρωπος) συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ*»[19], ὅπως συνέβη μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Νῶε[20].

18. Α΄ Τιμοθέου β΄ 9-10.
19. Δευτερονομίου κγ΄ 1.
20. Γενέσεως θ΄ 20-27.

⋆ Ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του.

Ἀναφέρεται ὅτι ὁ Συχὲμ ταπείνωσε τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰακὼβ τὴν Δείνα (ἀπὸ τὴν πρώτη γυναίκα του τὴν Λεία). Γιὰ τὴν πρᾶξι του αὐτὴ τιμωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ὁμομήτριους ἀδελφούς της Συμεὼν καὶ Λευΐ, μὲ φοβερὴ ἀπάτη[21].

⋆ Ἀπὸ τὶς συζύγους του.

Ἐπίσης ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἰεβοσθέ, υἱὸς τοῦ Σαούλ, ἐπέπληξε τὸν Ἀβενήρ, ἀρχιστράτηγον τοῦ πατέρα του γιὰ τὴν διαγωγή του πρὸς τὴν Ρεσφά[22].

Στὸ ιη΄ κεφάλαιο τοῦ Λευϊτικοῦ, περιγράφονται ὅλες οἱ βδελυκτὲς καὶ ἀτιμωτικὲς συμπεριφορὲς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

β΄. Τὸ ἔνδυμα ἐξασφαλίζει ἐπίσης τὴν διάκρισι τῶν φύλων καὶ μπορεῖ νὰ συμβολίσει τὶς σχέσεις τους.

Γι᾽ αὐτὸ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα πρέπει νὰ φοροῦν διαφορετικὰ ἐνδύματα, ποὺ δηλώνουν τὸ φύλο τους. Σχετικὴ εἶναι ἡ ἀπαγόρευσι: «*οὐκ ἔσται σκεύη ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσηται ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σού ἐστι πᾶς ποιῶν ταῦτα*»[23]. Δηλαδή: Ἐνδύματα καὶ πράγματα, ποὺ ἁρμόζουν στὸν ἄνδρα, δὲν θὰ τὰ βάλει ἐπάνω της ἡ γυναίκα. Καὶ δὲν θὰ φορέσει ὁ ἄνδρας γυναικεῖα ἐνδύματα. Διότι ὁποιοσδήποτε τὰ κάνει αὐτά, εἶναι βδελυκτὸς ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου.

Στὴν περίπτωσι τῆς Ρεβέκκας διαβάζουμε ὅτι αὐτή, ὅταν εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸν Ἰσαάκ, «*τὸ θέριστρον περιεβάλετο*»[24] ἐκάλυψε δηλαδὴ τὸ πρόσωπό της μὲ τὸ πέπλο, τὸ ὁποῖο δύναται νὰ θεωρηθεῖ ὡς εἶδος τελετουργικῆς ἀφιερώσεως σ᾽ αὐτὸν ποὺ τὴν διάλεξε γιὰ γυναίκα του.

---

21. Γενέσεως λδ΄ 1-31.
22. Β΄ Βασιλειῶν γ΄ 6-11.
23. Δευτερονομίου κβ΄ 5.
24. Γενέσεως κδ΄ 65.

Ὁ Βοὸζ σκέπασε μὲ τὸ κράσπεδο τοῦ ἐνδύματός του τὴν Ρούθ[25], γιὰ νὰ τὴν βεβαιώσει ὅτι θὰ τὴν κάνει κοινωνὸ ὅσων ἔχει, δηλαδὴ τῆς περιουσίας του.

Μὲ τὶς ἐπίσημες αὐτὲς ἐνέργειες στὶς περιπτώσεις τῆς Ρεβέκκας καὶ τῆς Ρούθ, ὁ ἄνδρας δὲν ἀποκτᾶ τήν «κυριότητα» τῆς γυναίκας, ἀλλὰ ὑπογράφει τρόπον τινὰ τὶς ὑποσχέσεις του, ὅπως μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε διαβάζοντας τὴν ρύθμισι τοῦ Μωυσέως στὸ Δευτερονόμιο γιὰ ἐκεῖνον ποὺ θὰ ἀρνηθεῖ νὰ ἐκτελέσει τὸ συγγενικό του καθῆκον. Θὰ τὸν στιγματίσει ὡς ἑξῆς: «*Καὶ προσελθοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔναντι τῆς γερουσίας καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ καὶ ἐμπτύσεται κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἀποκριθεῖσα ἐρεῖ· οὕτω ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς οὐκ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν Ἰσραήλ*»[26]. Ποὺ σημαίνει: Θὰ πλησιάσει ἡ γυναίκα τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ μπροστὰ στὰ μάτια τῶν προεστῶν θὰ λύσει ἀπὸ τὸ πόδι του τὸ ἕνα ὑπόδημά του καὶ θὰ φτύσει στὸ πρόσωπό του. Καὶ θὰ πάρει τὸν λόγο καὶ θὰ πεῖ: Ἔτσι θὰ φερθοῦν σ' αὐτόν, ποὺ δὲν χαρίζει ἀπόγονο στὸν ἀδελφό του καὶ ἀρνεῖται νὰ κρατήσει ὄρθιο τὸ σπίτι ἐκείνου μέσα στοὺς Ἰσραηλίτες.

Παρόμοια ἀναφέρεται γιὰ τὸ ἴδιο θέμα στὸ βιβλίο τῆς Ρουθ μὲ τὸν Βοόζ[27].

Καὶ ὁ Θεὸς ὑπόσχεται στοὺς Ἰσραηλίτες ὅτι θὰ παραδώσει σ' αὐτοὺς τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς ὡς ἑξῆς: «*Ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου*»[28]. Αὐτὴ εἶναι μία συμβολικὴ πρᾶξις ποὺ δείχνει διάθεσι μεταβιβάσεως τοῦ δικαιώματος τῆς κυριότητος.

25. Ρουθ γ΄ 9.
26. Δευτερονομίου κε΄ 9.
27. Ρουθ δ΄ 7.
28. Ψαλμὸς 59 νθ΄ (ξ΄) στ. 10.

γ΄. Ἡ προσφορὰ τοῦ ἐνδύματος εἶναι σημεῖο ἀδελφοσύνης καὶ ἀγάπης.

Μερικὰ περιστατικὰ εἶναι χαρακτηριστικά:

⋆ Ὁ Ἰωνάθαν συνάπτει φιλία μὲ τὸν Δαυὶδ[29] καὶ τὴν ἐπισφραγίζει χαρίζοντας στὸν Δαυὶδ τὸν ἐπενδύτη του: «*Καὶ ἐξεδύσατο Ἰωνάθαν τὸν ἐπενδύτην τὸν ἐπάνω καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ Δαυῒδ καὶ τὸν μανδύαν αὐτοῦ καὶ ἕως τῆς ρομφαίας αὐτοῦ καὶ ἕως τοῦ τόξου αὐτοῦ καὶ ἕως τῆς ζώνης αὐτοῦ*»[30]. Δηλαδή: Ἔβγαλε ὁ Ἰωνάθαν τὸ ἐπανωφόρι του καὶ τὸ ἔδωσε στὸν Δαυίδ, ὅπως ἐπίσης τὸν στρατιωτικὸ μανδύα του, τὴν ρομφαία του, τὸ τόξο του καὶ τὴν ζώνη του.

⋆ Ὁ πατριάρχης Ἰακώβ (1836-1689 π. Χ.) ἔδειξε τὴν ξεχωριστὴ ἀγάπη του στὸν Ἰωσὴφ ράβοντάς του «*χιτῶνα ποικίλον*»[31] (πολύχρωμο χιτώνα), ὁ ὁποῖος ἦταν καὶ σημεῖο μὲ τὸν ὁποῖο ἀναγνώριζε τὸν ἀγαπητό του υἱό, ὅπως συνέβη, ὅταν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσὴφ τὸν πούλησαν στοὺς Αἰγύπτιους ἐμπόρους.

«*Λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα τοῦ Ἰωσὴφ ἔσφαξαν ἔριφον αἰγῶν καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα τῷ αἵματι. καὶ ἀπέστειλαν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον καὶ εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ αὐτῶν. καὶ εἶπαν· τοῦτον εὕρομεν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σού ἐστιν ἢ οὔ. καὶ ἐπέγνω αὐτὸν καὶ εἶπε· χιτὼν τοῦ υἱοῦ μου ἐστί· θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν, θηρίον ἥρπασε τὸν Ἰωσήφ*»[32]. Δηλαδή: Οἱ ἀδελφοὶ ἔσφαξαν ἕνα

29. Ὁ Δαβὶδ εἶναι ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας. Γεννήθηκε τὸ 1085 π. Χ. καὶ κοιμήθηκε τὸ 1015 π. Χ. Ἔνωσε τὶς δώδεκα φυλὲς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ βασίλευσε στὸ ἑνιαῖο βασίλειο τῶν Ἑβραίων ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἀπὸ 1055 ἕως 1015 π. Χ.

30. Α΄ Βασιλειῶν ιη΄ 4.

31. Γενέσεως λζ΄ 3.

32. Γενέσεως λζ΄ 31-33.

ἐρίφιο ἀπὸ τὰ γίδια τους, πῆραν τὸν χιτώνα τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τὸν βούτηξαν μέσα στὸ αἷμα. Μὲ ἄνθρωπο δὲ ἔστειλαν στὸν Ἰακώβ, τὸν πατέρα τους, τὸν πολύχρωμο χιτώνα καὶ τοῦ εἶπαν· αὐτὸν τὸν χιτώνα τὸν βρήκαμε κάπου στὴν πεδιάδα. Ἐξέτασέ τον μήπως εἶναι ὁ χιτώνας τοῦ παιδιοῦ σου ἢ ὄχι. Ὁ Ἰακὼβ ἀναγνώρισε ἀμέσως τὸν χιτώνα τοῦ Ἰωσὴφ καὶ φώναξε· αὐτὸς ὁ χιτώνας εἶναι τοῦ παιδιοῦ μου! Θηρίο ἄγριο θὰ κατέφαγε τὸν Ἰωσήφ! Θηρίο θὰ τὸν ἅρπαξε καὶ τὸν κατασπάραξε!

☆ Ὁ Ἰσαὰκ παραπλανήθηκε καὶ εὐλόγησε τὸν Ἰακώβ, ἐπειδὴ ἡ μητέρα του Ρεβέκκα τοῦ φόρεσε τὴν στολὴ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἠσαῦ καὶ ὁ πατέρας του ὡσφράνθηκε «*τὴν ὀσμὴν τῶν ἱματίων*» τοῦ Ἠσαῦ[33].

☆ Ἡ ὀσμὴ τῶν ἱματίων τῆς «*ἠγαπημένης νύμφης*» στὸ Ᾱσμα Ἀσμάτων μοιάζει μὲ τὴν ὀσμὴ τοῦ ὄρους τοῦ Λιβάνου «*Ᾱ νύμφη, … καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα. … καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὡς ὀσμὴ Λιβάνου*»[34]. Δηλαδή: Ἀδελφή μου νύμφη, … καὶ ἡ εὐωδία τῶν ἱματίων σου εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ ὅλα τὰ ἀρώματα. … Καὶ τὸ ἄρωμα τῶν ἱματίων σου εἶναι σὰν τὴν εὐωδία τοῦ Λιβάνου.

☆ Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος διδάσκει τοὺς χριστιανοὺς νὰ μὴ μεροληπτοῦν στὶς ἀποφάσεις τους, καὶ μάλιστα σὲ βάρος ὅσων εἶναι ἐνδεδυμένοι μὲ εὐτελῆ ροῦχα. «*Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ρυπαρᾷ ἐσθῆτι, καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἴπητε αὐτῷ, σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ*

33. Γενέσεως κζ΄ 15. 26-27.
34. Ᾱσμα δ΄ 10-11.

τῷ πτωχῷ εἴπητε, σὺ στῆθι ἐκεῖ ἢ κάθου ὧδε ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;»[35]. Δηλαδή: Ἀδελφοί μου, τὴν πίστι σας στὸν Κύριο τῆς δόξης, τὸν Ἰησοῦ Χριστό, νὰ μὴν τὴν ἐκδηλώνετε μὲ μεροληπτικὲς πράξεις πρὸς τοὺς συνανθρώπους σας. Γιὰ παράδειγμα· ἔρχεται στὴν σύναξί σας κάποιος μὲ χρυσὰ δακτυλίδια καὶ πολυτελῆ ἐνδύματα. Κι ἔρχεται κι ἕνας πτωχὸς μὲ λερωμένα ροῦχα. Ἂν δώσετε σημασία στὸν καλοντυμένο λέγοντάς του· κάθισε, παρακαλῶ, ἐδῶ στὴν καλὴ θέση, καὶ στὸν πτωχὸ πεῖτε· ἐσὺ στάσου ἐκεῖ ἢ κάθισε ἐδῶ κάτω, δίπλα στὸ σκαμνὶ ποὺ βάζω τὰ πόδια μου, δὲν μεροληπτεῖτε καὶ δὲν γίνεστε κριτές, κάνοντας πονηρὲς σκέψεις;

⋆ Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι τὸ σῶμα, πολὺ δὲ περισσότερο δὲν εἶναι τὸ ἔνδυμα. Εἶναι συνεπῶς σφάλμα νὰ κρίνουμε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ ἔνδυμά του. Ἕνα ἄψογο κοστούμι, πιθανὸν νὰ σκεπάζει ἕνα ἀκόλαστο σῶμα, νὰ κρύβει μία ἐλεεινὴ ψυχή. Ἕνα πτωχὸ ἔνδυμα μπορεῖ νὰ σκεπάζει ἕνα ἀδούλωτο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία σῶμα, ἀκόμη μία ἁγιασμένη ἀπὸ τὴν λύτρωσι τοῦ Χριστοῦ ψυχή. Μὴ κρίνετε λοιπὸν ἀπὸ τὸ ἔνδυμα τὸν ἄνθρωπο. Παραμερίστε το καὶ προχωρεῖστε. Προχωρεῖστε ἀκόμη πιὸ μέσα ἀπὸ τὸ ὄμορφο ἢ δύσμορφο σῶμα. Φτάστε ἂν μπορεῖτε στὴν ψυχή. Ἐκεῖ εἶναι ὁ ἄνθρωπος.

⋆ Ἡ Σοφία Σειρὰχ ἂν καὶ διαπιστώνει ὅτι ὑπάρχει αὐτὴ ἡ διάκρισις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἄλλοι νὰ ντύνονται προκλητικὰ καὶ ἐπιδεικτικὰ καὶ ἄλλοι νὰ εἶναι ντυμένοι πτωχὰ ἢ γυμνοί, ἐν τούτοις κι ἐκεῖνος ποὺ φορεῖ λαμπρὴ στολὴ καὶ ὁ ρακένδυτος τρέμουν ἐξίσου μπροστὰ στὸ φοβερὸ τοῦ θανάτου· «*Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισται παν-*

35. Ἰακώβου β΄ 1-4.

τὶ ἀνθρώπῳ καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς Ἀδὰμ ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μητρὸς αὐτῶν ἕως ἡμέρας ἐπιστροφῆς εἰς μητέρα πάντων· τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας, ἐπίνοια προσδοκίας, ἡμέρα τελευτῆς. ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου ἐν δόξῃ καὶ ἕως τεταπεινωμένου ἐν γῇ καὶ σποδῷ, ἀπὸ φοροῦντος ὑάκινθον καὶ στέφανον καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον»[36]. Δηλαδή: Μεγάλη ἀπασχόλησις καὶ φροντίδα ἔχει δημιουργηθεῖ γιὰ κάθε ἄνθρωπο καὶ ζυγὸς βαρὺς ἔχει ἐπιβληθεῖ στοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀδάμ, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐξῆλθαν ἀπὸ τὴν κοιλία τῆς μητέρας τους, μέχρι τῆς ἡμέρας ποὺ θὰ ἐπιστρέψουν μὲ τὸν θάνατό του ὁ καθένας στὴν μητέρα ὅλων, τὴν γῆ. Ἐκεῖνο ποὺ ταράσσει τὶς σκέψεις τους καὶ προκαλεῖ τὸν φόβο τῆς καρδιᾶς τους, εἶναι τὸ αἴσθημα τῆς ἀναμονῆς καὶ προσδοκίας τῆς ἡμέρας τῆς τελευτῆς καὶ τοῦ θανάτου. Δημιουργεῖται δὲ ἡ ἀγωνία καὶ ὁ φόβος αὐτὸς ἀνεξαιρέτως σὲ ὅλους· ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ κάθεται σὲ θρόνο δοξασμένο καὶ βασιλικό, ἕως ἐκεῖνον ποὺ εἶναι ταπεινωμένος καὶ πεσμένος κάτω στὸ χῶμα καὶ τὴν στάκτη· ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ φορεῖ πορφύρα βασιλικὴ καὶ φέρει στὴν κεφαλή του στέφανο, καὶ μέχρις ἐκείνου ποὺ περιβάλλεται μὲ χονδρὸ ροῦχο ἀπὸ ἀκατέργαστο λινάρι.

⋆ Στὸ κήρυγμά του ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ[37], ποὺ δίδει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ εὐσεβοῦς ἀνθρώπου, ἀναφέρει ὅτι ὁ εὐσεβὴς θὰ ἐνδύσει τὸν γυμνό. «*Ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἔ-*

36. Σοφίας Σειρὰχ μ΄ 1-4.

37. Ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ γεννήθηκε καὶ ἔζησε τὶς πρῶτες μέρες τοῦ βίου του στὴν Ἰουδαία. Ἦταν ἄνδρας ἔξοχος καὶ λίαν πεπαιδευμένος. Αἰχμαλωτίσθηκε κατὰ τὸ 599 π. Χ. ἀπὸ τὸν Ναβουχοδονόσορα μαζὶ μὲ τὸν βασιλέα τοῦ Ἰούδα Ἰωαχεὶν καὶ ὁδηγήθηκε παρὰ τὸν ποταμὸ Χεβάρ. Προφήτευσε ἐπὶ 22 ἔτη. Ὁ λαὸς τὸν τιμοῦσε καὶ οἱ ἄρχοντες τὸν συμβουλεύονταν.

σται δίκαιος, ὁ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ φάγεται καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ οὐ μὴ ἐπάρῃ πρὸς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου Ἰσραὴλ καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐ μὴ μιάνῃ καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν ἀφέδρῳ οὖσαν οὐ προσεγγιεῖ καὶ ἄνθρωπον οὐ μὴ καταδυναστεύσῃ, ἐνεχυρασμὸν ὀφείλοντος ἀποδώσει καὶ ἅρπαγμα οὐχ ἁρπᾶται, τὸν ἄρτον αὐτοῦ τῷ πεινῶντι δώσει καὶ γυμνὸν περιβαλεῖ»[38]. Ποὺ σημαίνει· ὅτι ἕνας ἄνθρωπος ποὺ εἶναι δίκαιος καὶ ἐνάρετος, ὁ ὁποῖος κρίνει καὶ φέρεται μὲ δικαιοσύνη, αὐτὸς δηλαδὴ ποὺ δὲν θὰ λάβει μέρος στὰ γεύματα ποὺ παραθέτουν οἱ εἰδωλολάτρες μετὰ τὶς θυσίες τους στὰ ὄρη, οὔτε θὰ ὑψώσει τὰ βλέμματά του γιὰ νὰ λατρεύσει τὰ εἴδωλα ποὺ λατρεύουν οἱ Ἰσραηλίτες· αὐτὸς ποὺ δὲν θὰ μολύνει τὴν γυναίκα τοῦ πλησίον του καὶ δὲν θὰ πλησιάσει καὶ ἐγγίσει γυναίκα ποὺ ἔχει τὰ καταμήνιά της· ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δὲν θὰ καταπιέσει μὲ ὁποιονδήποτε τρόπο κάποιον συνάνθρωπό του καὶ θὰ ἐπιστρέψει ἐγκαίρως τὸ ἐνέχυρο ποὺ τοῦ ἔδωσε ἕνας χρεοφειλέτης του· ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἁρπάξει ποτὲ κάτι ποὺ ἀνήκει σὲ ἄλλον· ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος θὰ προσφέρει τὸ ψωμί του σὲ κάποιο πεινασμένο καὶ θὰ ἐνδύσει αὐτὸν ποὺ εἶναι γυμνός.

Τὸ περιεχόμενο αὐτὸ τοῦ προφητικοῦ κηρύγματος ἐπανέλαβε καὶ ὁ Κύριός μας στὴ διδασκαλία του περὶ τῆς μελλούσης Κρίσεως· «*Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ᾽ αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ*

38. Ἰεζεκιὴλ ιη΄ 5-7.

ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθετε πρός με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον[39].

Ὁ Ἰώβ[40] ἐξομολογεῖται ὅτι εἶναι ἀθῶος γιὰ ὅλες τὶς δυστυχίες ποὺ τὸν ηὗραν καὶ ἐπικαλεῖται ὅτι τήρησε τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ «*Εἰ δὲ καὶ ὑπερεῖδον γυμνὸν ἀπολλύ-*

39. Ματθαίου κε΄ 31-46.

40. Περὶ αὐτοῦ ἴδετε πραπομπὴ 8 τῆς σελίδας 66.

μενον καὶ οὐκ ἠμφίασα αὐτόν, ἀδύνατοι δὲ εἰ μὴ εὐλόγησάν με, ἀπὸ δὲ κουρᾶς ἀμνῶν μου ἐθερμάνθησαν οἱ ὦμοι αὐτῶν»[41]. Δηλαδή: Ἐὰν δὲ καὶ παρέβλεψα κάποιον γυμνό, ποὺ λόγῳ τῆς γυμνότητός του κινδύνευε νὰ πεθάνει, καὶ δὲν ἐνέδυσα αὐτόν, ἀδύνατοι δὲ καὶ πτωχοὶ ἐὰν δὲν μὲ εὐχήθηκαν, ἐπειδὴ παρέλειψα νὰ τοὺς βοηθήσω, καὶ δὲν θερμάνθηκαν οἱ ὦμοι τους ἀπὸ τὰ ἐνδύματα, ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τὴν κουρὰ τῶν ἀρνιῶν μου.

Στὸ κήρυγμά του ὁ προφήτης Ἡσαΐας[42] ἐξηγεῖ ποιὰ νηστεία εἶναι εὐπρόσδεκτη ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ προστάζει· *«Ἐὰν ἴδῃς γυμνόν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει. Τότε ραγήσεται πρώϊμον τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ, καὶ προπορεύσεται ἔμπροσθέν σου ἡ δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ περιστελεῖ σε. Τότε βοήσῃ, καὶ ὁ Θεὸς εἰσακούσεταί σου· ἔτι λαλοῦντός σου ἐρεῖ· ἰδοὺ πάρειμι. Ἐὰν ἀφέλῃς ἀπὸ σοῦ σύνδεσμον καὶ χειροτονίαν καὶ ῥῆμα γογγυσμοῦ καὶ δῷς πεινῶντι τὸν ἄρτον ἐκ ψυχῆς σου καὶ ψυχὴν τεταπεινωμένην ἐμπλήσῃς, τότε ἀνατελεῖ ἐν τῷ σκότει τὸ φῶς σου, καὶ τὸ σκότος σου ὡς μεσημβρία. Καὶ ἔσται ὁ Θεός σου μετὰ σοῦ διαπαντός· καὶ ἐμπλησθήσῃ καθάπερ ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ τὰ ὀστᾶ σου πιανθήσεται, καὶ ἔσῃ ὡς κῆπος μεθύων καὶ ὡς πηγὴ ἣν μὴ ἐξέλιπεν ὕδωρ καὶ τὰ ὀστᾶ σου ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ καὶ πιανθήσεται καὶ κληρονομήσουσι γενεὰς γενεῶν. Καὶ οἰκοδομηθήσονταί σου αἱ ἔρημοι αἰώνιοι, καὶ ἔσται σου τὰ θεμέλια αἰώνια γενεῶν γενεαῖς· καὶ κληθήσῃ οἰκοδόμος φραγμῶν, καὶ τοὺς τρίβους τοὺς ἀναμέσον παύσεις»*[43]. Δηλαδή: Ἐὰν δεῖς γυμνό,

41. Ἰωὴλ λα΄ 19-20, 23.
42. Περὶ αὐτοῦ ἰδὲ παραπομπὴ 14 τῆς σελίδας 48
43. Ἡσαΐου νη΄ 7-12.

ἔνδυσέ τον καὶ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς σου δὲν θὰ σηκώσεις ψηλὰ τὰ μάτια σου προσποιούμενος, ὅτι δὲν τοὺς βλέπεις. Τότε θὰ ἐκραγεῖ σὰν τὸ πρωϊνὸ τῆς αὐγῆς τὸ φῶς τῆς προστασίας σου ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ θὰ ἀνατείλουν ταχέως οἱ θεραπεῖες τῆς ὑγείας σου καὶ θὰ προπορεύεται ἐμπρός σου ἡ ἀρετή σου καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ θὰ σὲ περιβάλλει καὶ θὰ σὲ κατακλείει ὄπισθέν σου. Τότε θὰ φωνάξεις καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ εἰσακούσει· ὅταν ἀκόμη λαλεῖς πρὸς αὐτόν, θὰ πεῖ· ἰδού, εἶμαι παρών. Ἐὰν ἀφαιρέσεις ἀπὸ σένα ἄδικη καταπίεσι καὶ κίνησι τῆς χειρὸς χλευαστικὴ καὶ ἀπειλητικὴ καὶ λόγο γογγυσμοῦ καὶ ἐὰν δώσεις σ᾽ αὐτὸν ποὺ πεινᾶ ἄρτο μὲ ὅλη τὴν προθυμία τῆς ψυχῆς σου καὶ χορτάσεις ψυχή, ἡ ὁποία ἔχει ταπεινωθεῖ ἀπὸ τὶς στερήσεις, τότε θὰ ἀνατείλει τὸ φῶς τῆς εὐτυχίας σου καὶ τῆς θείας προστασίας σου στὸ σκότος καὶ τὸ σκότος τῆς ἀθλιότητός σου θὰ μεταβληθεῖ καὶ θὰ λάμψει σὰν φῶς μεσημβρινό. Καὶ θὰ εἶναι ὁ Θεός σου πάντοτε μαζί σου προστατεύοντας καὶ καθοδηγώντας σε· καὶ θὰ χορτάσεις ἱκανοποιούμενος ὅπως ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου καὶ τὰ ὀστᾶ σου θὰ ἰσχυροποιηθοῦν καὶ θὰ καταστήσουν δυνατὸν τὸν ὅλο ὀργανισμό σου, καὶ θὰ εἶναι σὰν κῆπος ποὺ ποτίζεται ἄφθονα καὶ σὰν πηγή, ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν ἔλειψε ποτὲ νερὸ καὶ τὰ ὀστᾶ σου σὰν δροσερὸ χορτάρι θὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ θὰ εἶναι ἰσχυρὰ καὶ παχέα καὶ θὰ κληρονομήσεις δι᾽ αὐτῶν γενεὰς γενεῶν. Καὶ θὰ οἰκοδομηθοῦν ἀπὸ σένα οἱ πόλεις ποὺ ἀπὸ αἰώνια εἶναι ἐρημωμένες, καὶ τὰ θεμέλια, ποὺ θὰ βάλεις σύ, θὰ εἶναι αἰώνια διατηρούμενα ἐπὶ γενεὰς γενεῶν· καὶ θὰ ὀνομασθεῖς οἰκοδόμος φραγμῶν, τοὺς ὁποίους ἀπὸ κήπους κατέρριψαν, καὶ τοὺς δρόμους τοὺς ὁποίους διάνοιξαν διὰ μέσου τῶν κήπων θὰ σταματήσεις.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπροσωπόληπτα καὶ ὁ Θεὸς συμπεριφέρεται πρὸς ὅλους μας. «*Ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς*

ὑμῶν οὗτος Θεὸς τῶν θεῶν καὶ Κύριος τῶν κυρίων, ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς καὶ φοβερός, ὅστις οὐ θαυμάζει πρόσωπον, οὐδ' οὐ μὴ λάβῃ δῶρον, ποιῶν κρίσιν προσηλύτῳ καὶ ὀρφανῷ καὶ χήρᾳ, καὶ ἀγαπᾶ τὸν προσήλυτον δοῦναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον»[44]. Δηλαδή: Διότι ὁ Κύριος καὶ Θεός σας, Αὐτὸς καὶ μόνον εἶναι ὁ Θεὸς τῶν θεῶν καὶ ὁ Κύριος τῶν κυρίων, ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ παντοδύναμος καὶ φοβερός, ποὺ δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ ὑψηλὰ πρόσωπα καὶ δὲν δωροδοκεῖται. Εἶναι ἀπολύτως δίκαιος καὶ ἀποδίδει δικαιοσύνη στὸν προσήλυτο καὶ στὸ ὀρφανὸ καὶ στὴν χήρα. Ἀγαπᾶ δὲ τὸν ξένο, ποὺ διαμένει μαζί σας καὶ σέβεται τὴν θρησκεία σας, καὶ φροντίζει νὰ τοῦ χαρίζει τροφὴ καὶ ἔνδυμα.

Ὅλη αὐτὴ τὴν πλούσια διδασκαλία ὁ Κύριος τὴν ἐπισφράγισε μὲ τὴν ἐντολή Του· «*Τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον*»[45], ἐννοώντας ὅτι ὀφείλουμε νὰ δίδουμε καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας σ' αὐτὸν ποὺ τὸ ζητᾶ.

5. Τὸ ἔνδυμα καὶ τὰ ἀνθρώπινα λειτουργήματα

Ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς δίδει μία ἀκόμη διάστασι τοῦ ἐνδύματος· ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν φορεῖ πάντοτε τὸ ἴδιο ἔνδυμα. Πρέπει νὰ διακρίνονται οἱ διάφορες φάσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ὅπως π. χ. τὸ κοσμικὸ καὶ τὸ ἱερό, ἡ ἐργασία καὶ ἡ ἑορτή. Ἐνῶ ἡ ἐργασία ἀπαιτεῖ καμμία φορὰ νὰ βγάζει κανεὶς τὸ ροῦχο του ὅπως ὁ Πέτρος[46] ὅταν ψάρευε, ἀντίθετα διαπιστώνουμε ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ εἴδη ἑορταστικῶν ἐνδυμάτων· ὅπως π. χ. στὴν παραβολὴ τῶν γάμων τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως[47], στὴν παραβολὴ τοῦ ἀσώ-

44. Δευτερονομίου ι΄ 17-18.
45. Ματθαίου ε΄ 40.
46. Ἰωάννου κα΄ 7.
47. Ματθαίου κβ΄ 11.

του υἱοῦ[48]. Μὲ λαμπρὸ ἔνδυμα ἦταν ἐνδεδυμένος καὶ ὁ Ἄγγελος στὸν τάφο τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου[49]. Μὲ λαμπρὰ ἐνδύματα ἐμφανίζεται καὶ ὁ ἔνδοξος Κύριος στὴν Μεταμόρφωσι[50] καὶ στὰ ὁράματα τῆς Ἀποκαλύψεως[51].

⋆ Τὸ ἔνδυμα δείχνει τὸ κοσμικὸ ἢ τὸ ἱερό

Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἐνδύματος μπορεῖ νὰ δηλώνει μία μετάβασι καὶ τροπὴ τῶν καταστάσεων ἀπὸ τὸ κοσμικὸ στὸ ἱερό. Τοῦτο συνέβη μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες στὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ, στοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς παρήγγειλε διὰ τοῦ Μωυσέως νὰ πλύνουν τὰ ἱμάτιά τους γιὰ νὰ εἶναι καθαροὶ κατὰ τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ Θεὸς θὰ ἐμφανιζόταν καὶ θὰ κατέβαινε νὰ ἐξαγγείλει τὸν Νόμο καὶ τὶς ἐντολές Του[52].

Ἐπίσης καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακὼβ ἑτοιμαζόμενος νὰ προσφέρει θυσία στὸν Θεὸ παρήγγειλε στὴν οἰκογένειά του «*καθαρίσθητε καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαιθὴλ καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρα θλίψεως, ὃς ἦν μετ᾽ ἐμοῦ καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορεύθην*»[53]. Ποὺ σημαίνει: Πλυθῆτε, ἁγνισθῆτε, ἀλλάξτε τὰ ροῦχα σας καὶ φορέστε ἄλλα καθαρά, διότι πρόκειται νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν ἀληθινὸ Θεό. Κατόπιν, ἀφοῦ σηκωθοῦμε, ἂς προχωρήσουμε πρὸς τὸν ἱερὸ τόπο τῆς Βαιθὴλ καὶ ἂς κτίσουμε ἐκεῖ θυσιαστήριο, τὸ ὁποῖο νὰ ἀφιερώσουμε στὸν μόνο ἀληθινὸ Θεό, ποὺ ἄκουσε τὶς προσευχές μου καὶ μὲ βοήθησε κατὰ τὴν περίοδο τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν θλίψεών μου· στὸν μόνο ἀληθινὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ἦταν πάντοτε μαζί μου καὶ μὲ προφύλαξε, ὅπου καὶ ἂν πῆγα καὶ ὅ,τι καὶ ἂν ἔκαμα.

48. Λουκᾶ ιε΄ 22.
49. Ματθαίου κη΄ 3.
50. Ματθαίου ιζ΄ 2.
51. Ἀποκαλύψεως α΄ 13-15· δ΄ 2-3· ιθ΄ 13.
52. Ἔξοδος ιθ΄ 10-11.
53. Γενέσεως λε΄ 2-3.

Γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο οἱ ἱερεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅταν τελοῦσαν τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ φοροῦν στολές, ὅπως ὁρίζει ὁ Κύριος:

Γιὰ τὸν ᾽Ααρὼν, στὸ ᾽Εξόδου κη΄ καὶ Λευϊτικὸν ις΄ 4 καὶ ἑξῆς.

Γιὰ τοὺς ἱερεῖς, Λευῖτες τοὺς υἱοὺς τοῦ Σαδδοὺκ στὸ ᾽Ιεζεκιὴλ μδ΄ 15-20.

Γιὰ τὸν ᾽Ιησοῦ τὸν ἱερέα τὸν μέγα, τοῦ ὁποίου τὰ ρυπαρὰ ἐνδύματα ἀφαιρεῖ καὶ τὸν ἐνδύει μὲ ἄλλα λέγοντάς του ὅτι μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο τοῦ ἀφαίρεσε τὶς ἀνομίες του στὸ Ζαχαρίου γ΄ 1-5.

Στὰ κεφάλαια τοῦ Λευϊτικοῦ ιγ΄-ιε΄ περιέχονται διατάξεις ποὺ καθορίζουν καὶ γιὰ τὰ ἐνδύματα ποιὰ εἶναι καθαρὰ λειτουργικῶς καὶ ποιὰ ἀκάθαρτα.

⋆ Τὸ ἔνδυμα δείχνει τὸ ἀξίωμα.

Στὸν ᾽Ισραηλιτικὸ λαὸ τὸ ἔνδυμα χαρακτηρίζει τὰ μεγάλα λειτουργήματα.

Οἱ βασιλεῖς ἐνεδύοντο ἰδιαίτερη στολὴ, ὅπως δείχνουν:

Τὸ Γ΄ Βασιλειῶν κβ΄ 29-37 γιὰ τοὺς βασιλεῖς ᾽Αχαὰβ καὶ ᾽Ιωσαφὰτ καὶ

Τὸ Πράξεων ιβ΄ 21 γιὰ τὸν ῾Ηρώδη, ὁ ὁποῖος ντύθηκε τὴν στολή του καὶ τὴν ὥρα ποὺ ἐπευφημούμενος ἐδοξάζετο ἀπὸ τὸ πλῆθος, κτυπήθηκε ἀπὸ ᾽Αγγελο Κυρίου καὶ ἀφοῦ ἔγινε σκωληκόβρωτος πέθανε.

Μεταξὺ τῶν βασιλικῶν ἐνδυμάτων συμπεριλαμβάνονταν ὁ πορφυροῦς μανδύας καὶ ἡ πόρπη, ὅπως αὐτὸ συνάγεται ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ ᾽Αντιόχου τοῦ ς΄ (145-142/1 π. Χ.) πρὸς τὸν ἀρχιερέα ᾽Ιωνάθαν στὸν ὁποῖο ἐπέτρεψε νὰ φορεῖ πορφύρα καὶ νὰ χρησιμοποιεῖ χρυσὴ πόρπη[54].

54. Α΄ Μακκαβαίων ιδ΄ 44.

Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς γιὰ νὰ ἐπικυρώσει τὸ βασιλικὸ χρίσμα ἅπλωνε τὰ ἐνδύματά του κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ βασιλέα, ὅπως συνέβη στὸν Ἰού· «*καὶ ἀκούσαντες ἔσπευσαν καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν ὑποκάτω αὐτοῦ ἐπὶ τὸ γαρὲμ τῶν ἀναβαθμῶν καὶ ἐσάλπισαν ἐν κερατίνῃ καὶ εἶπαν· ἐβασίλευσεν Ἰού*»[55]. Δηλαδή: Ἐκεῖνοι, ὅταν ἄκουσαν αὐτά, πῆρε ὁ καθένας τὸ ἱμάτιό του, τὸ ἔβαλε σὲ σημεῖο ὑποταγῆς στὴν ἀνώτατη βαθμίδα τῆς κλίμακας, σάλπισαν μὲ κερατίνη σάλπιγγα καὶ διακήρυξαν· ὁ Ἰοὺ εἶναι βασιλέας· καὶ στὸν Κύριό μας. «*Ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ*»[56].

Ὁ προφήτης φορεῖ τρίχινο μανδύα, ποὺ ἀποτελεῖ σημεῖο τοῦ χαρίσματός του· «*καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταισχυνθήσονται οἱ προφῆται, ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν, καὶ ἐνδύσονται δέρριν τριχίνην ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο*»[57]. Ἐδῶ ὁ Κύριος διαμηνύει μὲ τὸν προφήτη Ζαχαρία ὅτι θὰ καθαρίσει τὴν χώρα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὰ εἴδωλα καὶ τοὺς ψευδοπροφῆτες, οἱ ὁποῖοι γιὰ νὰ ἐξαπατοῦν τὸν κόσμο θὰ φοροῦν τὸν τρίχινο μανδύα τῶν προφητῶν.

Τρίχινο μανδύα τοῦ προφήτη φοροῦσε καὶ ὁ προφήτης καὶ Βαπτιστὴς Ἰωάννης[58].

Ἕνα τέτοιο τρίχινο μανδύα ἔρριξε ὁ προφήτης Ἠλίας στὸν προφήτη Ἐλισαῖο, ὅταν ὄργωνε μὲ 12 ζεύγη βοδιῶν, καὶ τὸν ἔχρισε προφήτη. «*Καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ εὑρίσκει τὸν Ἐλισαιὲ υἱὸν Σαφάτ, καὶ αὐτὸς ἠροτρία ἐν βουσί -δώδεκα ζεύγη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς δώδε-*

55. Δ΄ Βασιλειῶν θ΄ 13.
56. Ματθαίου κα΄ 8.
57. Ζαχαρίου ιγ΄ 4.
58. Ματθαίου γ΄ 4.

κα- καὶ ἀπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ ἐπέρριψε τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτόν»[59] καὶ διάδοχό του. «*Καὶ ὕψωσε τὴν μηλωτὴν Ἠλιού, ᾗ ἔπεσεν ἐπάνωθεν Ἐλισαιέ, καὶ ἐπέστρεψεν Ἐλισαιέ, καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ Ἰορδάνου*»[60].

Ὁ Μέγας Ἀρχιερέας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης λαμβάνει ἐπίσης τὸ ἀξίωμά του «*ἐνδυόμενος τὰ ἱμάτια*»[61]. Ἐνδεδυμένος αὐτὰ τὰ ἐνδύματα, ὅπως περιγράφονται στὰ κεφάλαια κη΄-κθ΄ τῆς Ἐξόδου, ις΄ τοῦ Λευϊτικοῦ, μδ΄ τοῦ Ἰεζεκιὴλ καὶ τῆς Σοφίας Σειρὰχ με΄ 7-12, ὡς ὁ Ἀαρὼν ἐξευμενίζει τὸν Κύριο νικώντας τὴν δίκαιη ὀργή Του μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν θυσία. «*Ἤψατο δὲ καὶ δικαίων πεῖρα θανάτου, καὶ θραῦσις ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους. ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμεινεν ἡ ὀργή· σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος προεμάχησε τὸ τῆς ἰδίας λειτουργίας ὅπλον, προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασμὸν κομίσας, ἀντέστη τῷ θυμῷ καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ, δεικνὺς ὅτι σός ἐστι θεράπων. ἐνίκησε δὲ τὸν ὄχλον οὐκ ἰσχύι τοῦ σώματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν, ὅρκους πατέρων καὶ διαθήκας ὑπομνήσας. σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων ἐπ᾽ ἀλλήλων νεκρῶν, μεταξὺ στάς, ἀνέκοψε τὴν ὀργὴν καὶ διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς ζῶντας ὁδόν. ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων δόξαι ἐπὶ τετραστίχου λίθου γλυφῆς, καὶ μεγαλωσύνη σου ἐπὶ διαδήματος κεφαλῆς αὐτοῦ. τούτοις εἶξεν ὁ ὀλοθρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθησαν· ἦν γὰρ μόνη ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή*»[62]. Ποὺ σημαίνει: Ἡ δοκιμασία τοῦ θανάτου ἄγγιξε καὶ τοὺς δίκαιους, τοὺς Ἰσραηλίτες δηλαδή, καὶ ἔγινε θραῦσις καὶ φθορὰ πλήθους Ἰσραηλιτῶν στὴν ἔρημο. Ἡ ὀργὴ ὅμως δὲν διήρκεσε γιὰ πολὺ χρόνο, γιατὶ

59. Γ΄ Βασιλειῶν ιθ΄ 19.
60. Δ΄ Βασιλειῶν β΄ 13 ἑξῆς.
61. Λευϊτικοῦ κα΄ 10.
62. Σοφίας Σολομῶντος ιη΄ 20-25.

κάποιος ἅγνὸς ἄνδρας ἔτρεξε καὶ πολέμησε γι᾽ αὐτούς, χρησιμοποιώντας τὰ ὅπλα τῆς ἀρχιερατικῆς του ἰδιότητος, δηλαδὴ τὴν προσευχὴ καὶ τὸ ἐξευμενιστικὸ λιβάνι. Ἔτσι ἀντιστάθηκε στὸν θυμὸ καὶ σταμάτησε τὴν καταστροφὴ δείχνοντας ἔτσι ὅτι εἶναι δικός σου δοῦλος. Νίκησε δὲ τὴν ταραχὴ καὶ τὴν σύγχυσι ποὺ προκαλοῦσε ἡ θεία ὀργὴ ὄχι μὲ τὴν σωματική του δύναμι οὔτε μὲ τὴν χρῆσι ὅπλων, ἀλλὰ μὲ τὸν λόγο καταπράυνε τὸν τιμωρούντα τοὺς Ἰσραηλίτες, ὑπενθυμίζοντας σ᾽ Αὐτὸν τὶς ἔνορκες βεβαιώσεις καὶ συμφωνίες ποὺ εἶχε κάνει πρὸς τοὺς πατέρες. Στάθηκε ἀνάμεσα στοὺς νεκροὺς ποὺ εἶχαν πέσει σὲ σωροὺς ὁ ἕνας ἐπάνω στὸν ἄλλο, καὶ σταμάτησε τὴν ὀργὴ φράζοντας στὸν ἐξολοθρευτὴ τὸν δρόμο, ποὺ ὁδηγοῦσε στοὺς ζωντανούς. Ἐπάνω στὸν μακρὺ ποδήρη χιτώνα του ἀντιπροσωπευόταν ὅλος ὁ κόσμος καὶ σὲ τέσσερις σειρὲς λιθαριῶν ἦταν χαραγμένα τὰ ἔνδοξα ὀνόματα τῶν πατέρων καὶ τὸ μεγαλεῖο σου ἦταν χαραγμένο στὸ διάδημα τῆς κεφαλῆς του. Μ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπο ἐμποδίστηκε ὁ ἐξολοθρευτὴς καὶ φοβήθηκε· ἦταν ἀρκετὸ ὅτι αὐτοὶ εἶχαν δοκιμάσει λίγη μόνον ἀπὸ τὴν ὀργή σου.

6. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ

Ἄνθρωποι ποὺ σωστὰ χρησιμοποιοῦν τὸ ἔνδυμα, ἂς εἶναι βέβαιοι, ὅτι μὲ τὴν πρόνοιά Του ὁ Θεὸς θὰ τοὺς καλύψει κάθε ἀνάγκη, ὅπως ἐξομολογήθηκαν οἱ Ἰσραηλίτες στὸν Κύριο ὅτι «*καὶ τεσσαράκοντα ἔτη διέθρεψας αὐτούς (ἐννοεῖ τοὺς πατέρες τῶν Ἰσραηλιτῶν) ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐχ ὑστέρησας αὐτοῖς οὐδέν· ἱμάτια αὐτῶν οὐκ ἐπαλαιώθησαν, καὶ πόδες αὐτῶν οὐ διερράγησαν*»[63]. Δηλαδή: Σαράντα ἔτη ἔθρεψας αὐτοὺς στὴν ἔρημο καὶ δὲν στέ-

63. Νεεμίου θ΄ 21.

ρησες αὐτοὺς ἀπὸ κάτι. Τὰ ἱμάτιά τους δὲν φθάρηκαν καὶ τὰ πόδια τους δὲν ἔσκασαν καθόλου.

Ὁ Κύριος μᾶς διαβεβαίωσε νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὸν Κύριο καὶ γιὰ τὴν ἐνδυμασία μας. «*Περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων*»[64]. Δηλαδή: Καὶ περὶ τοῦ ἐνδύματος γιατί φροντίζετε μὲ τόση ἀνησυχία καὶ ἀγωνία; Παρατηρῆστε μὲ προσοχὴ τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, πῶς φυτρώνουν καὶ πῶς αὐξάνουν. Οὔτε κοπιάζουν οὔτε γνέθουν. Καὶ ὅμως σᾶς λέγω τοῦτο, οὔτε καὶ αὐτὸς ὁ Σολομὼν μὲ ὅλη του τὴν βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια καὶ δόξα δὲν φόρεσε ποτὲ ἕνα τόσο περίλαμπρο ἔνδυμα σὰν αὐτό, μὲ τὸ ὁποῖο περιβάλλεται ἕνα ἀπὸ τὰ ταπεινὰ αὐτὰ ἄνθη. Ἐὰν δὲ ὁ Θεὸς ἐνδύει μὲ τόση λαμπρότητα τὰ χορτάρια τοῦ ἀγροῦ, ποὺ σήμερα ὑπάρχουν καὶ αὔριο ρίπτονται στὸν φοῦρνο, δὲν θὰ ἐνδύσει πολὺ περισσότερο ἐσᾶς, ὀλιγόπιστοι; Λοιπὸν μὴ κυριευθεῖτε ποτὲ ἀπὸ τὴν ἀνήσυχη μέριμνα καὶ μὴ λέγετε συνεχῶς, τί θὰ φᾶμε ἢ τί θὰ πιοῦμε ἢ τί θὰ ἐνδυθοῦμε; Διότι οἱ εἰδωλολάτρες (ποὺ δὲν γνωρίζουν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ καὶ τὴν στοργικὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ), ἐπιζητοῦν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον αὐτὰ τὰ φθαρτὰ ἀγαθά. Ἐσεῖς ὅμως μὴ κυριεύεστε ἀπὸ τέτοιες μέρι-

64. Ματθαίου ς΄ 28-32.

μνες, διότι ὁ Πατέρας σας ὁ οὐράνιος γνωρίζει ὅτι ἔχετε ἀνάγκη ἀπ᾽ ὅλα αὐτά, καὶ σὰν πανάγαθος ποὺ εἶναι, θὰ σᾶς τὰ δώσει.

Ἂν ὁ Κύριος φροντίζει νὰ ἐνδύει τὸ ἐφήμερο ἀγριολούλουδο, πόσο μᾶλλον ἐμᾶς τὰ παιδιὰ τῆς ἀγάπης Του;

Ὁ Κύριος ἐπέστησε τὴν προσοχὴ τῶν μαθητῶν Του νὰ ἀποφεύγουν τὴν πολυτέλεια καὶ τὴν ματαιοδοξία τῶν ἀκριβῶν καὶ τρυφηλῶν ἐνδυμάτων λέγοντας: «Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς»[65], καὶ στὸ Ματθαίου «*Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν*»[66] καὶ ταλάνισε τὸν πλούσιο στὴν παραβολὴ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου[67] στηλιτεύοντας τὴν πολυτέλεια καὶ τὴν χλιδὴ στὴν ἐνδυμασία.

7. Τὸ ἔνδυμα τῆς ψυχῆς

Δὲν εἶναι μόνο τὸ σῶμα ποὺ μετὰ τὴν πτῶσι χρειάσθηκε ἔνδυμα. Καὶ ἡ ψυχὴ ἔχει τὴν ἴδια ἀνάγκη. Ἐὰν τὰ φύλλα τῆς συκῆς ἔλυναν τὸ πρόβλημα, οἱ πρῶτοι παραβάτες δὲν θὰ ἐφοβοῦντο καὶ δὲν θὰ προσπαθοῦσαν μὲ τὴν φυγὴ καὶ μὲ τὸ κρύψιμο ν᾽ ἀποφύγουν ἀπὸ τὸν Θεὸ τὸ μεγάλο κακό. Σὰν τοὺς ληστὲς τῆς παραβολῆς[68], ἡ ἁμαρτία γύμνωσε τὸν ἄνθρωπο. «*Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι γυμνὸς καὶ τετραχηλισμένος*».

Καὶ ὅμως ὁ Κύριος ἐνέδυσε τὸν γυμνὸ ἄνθρωπο μὲ

65. Μάρκου ιβ΄ 38.
66. Ματθαίου ια΄ 7-8.
67. Λουκᾶ ις΄ 19-31.
68. Λουκᾶ ι΄ 30.

τὴν στολὴ τῆς θεότητός Του. Πῶς; Ἂς παρακολουθήσουμε τὴν ἱερὴ διήγησι τοῦ γ΄ κεφαλαίου τῆς Γενέσεως.

Οἱ Πρωτόπλαστοι[69] παρέβησαν τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου καὶ Δημιουργοῦ τους. Ἡ πτῶσις συντελέσθηκε. Ὁ ἄνθρωπος τὴν παραδέχθηκε χωρὶς μετάνοια. Πίστεψε πὼς μὲ μερικὰ φύλλα συκῆς θὰ λυνότανε τὸ πρόβλημα. Ὁ Θεὸς ὅμως ἀπορρίπτει τὸν τρόπο αὐτὸ καὶ σφάζει κάποια ζῶα γιὰ νὰ κατασκευάσει ἐνδύματα μὲ τὰ δέρματά τους καὶ νὰ ἐνδύσει τοὺς δύο παραβάτες.

Στὴν διήγησι αὐτὴ τὰ φύλλα δείχνουν τὴν ἐπίπλαστη εὐσέβεια, τὴν ἄγονη προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ αὐτοδικαιωθεῖ. Αὐτὸ ὁ Κύριος τὸ κατεδίκασε στὴν παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου[70] καὶ μὲ τὴν ξηρανθεῖσα συκῆ[71]. Ἡ θυσία καὶ τὸ αἷμα ποὺ χύνεται, ἀναφέρεται σὲ ὅλη τὴν Ἁγία Γραφὴ στὴν ἐξιλαστήριο θυσία καὶ στὴν σωτηρία, ποὺ ἕνα ἀθῶο θῦμα προσφέρει στὸν κάθε ἁμαρτωλό.

Αὐτὸ θέλησε νὰ πεῖ ὁ Θεὸς στοὺς πρωτοπλάστους στὴν Ἐδὲμ μὲ τὰ δερμάτινα ἐνδύματα.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δὲν πρόσεξε καὶ δὲν πίστεψε στὴν θεία λύσι. Προσπάθησε μόνος του πολύ, ἄγονα, μάταια. Δοκίμασε νὰ δικαιωθεῖ ἀρχικὰ μὲ τὴ συνείδησί του ποὺ ἀπὸ μέσα του πάντοτε τὸν ἤλεγχε καὶ ἀργότερα λαμβάνοντας τὸν γραπτὸ νόμο, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔκαμε σαφεῖς τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ Θεοῦ. Τί πέτυχε; Πέτυχε νὰ φιάξει μία δικαιοσύνη τὴν ὁποία ὁ Θεὸς βαθμολόγησε «*ὡς ρυπαρὸν ἱμάτιον*». Ἀδύνατον νὰ τὸν ντύσει τὸ ἱμάτιο αὐτὸ τῆς δικῆς του δικαιοσύνης, ὅπως ὁ μεγάλος θεολόγος ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του κυρίως μᾶς δίδαξε στὰ κεφάλαια α΄-η΄.

69. Γένεσις γ΄ 9
70. Λουκᾶ ιη΄ 9-14.
71. Ματθαίου κα΄ 19.

Γι᾽ αὐτὸ ἐκέκραξε πρὸς τὸν Θεὸ Πατέρα του. Καὶ ἦρθε ὁ Χριστός. Ἐπάνω στὸν Σταυρὸ πλήρωσε τὰ λύτρα τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ ἔγινε ἡ «*δικαιοσύνη ἡμῶν*»[72]. Ἔγινε μία δικαιοσύνη ἀπὸ Θεοῦ, ἡ ὁποία μάλιστα προσφέρεται ἀπὸ τὸν Θεὸ δωρεὰν σὲ ὅσους πιστεύουν «*δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι*»[73]. Δηλαδή: Ὁ Θεὸς ὅμως τοὺς δικαιώνει χωρὶς ἀντάλλαγμα, μὲ τὴν χάρι του.

Μὲ αὐτὴ τὴν δικαιοσύνη ντύνει ὁ Θεὸς τὴν γυμνὴ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τῆς συμμετοχῆς του στὰ ἅγια Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας· «*ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε*»[74]. Δηλαδή, διότι ντυθήκατε τὸν Χριστό, ὅσοι βαπτιστήκατε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτὸν τὸν Θεὸ εὐχαριστεῖ ὁ Ἡσαΐας ἀναφωνώντας «*ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης, ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι μίτραν καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ*»[75]. Δηλαδή: Ἂς κατακυριευθεῖ λοιπὸν ἀπὸ ἀγαλλίασι ἡ ψυχή μου μὲ τὴν ἐπικοινωνία μου μὲ τὸν Κύριο. Διότι μὲ ἐνέδυσε μὲ ἔνδυμα σωτηρίας καὶ εὐφρόσυνο χιτώνα. Ἔθεσε στὴν κεφαλή μου σὰν νὰ ἤμουν νυμφίος μίτρα καὶ σὰν νύμφη μὲ καταστόλισε μὲ στολισμό.

Αὐτὸ τὸ ἔνδυμα ποὺ προσφέρει ὁ Κύριος εἶναι:

* Τὸ ἱμάτιο σωτηρίας αὐτὸ ποὺ προσφέρει ὁ Κύριος καὶ τὸ ὁποῖο ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος μπορεῖ ἀμέσως νὰ ἐνδυθεῖ, ἂν θελήσει νὰ ἀποβάλει τὰ ρυπαρὰ ράκη τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς του.

* Τὸ ἔνδυμα τῆς δικαιοσύνης ποὺ χαρίζει στὸν ἄν-

72. Α΄ Κορινθίους α΄ 30.
73. Ρωμαίους γ΄ 24.
74. Γαλάτας γ΄ 27.
75. Ἡσαΐου ξα΄ 10.

θρωπο τὴν γλυκειὰ βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεὸς τὸν θεωρεῖ δικαιωμένον σὰν ποτὲ νὰ μὴν εἶχε ἁμαρτήσει.

* Τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου, τὸ ἐπίσημο ἐκεῖνο ἔνδυμα μὲ τὸ ὁποῖο μία ἡμέρα ὁ πιστὸς θὰ παραστεῖ στοὺς γάμους τοῦ Ἀρνίου[76].

* Ἡ λευκὴ στολὴ ποὺ καθαρίσθηκε καὶ πλύθηκε στὸ αἷμα τοῦ Ἀρνίου[77] καὶ μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος θὰ σταθεῖ δίπλα στὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ.

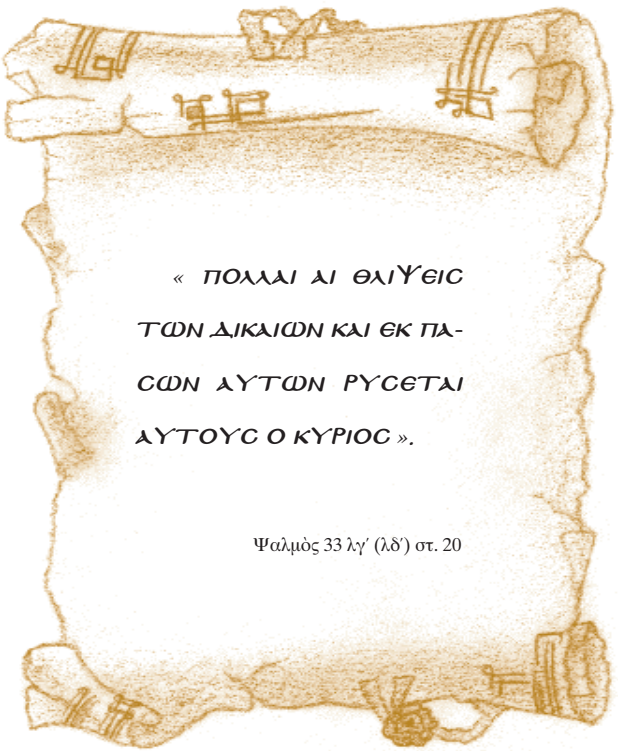
Αὐτοὶ ποὺ θριάμβευσαν θὰ εἶναι ἡ ἐκλεκτὴ Νύμφη, ποὺ δὲν θὰ μπορεῖ στὸ ἑξῆς νὰ σφάλλει, ἡ ὁποία ὅμως στὴν διάρκεια τῆς ἱστορίας της καὶ μέχρι τὴν ἡμέρα ἐκείνη στολίζεται γιὰ τὸ γάμο: «*Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν*»[78].

Ὅταν ὁ Θεὸς θὰ τυλίξει τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν γῆ σὰν ὕφασμα ποὺ πάλιωσε γιὰ νὰ τὰ ἀντικαταστήσει μὲ καινούρια[79] καὶ ὅταν θὰ καθίσουν οἱ πρωταγωνιστὲς τῆς κρίσεως ντυμένοι στὰ λευκά[80], τότε ἡ νέα Ἱερουσαλὴμ στολισμένη ὡς Νύμφη[81] θὰ προχωρήσει ἐπιτέλους πρὸς τὸν Νυμφίο. Τότε «*Ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ Ἀρνίον*»[82]. Δηλαδή: Καὶ ἡ πόλις δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὸν ἥλιο οὔτε ἀπὸ τὴν σελήνη, γιὰ νὰ τὴν φωτίζουν. Διότι ἡ ἀπαστράπτουσα δόξα τοῦ Θεοῦ τὴν πλημμύρισε στὸ φῶς, καὶ ἀκτινοβόλο λύχνο της ἔχει τὸ Ἀρνίο.

76. Ἀποκαλύψεως ιθ΄ 7-9.
77. Ἀποκαλύψεως ζ΄ 14, κδ΄ 14.
78. Ἀποκαλύψεως ιθ΄ 8 ἑξῆς.
79. Ἑβραίους α΄ 11 & ἑξῆς.
80. Ἀποκαλύψεως γ΄ 4 & ἑξῆς καὶ ζ΄ 9-14.
81. Ἀποκαλύψεως κα΄ 2.
82. Ἀποκαλύψεως κα΄ 23.

Δ΄

Ἡ Λύπη

« ΠΟΛΛΑΙ ΑΙ ΘΛΙΨΕΙΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚ ΠΑ-
ΣΩΝ ΑΥΤΩΝ ΡΥΣΕΤΑΙ
ΑΥΤΟΥΣ Ο ΚΥΡΙΟΣ ».

Ψαλμὸς 33 λγ΄ (λδ΄) στ. 20

Ἡ Λύπη

Ὁ ἀνθρώπινος βίος διέρχεται ἀνάμεσα ἀπὸ λύπες καὶ θλίψεις, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἔλαβε ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ τὸ χαρακτηριστικὸ ὄνομα *«κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος»*[1].

1. Πῶς προῆλθε ἡ λύπη;

Ἡ λύπη εἶναι ἕνας πικρὸς καρπὸς ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ἀπὸ τὴν παρακοὴ τοῦ ἀνθρώπου στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἄγνωστη, μέχρι τὴν πτῶσι τῶν πρωτοπλάστων, αὐτὴ κατάστασι τῆς λύπης ὁ Θεὸς περιέγραψε, ὅταν εἶπε· πρῶτα στὴν Εὔα *«πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὴν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα»* καὶ μετὰ στὸν Ἀδάμ *«ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου»*[2]. Δηλαδή· Θὰ πολλαπλασιάσω σὲ πλῆθος πολὺ τὶς λύπες σου, τὶς θλίψεις καὶ τοὺς στεναγμούς σου. Μὲ πόνους θὰ γεννᾶς τὰ τέκνα σου. ... Μὲ λύπη καὶ κόπο θὰ κερδίζεις τὴν τροφή σου ἀπὸ τὴν γῆ ὅλες τὶς μέρες τῆς ζωῆς σου.

1. Ψαλμὸς 83 πγ΄ (πδ΄) στ. 7.
2. Γενέσεως γ΄ 16, 17.

Αὐτὸς ὁ πικρὸς καρπὸς τῆς ἁμαρτίας χωρίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τοῦ στερεῖ τὴν μακαριότητα. Γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὴν μακαριότητα πρέπει νὰ ἀποκτήσει τὶς ἀρετὲς καὶ τὰ ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν διδασκαλία τῶν Μακαρισμῶν τοῦ Κυρίου.

«Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων·

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.

Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν»[3].

3. Ματθαίου ε΄ 1-12.

2. Οἱ αἰτίες

Οἱ φαινομενικὲς αἰτίες τῆς λύπης εἶναι πολλές. Ἀναφέρουμε μερικές:

⋆ Λύπη φέρει στὸν ἄνθρωπο μία δοκιμασία ποὺ σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς ἐγκατέλειψε *«ἀποστρέφει»* τὸ πρόσωπό Του ἀπὸ τὸν ταλαίπωρο ἄνθρωπο. Γι᾽ αὐτὸ ὁ δίκαιος φωνάζει πρὸς τὸν Κύριο *«Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ὅτι θλίβομαι»*[4]. Δηλαδή: Μὴν ἀποστρέψεις τὸ πρόσωπό σου ἀπὸ μένα τὸν δοῦλο σου γιατὶ θλίβομαι καὶ ὑποφέρω πολύ. Ὁλόκληρος ὁ 12ος Ψαλμὸς εἶναι μία ἀγωνιώδης κραυγὴ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ αἰσθάνεται ἐγκαταλελειμμένος: *«Ἕως πότε, Κύριε, ἐπιλήσῃ μου εἰς τέλος; ἕως πότε ἀποστρέψεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ᾽ ἐμοῦ;»*[5]. Δηλαδή: Ἕως πότε, Κύριε, θὰ μὲ ἔχεις ὅλως διόλου λησμονήσει; Ἕως πότε θὰ ἀποστρέφεις ἀδιάφορα τὸ πρόσωπό σου ἀπὸ μένα; Σ᾽ αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα καὶ τὰ ἄλλα τοῦ Ψαλμοῦ ἡ ἀπάντησις εἶναι· *«Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ ἐλέει σου ἤλπισα»*[6].

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς δοκιμασίας ποὺ βιώνεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο σὰν ἐγκατάλειψις τοῦ Θεοῦ, μποροῦν νὰ ἐκληφθοῦν: ἡ ἀσθένεια, ἡ ἀναπηρία, ἡ ἀδικία, ἡ συκοφαντία, ὁ θάνατος ἀκόμη καὶ ἡ ἀπελπισία ἀπὸ τὴν ἀπόρριψι τοῦ Θεοῦ. Ἔχει εὐρύτατη σημασία ἡ ἔννοια τῆς δοκιμασίας στὴν χριστιανικὴ ζωή.

⋆ Μία πονηρὴ γυναίκα ἐξ αἰτίας τῆς κακίας της γίνεται πρόξενος λύπης στὸν ἄνδρα της καὶ στὴν οἰκογένειά της. Ὁ Σοφὸς Σειρὰχ ἀποφαίνεται ὅτι *«καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ πληγὴ καρδίας*

4. Ψαλμὸς 68 ξη′ (ξθ′) στ. 18.
5. Ψαλμὸς 12 ιϐ′ (ιγ′) στ. 2.
6. Ψαλμὸς 12 ιϐ′ (ιγ′) στ. 6.

γυνὴ πονηρά· χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα ἥτις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς»[7]. Δηλαδή: Καρδιὰ καταπεσμένη καὶ ἀπογοητευμένη καὶ πρόσωπο σκυθρωπὸ καὶ πληγὴ καρδιᾶς δημιουργεῖ ἡ πολὺ κακὴ γυναίκα καὶ σύζυγος. Χέρια δεμένα καὶ ἀδρανῆ καὶ γόνατα παραλυμένα ἔχει ἡ ἀργοκίνητη σύζυγος, ἡ ὁποία δὲν θὰ κάμει τὸν ἄνδρα της εὐτυχισμένο.

⋆ Ἕνας υἱὸς κακομαθημένος ἀπὸ τὸν γονέα του. Γι᾽ αὐτὸ ὁ γονέας, πρέπει νὰ παιδαγωγεῖ τὰ τέκνα του γιὰ νὰ μὴν τραυματίζεται ἀπὸ τὶς ἀταξίες τους, νὰ μὴν πληγώνεται ἀπὸ τὶς παρεκτροπές τους, νὰ μὴν ἐντρέπεται γιὰ τὴν συμπεριφορά τους. *«Περιψύχων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταραχθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ. ἵππος ἀδάμαστος ἀποβαίνει σκληρός, καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. τιθήνησον τέκνον, καὶ ἐκθαμβήσει σε· σύμπαιξον αὐτῷ, καὶ λυπήσει σε. μὴ συγγελάσῃς αὐτῷ, ἵνα μὴ συνοδυνηθῇς, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ γομφιάσεις τοὺς ὀδόντας σου. μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι· καὶ μὴ παρίδῃς τὰς ἀγνοίας αὐτοῦ. κάμψον τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐν νεότητι, θλάσον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, ὡς ἔστι νήπιος, μήποτε σκληρυνθεὶς ἀπειθήσῃ σοι. παίδευσον τὸν υἱόν σου καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ προσκόψῃς»*[8]. Δηλαδή: Ἐκεῖνος ποὺ θωπεύει πολὺ τὸν υἱό του, θὰ περιδέσει τὶς πληγὲς καὶ τὰ τραύματά του ἀπὸ τὶς παρεκτροπές του· γιὰ κάθε δὲ κατακραυγὴ κατὰ τοῦ υἱοῦ του ποὺ σφάλλει θὰ ταράσσονται τὰ σπλάγχνα του καὶ τὸ ἐσωτερικό του. Ἄλογο ποὺ δὲν δαμάζεται μὲ κατάλληλη γυμνασία, καθίσταται σκληρὸ καὶ ἄγριο, καὶ υἱὸς ποὺ ἀφήνεται ἐλεύθερος καὶ

7. Σοφίας Σειρὰχ κε΄ 23.
8. Σοφίας Σειρὰχ λ΄ 7-13.

ἀσυμμάζευτος, θὰ γίνει δύστροπος καὶ ἀναιδής. Περιποιήσου τρυφερὰ καὶ χάϊδεψε τὸν υἱό σου, καὶ θὰ ἐκπλαγεῖς ἀπὸ τὴν ἀνάρμοστη συμπεριφορά του· παῖξε μαζί του καὶ θὰ σὲ λυπήσει μὲ τὴν αὐθάδειά του. Μὴν πολυγελᾶς μαζί του, γιὰ νὰ μὴ δοκιμάσεις ἀπὸ αὐτὸν πόνο καὶ ὀδύνη καὶ στὸ τέλος μουδιάσουν τὰ δόντια σου ἀπὸ τὴν κακὴ διαγωγή του. Ἐφ' ὅσον εἶναι νέος, μὴ δίδεις σ' αὐτὸν ἐξουσία καὶ ἐλευθερία καὶ μὴν παραβλέπεις τὰ ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀπειρίας σφάλματά του. Ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνήλικος καὶ σὲ πολὺ μικρὴ ἡλικία, λύγισε τὸν τράχηλό του συνηθίζοντας αὐτὸν στὸ νὰ ὑποτάσσεται, καὶ θραῦσε τὰ πλευρά του γιὰ νὰ μὴν καταστεῖ, σκληρυνόμενος, ἀπειθὴς σὲ σένα. Παιδαγώγησε τὸν υἱό σου καὶ ἐργάσου μὲ ἐπιμέλεια ἐπ' αὐτοῦ γιὰ νὰ μὴ σκοντάψεις καὶ ἀποτύχεις στὴν ζωή σου ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς καὶ ἀπρεποῦς διαγωγῆς του.

⋆ Ἐπίσης ἕνας φίλος προδότης γίνεται ἀφορμὴ λύπης στὸν ἄνθρωπο. Γι' αὐτὸ ὁ Σοφὸς Σειρὰχ ἐρωτᾶ· *«οὐχὶ λύπη ἔνι ἕως θανάτου ἑταῖρος καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς ἔχθραν;»*[9]. Δηλαδή: Δὲν γεννᾶται λύπη ποὺ φθάνει ἕως θανάτου, ὅταν σύντροφος καὶ φίλος μετατραπεῖ σὲ ἐχθρό;

⋆ Ἡ μωρία τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου προκαλεῖ λύπη: *«Ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ φῶς, καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ σύνεσις. ἧδιον κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ, ὅτι ἀνεπαύσατο, τοῦ δὲ μωροῦ ὑπὲρ θάνατον ἡ ζωὴ πονηρά. πένθος νεκροῦ ἑπτὰ ἡμέραι, μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτοῦ. μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνῃς λόγον, καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου· φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ κόπον ἔχῃς, καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν τῷ ἐντιναγμῷ αὐτοῦ· ἔκκλινον ἀπ' αὐτοῦ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυ-*

9. Σοφίας Σειρὰχ λζ΄ 2.

σιν καὶ οὐ μὴ ἀκηδιάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ. ὑπὲρ μόλυβδον τί βαρυνθήσεται; καὶ τί αὐτῷ ὄνομα ἀλλ᾽ ἢ μωρός; ἄμμον καὶ ἅλα καὶ βῶλον σιδήρου εὔκοπον ὑπενεγκεῖν ἢ ἄνθρωπον ἀσύνετον. Ἰμάντωσις ξυλίνη ἐνδεδεμένη εἰς οἰκοδομὴν ἐν συσσεισμῷ οὐ διαλυθήσεται· οὕτως καρδία ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήματος βουλῆς ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει. Καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ διανοίας συνέσεως ὡς κόσμος ψαμμωτὸς τοίχου ξυστοῦ. χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι κατέναντι ἀνέμου οὐ μὴ ὑπομείνωσιν· οὕτως καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ κατέναντι παντὸς φόβου οὐ μὴ ὑπομείνῃ»[10]. Δηλαδή: Κλαῦσε γιὰ ἐκεῖνον ποὺ πέθανε, διότι ἔσβησε τὸ φῶς καὶ ἡ ζωή του· κλαῦσε καὶ γιὰ αὐτὸν ποὺ ἀπομωράνθηκε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, διότι χάθηκε ἀπὸ αὐτὸν ἡ σύνεσις καὶ ἡ φρονιμάδα. Πιὸ παρηγορημένα κλαῦσε γιὰ τὸν νεκρό, διότι ἀναπαύθηκε ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς ζωῆς· τοῦ μωροῦ ὅμως καὶ ἄφρονος ἡ ζωὴ εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὸν θάνατο. Τὸ πένθος γιὰ τὸ νεκρὸ διαρκεῖ ἑπτὰ ἡμέρες, τοῦ μωροῦ ὅμως καὶ ἀσεβοῦς ὅλες οἱ ἡμέρες τῆς ζωῆς του εἶναι ἡμέρες πένθους. Μὲ τὸν ἄφρονα καὶ ἀνόητο μὴν ἔχεις πολλὲς συζητήσεις καὶ μὴ συμβαδίζεις μὲ ἀσύνετο· προφυλάξου ἀπὸ αὐτόν γιὰ νὰ μὴν ἔχεις ἐνόχλησι καὶ στενοχωρία μαζί του καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ μολυνθεῖς, ὅταν ἐκτινάσσονται ἀπὸ τὸ στόμα του τὰ ἀπρεπῆ καὶ ἐξοργιστικὰ λόγια του· φύγε μακριὰ ἀπὸ αὐτὸν καὶ θὰ βρεῖς ἀνάπαυσι καὶ ἡσυχία καὶ δὲν θὰ στενοχωρηθεῖς ἐξ αἰτίας τῆς ἔσχατης ἀνοησίας του. Τί ἄλλο εἶναι πιὸ βαρὺ ἀπὸ τὸν μόλυβδο; Καὶ ποιό ἄλλο εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ πιὸ ἐνοχλητικοῦ παρὰ μωρὸς καὶ ἀνόητος; Τὴν ἄμμο καὶ τὸ ἁλάτι καὶ μία σφαίρα σιδερένια εἶναι πιὸ εὔκολο νὰ τὰ

10. Σοφίας Σειρὰχ κβ΄ 11-18.

ὑποφέρει κανεὶς καὶ νὰ τὰ βαστάσει, παρὰ ἕναν ἄνθρωπο ἀσύνετο καὶ ἄμυαλο. Γεροδεμένη ξυλωσιὰ μέσα σὲ οἰκοδομή, σὲ καιρὸ σεισμοῦ δὲν θὰ διαλυθεῖ. Ἔτσι καὶ μία καρδιά, ποὺ στηρίζεται ἐπάνω σὲ ἀπόφασι ὕστερα ἀπὸ σκέψι, δὲν θὰ δειλιάσει σὲ καμμία περίστασι. Καρδιά, ποὺ εἶναι στερεωμένη σὲ διάνοια ποὺ σκέπτεται καὶ ἀποφασίζει συνετά, μοιάζει στολίδι γύψινο ἐπάνω σὲ λεῖο τοίχο. Φράκτες, ποὺ εὑρίσκονται σὲ μέρος ψηλό, δὲν θὰ ἀντέξουν στὸν ἄνεμο. Ἔτσι καὶ μία καρδιὰ δειλή, ποὺ στηρίζεται σὲ ἀνόητες καὶ μωρὲς σκέψεις, δὲν θὰ ἀντέξει σὲ κάθε φόβο καὶ ἀντιξοότητα τῆς ζωῆς.

⋆ Ἡ διαστροφὴ τῆς καρδιᾶς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐννοεῖται ἡ ἁμαρτωλὴ καρδιὰ μὲ τὶς πονηρὲς ἐπιθυμίες καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς κακίας, προκαλεῖ λύπη. *«Καρδία στρεβλὴ δώσει λύπην καὶ ἄνθρωπος πολύπειρος ἀνταποδώσει αὐτῷ»*[11]. Δηλαδή: Διεστραμμένη καρδιὰ θὰ προξενήσει λύπη, ὁ πολύπειρος ὅμως ἄνθρωπος θὰ ἀντιμετωπίσει αὐτὴ μὲ τὸν πρέποντα τρόπο.

⋆ Λυπούμεθα ὅταν οἱ συνάνθρωποί μας μᾶς ἀδικοῦν, μᾶς συκοφαντοῦν, μᾶς πολεμοῦν: *«Πρόσωπον δὲ ἀναιδὲς γλῶσσαν ἐρεθίζει»*[12].

Ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν ἀρκεῖται νὰ ἀναφέρει τὴν διαρκῆ ἀπογοήτευσι τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι καταδικασμένος νὰ τρέφεται μὲ ἄρτο δακρύων[13], χωρὶς νὰ εὑρίσκει κάποιον νὰ τὸν παρηγορήσει, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ἐκκλησιαστής: *«Καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ καὶ εἶδον σὺν πάσας τὰς συκοφαντίας τὰς γενομένας ὑπὸ τὸν ἥλιον· καὶ ἰδοὺ δάκρυον τῶν συκοφαντουμένων καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς παρακαλῶν»*[14], προχωρεῖ καὶ ἑρμηνεύει τὴν αἰτία ὅλων ὅσων ὑπο-

11. Σοφίας Σειρὰχ λστ΄ 20.
12. Παροιμιῶν κε΄ 23.
13. Ψαλμὸς 79 οθ΄ (π΄) στ. 6.
14. Ἐκκλησιαστοῦ δ΄ 1.

φέρει ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνακαλύπτει τὴν ἁμαρτία καὶ ὑποδεικνύει τὴν θεραπεία. Αὐτὴ εὑρίσκεται στὸν Σωτήρα Κύριό μας. Φάρμακο τῆς λύπης ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία εἶναι ἡ χαρά. Αὐτὸς εἶναι ὁ γλυκὺς καρπὸς τῆς σωτηρίας. Αὐτὴ τὴν χαρὰ ζητεῖ ὁ ταλαιπωρημένος ἀπὸ τὴν λύπη προσευχόμενος *«ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου»*[15]. Δηλαδή, δός μου πάλι τὴν χαρά, τὴν ἀγαλλίασι ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν βοήθειά σου ποὺ σώζει.

3. Ἡ θεώρησις

Ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς διαπιστώνουμε τὶς βασικὲς θέσεις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν λύπη.

❋ Δὲν ἀποσιωπᾶ τὴν ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ζητεῖ νὰ ἀποφύγει τὴν λύπη, διότι ἡ λύπη ταράσσει τὴν καρδιά *«φοβερὸς λόγος καρδίαν ταράσσει ἀνδρὸς δικαίου, ἀγγελία δὲ ἀγαθὴ εὐφραίνει αὐτόν»*[16], *«σκυθρωπάζει τὸ πρόσωπον»*[17], *«ξηραίνεται τὰ ὀστᾶ»*[18], περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια *«θυμὸν ἀνδρὸς πραΰνει θεράπων φρόνιμος, ὀλιγόψυχον δὲ ἄνδρα τίς ὑποίσει;»*[19]. Δηλαδή: Τὸν θυμὸ καὶ τὴν παραφορὰ κάθε ἀνθρώπου μαλακώνει καὶ καταπραΰνει φίλος ἢ ὑπηρέτης φρόνιμος, τὸν μικρόψυχο καὶ τὸν δειλὸ ποιός μπορεῖ νὰ τὸν ἀνεχθεῖ καὶ νὰ τὸν βαστάσει; Γι᾽ αὐτὸ καὶ οἱ σοφοὶ συμβουλεύουν *«μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν ψυχήν σου»*[20]. Δηλαδή: Μὴν παραδώσεις τὴν ζωή σου σὲ λύπη καί *«λύπην μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ· πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν»*[21]. Δηλαδή: Διῶχνε μακριὰ ἀπὸ σένα τὴν λύπη· γιατὶ ἡ λύπη ἀφάνισε πολλούς.

15. Ψαλμὸς 50 ν΄ (να΄) στ.14.
16. Παροιμιῶν ιδ΄ 25.
17. Παροιμιῶν ιε΄ 13.
18. Παροιμιῶν ιζ΄ 22.
19. Παροιμιῶν ιη΄ 14.
20. Σοφίας Σειρὰχ λ΄ 21.
21. Σοφίας Σειρὰχ λ΄ 23.

⁂ Ἐπίσης ἀναδεικνύει καὶ τὴν ὑποχρέωσι τοῦ πιστοῦ νὰ λυπεῖται, καὶ νὰ πενθεῖ *«μετὰ πενθούντων»· «Μὴ ὑστέρει ἀπὸ κλαιόντων καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον»*[22] *«ὥσπερ ὄξος ἕλκει ἀσύμφορον, οὕτως προσπεσὸν πάθος ἐν σώματι καρδίαν λυπεῖ»*[23]. Δηλαδή: Ὅπως τὸ ξύδι, ὅταν τὸ ρίξει κανεὶς στὴν πληγή, δὲν συμφέρει, ἀλλ᾽ εἶναι ἐπιβλαβὲς σ᾽ αὐτή, ἔτσι καὶ μία ἀπρόοπτη ἀσθένεια προξενεῖ λύπη στὴν ἀνθρώπινη καρδιά.

⁂ Συμβουλεύει τὸν πιστὸ νὰ μὴ λυπεῖται ὑπερβολικὰ γιὰ τὸν θάνατο ἑνὸς ἀγαπημένου προσώπου *«παρακλήθητι ἐν αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ»*[24]. Δηλαδή: Παρηγορήσου γι᾽ αὐτόν, ἐπειδὴ ἡ ψυχή του ἔχει φύγει.

⁂ Γιὰ ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποφύγουν τὴν λύπη, ἡ Σοφία Σειρὰχ ἀποφαίνεται ὅτι μόνο ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἐξασφαλίζει τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς· *«φόβος Κυρίου δόξα καὶ καύχημα καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος. φόβος Κυρίου τέρψει καρδίαν καὶ δώσει εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν. τῷ φοβουμένῳ τὸν Κύριον εὖ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὑρήσει χάριν. ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς. μετὰ ἀνθρώπων θεμέλιον αἰῶνος ἐνόσσευσε καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν Κύριον καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς· πάντα τὸν οἶκον αὐτῆς ἐμπλήσει ἐπιθυμημάτων καὶ τὰ ἀποδοχεῖα ἀπὸ τῶν γεννημάτων αὐτῆς. στέφανος σοφίας φόβος Κυρίου ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως. καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν, ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξώμβρησε καὶ δόξαν κρατούντων αὐτῆς ἀνύψωσε. ῥίζα σοφίας*

22. Σοφίας Σειρὰχ ζ΄ 34.
23. Παροιμιῶν κε΄ 20.
24. Σοφίας Σειρὰχ λη΄ 23.

φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις»[25]. Δηλαδή: Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι δόξα καὶ αἰτία καυχήσεως καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος, ποὺ δημιουργεῖ ἀγαλλίασι σ᾽ ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἔχει. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου θὰ τέρπει καὶ θὰ χαροποιεῖ τὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ θὰ δίδει εὐφροσύνη καὶ χαρὰ καὶ μακροημέρευσι. Στὸν φοβούμενο τὸν Κύριο τὰ τέλη τῆς ζωῆς του θὰ εἶναι καλά, καὶ κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του θὰ βρεῖ χάρι καὶ εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεό. Ἡ ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς σοφίας εἶναι νὰ φοβᾶται ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεό, καὶ ἔχουν αὐτὴ οἱ πιστοί, οὕτως εἰπεῖν, ἔνστικτον καὶ δημιουργημένη μετ᾽ αὐτῶν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς συλλήψεώς τους στὴν κοιλιὰ τῆς μητέρας τους. Ἔκτισε τὴν φωλιά της μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὡς θεμέλιον αἰώνιο καὶ στοὺς ἀπογόνους της θὰ ἐμπιστευθεῖ τὸν ἑαυτό της. Ὑπερχειλισμὸς καὶ πλεονασμὸς σοφίας εἶναι τὸ νὰ φοβᾶται κάποιος τὸν Κύριο, καὶ ἡ σοφία χορταίνει εὐφραίνουσα μέχρι μέθης τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἀφθονία τῶν καρπῶν της. Ὅλο τὸν οἶκο, στὸν ὁποῖο θὰ κατοικεῖ ἡ σοφία, θὰ τὸν γεμίζει ἀπὸ ἐπιθυμητὰ ἀγαθά, καὶ θὰ πληρώνει τὶς ἀποθῆκες του μὲ τὰ προϊόντα καὶ γεννήματά της. Στέφανος καὶ στολισμὸς ἔνδοξος τῆς σοφίας εἶναι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος βλαστάνει σὰν θαλεροὺς βλαστοὺς τὴν εἰρήνη καὶ ὑγεία, ποὺ ἰατρεύει κάθε ἀσθένεια. Εἶδε αὐτὴν ὁ Κύριος καὶ τὴν μέτρησε σὲ ὅλο τὸ βάθος της. Σὰν ἄφθονη βροχὴ ἔρριψε αὐτὴ στοὺς ἀνθρώπους ἀληθῆ φωτισμὸ καὶ γνῶσι πλήρη συνέσεως καὶ ἐξύψωσε τὴν δόξα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὴν κατέχουν. Ἀρχὴ καὶ ρίζα τῆς σοφίας εἶναι τὸ νὰ φοβᾶται κανεὶς τὸν Κύριο καὶ οἱ κλάδοι, ποὺ σὰν ἀπὸ δένδρο βγαίνουν ἀπὸ αὐτή, εἶναι μακροζωΐα.

25. Σοφίας Σειρὰχ α΄ 11-20.

4. Μέσο τῆς παιδείας τοῦ Θεοῦ

Στὴν Ἁγία Γραφὴ διατυπώνεται ἡ ἄποψις ὅτι ἡ λύπη ἐντάσσεται στὸ σχέδιο τῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου ἡ λύπη θεωρεῖται ὅτι συντελεῖ στὴν συνειδητοποίησι τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἀπὸ τότε ποὺ δόθηκαν οἱ ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ στὸν Μωυσῆ ἐπάνω στὸ Σινᾶ, οἱ Ἰσραηλίτες ἄρχισαν νὰ ἀντιλαμβάνονται τί εἶναι ἁμαρτία· *«διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας»*[26]. Δηλαδή: Ἐπειδὴ μόνο διὰ μέσου τοῦ Νόμου ἐπιτυγχάνεται αὐτό· νὰ γνωρίσει καλὰ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἁμαρτωλή του κατάστασι καὶ τὴν ἐνοχή του. Ἡ λύπη ἔλαβε αὐτὸν τὸν παιδαγωγικὸ χαρακτήρα.

Στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς διέπραξε τὴν φοβερὴ ἁμαρτία τῆς εἰδωλολατρίας λίγες μόνον ἡμέρες, ἀφότου ἄκουσε καὶ ἔλαβε τὶς ἐντολὲς στὸ Σινᾶ. Γι᾽ αὐτὴ τὴν ἀπιστία ὁ Θεὸς ἀρνήθηκε νὰ συνοδεύσει τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ στὴν πορεία του πρὸς τὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Ὅταν ὁ λαὸς ἄκουσε αὐτὴ τὴν ἀπόφασι τοῦ Θεοῦ ἐπένθησε καὶ δὲν στολιζόταν[27].

Σὲ ὅλη τὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας λειτουργεῖ ὁ ἴδιος πευματικὸς νόμος. Ἡ ἁμαρτία ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεό. Ἡ τιμωρία ποὺ γεννᾶ τὴν λύπη ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ συνειδητοποιηθεῖ ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεό.

5. Ἡ *κατὰ Θεὸν* λύπη

Ἡ λύπη ἐκφράζεται ἔντονα μὲ κραυγὲς καὶ θρήνους, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐκδηλώσεις ὅπως ἡ νηστεία, τὰ σχισμένα ἐνδύματα, ἡ ἔνδυσις σάκκου καὶ ἡ ἐπάλειψις τῆς κεφαλῆς μὲ στάκτη.

---

26. Ρωμαίους γ΄ 20.
27. Ἐξόδου λγ΄ 1-6.

Ὡστόσο διατυπώνεται καὶ ἡ ἄποψις ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ τῆς λύπης εἶναι ἰδιοτελής, διότι ὁ ἄνθρωπος στερεῖται τὶς δωρεὲς τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἂν πρέπει νὰ θρηνεῖ κάποιος, εἶναι μᾶλλον γιὰ τὸν ἀπόντα Κύριο παρὰ γιὰ τὶς χαμένες δωρεές. Ἕνα τέτοιο ἔλεχγο διαβάζουμε στὸν προφήτη Ὡσηέ[28]. Ὁ Θεὸς ἐξηγεῖ μέσω τοῦ προφήτη γιατὶ ἄφησε ἀβοήθητο τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό· *«καὶ οὐκ ἐβόησαν πρός με αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἢ ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν· ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ κατετέμνοντο. ἐπαιδεύθησαν ἐν ἐμοί, κἀγὼ κατίσχυσα τοὺς βραχίονας αὐτῶν, καὶ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά. ἀπεστράφησαν εἰς οὐδέν, ἐγένοντο ὡς τόξον ἐντεταμένον· πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν δι᾽ ἀπαιδευσίαν γλώσσης αὐτῶν· οὗτος ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ»*[29]. Δηλαδή: Δὲν φώναζαν δυνατὰ σ᾽ Ἐμένα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν καρδιῶν τους παρὰ μόνο ὠλοφύροντο κατὰ τὴν νύκτα στὴν κλίνη τους. Καὶ ἐνῶ εἶχαν τὸ σιτάρι καὶ τὸ κρασί, τὰ δικά μου δῶρα καὶ τὰ ἀπολάμβαναν, ἔκαναν ἐντομὲς στὰ σώματά τους, πρὸς τιμὴ τῶν εἰδώλων, καταστίζοντες τὰ στήθη καὶ τοὺς βραχίονές τους. Ἐνῶ παιδαγωγήθηκαν ἀπὸ Ἐμένα καὶ ἐνῶ πολλὲς φορὲς ἐνίσχυσα τοὺς βραχίονές τους στοὺς πολέμους, ἐν τούτοις αὐτοὶ φέρθηκαν μὲ ἀχαριστία, σκέφθηκαν ἐναντίον μου πονηρὰ καὶ σχεδίασαν πῶς νὰ μὲ βλάψουν. Ἐπειδὴ ὅμως μὲ ἐγκατέλειψαν, ἐξευτελίστηκαν ἐντελῶς· δὲν ηὗραν καμμία ὠφέλεια ἀπὸ τὰ εἴδωλα, καὶ κατάντησαν ἐλαττωματικὸ τόξο, τὸ ὁποῖο εἶναι πάντοτε τεντωμένο καὶ ἄρα ἀκατάλληλο νὰ ρίψει

28. Προφήτευσε ἀπὸ τοῦ ἔτους 785 μέχρι τοῦ ἔτους 725 π. Χ. ἐπὶ ἑξήντα ἔτη στὸ βόρειο βασίλειο τῶν Ἑβραίων, τὸ λεγόμενο βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ.

29. Ὡσηὲ ζ΄ 14-16.

βέλη. Οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἡγέτες τους θὰ περάσουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ξίφους, διότι φάνηκαν ἀμόρφωτοι, ἀπρόσεκτοι καὶ ἐγωϊστὲς στὰ λόγια τους· ἔτσι θὰ γίνουν ὁ περίγελως καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν Αἰγυπτίων, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶχαν καταφύγει ζητοῦντες βοήθεια.

Ὁ Θεὸς θεωρεῖ εἰλικρινῆ τὴν λύπη, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν μετάνοια καὶ στὴν ἐπιστροφὴ σ᾽ Αὐτόν. Αὐτὴ εἶναι ἡ *«κατὰ Θεόν»* λύπη: *«Καὶ νῦν λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν· ἐπιστράφητε πρός με ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κοπετῷ· καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν καὶ ἐπιστράφητε πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν»*[30]. Δηλαδή: Καὶ τώρα λέγει Κύριος ὁ Θεός σας· ἐπιστρέψατε πρὸς Ἐμένα μὲ ὅλη τὴν καρδιά σας καὶ μὲ νηστεία καὶ μὲ κλαυθμὸ καὶ μὲ κοπετό· καὶ διαρρήξατε μὲ βαθειὰ συντριβὴ τὶς καρδιές σας καὶ ὄχι τὰ ἐνδύματά σας· καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς Κύριο τὸν Θεό σας, διότι εἶναι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοεῖ γιὰ τὶς κακίες τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτὴ ἡ λύπη, αὐτὰ τὰ δάκρυα προσελκύουν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ἡ λύπη θεωρεῖται μία εἰλικρινὴς ὁμολογία τοῦ ἁμαρτωλοῦ· Σ᾽ αὐτὴ τὴν λύπη κάμπτεται ὁ Θεὸς καὶ τιμᾶ τὰ δάκρυα τῆς μετάνοιας, τὰ ὁποῖα ἔχει ἐνώπιόν του, δὲν λησμονεῖ τὴν μετάνοια τοῦ ἀνθρώπου. *«Τὴν ζωήν μου ἐξήγγειλά σοι, ἔθου τὰ δάκρυά μου ἐνώπιόν σου ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ σου»*[31]. Σοῦ ἐξέθεσα ὅλη τὴν βασανισμένη ζωή μου, καὶ τὰ δάκρυα ποὺ ἔχυσα δὲν τὰ περιφρόνησες, ἀλλὰ τὰ ἔλαβες ὑπ᾽ ὄψιν σου σύμφωνα μὲ τὴν ἐπαγγελία σου.

30. Ἰωὴλ β΄ 12-13.
31. Ψαλμὸς 55 νε΄ (νστ΄) στ. 9.

6. «Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι»[32]

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας στὸ 25ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του ἀναγγέλλει ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἀφαιρέσει *«πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου»* (στ. 8).

Ἡ λύπη ποὺ ὁδηγεῖ στὴν μετάνοια φέρνει τὴν σωτηρία καὶ ἡ σωτηρία τὴν χαρὰ καὶ τὴν πραγματικὴ εὐφροσύνη.

Ἐπ᾽ αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι σαφής. Ὅσοι θρηνοῦν γιὰ τὴν ἁμαρτωλὴ ζωή τους καὶ πονοῦν ἐπειδὴ παρέβησαν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ καὶ πενθοῦν ἐπειδὴ δὲν ὑπάκουσαν στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου θὰ θερίσουν τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἀγαλλίασι ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Θεὸς Πατέρας θὰ τοὺς δεχθεῖ καὶ θὰ τοὺς τιμήσει. *«Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι».*

7. Ὁ Ἰησοῦς *«περίλυπος ἕως θανάτου»*[33]

Μελετώντας τὴν Ἁγία Γραφὴ διαπιστώνουμε, ὅτι ὁ Κύριος λυπήθηκε. Ἡ λύπη Του δημιουργήθηκε ἀπὸ τὶς ἑξῆς αἰτίες:

⁕ Γιὰ τὴν σκλήρυνσι τῶν Φαρισαίων, ὅταν στὴν Συναγωγὴ θεράπευσε ἕναν ἄνθρωπο ποὺ εἶχε ἀκίνητο τὸ δεξὶ χέρι του, κάποιο Σάββατο. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἀπαγόρευε τὴν ἐργασία κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, οἱ Φαρισαῖοι ποὺ ἐθεωροῦντο οἱ αὐστηροὶ τηρητὲς τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, παρακολουθοῦσαν νὰ δοῦν, ἐὰν θὰ θεραπεύσει τὸν ἀνάπηρο γιὰ νὰ τὸν κατηγορήσουν ὡς ἀσεβή, ἐπειδὴ δὲν τηροῦσε τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἀργία τοῦ Σαββάτου. Τότε *«λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι ἢ*

32. Ψαλμὸς 125 ρκε΄ (ρκστ΄) στ. 5.
33. Ματθαίου κστ΄ 38.

ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη»[34]. Δηλαδή: Λέγει τότε στὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ παράλυτο χέρι· σήκω καὶ ἔλα ἐδῶ στὴν μέση. Καὶ τοὺς ἐρωτᾶ· ἐπιτρέπει ὁ νόμος τὸ Σάββατο νὰ κάνει κανεὶς καλὸ ἢ νὰ κάνει κακό; Νὰ σώσει μία ζωὴ ἢ νὰ τὴν ἀφήσει νὰ χαθεῖ; Αὐτοὶ σιωποῦσαν. Καὶ ἀφοῦ ἔρριξε σ' ὅλους γύρω του μία ματιὰ μὲ ὀργή, λυπημένος πολὺ γιὰ τὴν πώρωσι τῆς καρδιᾶς τους, λέγει στὸν ἄνθρωπο: Τέντωσε τὸ χέρι σου. Καὶ ἐκεῖνος τὸ τέντωσε, καὶ ἔγινε καλὰ τὸ χέρι του ὅπως τὸ ἄλλο.

Ὁ Κύριος μὲ τὴν ἐνέργειά του ἑρμήνευσε τὴν ἐντολὴ γιὰ τὸ Σάββατο, ὅτι μὲ τὴν ἀγαθοεργία καὶ τὴν φιλανθρωπία τιμᾶται ὁ Θεὸς στὸ πρόσωπο τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου. Καὶ αὐτὸ δὲν ἀπαγορεύεται νὰ γίνεται ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου.

⁂ Γιὰ τὴν ἔλλειψι ἐπιγνώσεως ἀπὸ μέρους τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ, ποὺ δὲν Τὸν ἀναγνώρισε καὶ δὲν ἀναγνώρισε τὴν ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεώς Του. Ὅταν ὁ λαὸς Τὸν ὑποδέχθηκε ψάλλοντας τό «*ὡσαννά*», ποὺ λεγόταν καὶ λέγεται μόνο γιὰ τὸν Κύριο καὶ Θεό μας καὶ οἱ Φαρισαῖοι Τοῦ ὑπέδειξαν νὰ τοὺς ἐπιπλήξει, ὁ Κύριός μας λυπήθηκε καὶ ἔκλαυσε: «*Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκράξονται. καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ, λέγων ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σύ, καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σου! νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου»*[35]. Δηλαδή: Κι ἐκεῖνος τοὺς ἀποκρίθηκε: Πρέ-

34. Μάρκου γ΄ 3-5.

35. Λουκᾶ ιθ΄ 40-42.

πει νὰ ξέρετε πώς, ἂν αὐτοὶ σιωπήσουν, οἱ πέτρες θὰ κραυγάσουν. Ὅταν πλησίασε καὶ εἶδε τὴν πόλι, ἔκλαψε γι᾽ αὐτὴ καὶ εἶπε: Μακάρι νὰ ἤξερες καὶ σύ, ἔστω καὶ τὴν ἡμέρα αὐτή, τί θὰ μποροῦσε νὰ σοῦ χαρίσει τὴν εἰρήνη. Τώρα ὅμως αὐτὸ μένει κρυμμένο ἀπὸ τὰ μάτια σου.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου ἦταν ἀποστομωτικὴ γιὰ ὅσους δὲν Τὸν ἀναγνώριζαν ὡς Τὸν Μεσσία καὶ τὸν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ Πατέρα, κατὰ τὸν λόγο του· «*καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ*»[36].

⁂ Γιὰ τὸν θάνατο τοῦ φίλου Του Λαζάρου μπροστὰ στὸν τάφο του· «*λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν·*»[37]. Δύο φορὲς ἐπέπληξε τὰ ἔντονα καὶ πηγαῖα συναισθήματά Του καὶ τὰ συνεκράτησε, ὅταν βρέθηκε μπροστὰ στὸ νεκρὸ φίλο Του· «*Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, ... Ἰησοῦς οὖν, πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ᾽ αὐτῷ*»[38]. Δηλαδή: Ὁ Ἰησοῦς ὅταν τὴν εἶδε νὰ κλαίει, νὰ κλαῖνε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ποὺ εἶχαν ἔρθει μαζί της, λυπήθηκε βαθιὰ καὶ ταράχθηκε, ... ὁ Ἰησοῦς ταραγμένος πάλι καὶ θλιμμένος μέσα του, ἔρχεται στὸ μνῆμα. Αὐτὸ ἦταν μία σπηλιά, ποὺ τὴν εἴσοδό του τὴν ἔφραζε μία μεγάλη πέτρα.

⁂ Γιὰ τὸν σταυρικὸ θάνατό Του, στὴν Γεθσημανῆ, ὅταν «*παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ᾽ ἐμοῦ*»[39].

36. Ἰωάννου κ΄ 21.
37. Ἰωάννου ια΄ 35-36.
38. Ἰωάννου ια΄ 33, 38.
39. Ματθαίου κστ΄ 37-38.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ θὰ ὑποστηρίξει ὅτι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς στὴν ἱκεσία Του πρὸς τὸν Πατέρα, *«τὸν δυνάμενον σώζειν»*, κλαίει καὶ κραυγάζει ἀνακεφαλαιώνοντας ὁλόκληρη τὴν πανανθρώπινη ἀγωνία μπροστὰ στὴν θέα τοῦ θανάτου. Τὰ δάκρυά Του ἦταν τὰ δάκρυα τῆς ἀνθρωπότητος, ποὺ εὑρίσκετο *«ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου»*[40] καὶ ζητοῦσε λύτρωσι ἀπό *«τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν»*[41] καὶ εἰσακούστηκε ἐπειδὴ ἦταν *«εὐλαβής»*. *«Ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν»*[42] Δηλαδή: Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὶς ἡμέρες τῆς ἐνανθρωπήσεώς του καὶ τῆς ἐπίγειας σωματικῆς ζωῆς προσέφερε πρὸς τὸν Θεὸ καὶ Πατέρα, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν δύναμι νὰ τὸν σώσει ἀπὸ τὸ φρικτὸ μαρτύριο τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου (μὲ τὴν ἀνάστασι), δεήσεις καὶ ἱκεσίες μὲ κραυγὴ ἰσχυρὴ καὶ μὲ δάκρυα, καὶ εἰσακούσθηκε χάρις στὴν ἄπειρο αὐτοῦ εὐλάβεια (ὥστε καρτερικὰ νὰ πιεῖ τὸ ποτήριο τοῦ σταυρικοῦ θανάτου του). Ἔτσι δέ, ἂν καὶ ἦταν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ μονογενὴς καὶ ὁμοούσιος τοῦ Πατρός, ἔμαθε ἐκ προσωπικῆς πείρας ὡς ἄνθρωπος, ἀπὸ ὅσα ἔπαθε, τὴν ὑπακοή.

Ἐπάνω στὸν σταυρὸ θὰ ἐκφράσει τὸ παράπονό Του ὅτι πεθαίνει ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα μὲ τοὺς λόγους τοῦ Ψαλμοῦ, ποὺ ἀναφέρονται στὸν καταδιωγμένο δίκαιο· *«περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ*

40. Ψαλμὸς 87 πξ΄ (πη΄) στ. 7.
41. Ψαλμὸς 102 ρβ΄ (ργ) στ. 4.
42. Ἑβραίους ε΄ 7-8.

Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἠλὶ ἠλί, λιμᾶ σαβαχθανί; τοῦτ᾽ ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες;».[43]

Ὡστόσο ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς γράφει ὅτι ὁ ἐγκαταλελειμμένος Κύριός μας στὸν σταυρὸ θὰ ἐγκαταλείψει, θὰ παραδώσει τὸ πνεῦμα Του σ᾽ Αὐτόν, ποὺ φαίνεται ὅτι Τὸν εἶχε ἐγκαταλείψει· *«καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν»*[44].

Ἔτσι ἡ λύπη νικήθηκε ἀπ᾽ Αὐτὸν πού, χωρὶς νὰ εἶναι ἁμαρτωλός, παραδόθηκε σ᾽ αὐτή.

8. *«Μακάριοι οἱ κλαίοντες»*[45]

Στὴν ζωή μας εἶναι ἀνάγκη νὰ διακρίνουμε μεταξὺ λύπης κατὰ κόσμο καὶ λύπης κατὰ Θεό.

Σ᾽ αὐτὸ μᾶς βοηθεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὲ τοὺς λόγους του: *«Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται»*[46]. Ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ κατὰ Θεὸ λύπη κατεργάζεται τὴν εἰλικρινῆ μετάνοια, γιὰ τὴν ὁποία ποτὲ δὲν θὰ μετανιώσει ὁ λυπούμενος καὶ ἡ ὁποία φέρνει ὡς καρπὸ τὴν σωτηρία. Ἡ λύπη ὅμως, τὴν ὁποία διὰ τῆς ἁμαρτίας του προκαλεῖ ὁ κόσμος, ἔχει ὡς καρπὸ καὶ ἀποτέλεσμα τὸν πνευματικὸ θάνατο.

Τὴν ἄποψι τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἀποσαφηνίζουν μερικὰ γνωστὰ παραδείγματα.

Παραδείγματα γιὰ τὴν κατὰ κόσμο λύπη.

✯ Ἕνας πλούσιος νέος φεύγει λυπημένος μπροστὰ

43. Ματθαίου κζ΄ 46, Ψαλμὸς 21 κα΄ (κβ΄) στ. 1-4.
44. Λουκᾶ κγ΄ 46.
45. Λουκᾶς στ΄ 21.
46. Β΄ Κορινθίους ζ΄ 10.

ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, ἐπειδὴ προτίμησε τὰ πλούτη του ἀπ' Αὐτόν· *«ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά»*[47]. Αὐτὴ ἡ λύπη ἐπειδὴ δὲν εἶναι *«κατὰ Θεόν»* θὰ φέρει τὴν αἰώνια λύπη, ὅπως τὴν περιγράφει ὁ Ἀδελφόθεος Ἰάκωβος· *«Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπε καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. Ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς»*[48]. Δηλαδή: Καὶ τώρα ἡ σειρά σας πλούσιοι· κλάψατε μὲ ὀλολυγμοὺς καὶ θρήνους γιὰ τὶς δυστυχίες καὶ ταλαιπωρίες, οἱ ὁποῖες ἔρχονται κατεπάνω σας. Ὁ πλοῦτος σας, ποὺ μὲ ἀδικίες εἴχατε ἀποκτήσει καὶ στὸν ὁποῖο στηρίξατε τὶς ἐλπίδες σας, ἔχει σαπίσει καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματά σας ἔχουν σκοροφαγωθεῖ μέσα στὶς ἱματιοθῆκες σας. Ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, ποὺ θησαυρίσατε, ἔχουν κατασκουριάσει καὶ ἡ σκουριά τους θὰ μένει σὰν φοβερὴ μαρτυρία ἐναντίον τῆς ἰδιοτέλειας καὶ σκληρότητός σας καὶ θὰ καταφάγει τὶς σάρκες σας σὰν φωτιά. Συσσωρεύσατε θησαυρούς, ἀλλὰ σὲ καταδίκη σας κατὰ τὶς μεγάλες ἐκεῖνες ἡμέρες τῆς Κρίσεως. Ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν, ποὺ θέρισαν τὰ ἀπέραντα χωράφια σας καὶ τὸν ὁποῖο ἐσεῖς ἄδικα καὶ πλεονεκτικὰ κατακρατήσατε, κραυγάζει

47. Ματθαίου ιθ΄ 22.

48. Ἰακώβου ε΄ 1-5.

ἐναντίον σας. Καὶ οἱ ὁμαδικὲς βοὲς τῶν θεριστῶν, ποὺ τοὺς ἀδικήσατε, ἔχουν φθάσει σὰν ἐπίκλησι δικαιοσύνης στὰ αὐτιὰ τοῦ Κυρίου τῶν Δυνάμεων. Ζήσατε μὲ ἀπολαύσεις καὶ ἡδονὲς στὴν γῆ καὶ σπαταλήσατε σὲ ἁμαρτωλὲς διασκεδάσεις, σὰν ἄσωτοι, τὰ ἀγαθά σας. Καλοθρέψατε καὶ παχύνατε τὶς καρδιὲς καὶ τὰ σώματά σας, σὰν θρεφτάρια ποὺ προορίζονται γιὰ τὴν ἡμέρα τῆς σφαγῆς τους.

✯ Οἱ Μαθητὲς τοῦ Κυρίου στὴν Γεθσημανῆ ἀπὸ τὴν λύπη τους συντετριμμένοι κοιμήθηκαν. *«Καὶ ἀναστάς* (ὁ Ἰησοῦς) *ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης»*[49]. Εἶχαν ἤδη ἑτοιμασθεῖ νὰ Τὸν ἐγκαταλείψουν· *«τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον»*[50]. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ λύπη τους δὲν τοὺς κράτησε κοντὰ στὸν Κύριο. Ἆραγε πόσοι ἄνθρωποι ἐπαναλαμβάνουν αὐτὴ τὴν συμπεριφορά! Λυποῦνται ἀλλὰ καὶ ἐγκαταλείπουν τὸν Χριστό!

Ἡ λύπη ἐκείνη τῶν Μαθητῶν ἔφερε ὕστερα ἀπὸ λίγο τὴν ἐγκατάλειψι τοῦ Διδασκάλου τους.

✯ Ὁ Ἰούδας ἀπελπισμένος ἀπὸ τὴν λύπη του, ἐπειδὴ μὲ τὴν προδοσία χωρίσθηκε ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, πῆγε καὶ κρεμάσθηκε· *«τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις λέγων· ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπον· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνεχώρησε, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο»*[51]. Δηλαδή: Ὅταν ἔμαθε ὁ Ἰούδας, ποὺ τὸν εἶχε προδώσει, πὼς καταδικάσθηκε ὁ Ἰησοῦς, μεταμελήθηκε· ἐπέστρεψε τὰ τριάντα ἀργύρια

49. Λουκᾶ κβ΄ 45.
50. Ματθαίου κστ΄ 56.
51. Ματθαίου κζ΄ 3-5.

στοὺς ἀρχιερεῖς καὶ στοὺς πρεσβυτέρους τοῦ συνεδρίου καὶ εἶπε· ἁμάρτησα, διότι παρέδωσα αἷμα ἀθῶον. Αὐτοὶ ὅμως τοῦ ἀπεκρίθησαν· καὶ τί μᾶς μέλει ἐμᾶς; Σὺ θὰ δώσεις λόγο γι᾽ αὐτό. Καὶ ἀφοῦ ἔρριψε τὰ ἀργύρια μὲ ἀγανάκτησι στὸν ναό, ἔφυγε καὶ πῆγε καὶ κρεμάστηκε.

Παραδείγματα γιὰ τὴν κατὰ Θεὸ λύπη.

✯ Οἱ Μαθητὲς πικραίνονται ἀπὸ τὴν λύπη, ποὺ δημιούργησε ἡ σκέψις τῆς προδοσίας, ποὺ ἀπειλεῖ τὸν Ἰησοῦ· *«καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε;»*[52].

✯ Ὁ Πέτρος ξεσπᾶ σὲ λυγμούς, γιατὶ ἀρνήθηκε τὸν Κύριό του· *«καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς»*[53]. Δηλαδή: Τότε θυμήθηκε ὁ Πέτρος τὸν λόγο τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχε πεῖ· πρὶν ὁ πετεινὸς λαλήσει, τρεῖς φορὲς σὺ θὰ μὲ ἀρνηθεῖς. Καὶ ἀφοῦ βγῆκε στὴν αὐλὴ ἔκλαψε πικρὰ γιὰ τὸ βαρὺ ἁμάρτημά του.

✯ Οἱ Μαθητὲς βαδίζουν λυπημένοι πρὸς Ἐμμαοὺς μὲ τὴν σκέψι τοῦ Ἰησοῦ ποὺ τοὺς ἐγκατέλειψε· *«εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες καί ἐστε σκυθρωποί;»*[54]. Δηλαδή, ὁ Ἰησοῦς τοὺς ρώτησε· γιὰ ποιό ζήτημα μιλᾶτε μεταξύ σας τόσο ἔντονα καθὼς περπατᾶτε καὶ εἶστε σκυθρωποί;

✯ Ἡ Μαρία κλαίει μὲ λυγμοὺς γιατὶ σήκωσαν τὸν

52. Ματθαίου κστ΄ 21-22.
53. Ματθαίου κστ΄ 75.
54. Λουκᾶ κδ΄ 17.

Κύριό της ἀπὸ τὸν τάφο· *«Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ κλαίουσα ἔξω»*[55].

Ὁ Κύριος ἀνήγγειλε στοὺς μαθητές Του ὅτι θὰ πενθοῦσαν, ὅταν θὰ τοὺς ἔπαιρναν τὸν Νυμφίο· *«καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον χρόνον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ Νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν»*[56]. Δηλαδή: Καὶ τοὺς εἶπε ὁ Ἰησοῦς· μποροῦν οἱ φίλοι τοῦ νυμφίου νὰ πενθοῦν ὅσον καιρὸ εἶναι μαζί τους ὁ νυμφίος; Θὰ ἔρθουν ἡμέρες ποὺ θὰ τοὺς πάρουν ἀπὸ κοντά τους τὸν νυμφίο καὶ τότε θὰ νηστέψουν.

Συμπέρασμα:

Ἐκεῖνο ποὺ διαχωρίζει τὰ δύο εἴδη τῆς λύπης, εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ἁμαρτωλὸς πρέπει νὰ περάσει ἀπὸ τὴν λύπη, ποὺ θὰ τὸν χωρίσει ἀπὸ τὸν κόσμο, γιὰ νὰ ἀφοσιωθεῖ στὸν Ἰησοῦ. Ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἤδη μεταστραφεῖ, ἀρνεῖται νὰ νιώσει λύπη παρὰ μόνο γιὰ τὸν χωρισμὸ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ.

9. *«Ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται»*[57]

Ὁ Κύριος ἀναγγέλλει στοὺς Μαθητές Του, ποὺ κλαίουν τώρα, ὅτι θὰ γελάσουν· *«Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε»*[58].

Αὐτὸν τὸν βαθὺ λόγο Του ὁ Κύριος θὰ ἐξηγήσει ἀποκαλύπτοντας τὸ νόημα καὶ τὴν σημασία *τῆς «κατὰ Θεόν»* λύπης, στὴν ὁμιλία Του μετὰ τὸν Μυστικὸ Δεῖπνο· *«ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύ-*

55. Ἰωάννου κ΄ 11.
56. Ματθαίου θ΄ 15.
57. Ἰωάννου ιστ΄ 20.
58. Λουκᾶς στ΄ 21.

πη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ, λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν»[59]. Δηλαδή: Σᾶς πληροφορῶ καὶ σᾶς διαβεβαιώνω, ὅτι ἐσεῖς θὰ κλάψετε καὶ θὰ θρηνήσετε γιὰ τὸν σταυρικό μου θάνατο, ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμετανόητος κόσμος θὰ χαρεῖ. Ἐσεῖς θὰ λυπηθεῖτε βέβαια, ἀλλὰ πολὺ σύντομα ἡ λύπη σας θὰ γίνει χαρά. Ἡ γυναίκα ὅταν γεννᾶ, ἔχει πόνους καὶ λύπη, διότι ἦλθε ἡ ὥρα της. Ὅταν ὅμως γεννήσει τὸ παιδί, τότε δὲν θυμᾶται πλέον τὴν θλῖψι καὶ τοὺς πόνους, ἕνεκα τῆς χαρᾶς ποὺ δοκιμάζει, διότι γεννήθηκε ἄνθρωπος στὸν κόσμο. Κι ἐσεῖς, λοιπόν, τώρα μὲν ἔχετε λύπη, πάλι ὅμως θὰ σᾶς δῶ μετὰ τὴν ἀνάστασί μου καὶ θὰ γεμίσει ἡ καρδιά σας ἀπὸ χαρά, καὶ τὴν χαρά σας αὐτὴ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ σᾶς τὴν ἀφαιρέσει.

Συμπέρασμα:

Ἡ *«κατὰ Θεόν»* λύπη γεννᾶ χαρά, ὅπως ὁ σταυρὸς καὶ ὁ θάνατος γεννοῦν τὴν χαρὰ καὶ τὴν δόξα τῆς ἀναστάσεως.

Ἡ λύπη αὐτὴ καταλήγει σὲ μία χαρὰ ποὺ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀφαιρέσει κατὰ τὴν διαβεβαίωσι τοῦ Κυρίου· *«καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν»*[60].

Οἱ πιστοὶ δὲν εἶναι πιὰ θλιμμένοι, γιατὶ ἂν καὶ εὑρίσκονται στὸν κόσμο ποὺ τοὺς διώκει, δὲν αἰσθάνονται τὴν μοναξιὰ τῆς ὀρφάνιας, διότι ὁ ἀναστὰς Κύριος τοὺς πα-

59. Ἰωάννου ιστ΄ 20-22.
60. Ἰωάννου ιστ΄ 22.

ρέχει τὴν δική Του χαρά· *«νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς»*[61]. Δηλαδή: Τώρα ὅμως ἔρχομαι σ᾽ ἐσένα καὶ ἐνῶ εὑρίσκομαι ἀκόμη στὸν κόσμο, λέγω αὐτά, γιὰ νὰ τὰ ἀκούσουν καὶ οἱ ἴδιοι, ὥστε νὰ ἔχουν τὴν δική μου τέλεια χαρὰ ὁλόκληρη καὶ πλήρη μέσα τους. *«Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον»*[62].

῾Ο ἀναστὰς Κύριος δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς μαθητές Του διότι ὑποσχέθηκε· *«᾽Ιδοὺ ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ᾽Αμήν»*[63].

Οἱ πιστοὶ εἶναι φαινομενικὰ λυπημένοι ἀπὸ τὶς δοκιμασίες καὶ τοὺς πειρασμοὺς τῆς ζωῆς, στὴν πραγματικότητα ὅμως πάντοτε χαρούμενοι· *«ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες»*[64].

61. ᾽Ιωάννου ιζ΄ 13.
62. ᾽Ιωάννου κ΄ 20.
63. Ματθαίου κη΄ 20.
64. Β΄ Κορινθίους στ΄ 10.

Ε΄

Ἡ Χαρά

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ
ΙΣ
ΧΣ
Ο Ω Ν

Ἡ Χαρά

Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν διάρκεια ὁλοκλήρου τοῦ βίου του ποθεῖ τὴν χαρά. Τὴν ποθεῖ καὶ θέλει νὰ ρουφήξει καὶ τὴν τελευταία σταγόνα της. Ἀντίθετα μὲ τὴν λύπη, ποὺ ἐπιδιώκει μὲ κάθε τρόπο νὰ ἀποφύγει καὶ νὰ διαλύσει.

Θὰ ἐξετάσουμε καί αὐτὸ τὸ θέμα ἔχοντες ὁδηγό μας καὶ φῶς στὴν μελέτη μας τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ.

1. Ὁ Θεὸς δίδει ἢ στερεῖ τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς

Ὁ Θεὸς κάνει τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς στοιχεῖο τῶν ἐπαγγελιῶν Του, τὶς περιλαμβάνει στὶς ὑποσχέσεις Του, ὅπως φαίνεται στὴν περίπτωσι τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ.

Ὁ Μωυσῆς[1] ἐξαγγέλλει τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό: «*Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, καὶ δώσει σε Κύριος ὁ Θεός σου ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ εὐλογίαι αὗται καὶ εὑρήσουσί σε, ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. εὐλογημένος σὺ ἐν πόλει καὶ εὐλο-*

1. Ἴδετε σχόλιό μας στὴν παραπομπὴ 2 τῆς σελίδας 63.

γημένος σὺ ἐν ἀγρῷ· εὐλογημένα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου καὶ τὰ γενήματα τῆς γῆς σου καὶ τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου· εὐλογημέναι αἱ ἀποθῆκαί σου καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου· εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε. παραδῷ Κύριος ὁ Θεός σου τοὺς ἐχθρούς σου τοὺς ἀνθεστηκότας σοι συντετριμμένους πρὸ προσώπου σου· ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσονται πρὸς σὲ καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξονται ἀπὸ προσώπου σου. ἀποστείλαι Κύριος ἐπὶ σὲ τὴν εὐλογίαν ἐν τοῖς ταμιείοις σου καὶ ἐπὶ πάντα, οὗ ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου, ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι»[2]. Δηλαδή: Ἂν ὑπακοῦτε πραγματικὰ στὰ λόγια τοῦ Κυρίου, τοῦ Θεοῦ σας, καὶ προσέχετε νὰ ἐφαρμόζετε ὅλες τὶς ἐντολές του, ποὺ ἐγὼ σᾶς δίδω σήμερα, ὁ Κύριος, ὁ Θεός σας θὰ σᾶς κάνει τὸ πρῶτο ἀπ᾽ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, καὶ θὰ ἔρθουν ἐπάνω σας αὐτὲς οἱ εὐλογίες. Εὐλογημένος θὰ εἶσαι στὴν πόλι καὶ στὸ χωράφι. Εὐλογημένος θὰ εἶναι ὁ καρπός τῆς κοιλίας σου, καὶ ὁ καρπὸς τῆς γῆς σου, καὶ ὁ καρπὸς τῶν ζωντανῶν σου, τῶν ἀγελάδων σου οἱ γέννες καὶ τῶν προβάτων σου. Εὐλογημένο θὰ εἶναι τὸ καλάθι σου καὶ εὐλογημένη ἡ σκάφη ποὺ ζυμώνεις τὸ ψωμί σου. Εὐλογημένος θὰ εἶσαι σὲ ὅ,τι καὶ ἂν κάνεις. Ὁ Κύριος θὰ σοῦ παραδώσει τοὺς ἐχθρούς σου, αὐτοὺς ποὺ θὰ ξεσηκωθοῦν νὰ σὲ χτυπήσουν, νικημένους μπροστά σου. Ἀπὸ ἕνα δρόμο θὰ ἔρχονται ἐναντίον σου, καὶ ἀπὸ ἑπτὰ δρόμους θὰ φεύγουν ἀπὸ ἐμπρός σου. Ὁ Κύριος θὰ διατάξει τὴν εὐλογία νὰ εἶναι μαζί σου στὶς ἀποθῆκες σου, καὶ σὲ ὅ,τι ἐπιχειρεῖς, καὶ θὰ σὲ εὐλογήσει στὴν χώρα ποὺ σοῦ δίδει.

2. Δευτερονομίου κη΄ 1-8.

Ὁμοίως, ἀργότερα καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας[3] ἐξαγγέλλει τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, εὑρισκόμενος στὴν φυλακή (588 π. Χ.), πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες γιὰ τὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσί της ἀπὸ τὴν κατάκτησι καὶ ἐρήμωσί της, ποὺ ἐπέφεραν σ' αὐτὴ οἱ Βαβυλώνιοι· «*Οὕτως εἶπε Κύριος· ἔτι ἀκουσθήσεται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ᾧ ὑμεῖς λέγετε· ἔρημός ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ἐν πόλεσιν Ἰούδα καὶ ἔξωθεν Ἱερουσαλήμ, ταῖς ἠρημωμέναις παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτήνη, φωνὴ εὐφροσύνης καὶ φωνὴ χαρμοσύνης, φωνὴ νυμφίου καὶ φωνὴ νύμφης, φωνὴ λεγόντων· ἐξομολογεῖσθε Κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι χρηστὸς Κύριος, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· καὶ εἰσοίσουσι δῶρα εἰς οἶκον Κυρίου, ὅτι ἀποστρέψω πᾶσαν τὴν ἀποικίαν τῆς γῆς ἐκείνης κατὰ τὸ πρότερον, εἶπε Κύριος· οὕτως εἶπε Κύριος τῶν δυνάμεων· ἔτι ἔσται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τῷ ἐρήμῳ παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτῆνος καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ καταλύματα ποιμένων κοιταζόντων πρόβατα· ἐν πόλεσι τῆς ὀρεινῆς καὶ ἐν πόλεσι τῆς Σεφηλὰ καὶ ἐν πόλεσι τῆς Ναγὲβ καὶ ἐν γῇ Βενιαμὶν καὶ ἐν ταῖς κύκλῳ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πόλεσιν Ἰούδα ἔτι παρελεύσεται πρόβατα ἐπὶ χεῖρα ἀριθμοῦντος, εἶπε Κύριος*»[4]. Δηλαδή: Ὁ Κύριος εἶπε στὸν Ἱερεμία: Ἐσεῖς λέτε ὅτι ὁ τόπος αὐτὸς θὰ ἐρημωθεῖ σύντομα καὶ δὲν θὰ ὑπάρχουν ἐδῶ οὔτε ἄνθρωποι οὔτε ζῶα. Καὶ ὅμως, στὶς πόλεις τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα καὶ στὶς ἐρημωμένες πλατεῖες τῆς Ἱερουσαλήμ, θ' ἀκουστοῦν καὶ πάλι κραυγὲς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, τὰ τραγούδια

3. Προφήτευσε ἐπὶ τῶν βασιλέων τοῦ Ἰούδα Ἰωσία, Ἰωακεὶμ καὶ Σεδεκία ἀπὸ τοῦ ἔτους 628 ἕως τοῦ 588 π. Χ. ἔτους ἁλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Ναβουχοδονόσορος βασιλέως Ἀσσυρίων-Βαβυλωνίων.

4. Ἱερεμίου μ΄ 10-13, (Μασοριτικὸν λγ΄).

τῶν νιόπαντρων καὶ οἱ ὕμνοι αὐτῶν ποὺ θὰ προσφέρουν ἐκ νέου εὐχαριστήριες προσφορὲς στὸν ναό μου. Θὰ ψάλλουν: Τὸν παντοκράτορα Κύριο δοξολογῆστε! Εἶναι καλός, καὶ αἰώνια διαρκεῖ ἡ ἀγάπη του! Αὐτὸ θὰ γίνει ἐπειδὴ θ' ἀλλάξω τὴν κατάστασι τῆς χώρας καὶ θὰ τὴν κάνω ὅπως ἦταν πρίν. Λέγει ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος: Στὸν τόπο αὐτὸν ποὺ εἶναι ἔρημος, χωρὶς ἀνθρώπους οὔτε ζῶα, καὶ σὲ ὅλες τὶς πόλεις του, θὰ ὑπάρχουν πάλι βοσκοτόπια ὅπου θὰ κατασκηνώνουν οἱ βοσκοὶ μὲ τὰ κοπάδια τους. Σὲ ὅλες τὶς πόλεις τοῦ Ἰούδα, τὶς ὀρεινές, τὶς πεδινὲς καὶ στὶς πόλεις τοῦ νότου, στὴν περιοχὴ τῆς φυλῆς τοῦ Βενιαμὶν καὶ στὰ περίχωρα τῆς Ἱερουσαλήμ, παντοῦ θὰ διαβαίνουν καὶ πάλι τὰ κοπάδια καὶ θὰ τὰ μετράει ὁ βοσκός. Ἐγὼ τὸ λέγω, ὁ Κύριος.

Ἐνῶ ὁ Θεὸς εὐλογεῖ τὸν ἐκλεκτὸ λαὸ ὑποσχόμενος τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς, τοὺς παραβάτες τῶν ἐντολῶν του καὶ τοὺς ἀπίστους τιμωρεῖ στερώντας τους αὐτὲς τὶς χαρές, ὅπως προειδοποίησε ὁ Μωυσῆς τὸν ἐκλεκτὸ λαό[5]. Ἰδιαίτερα τὴν στέρησι ἀπὸ τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς ἀναφέρουν οἱ στίχοι τοῦ Δευτερονομίου κη΄ 30-41. «*Γυναῖκα λήψῃ, καὶ ἀνὴρ ἕτερος ἕξει αὐτήν· οἰκίαν οἰκοδομήσεις, καὶ οὐκ οἰκήσεις ἐν αὐτῇ· ἀμπελῶνα φυτεύσεις, καὶ οὐ μὴ τρυγήσῃς αὐτόν· ὁ μόσχος σου ἐσφαγμένος ἐναντίον σου, καὶ οὐ μὴ φάγῃ ἐξ αὐτοῦ· ὁ ὄνος σου ἡρπασμένος ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ ἀποδοθήσεταί σοι· τὰ πρόβατά σου δεδομένα τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ βοηθῶν· οἱ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου δεδομέναι ἔθνει ἑτέρῳ καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου βλέψονται σφακελίζοντες εἰς αὐτά, οὐκ ἰσχύσει ἡ χείρ σου· τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου καὶ πάντας*

5. Δευτερονομίου κη΄ 15-68.

τοὺς πόνους σου φάγεται ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίστασαι, καὶ ἔσῃ ἀδικούμενος καὶ τεθραυσμένος πάσας τὰς ἡμέρας· καὶ ἔσῃ παράπληκτος διὰ τὰ ὁράματα τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἃ βλέψῃ. πατάξαι σε Κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δύνασθαι ἰαθῆναί σε ἀπὸ ἴχνους τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου. ἀπαγάγοι Κύριός σε καὶ τοὺς ἄρχοντάς σου, οὓς ἂν καταστήσῃς ἐπὶ σεαυτόν, ἐπ᾽ ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίστασαι σὺ καὶ οἱ πατέρες σου, καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις. καὶ ἔσῃ ἐκεῖ ἐν αἰνίγματι καὶ παραβολῇ καὶ διηγήματι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγῃ σε Κύριος ἐκεῖ. σπέρμα πολὺ ἐξοίσεις εἰς τὸ πεδίον καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις, ὅτι κατέδεται αὐτὰ ἡ ἀκρίς. ἀμπελῶνα φυτεύσεις καὶ κατεργᾷ, καὶ οἶνον οὐ πίεσαι, οὐδὲ εὐφρανθήσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καταφάγεται αὐτὰ ὁ σκώληξ. ἐλαῖαι ἔσονταί σοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου, καὶ ἔλαιον οὐ χρίσῃ, ὅτι ἐκρυήσεται ἡ ἐλαία σου. υἱοὺς καὶ θυγατέρας γεννήσεις καὶ οὐκ ἔσονταί σοι, ἀπελεύσονται γὰρ ἐν αἰχμαλωσίᾳ». Δηλαδή: Θὰ λάβεις γυναίκα, καὶ ἄλλος θὰ τὴν ἔχει. Θὰ χτίζεις σπίτι, μὰ δὲν θὰ κατοικεῖς σ᾽ αὐτό. Ἀμπέλι θὰ φυτεύεις, μὰ δὲν θὰ τὸ τρυγᾶς. Τὸ βόδι σου θὰ τὸ σφάζουν μπροστά σου, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ κρέας του ἐσὺ δὲν θὰ τρώγεις. Θ᾽ ἁρπάζουν τὸν ὄνο σου ἀπὸ μπροστά σου καὶ σὲ σένα δὲν θὰ ξαναγυρνᾶ. Θὰ παραδίνονται τὰ πρόβατά σου στοὺς ἐχθρούς σου καὶ δὲν θὰ ὑπάρχει οὔτε ἕνας νὰ σοῦ παρασταθεῖ. Οἱ υἱοὶ καὶ οἱ θυγατέρες σου θὰ παραδίνονται σὲ ἄλλο λαό· ἐσὺ θὰ τὸ βλέπεις καὶ τὰ μάτια σου θὰ λιώνουν τὴν κάθε ἡμέρα νὰ τοὺς καρτερᾶς, μὰ δὲν θὰ μπορεῖς τίποτα νὰ κάνεις. Τῆς γῆς σου τοὺς καρποὺς καὶ τὴν σοδειὰ ὁλόκληρη τοῦ κόπου σου, ἕνας λαὸς ποὺ δὲν τὸν ξέρεις, θὰ τὰ τρώγει· κι ἐσύ, μονάχα θὰ καταπιέζεσαι καὶ θὰ τσακίζεσαι τὴν κάθε ἡμέρα. Καὶ ἀπὸ τὸ θέαμα ποὺ θὰ βλέπουνε τὰ

μάτια σου θὰ τρελαθεῖς. Ὁ Κύριος θὰ σὲ κτυπήσει μὲ κακὲς πληγὲς στὰ γόνατα καὶ στοὺς μηρούς, ποὺ ἀπ᾽ αὐτὲς νὰ γιατρευτεῖς δὲν θὰ μπορεῖς, ἀπὸ τῶν ποδιῶν σου τὰ πέλματα ἕως τῆς κεφαλῆς σου τὴν κορφή. Ὁ Κύριος θὰ σὲ παραδώσει, ἐσένα καὶ τὸν βασιλέα ποὺ θὰ ἔχεις βάλει γι᾽ ἀρχηγό σου, σ᾽ ἕνα λαὸ ποὺ οὔτε ἐσύ, οὔτε οἱ πρόγονοί σου τὸν γνώριζαν, καὶ θὰ λατρέψεις ἐκεῖ ἄλλους θεούς, φτιαγμένους ἀπὸ ξύλο καὶ ἀπὸ πέτρα. Θὰ προκαλεῖς τὴν φρίκη, τὸν χλευασμὸ καὶ τὸν περίγελω σὲ ὅλους ἐκείνους τοὺς λαούς, ὅπου ὁ Κύριος θὰ σὲ φέρει. Σπόρο πολὺ θὰ ρίχνεις στὸ χωράφι, μὰ λίγο θὰ μαζεύεις, γιατὶ ἡ ἀκρίδα θὰ τὸν ἔχει καταφάει. Ἀμπέλια θὰ φυτεύεις καὶ θὰ τὰ καλλιεργεῖς, μὰ οὔτε κρασὶ θὰ πίνεις οὔτε κἂν θὰ τρυγᾶς, γιατὶ θὰ τὰ ἔχει καταφάγει τὸ σκουλήκι. Λιόδεντρα θὰ ἔχεις σὲ ὅλη σου τὴν χώρα, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχεις λάδι ν᾽ ἀλειφτεῖς, γιατὶ οἱ ἐλιὲς θὰ πέφτουν. Υἱοὺς θὰ γεννᾶς καὶ θυγατέρες, δικά σου ὅμως δὲν θὰ μπορεῖς νὰ τὰ ἔχεις, γιατὶ θὰ τὰ πηγαίνουν στὴν αἰχμαλωσία.

Οὔτε ὑγεία, οὔτε ἀγαθά, οὔτε οἰκογένεια, οὔτε περιουσία, οὔτε εἰσοδήματα, οὔτε ἐλευθερία· «*Ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἐλάτρευσας Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαθῇ διανοίᾳ διὰ τὸ πλῆθος πάντων*»[6]. Δηλαδή: Διότι δὲν ἐλάτρευσες Κύριο τὸν Θεό σου μὲ χαρὰ καὶ εὐγνώμονη καρδιὰ γιὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα σοῦ ἔδωσε.

Παρόμοια πρὸς τὴν προαναγγελία τοῦ Μωυσέως, τὴν ἀπόρριψι καὶ ἐγκατάλειψι τοῦ Θεοῦ συνοδεύει ἡ στέρησις τῆς χαρᾶς καὶ κατὰ τὸν προφήτη Ἱερεμία· «*καὶ καταλύσω ἐκ πόλεων Ἰούδα καὶ ἐκ διόδων Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφραινομένων καὶ φωνὴν χαιρόντων, φωνὴν νυμφί-*

6. Δευτερονομίου κη΄ 47.

ου καὶ φωνὴν νύμφης, ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται πᾶσα ἡ γῆ»[7]. Δηλαδή: Στὶς πόλεις τοῦ Ἰούδα καὶ στοὺς δρόμους τῆς Ἱερουσαλὴμ θὰ κάνω νὰ σωπάσουν οἱ θόρυβοι τῶν πανηγυριῶν, οἱ κραυγὲς τῆς χαρᾶς καὶ τὰ τραγούδια τῶν νιόπαντρων, γιατὶ ἡ χώρα θὰ ἐρημωθεῖ.

Καί «*Καὶ ἀπολῶ ἀπ᾽ αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς καὶ φωνὴν εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὀσμὴν μύρου καὶ φῶς λύχνου*»[8]. Δηλαδή: Θὰ ἐξαφανίσω ἀπ᾽ αὐτοὺς κάθε φωνὴ χαρᾶς, φωνὴ εὐφροσύνης, φωνὴ νυμφίου καὶ φωνὴ νύμφης, ἄρωμα μύρου καὶ φῶς λύχνου.

2. Οἱ χαρὲς τῆς ζωῆς

Ἡ Ἁγία Γραφὴ καταγράφει μερικές, τὶς κορυφαῖες, χαρὲς τῆς ζωῆς, ποὺ κάνουν τὸν ἄνθρωπο εὐτυχισμένο.

Οἱ προσωπικὲς

Ἡ χαρὰ ἀπὸ τὴν συζυγικὴ ἀγάπη. «*Καὶ ἰδὲ ζωὴν μετὰ γυναικός, ἧς ἠγάπησας, πάσας τὰς ἡμέρας ζωῆς ματαιότητός σου τὰς δοθείσας σοι ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι αὐτὸ μερίς σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ ἐν τῷ μόχθῳ σου, ᾧ σὺ μοχθεῖς ὑπὸ τὸν ἥλιον*»[9]. Δηλαδή: Ἀπόλαυσε τὴν ζωὴ μὲ τὴν γυναίκα ποὺ ἀγαπᾶς, ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς μάταιης ζωῆς σου, ὅσες σοῦ δώσει ὁ Θεὸς ἐδῶ στὴν γῆ. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μερίδιό σου στὴν ζωὴ καὶ στὸν μόχθο σου καὶ στὴν σκληρὴ δουλειά σου σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο.

Ἡ χαρὰ ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς ἐργασίας. «*Καὶ εἶδον ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν εἰ μὴ ὃ εὐφρανθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐν ποιήμασιν αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ· ὅτι τίς ἄξει αὐτὸν τοῦ ἰδεῖν ἐν ᾧ ἐὰν γένηται μετ᾽ αὐτόν;*»[10]. Δηλαδή: Ἔτσι διαπίστωσα πὼς τὸ καλύτερο γιὰ τὸν ἄνθρωπο

7. Ἱερεμίου ζ΄ 34.
8. Ἱερεμίου κε΄ 10.
9. Ἐκκλησιαστοῦ θ΄ 9.
10. Ἐκκλησιαστοῦ γ΄ 22.

εἶναι νὰ χαίρεται τοὺς καρποὺς τῆς ἐργασίας του, γιατὶ αὐτὸ εἶναι ποὺ τοῦ ἀνήκει. Ποιός, ἀλήθεια, θὰ τὸν ὁδηγήσει νὰ δεῖ τί θὰ συμβεῖ μετὰ ἀπ' αὐτόν;

Ἡ χαρὰ ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσι τῆς τροφῆς καὶ τῆς μικρῆς διασκεδάσεως. «*Οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ, ὃ φάγεται καὶ ὃ πίεται καὶ ὃ δείξει τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ἐν μόχθῳ αὐτοῦ. καί γε τοῦτο εἶδον ἐγὼ ὅτι ἀπὸ χειρὸς τοῦ Θεοῦ ἐστιν*»[11]. Δηλαδή: Δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερο γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὸ νὰ τρώγει, νὰ πίνει καὶ ν' ἀπολαμβάνει τὸν κόπο του. Βλέπω ὅμως ὅτι αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. «*Καί γε πᾶς ἄνθρωπος, ὃς φάγεται καὶ πίεται καὶ ἴδῃ ἀγαθὸν ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, δόμα Θεοῦ ἐστιν*»[12]. Δηλαδή: Ὅταν μπορεῖ κανεὶς νὰ τρώγει καὶ νὰ πίνει καὶ ν' ἀπολαμβάνει τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόπου του, αὐτὸ εἶναι δῶρο Θεοῦ.

Ἡ ἀναφορὰ αὐτῆς τῆς χαρᾶς στὸ βιβλίο τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, ὁ συγγραφέας τοῦ ὁποίου ἀσκεῖ ἀδυσώπητη κριτικὴ στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ ἀποδείξει τὴν ματαιότητά της, δείχνει ὅτι οἱ χαρὲς αὐτὲς κάνουν τὸν ἄνθρωπο εὐτυχισμένο, ἐπειδὴ εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. «*Καὶ ἐπῄνεσα ἐγὼ σὺν τὴν εὐφροσύνην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι εἰ μὴ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν καὶ τοῦ εὐφρανθῆναι, καὶ αὐτὸ συμπροσέσται αὐτῷ ἐν μόχθῳ αὐτοῦ ἡμέρας ζωῆς αὐτοῦ, ὅσας ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ὑπὸ τὸν ἥλιον*»[13]. Δηλαδή: Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ πλέκω τὸν ὕμνο στὴν χαρά. Δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερο γιὰ τὸν ἄνθρωπο σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ἀπὸ τοῦ νὰ τρώγει, νὰ πίνει καὶ νὰ χαίρεται καὶ αὐτὴ ἡ εὐ-

11. Ἐκκλησιαστοῦ β΄ 24.
12. Ἐκκλησιαστοῦ γ΄ 13.
13. Ἐκκλησιαστοῦ η΄ 15.

δαιμονία νὰ τὸν συνοδεύει καὶ στὰ ἔργα του, ὅλες τὶς ἡμέρες ποὺ ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωσε νὰ ζήσει ἐδῶ στὴν γῆ. Καί «*Ἰδοὺ εἶδον ἐγὼ ἀγαθόν, ὅ ἐστι καλόν, τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν καὶ τοῦ ἰδεῖν ἀγαθωσύνην ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, ᾧ ἐὰν μοχθῇ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς αὐτοῦ, ὧν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός· ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ*»[14]. Δηλαδή: Ἐκεῖνο, λοιπόν, ποὺ ἐγὼ ἀναγνωρίζω σὰν ἀγαθὸ εἶναι τὸ ἑξῆς· εἶναι ὡραῖο πράγμα ὁ ἄνθρωπος νὰ τρώγει, νὰ πίνει καὶ ν' ἀπολαμβάνει τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόπου του ἐδῶ στὴν γῆ, σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς ποὺ τοῦ δίδει ὁ Θεός, γιατὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μερίδιό του.

Ἡ χαρὰ τῆς γονιμότητος. Ἡ προφῆτις Ἄννα, ἡ μητέρα τοῦ προφήτου Σαμουήλ, ἐπειδὴ ἦταν στείρα, ὅταν γέννησε τὸν Σαμουὴλ ὕμνησε τὸν Θεὸ γιὰ τὴν χαρὰ ποὺ τῆς ἔδωσε· «*Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου· ἐπλατύνθη ἐπ' ἐχθρούς μου τὸ στόμα μου, εὐφράνθην ἐν σωτηρίᾳ σου*»[15]. Δηλαδή: Ἡ καρδιά μου πῆρε δύναμι ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ στερεώθηκε. Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ μου ἐξυψώθηκε ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα μου· τώρα μπορῶ μὲ τοὺς ἐχθρούς μου νὰ γελάω, ποὺ μὲ περιφρονοῦσαν γιὰ τὴν ἀτεκνία μου. Εἶμαι γεμάτη ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὴν σωτηριώδη λύτρωσι ποὺ μοῦ χάρισες, Κύριε. Ὁ ὑμνωδὸς καλεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ ὑμνήσει τὸν Κύριο ἐπειδή «*κατοικίζει στεῖραν ἐν οἴκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην*»[16]. Δηλαδή: Αὐτὸς ἐγκαθιστᾶ στὸν οἶκο της τὴν πρώην στείρα, καὶ τὴν ἀναδεικνύει μητέρα εὐφραινομένη γιὰ τὰ πολλὰ παιδιά της.

Ὁ Κύριος ἀναφέρθηκε σ' αὐτὴ τὴν χαρὰ τῆς γονι-

14. Ἐκκλησιαστοῦ ε΄ 17.
15. Α΄ Βασιλειῶν β΄ 1.
16. Ψαλμὸς 112 ριβ΄ (ριγ΄) στ. 9.

ΑΝΝΑ ΠΡΟΦΗΤΙΣ

μότητος στὴν τελευταία ὁμιλία Του πρὸς τοὺς Μαθητές Του· «*Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ, λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον*»[17]. Δηλαδή: Ὅταν ἡ γυναίκα εἶναι νὰ γεννήσει, ὑποφέρει πολύ, γιατὶ ἦρθε ἡ ὥρα τῶν πόνων της· ὅταν ὅμως γεννήσει τὸ παιδί, ξεχνάει πιὰ τοὺς πόνους ἀπὸ τὴν χαρά της, ποὺ ἔφερε ἕναν ἄνθρωπο στὸν κόσμο. Χαρὰ δίδουν τὰ συνετὰ τέκνα στοὺς γονεῖς τους. «*Υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων λύπη τῇ μητρί*»[18]. Δηλαδή: Ὁ σοφὸς υἱὸς εἶναι χαρὰ γιὰ τὸν πατέρα του καὶ ὁ υἱὸς ὁ ἀνόητος τῆς μάνας του ἡ λύπη.

Οἱ κοινοτικές

Κοινοτικὲς χαρὲς θεωροῦνται οἱ συλλογικές, οἱ κοινὲς χαρές, γιὰ ὅλα τὰ μέλη τῆς θρησκευτικῆς κοινότητος. Σ᾽ αὐτὲς συμπεριλαμβάνονται οἱ χαρὲς τῶν μεγάλων ἡμερῶν τῶν ἑορτῶν οἱ ὁποῖες μάλιστα εἶναι θορυβώδεις. Ἐκτὸς ἀπ᾽ αὐτὲς ἀναφέρονται καὶ οἱ ἐν συνεχείᾳ.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἡ στέψις τοῦ βασιλέα προξενοῦσε χαρὰ στὸν λαό. Αὐτὴ τὴν χαρὰ στὶς ἡμέρες μας γεννᾶ ἡ ἀνάδειξις ἀρχόντων. Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς πανηγύρισε ὅταν ὁ ἱερέας Σαδὼκ ἔχρισε τὸν Σολομῶντα[19] βασιλέα του· «*Καὶ ἔλαβε Σαδὼκ ὁ ἱερεὺς τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου ἐκ τῆς σκηνῆς καὶ ἔχρισε τὸν Σαλωμὼν καὶ ἐσάλπισε τῇ κερατίνῃ, καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαός· ζήτω ὁ βασιλεὺς Σαλωμών. καὶ ἀνέβη πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἐχόρευον ἐν χοροῖς καὶ εὐφραινόμενοι εὐφροσύνην μεγάλην, καὶ ἐρράγη ἡ γῆ*

17. Ἰωάννου ιϛ΄ 21.

18. Παροιμιῶν ι΄ 1.

19. Ὁ βασιλέας Σολομὼν ἐβασίλευσε ἐπὶ τεσσαρακονταετία στὸ ἑνιαῖο βασίλειο τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὸ 1015-975 π. Χ.

ἐν τῇ φωνῇ αὐτῶν»[20]. Δηλαδή: Ἐκεῖ ὁ ἱερέας Σαδὼκ πῆρε τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου ἀπὸ τὴν σκηνὴ καὶ ἔχρισε τὸν Σολομώντα. Μετὰ σάλπισαν μὲ τὴν σάλπιγγα καὶ ὅλος ὁ λαὸς φώναξε: Ζήτω ὁ βασιλέας Σολομών! Ὅλος ὁ λαὸς τῆς πόλεως ἀκολουθοῦσε τὸν Σολομώντα παίζοντας φλογέρες καὶ ἐκδηλώνοντας τὴν μεγάλη του χαρά, ἔτσι ποὺ ἡ γῆ σείστηκε ἀπὸ τὶς φωνές τους.

Ὁμοίως στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀναφέρεται ὅτι ἡ νίκη τῶν ἐχθρῶν ἀποτελοῦσε ἀφορμὴ μεγάλης χαρᾶς γιὰ τὸν λαό, ὅπως τοῦ Δαυὶδ κατὰ τοῦ Γολιάθ· «*Καὶ ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι εἰς συνάντησιν* Δαυὶδ *ἐκ πασῶν πόλεων Ἰσραὴλ ἐν τυμπάνοις καὶ ἐν χαρμοσύνῃ καὶ ἐν κυμβάλοις. καὶ ἐξῆρχον αἱ γυναῖκες καὶ ἔλεγον· ἐπάταξε Σαοὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ καὶ* Δαυὶδ *ἐν μυριάσιν αὐτοῦ*»[21]. Δηλαδή: Ἐβγαιναν οἱ γυναῖκες ἀπὸ ὅλες τὶς ἰσραηλιτικὲς πόλεις, καὶ ὑποδέχονταν τὸν Δαυίδ, ποὺ εἶχε νικήσει τὸν Γολιάθ, μὲ τραγούδια καὶ χορούς, μὲ τύμπανα καὶ κύμβαλα. Οἱ γυναῖκες ἔψαλλαν ἀντιφωνικὰ καὶ ἔλεγαν· ὁ Σαοὺλ νίκησε χιλιάδες, μὰ ὁ Δαυὶδ μυριάδες.

Μία ἄλλη χαρὰ εἶναι καὶ ἡ ἐπιστροφὴ τῶν αἰχμαλώτων ὅπως τὴν ἀναφέρει ὁ 125ος Ψαλμός· «*Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι. τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν· ἐμεγάλυνε Κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ᾽ αὐτῶν*»[22]. Δηλαδή: Ὅταν ὁ Κύριος μᾶς ἔφερε ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία πίσω στὴν Σιών, αἰσθανθήκαμε μεγάλη παρηγοριὰ καὶ χαρά. Τότε γέλιο πλημμύρισε τὸ στόμα μας καὶ ἡ γλώσσα

20. Γ΄ Βασιλειῶν α΄ 39-40.
21. Α΄ Βασιλειῶν ιη΄ 6-7.
22. Ψαλμὸς 125 ρκε΄ (ρκς΄) στ. 1-2.

μας ὕμνους χαρᾶς· τότε ἔλεγαν οἱ λαοὶ οἱ εἰδωλολάτρες μεταξύ τους· Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα ἐποίησε ὁ Κύριος σ᾽ αὐτούς!

Ὁ σοφὸς συγγραφέας τοῦ βιβλίου τῶν Παροιμιῶν εἰσέρχεται σὲ λεπτὲς παρατηρήσεις γιὰ τὴν χαρά.

Ἡ χαρὰ ὅπως καὶ ἡ λύπη εἶναι προσωπικὴ ὑπόθεσι. «*Καρδία ἀνδρὸς αἰσθητική, λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ· ὅταν δὲ εὐφραίνηται, οὐκ ἐπιμίγνυται ὕβρει*»[23]. Δηλαδή: Ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος ἔχει εὐαίσθητη καρδιὰ καὶ ἡ ψυχή του πονᾶ στὶς θλίψεις τὶς δικές του καὶ τῶν ἄλλων· ὅταν δὲ τοῦ ἔρχονται εὐφρόσυνα γεγονότα δὲν κυριεύεται ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια.

Ἡ χαρὰ εἶναι παράγοντας ὑγείας, φάρμακο ζωῆς. «*Καρδία εὐφραινομένη εὐεκτεῖν ποιεῖ, ἀνδρὸς δὲ λυπηροῦ ξηραίνεται τὰ ὀστᾶ*»[24]. Δηλαδή: Ὅταν ἡ καρδιὰ εὐφραίνεται, ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται εὐεξία. Ὅταν ὅμως βρίσκεται σὲ συνεχῆ θλίψι, αἰσθάνεται νὰ ξηραίνονται τὰ ὀστᾶ του.

Ἕνας καλὸς λόγος εὐφραίνει τὴν καρδιά, δίδει χαρὰ στὸν ἄνθρωπο. «*Φοβερὸς λόγος καρδίαν ταράσσει ἀνδρὸς δικαίου, ἀγγελία δὲ ἀγαθὴ εὐφραίνει αὐτόν*»[25]. Δηλαδή: Λόγος ἀπειλητικὸς καὶ εἰδήσεις θλιβερὲς ταράσσουν καὶ συγκινοῦν τὴν καρδιὰ τοῦ δίκαιου ἀνθρώπου, ἐνῶ οἱ καλὲς ἀγγελίες, ὅπως καὶ οἱ θεῖες ἐπαγγελίες τῆς ἁγίας Γραφῆς, τὸν εὐφραίνουν.

Ὁμοίως καὶ ἕνα βλέμμα συμπάθειας κάνει χαρούμενο τὸν ἄνθρωπο. «*Θεωρῶν ὀφθαλμὸς καλὰ εὐφραίνει καρδίαν, φήμη δὲ ἀγαθὴ πιαίνει ὀστᾶ*»[26]. Δηλαδή: Ὁ ἄδολος ὀφθαλμός, ὅταν βλέπει τὰ θαυμάσια τῆς δημιουργίας ἢ καὶ καλὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, εὐφραίνει τὴν καρ-

23. Παροιμιῶν ιδ΄ 10.
24. Παροιμιῶν ιζ΄ 22.
25. Παροιμιῶν ιβ΄ 25.
26. Παροιμιῶν ιε΄ 30.

διά. Ὄνομα δὲ καλὸ καὶ ὑπόληψις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων λιπαίνει καὶ τονώνει τὰ ὀστᾶ καὶ κάνει χαρούμενο τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ Θεὸς καταδικάζει τὶς διεστραμμένες χαρές, αὐτὲς ποὺ ἐπιζητεῖ ὁ ἄνθρωπος πράττοντας τὸ κακό· «*ὦ οἱ ἐγκαταλείποντες ὁδοὺς εὐθείας τοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς σκότους· οἱ εὐφραινόμενοι ἐπὶ κακοῖς καὶ χαίροντες ἐπὶ διαστροφῇ κακῇ*»[27]. Δηλαδή: Ἀλλοίμονο ὅμως σ᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀφήνουν τὶς εὐθεῖες ὁδοὺς τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ πορευθοῦν τοὺς ἁμαρτωλοὺς δρόμους τῆς ἀπώλειας. Ἀλλοίμονο σ᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εὐφραίνονται γιὰ τὸ κακό, ποὺ διαπράττουν οἱ ἴδιοι ἢ οἱ ἄλλοι, καὶ χαίρουν γιὰ τὴν πρὸς τὸ κακὸ διαστροφὴ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων.

Ἰδιαιτέρως ὁ Θεὸς καταδικάζει τὴν αἰσχρὴ χαρὰ ποὺ προκαλεῖ ἡ δυστυχία τοῦ δίκαιου ἀνθρώπου στοὺς ἐχθρούς του.

Προσεύχεται ὁ δίκαιος ζητώντας τὴν προστασία καὶ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ· «*μήποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός μου· ἴσχυσα πρὸς αὐτόν· οἱ θλίβοντές με ἀγαλλιάσονται, ἐὰν σαλευθῶ*»[28]. Δηλαδή: Καὶ πεῖ μὲ χαιρεκακία ὁ ἐχθρός μου· τὸν νίκησα! Οἱ ἐχθροί μου θὰ χαροῦν πολύ, ἐὰν κλονισθῶ καὶ πέσω. Καί «*αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα οἱ ἐπιχαίροντες τοῖς κακοῖς μου, ἐνδυσάσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν οἱ μεγαλορρημονοῦντες ἐπ᾽ ἐμέ*»[29]. Δηλαδή: Ἂς καταισχυνθοῦν καὶ καταντροπιασθοῦν ὅλοι μαζί, ὅσοι χαίρονται γιὰ τὶς δυστυχίες μου. Ἂς περιβληθοῦν πλήρως μὲ αἰσχύνη καὶ ντροπὴ ὅσοι λέγουν μεγάλα λόγια καὶ μιλᾶνε περιφρονητικὰ γιὰ μένα.

27. Παροιμιῶν β΄ 13-14.
28. Ψαλμὸς 12 ιβ΄ (ιγ΄) στ. 5.
29. Ψαλμὸς 34 λδ΄ (λε΄) στ. 26.

3. *«Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι, ἐν Κυρίῳ· τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις»*[30]

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς χαρὲς εἴτε τὶς προσωπικὲς εἴτε τὶς κοινοτικές (συλλογικές), ὁ Θεὸς προσφέρει ἀκόμη μεγαλύτερες χαρὲς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν πιστὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἐντολῶν Του καὶ τὴν πιστότητά μας στὴν σχέσι μας μαζί Του. Ἰδοὺ αὐτές.

❁ Ἡ χαρὰ ἀπὸ τὴν κοινὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Στὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος χαίρεται, ὅταν αἰνεῖ τὸν Κύριο ποὺ τὸν θεωρεῖ κυβερνήτη τῆς ζωῆς του. Αὐτὴ ἡ χαρὰ ἀνταναλκᾶται στὴν προτροπὴ τοῦ Ψαλμωδοῦ· *«Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. εὐφρανθήτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτόν, καὶ υἱοὶ Σιὼν ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν»*[31]. Δηλαδή: Ψάλατε στὸν Κύριο καινούριο ᾆσμα καὶ ὁ αἶνος αὐτὸς ἂς ψαλεῖ στὴν σύναξι τῶν ἀφοσιωμένων δούλων του, τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἂς εὐφρανθεῖ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς γιὰ τὸν Κύριό του, ὁ ὁποῖος ἀνέδειξε αὐτὸν ἐκλεκτὸ λαό του καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σιὼν ἂς σκιρτήσουν ἀπὸ ἀγαλλίασι διότι ἔχουν ὡς βασιλέα τους τὸν Θεό. *«Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι, ἐν Κυρίῳ· τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις»*[32]. Δηλαδή: Ἀγάλλεσθε δίκαιοι μὲ χαρὰ ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Κύριο! Σὲ σᾶς τοὺς εὐθεῖς ἁρμόζει νὰ αἰνεῖτε μὲ ἀγαλλίασι τὸν Κύριο.

❁ Ἡ τερπνότητα τῆς συνάξεως τῶν ἀδελφῶν εἶναι μία ἀκόμη χαρὰ τὴν ὁποία ἐξαίρει ὁ 132ος Ψαλμός· *«Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ᾽ ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό;»*[33]. Δηλαδή: Τί ὡραιότερο ἢ τί τερπνό-

30. Ψαλμὸς 32 λβ΄ (λγ΄) στ. 1.
31. Ψαλμὸς 149 (ρν΄) στ. 1-2.
32. Ψαλμὸς 32 λβ΄ (λγ΄) στ. 1.
33. Ψαλμὸς 132 ρλβ΄ (ρλγ΄) στ. 1.

τερο ὑπάρχει, παρὰ τὸ νὰ κατοικοῦν ἀδελφοὶ μαζὶ, μὲ ὁμόνοια;

❁ Ὁ πόθος, ἡ ἔντονη ἐπιθυμία τῆς συμμετοχῆς στὴν ἑορτὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ ἀπὸ μία δοκιμασία· «*Ταῦτα ἐμνήσθην καὶ ἐξέχεα ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν ψυχήν μου, ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἦχου ἑορτάζοντος*»[34]. Δηλαδή: Αὐτὰ θυμήθηκα καὶ ἡ ψυχή μου ξεχύθηκε σὲ θερμὴ προσευχή. Πιστεύω ὅτι θὰ ἀξιωθῶ τῆς μεγάλης χαρᾶς νὰ περάσω καὶ πάλι ἀπὸ τὸν ἱερὸ χῶρο τῆς θαυμαστῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου σου, μὲ φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ δοξολογίας, μὲ ἑορταστικοὺς ψαλμοὺς καὶ ὕμνους.

❁ Ὁ Θεὸς ἀποτελεῖ τὴν χαρὰ τῶν δικαίων· «*Οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν, ἀγαλλιάσθωσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τερφθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ*»[35]. Δηλαδή: Οἱ δίκαιοι ὅμως θὰ εὐφρανθοῦν. Θὰ πλημμυρίσουν ἀπὸ ἀγαλλίασι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἀπολαύσουν τέρψεις μὲ κάθε εὐφροσύνη. «*Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ, εἰσέλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει*»[36]. Δηλαδή: Ὑπηρετῆστε τὸν Κύριο μὲ εὐφρόσυνη καρδιά, προσέλθετε στὸν ναό του μὲ ἀγαλλίασι ψυχική.

❁ Ἡ ἡμέρα τῆς σωτηρίας εἶναι ἑορτὴ καὶ πανήγυρις, ἡμέρα χαρᾶς γιὰ τὸν πιστό· «*Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ*»[37]. Δηλαδή: Αὐτὴ εἶναι ἡ πανηγυρικὴ καὶ χαρμόσυνη ἡμέρα, τὴν ὁποία ὁ Κύριος ἐποίησε. Ἂς ἀγαλλιάσουμε καὶ ἂς εὐφρανθοῦμε κατ᾽ αὐτή. Τέτοιες ἡμέρες χαρᾶς εἶναι οἱ κοινὲς ἑορτὲς τῶν γεγονότων τῆς κατὰ

34. Ψαλμὸς 41 μα΄ (μβ΄) στ. 5.
35. Ψαλμὸς 67 ξξ΄ (ξη΄) στ. 4.
36. Ψαλμὸς 99 ϟθ΄ (ρ΄) στ. 2.
37. Ψαλμὸς 117 ριζ΄ (ριη΄) στ. 24.

σάρκα ζωῆς τοῦ Κυρίου μας, τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἡμέρα ποὺ βαπτιστήκαμε ἢ μετανοήσαμε καὶ ἐπιστρέψαμε στὸν Ἐπουράνιο Πατέρα μας.

❁ Γιὰ νὰ διατηρηθεῖ αὐτὴ ἡ πληρότητα τῆς χαρᾶς ἔπρεπε ὁ Ἰουδαῖος νὰ ἑορτάζει μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς του στὴν Ἱερουσαλήμ[38].

Αὐτὲς τὶς χαρὲς ὁ Κύριος θέλει νὰ τὶς γευθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὰ προφητευόμενα στὸ ια΄ κεφάλαιο τοῦ Ἡσαΐου. Αὐτὲς τὶς χαρὲς θὰ σκορπίσει στὴν οἰκουμένη ὁ ἐκλεκτὸς Ἀπόγονος τοῦ Ἰεσσαὶ ἐμπεπλησμένος ἀπὸ πνεῦμα φόβου Θεοῦ. «*Οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει*»· θὰ εἶναι δίκαιος καὶ ἀπροσωπόληπτος.

4. Ἡ χαρὰ τῶν ταπεινῶν

❁ Ὁ πιστὸς χαίρεται ἐπειδὴ ἀνήκει στοὺς ταπεινοὺς ποὺ ἀποτελοῦν τὸν ἀληθινὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ· «*Ὅτι εὐδοκεῖ Κύριος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ καὶ ὑψώσει πραεῖς ἐν σωτηρίᾳ*»[39]. Δηλαδή: Διότι ὁ Κύριος ἐξεδήλωσε καὶ πάλι τὴν εὔνοιά του πρὸς τὸν λαό Του καὶ θὰ ὑψώσει καὶ θὰ χαρίσει τὴν σωτηρία στοὺς πράους, οἱ ὁποῖοι ἔμαθαν νὰ ὑπομένουν στὴν αἰχμαλωσία.

❁ Ὁ πιστὸς χαίρεται στὴν μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· «*Καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καρδίας μου, ὅτι ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ᾽ ἐμοί, Κύριε παντοκράτωρ*»[40]. Δηλαδή: Καὶ τότε θὰ εἶναι ὁ λόγος σου σ᾽ ἐμένα εὐφροσύνη καὶ χαρὰ τῆς καρδιᾶς μου, διότι τὸ ὄνομά Σου ἐπικαλεῖται ἀπὸ μένα, Κύριε πα-

38. Λευϊτικοῦ κγ΄ 40· Δευτερονομίου ις΄ 11, 14, 17.
39. Ψαλμὸς 149 ρμθ΄ (ρν΄) στ. 4.
40. Ἱερεμίου ιε΄ 16.

Ὁ ΠΡΟ
ΗΣ
ΙΕΡΕ
ΜΙΑΣ
ΚΑΙ ἜΣΤΑΙ
Ὁ ΛΟΓΟΣ ΣΟΥ
ἜΜΟΙ ΕἸΣ
ΕὐΦΡΟΣΥΝΗΝ
ΚΑΙ ΧΑΡΑΝ ΚΑΡ-
ΔΙΑΣ ΜΟΥ, ὍΤΙ
ἘΠΙΚΕΚΛΗΤΑΙ
ΤΟ ὌΝΟΜΑ ΣΟΥ
ἘΠ' ἘΜΟΙ,
ΚΥΡΙΕ ΠΑΝΤΟ-
ΚΡΆΤΩΡ.

ντοκράτορ. «*Τὰ δικαιώματα Κυρίου εὐθέα, εὐφραίνοντα καρδίαν*»[41]. Δηλαδή: Οἱ ἐντολὲς τοῦ Κυρίου εἶναι ἀληθινὲς καὶ τέλειες. Εὐφραίνουν τὴν καρδιά, ἐκείνου ποὺ τὶς τηρεῖ.

❁ Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ χαρὰ τοῦ πιστοῦ· «*Ὅτι ἐν αὐτῷ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ἠλπίσαμεν*»[42]. Δηλαδή: Διότι σ᾽ αὐτὸν τὸν στοργικὸ ὑπερασπιστὴ καὶ σωτήρα θὰ εὐφρανθεῖ ἡ καρδιά μας καὶ στὸ Ὄνομά Του τὸ ἅγιο, ποὺ ἔχουμε ἐλπίσει καὶ θὰ ἐξακολουθοῦμε νὰ ἐλπίζουμε. «*Κατατρύφησον τοῦ Κυρίου, καὶ δώσει σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου*»[43]. Δηλαδή: Ἐντρύφημά σου καὶ χαρά σου ἂς εἶναι ὁ Κύριος καὶ αὐτὸς θὰ σοῦ δώσει κάθε ἀγαθὸ ὑλικὸ καὶ πνευματικό, ποὺ ποθεῖ ἡ καρδιά σου. «*Καὶ τὰ τέκνα Σιών, χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ τῷ Κυρίῳ Θεῷ ὑμῶν, διότι ἔδωκεν ὑμῖν τὰ βρώματα εἰς δικαιοσύνην καὶ βρέξει ὑμῖν ὑετὸν πρώιμον καὶ ὄψιμον καθὼς ἔμπροσθεν*»[44]. Δηλαδή: Κι ἐσεῖς, τέκνα τῆς Ἱερουσαλήμ, χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε γιὰ τὸν Κύριο καὶ Θεό σας, διότι σᾶς ἔδωσε τροφὲς ὅπως αὐτὸς ἔκρινε, καὶ διότι θὰ σᾶς βρέχει βροχὴ σιγανὴ καὶ ποτιστική, φθινοπωρινὴ καὶ καλοκαιρινή, ὅπως καὶ πρωτύτερα.

❁ Ὁ πιστὸς τέρπεται ἀπὸ τὸν νόμο, τὶς ἐντολὲς τοῦ Κυρίου· Ὁμολογεῖ δοξολογικά· «*Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ*»[45]. «*Ἐκληρονόμησα τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς*

41. Ψαλμὸς 18 ιη΄ (ιθ΄) στ. 9.
42. Ψαλμὸς 32 λβ΄ (λγ΄) στ. 21.
43. Ψαλμὸς 36 λς΄ (λζ΄) στ. 4.
44. Ἰωὴλ β΄ 23.
45. Ψαλμὸς 118 ριη΄ (ριθ΄) στ. 14.

καρδίας μού εἰσιν»[46]. «*Ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγιά σου ὡς ὁ εὑρίσκων σκῦλα πολλά*»[47]. Δηλαδή: Τόσο μεγάλη ἀγαλλίασι μοῦ φέρει ἡ μελέτη καὶ ἐφαρμογὴ τῶν λόγων σου, ὅση αἰσθάνεται καὶ ὁ νικητής, ὁ ὁποῖος εὑρίσκει πολύτιμα λάφυρα καὶ πολλά.

❄ Σὲ ἡμέρες στενοχώριας ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ παραμένει παρηγορία τῶν πιστῶν· «*Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὗρόσάν με· αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου*»[48]. Δηλαδή: Μὲ ηὗραν θλίψεις καὶ ἀνάγκες, ἀλλὰ οἱ ἐντολές σου, Κύριε, ἦταν πάντοτε μελέτη καὶ παρηγορία μου.

❄ Οἱ ταπεινοὶ ἀναζητητὲς τοῦ Θεοῦ μποροῦν νὰ εὐφρανθοῦν κατὰ τά:

«*Ἐν τῷ Κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχή μου· ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν*»[49]. Δηλαδή: Ἡ ψυχή μου στὸν Κύριο θὰ ἔχει τὸ καύχημά της καὶ τὸν ἔπαινό της. Ἂς τὸ ἀκούσουν αὐτὸ ὅσοι μὲ πραότητα ὑπομένουν τὴν θλῖψι τους καὶ ἂς σκιρτήσουν ἀπὸ χαρά, διότι καὶ αὐτοὺς θὰ τοὺς ἐλεήσει ὁ Κύριος, ὅπως ἐλέησε καὶ μένα.

«*Ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν· ἐκζητήσατε τὸν Θεόν, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν*»[50]. Δηλαδή: Ἂς δοῦν τὴν θαυμαστὴ λύτρωσί μου οἱ πτωχοὶ καὶ ταπεινοὶ τοῦ κόσμου καὶ ἂς εὐφρανθοῦν μὲ τὴν πεποίθησι, ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς δικούς του· ζητήσατε μὲ ὅλη σας τὴν καρδιὰ τὸν Θεό, καὶ θὰ ἀναζωογονηθεῖ ἡ ψυχή σας ἀπὸ παρηγοριὰ καὶ θάρρος.

«*Ὁ Θεός, εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες· Κύριε, εἰς*

46. Ψαλμὸς 118 ριη΄ (ριθ΄) στ. 111.
47. Ψαλμὸς 118 ριη΄ (ριθ΄) στ. 162.
48. Ψαλμὸς 118 ριη΄ (ριθ΄) στ. 143
49. Ψαλμὸς 33 λγ΄ (λδ΄) στ. 3.
50. Ψαλμὸς 68 ξη΄ (ξθ΄) στ. 33.

τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου· ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν οἱ βουλόμενοί μοι κακά· ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυνόμενοι οἱ λέγοντές μοι· εὖγε εὖγε. ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε, ὁ Θεός, καὶ λεγέτωσαν διαπαντός· μεγαλυνθήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πένης· ὁ Θεός, βοήθησόν μοι. βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σύ· Κύριε, μὴ χρονίσῃς»[51]. Δηλαδή: Ὦ Θεέ μου, δῶσε προσοχὴ στὴν κατάστασί μου καὶ ἔλα στὴν βοήθειά μου. Ναί, Κύριε, σπεῦσε νὰ μὲ βοηθήσεις. Ἂς ντραποῦν καὶ ἂς καταισχυνθοῦν ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ μοῦ ἀφαιρέσουν τὴν ζωή. Ἂς ὀπισθοχωρήσουν καὶ ἂς καταντροπιασθοῦν ὅσοι θέλουν τὴν δυστυχία μου. Ἂς γυρίσουν ἀμέσως πρὸς τὰ πίσω καταντροπιασμένοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι χαιρεκακοῦν στὴν δυστυχία μου καὶ λέγουν εἰρωνικά· Ὡραῖα, ὡραῖα! Ἂς σκιρτήσουν ἀπὸ ἀγαλλίασι καὶ ἂς εὐφρανθοῦν, ὦ Θεέ μου, γιὰ τὴν προστασία ποὺ προσφέρεις πρὸς τοὺς πιστούς· ὅλοι ὅσοι ποθοῦν τὴν σωτηρία ποὺ σὺ προσφέρεις, ἂς λέγουν πάντοτε ἀκατάπαυστα· ἂς δοξάζεται καὶ ἂς μεγαλύνεται ὁ Κύριος. Ἐγὼ δὲ εἶμαι πτωχὸς καὶ ἄθλιος. Βοήθησέ με, Θεέ μου. Βοηθός μου καὶ λυτρωτής μου εἶσαι σύ, Κύριε, μὴ βραδύνεις, μὴν ἀργοπορήσεις.

«*Ἐπαινεῖσθε ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐφρανθήτω καρδία ζητούντων τὸν Κύριον*»[52]. Δηλαδή: Πλημμυρίστε ἀπὸ δικαιολογημένη καύχησι γιὰ τὸ ἅγιο Ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καυχώμενοι ὅτι ἔχετε τέτοιο Θεό· ἂς εὐ-

51. Ψαλμὸς 69ʹ ξθ (οʹ)
52. Ψαλμὸς 104 ρδʹ (ρεʹ) στ. 3.

φρανθεῖ ἡ καρδιὰ ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν τὸν Κύριο καὶ τηροῦν τὶς ἐντολές Του.

❄ Ὁ ἐλπίζων χαίρεται γιὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

«*Πολλαὶ αἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὸν δὲ ἐλπίζοντα ἐπὶ Κύριον ἔλεος κυκλώσει. εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι, καὶ καυχᾶσθε, πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ*»[53]. Δηλαδή: Πολλὲς εἶναι οἱ συμφορὲς καὶ οἱ μάστιγες τῶν ἁμαρτωλῶν· τὸν ἐλπίζοντα ὅμως στὸν Κύριο θὰ περικυκλώσει καὶ θὰ περιφρουρήσει τὸ θεῖο ἔλεος. Ἐσεῖς, λοιπόν, οἱ πιστοὶ καὶ δίκαιοι γεμίστε ἀπὸ χαρά, πλημμυρίστε ἀπὸ ἀγαλλίασι, καὶ τὸν Κύριο νὰ ἔχετε καύχημά σας ὅλοι, ὅσοι ἔχετε εὐθεῖα καὶ εἰλικρινῆ τὴν καρδιά.

«*Ἀκουτιεῖς μοι ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην, ἀγαλλιάσονται ὀστέα τεταπεινωμένα. ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με*»[54]. Δηλαδή: Τότε (ὅταν θὰ μὲ καθαρίσεις καὶ θὰ γίνω λευκότερος ἀπὸ τὸ χιόνι) θὰ μὲ κάμεις νὰ αἰσθανθῶ ἀγαλλίασι καὶ εὐφροσύνη, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ συντετριμμένα καὶ παράλυτα ὀστᾶ μου θὰ ἀνασκιρτήσουν ἀπὸ χαρά. Στρέψε τὸ πρόσωπό σου μακριὰ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μου, ὥστε νὰ μὴν τὶς βλέπεις καὶ σβῦσε ὅλες τὶς παρανομίες μου. Κτίσε μέσα μου καὶ ἀνακαίνισε καρδιὰ καθαρή, Θεέ μου, γιὰ νὰ ἐνθρονίσεις καὶ νὰ ἐγκαινιάσεις στὰ

53. Ψαλμὸς 31 λα΄ (λβ΄) στ. 10-11.
54. Ψαλμὸς 50 ν΄ (να΄) στ. 10-14.

βάθη τῆς ψυχῆς μου πνεῦμα ἀλήθειας καὶ ὀρθοφροσύνης. Μὴ μὲ ἀπομακρύνεις καὶ μὴ μὲ ἀπορρίψεις ἀπὸ τὸ γεμάτο καλωσύνη πρόσωπό σου καὶ τὸ Ἅγιό σου Πνεῦμα μὴν τὸ ἀφαιρέσεις ἀπὸ μένα. Δῶσε μου καὶ πάλι τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἀγαλλίασι τῆς σωτηρίας μου, ποὺ προέρχεται ἀπὸ σένα, καὶ στήριξέ με μὲ σταθερὴ καὶ ἄκαμπτη θέλησι στὸ ἀγαθό, στὸν ἅγιο Νόμο σου.

❁ Ὁ πιστὸς χαίρεται γιὰ τὴν ἕνωσι, τὴν προσκόλλησί του στὸν Κύριο.

«*Εἶπα τῷ Κυρίῳ· Κύριός μου εἶ σύ*»[55]. Δηλαδή· εἶπα διὰ τῆς προσευχῆς πρὸς σὲ τὸν Κύριο· Σὺ εἶσαι ὁ πραγματικὸς Κύριος καὶ δεσπότης μου.

«*Ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ Θεῷ ἀγαθόν ἐστι, τίθεσθαι ἐν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐλπίδα μου τοῦ ἐξαγγεῖλαί με πάσας τὰς αἰνέσεις σου ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς Σιών*»[56]. Δηλαδή: Σὲ μένα ἕνα μόνο ὕψιστο ἀγαθὸ ὑπάρχει, νὰ προσκολλῶμαι ὁλοένα καὶ περισσότερο στὸν Θεό, νὰ ἀποθέτω τὴν ἐλπίδα μου στὸν Κύριο, νὰ κηρύττω καὶ νὰ διαλαλῶ ὅλους τοὺς αἴνους σου καὶ τὶς εὐχαριστίες μου γιὰ τὶς εὐεργεσίες σου ἐνώπιον πλήθους λαοῦ στὶς πύλες τῆς θυγατρὸς Σιών, τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ.

❁ Ὁ πιστὸς χαίρεται μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς αἰώνιας χαρᾶς.

«*Διὰ τοῦτο ηὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι*»[57]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ ἀκριβῶς, διότι τὸν αἰσθάνομαι ἄγρυπνο προστάτη καὶ στοργικό, εὐφράνθηκε ἡ καρδιά μου, ἡ δὲ γλώσσα μου λάλησε λόγους ἀγαλλιάσε-

55. Ψαλμὸς 15 ιε΄ (ις΄) στ. 2.
56. Ψαλμὸς 72 οβ΄ (ογ΄) στ. 28.
57. Ψαλμὸς 15 ιε΄ (ις΄) στ. 9.

ως, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ σῶμα μου, ὅταν πεθάνω, θὰ ἀποτεθεῖ στὸν τάφο σὰν σὲ σκηνὴ ἀναπαύσεως, μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως.

✯ Ὅταν ὁ πιστὸς δέχεται τὴν ἀποκάλυψι τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ καταλαμβάνεται ἀπὸ ὑπέρμετρη χαρά. Βλέποντας τὴν δημιουργία ἀναφωνεῖ «*Ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ*»[58]. καὶ εὔχεται «*Εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ*»[59].

✯ Μία κορυφαία χαρὰ γεννιέται στὴν ψυχὴ τοῦ ταπεινοῦ πιστοῦ, ὅταν βλέπει τὴν ἐπέμβασι τοῦ Θεοῦ στὴν ἱστορία γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, γιὰ τὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. «*Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν*»[60]. «*Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, … πρὸ προσώπου τοῦ Κυρίου, ὅτι ἔρχεται*»[61].

✯ Ὁ Κύριος ἔρχεται γιὰ νὰ καλέσει τοὺς πιστοὺς δούλους Του νὰ εἰσέλθουν στὴν δική Του χαρὰ καὶ γιὰ νὰ τοὺς ἀνοίξει διάπλατα τὶς πόρτες της· «*Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου*»[62].

5. Ἡ χαρὰ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπολαύσεως τῶν μελλόντων ἀγαθῶν

Στὴν κορυφὴ τῶν χαρῶν ποὺ θὰ γευθοῦν οἱ πιστοὶ εἶναι ἡ χαρὰ ὅτι «*πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα*»[63]. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας μὲ δύο τρό-

58. Ψαλμὸς 103 ργ΄ (ρδ΄) στ. 34.
59. Ψαλμὸς 103 ργ΄ (ρδ΄) στ. 31.
60. Ψαλμὸς 94 ϟδ΄ (ϟε΄) στ. 1.
61. Ψαλμὸς 95 ϟε΄ (ϟς΄) στ. 11, 13.
62. Ματθαίου κε΄ 21.
63. Α΄ Θεσσαλονικεῖς δ΄ 17.

πους· τοῦ πρώτου μὲ τὴν σάρκωσι καὶ τοῦ δευτέρου μὲ τὴν ἔνδοξη ἐμφάνισί Του.

Τὰ προφητικὰ κείμενα ἀναφέρονται σ᾽ αὐτὴ τὴν χαρὰ, τὴν ὁποία ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος στοὺς μαθητές Του, ὅτι κανεὶς δὲν θὰ μπορέσει οὔτε νὰ τοὺς τὴν ἀφαιρέσει οὔτε νὰ τοὺς τὴν στερήσει· «*Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ᾽ ὑμῶν*»[64]. Δηλαδή: Κι ἐσεῖς, λοιπόν, τώρα λυπᾶσθε· ἀλλὰ θὰ σᾶς δῶ καὶ πάλι καὶ θὰ χαρεῖ ἡ καρδιά σας, καὶ τὴν χαρά σας κανεὶς δὲν θὰ μπορέσει νὰ σᾶς τὴν ἀφαιρέσει.

6. Ἡ χαρὰ γιὰ τὸν Λυτρωτή

Στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀναγγελία τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτήρα δημιουργεῖ ἀτμόσφαιρα χαρᾶς.

Ὁ Ἄγγελος ἀναγγέλλει ὅτι ἡ γέννησις τοῦ Προδρόμου τοῦ Λυτρωτοῦ Ἰησοῦ, θὰ γίνει ἀφορμὴ χαρᾶς γι᾽ αὐτὸν καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους. «*Καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται*»[65]. Θὰ νοιώσεις χαρὰ καὶ ἀγαλλίασι, καὶ θὰ χαροῦν πολλοὶ γιὰ τὴν γέννησί του.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστὴς σκιρτᾶ ἀπὸ ἀγαλλίασι στὰ σπλάγχνα τῆς μητέρας του Ἐλισάβετ, ὅταν τὴν ἐπισκέπτεται ἡ Παρθένος Μαρία. «*Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς*»[66]. Δηλαδή: Μόλις ἐκείνη ἄκουσε τὸν χαιρετισμὸ τῆς Μαρίας, τὸ βρέφος ποὺ ἦταν στὰ σπλάγχνα της σκίρτησε.

64. Ἰωάννου ιϛ΄ 22.
65. Λουκᾶ α΄ 14.
66. Λουκᾶ α΄ 41.

Ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ προσφώνησε τὴν Παρθένο Μαρία, ὅταν εὐαγγελίσθηκε σ᾽ αὐτὴν τὴν σάρκωσι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μ᾽ ἕνα χαιρετισμό «*Χαῖρε, Κεχαριτωμένη*»[67] τῆς εἶπε.

Καὶ ἡ Παρθένος Μαρία ὑμνεῖ μὲ χαρὰ καὶ ταπείνωσι τὸν Κύριο ποὺ ἔγινε υἱός της γιὰ νὰ σώσει τοὺς ταπεινούς. «*Καὶ εἶπε Μαριάμ· Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί· ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν· καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινούς, πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα*»[68]. Δηλαδή: Καὶ εἶπε ἡ Μαριάμ· ἀνυμνεῖ καὶ δοξάζει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριο καὶ γέμισε ἀπὸ ἀγαλλίασι τὸ πνεῦμά μου γιὰ τὸν Θεό, τὸν Σωτήρα, ποὺ ἔσωσε ἐμένα καὶ μαζὶ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ὑμνολογεῖ ἡ ψυχή μου τὸν Κύριο, διότι ἔρριψε τὸ στοργικό του βλέμμα στὴν ταπεινὴ δούλη του. Καὶ ἰδού, ὅτι ἀπὸ τώρα θὰ μὲ μακαρίζουν ὅλες οἱ γενεὲς τῶν πιστῶν. Διότι ἔκαμε μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα σ᾽ ἐμένα ὁ παντοδύναμος Κύριος, μὲ τὸ νὰ μὲ ἀξιώσει νὰ γίνω μητέρα Του, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ Ὄνομα εἶναι ἅγιο. Τὸ δὲ ἔλεος καὶ ἡ ἀγάπη του ξεχύνονται ὄχι μόνο σ᾽ ἐμένα, ἀλλὰ σὲ γενεὲς γε-

67. Λουκᾶ α΄ 28.

68. Λουκᾶ α΄ 46-55.

νεῶν πρὸς ὅλους ἐκείνους ποὺ Τὸν σέβονται. Ἔκαμε καὶ στὸ παρελθὸν ἀλλὰ καὶ τώρα, ἔργα κραταιὰ καὶ ἐπέβαλε τὸ θέλημά του μὲ τὴν παντοδύναμη δεξιά του, κατενίκησε καὶ διασκόρπισε αὐτοὺς ποὺ ὑπερηφανεύονται μὲ τὴν ἐπηρμένη διάνοια καὶ καρδιά τους. Καθαίρεσε ἄρχοντες ἀπὸ τοὺς θρόνους τους καὶ ὕψωσε ταπεινούς. Χόρτασε πεινασμένους, μὲ πλούσια ἀγαθά, ὑλικά καὶ πνευματικά, καὶ ἀνθρώπους μὲ πολλὰ πλούτη τοὺς ἔδιωξε μὲ ἀδειανὰ τὰ χέρια. Προστάτευσε μὲ τὸ παντοδύναμό του χέρι τὸν ἰσραηλιτικὸ λαό, τὸν δοῦλο του, διότι θυμήθηκε τὸ ἔλεος καὶ τὴν εὐσπλαγχνία του, ὅπως ἄλλωστε εἶχε πεῖ πρὸς τοὺς πατέρες μας, ὅτι θὰ χάριζε πλούσιο καὶ αἰώνιο τὸ ἔλεός του στὸν Ἀβραὰμ καὶ τοὺς ἀπογόνους του.

Ἡ γέννησις τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ μεγάλη χαρὰ γιὰ τοὺς ἀγγέλους ποὺ τὴν ἀναγγέλλουν καὶ γιὰ τὸν λαὸ ποὺ ἔρχεται νὰ σώσει. «*Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, … καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν Θεόν*»[69]. Δηλαδή: Καὶ τοὺς εἶπε ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· διότι σᾶς ἀναγγέλλω χαρμόσυνη εἴδησι, ποὺ θὰ σᾶς προκαλέσει μεγάλη χαρά, ἡ ὁποία θὰ εἶναι καὶ χαρὰ γιὰ ὅλο τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. … Καὶ ἔξαφνα πλῆθος στρατιᾶς ἀγγέλων ἀπὸ τὸν οὐρανὸ συνενώθηκε μὲ τὸν ἄγγελο καὶ ὅλοι μαζὶ δοξολογοῦσαν τὸν Θεό. «*Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν*»[70]. Δηλαδή: Θὰ γεννήσει δὲ υἱὸ καὶ σύ, ποὺ ἀπὸ τὸν Μωσαϊκὸ νόμο ἀναγνωρίζεσαι προστάτης καὶ πατέρας του, θὰ καλέσεις τὸ ὄνομά

69. Λουκᾶ β΄ 10. 13.

70. Ματθαίου α΄ 21.

του Ἰησοῦ δηλαδὴ Θεός-Σωτήρας· αὐτὸς θὰ σώσει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες τὸν λαό του, τὸν νέον Ἰσραήλ.

Ἡ γέννησίς Του ἐκπληρώνει τὴν προσδοκία τῶν δικαίων. «*Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν*»[71]. Δηλαδή: Καὶ εἶναι οἱ πνευματικές σας αἰσθήσεις μακάριες, διότι ἀληθινὰ σᾶς λέγω, ὅτι πολλοὶ προφῆτες καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν νὰ δοῦν αὐτὰ ποὺ βλέπετε ἐσεῖς καὶ δὲν ἀξιώθηκαν νὰ τὰ δοῦν· ἐπεθύμησαν καὶ νὰ ἀκούσουν αὐτά, ποὺ ἀκοῦτε ἐσεῖς, καὶ δὲν τὰ ἄκουσαν, διότι ἔζησαν σὲ χρόνους προγενέστερους καὶ δὲν πρόφθασαν νὰ δοῦν τὴν ἐπὶ γῆς παρουσία μου.

Ὁ Χριστὸς γέμισε χαρὰ τὸν Βαπτιστή.«*Ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται*»[72]. Δηλαδή: Μὴ λησμονεῖτε ὅτι αὐτὸς ποὺ ἔλαβε καὶ ἔχει τὴν νύμφη εἶναι ὁ νυμφίος, ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν γάμο στέκεται κοντὰ σ᾽ αὐτὸν καὶ τὸν ἀκούει, χαίρει πάρα πολὺ γιὰ τὰ λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ νυμφίος ἐκδηλώνει τὴν χαρά του. Αὐτή, λοιπόν, εἶναι ἡ δική μου χαρά, νὰ βλέπω τὸν νυμφίο εὐχαριστημένο καὶ αὐτὴ ἡ χαρὰ εἶναι πλήρης καὶ τελεία. (Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ νυμφίος, νύμφη ἡ Ἐκκλησία. Χαίρω βαθύτατα, διότι βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ θὰ ἐνταχθοῦν στὴν Ἐκκλησία του, νὰ τὸν ἀκολουθοῦν).

Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἔδιδε χαρὰ στοὺς μαθητές Του ποὺ δὲν τοὺς ἐπέτρεπε νὰ νηστεύουν. «*Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσι πυκνὰ*

71. Ματθαίου ιγ΄ 17.

72. Ἰωάννου γ΄ 29.

καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστι, ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις»[73]. Δηλαδή: Αὐτοὶ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· γιατί οἱ μαθητὲς τοῦ Ἰωάννου νηστεύουν συχνὰ καὶ προσεύχονται, ὅπως ἐπίσης καὶ οἱ μαθητὲς τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ δικοί σου μαθητὲς καὶ τρῶνε καὶ πίνουν; Αὐτὸς δὲ τοὺς εἶπε· μήπως μπορεῖτε νὰ ἐπιβάλετε νηστεία στοὺς φίλους τοῦ νυμφίου, τοὺς προσκεκλημένους στὸν γάμο, ὅσο χρόνο ὁ νυμφίος εἶναι μαζί τους; Θὰ ἔλθουν ὅμως ἡμέρες καὶ τότε, ὅταν θὰ πάρουν βίαια ἐκ μέσου αὐτῶν τὸν Νυμφίο, καὶ θὰ πενθήσουν καὶ θὰ νηστεύσουν.

Οἱ μαθητές Του χαίρονται ὅταν ὁ Κύριος τοὺς διαβεβαιώνει ὅτι τὰ ὀνόματά τους εἶναι γραμμένα στοὺς οὐρανούς. «*Πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς*»[74]. Δηλαδή: Ἀλλ᾽ ὅμως, μὴ χαίρεστε σ᾽ αὐτὸ καὶ μόνο, τὸ ὅτι δηλαδὴ καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα ὑποτάσσονται σὲ σᾶς. Δὲν εἶναι δικό σας τὸ κατόρθωμα, ἀλλὰ χάρις καὶ δωρεὰ τὴν ὁποία ἐγὼ ἔδωσα σὲ σᾶς. Κυρίως, νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ εὐφραίνεσθε, διότι τὰ ὀνόματά σας, διὰ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς σας, ἔχουν πολιτογραφηθεῖ στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ὁ Κύριος ὑπόσχεται στοὺς μαθητές Του ὅτι θὰ χαροῦν κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἐνδόξου παρουσίας Του, ἐὰν ζήσουν κατὰ τὶς ἐντολές Του καὶ ἀγωνισθοῦν νὰ ἀποκτήσουν τὶς ἀρετές.

73. Λουκᾶ ε΄ 33-35.

74. Λουκᾶ ι΄ 20.

Μὲ μία ὡραία παραβολή, ὁ Κύριος ἀναφέρθηκε στὴν χαρὰ ποὺ αἰσθάνεται ἐκεῖνος πού «*πωλεῖ ἅπαντα γιὰ νὰ ἀγοράσει τὸν ἀγρὸ μὲ τὸν κρυμμένο θησαυρό*»[75].

Ὁ Κύριος μᾶς ὑπέδειξε νὰ χαιρόμαστε γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἀδελφῶν μας «*Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη*»[76]. Δηλαδή: Ἔπρεπε δὲ καὶ σὺ νὰ εὐφρανθεῖς καὶ νὰ χαρεῖς, διότι ὁ ἀδελφός σου αὐτὸς ἦταν νεκρὸς καὶ ἀναστήθηκε, χαμένος καὶ ξαναβρέθηκε. Ὅπως χαίρονται καὶ οἱ ἄγγελοι στὸν οὐρανό· «*Λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσι μετανοίας*»[77]. Δηλαδή: Σᾶς διαβεβαιώνω λοιπόν, ὅτι κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, γιὰ ἕναν ἁμαρτωλό, ποὺ μετανοεῖ θὰ εἶναι χαρὰ στὸν οὐρανὸ μεγαλύτερη καὶ περισσότερο αἰσθητή, παρ᾽ ὅσο εἶναι ἡ χαρὰ γιὰ τοὺς ἐννενήντα ἐννέα δικαίους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἀνάγκη μετάνοιας. Ὅπως χαίρεται καὶ ὁ καλὸς ποιμένας ποὺ ἡ ἀγάπη του ἔσωσε τὰ χαμένα πρόβατα. «*Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός*»[78]. Δηλαδή: Καὶ ὅταν ἔλθει στὸ σπίτι του, προσκαλεῖ ὅλους μαζὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονες καὶ τοὺς λέγει· χαρεῖτε καὶ σεῖς μαζί μου διότι βρῆκα τὸ πρόβατό μου ποὺ εἶχε χαθεῖ.

7. Ἡ χαρὰ γιὰ τὴν δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

Μὲ τὸν σταυρικὸ θάνατό Του ὁ Κύριος πηγαίνει στὸν Πατέρα. Ἐξηγεῖ στοὺς μαθητές Του τὸν σκοπὸ τοῦ θανάτου Του γιὰ νὰ χαροῦν. Εἶπε: «*Ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ*

75. Ματθαίου ιγ΄ 44.
76. Λουκᾶ ιε΄ 32.
77. Λουκᾶ ιε΄ 7.
78. Λουκᾶ ιε΄ 6.

εἶπον ὑμῖν, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι»[79]. Δηλαδή: Ἀκούσατε ὅτι ἐγὼ σᾶς εἶπα, πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέρα καὶ πάλι ἔρχομαι πρὸς ἐσᾶς. Ἐὰν εἴχατε πλούσια καὶ σταθερὴ ἀγάπη πρὸς ἐμένα, θὰ εἴχατε καταληφθεῖ ἀπὸ χαρά, διότι σᾶς εἶπα· πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέρα. Διότι ὁ Πατέρας μου εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ μένα, τώρα ποὺ φέρω δούλου μορφή. Μὲ τὴν ἐπάνοδό μου ὅμως πρὸς τὸν Πατέρα, πρόκειται καὶ ὡς ἄνθρωπος νὰ ὑψωθῶ καὶ νὰ δοξασθῶ, συνανυψώνοντας ὅλη τὴν ἀνθρώπινη φύσι, τοὺς πιστεύοντας σ' ἐμένα. Καὶ συμπλήρωσε «*Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς*»[80]. Δηλαδή: Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω τὴν ἀλήθεια. Σᾶς συμφέρει ἐγὼ νὰ φύγω, διότι ἐὰν δὲν πεθάνω ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ δὲν φύγω, ὁ Παράκλητος δὲν θὰ ἔλθει σὲ σᾶς. Ἐὰν ὅμως προσφέρω τὴν ἐξιλαστήρια θυσία καὶ πορευθῶ πρὸς τὸν Πατέρα, θὰ στείλω τὸν Παράκλητο σὲ σᾶς.

8. Ἡ χαρὰ τῶν Μαθητῶν

Οἱ Μαθητὲς χάρηκαν ὅταν εἶδαν τὸν ἀναστάντα Κύριο. «*Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον*»[81]. Δηλαδή: Καὶ ὅταν εἶπε αὐτό, τοὺς ἔδειξε τὰ χέρια καὶ τὴν πλευρά του. Οἱ μαθητὲς χάρηκαν ποὺ εἶδαν τὸν Κύριο.

79. Ἰωάννου ιδ΄ 28.
80. Ἰωάννου ις΄ 7.
81. Ἰωάννου κ΄ 20.

Οἱ Μαθητὲς χάρηκαν ὅταν ἀνελήφθη ὁ Κύριος «*Καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης*»[82]. Δηλαδή· αὐτοὶ τότε, ἀφοῦ τὸν προσκύνησαν, ἐπέστρεψαν στὴν Ἱερουσαλὴμ μὲ μεγάλη χαρά.

Ἡ ἔλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔκανε τὴν χαρά τους μεταδοτική. «*Καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας. Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ᾽ ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν*»[83].

Οἱ Μαθητὲς χαίρονται γιατί «*Κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος*»[84] τοῦ Σωτῆρος. Δηλαδή: Ὁ Θεὸς τοὺς ἀξίωσε νὰ κακοποιηθοῦν γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ.

9. «*Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν χαρά*»[85]

Τὸ Εὐαγγέλιο ἔφερε τὸν καρπό του. Ὅσοι πιστεύουν στὸν Ἰησοῦ κατέχουν τὴν πληρότητα τῆς χαρᾶς.

Αὐτὴ ἡ χαρὰ ποὺ εἶναι καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προέρχεται:

82. Λουκᾶ κδ΄ 52.
83. Πράξεων δ΄ 31-35.
84. Πράξεων ε΄ 41.
85. Γαλάτας ε΄ 22.

❁ Ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν ἀδελφῶν καὶ τὴν ἄσκησι τῶν ἀρετῶν.

❁ Ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστη προσευχὴ καὶ εὐχαριστία τους.

❁ Ἀπὸ τὴν ἐλπίδα στὸν Θεὸ ποὺ τὴν ζωογονεῖ ἡ προσευχή.

❁ Ἀπὸ τὴν πίστι στὸν Θεό «*Κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν*»[86], δηλαδὴ ἀπολαμβάνοντας (ἀπὸ τώρα) τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πίστεώς σας, τὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν σας.

10. Ἡ χαρὰ ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν παθημάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ πρόγευσι τῆς χαρᾶς, ποὺ θὰ προξενήσει ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Ἐνδόξου Κυρίου

Αὐτὸ τὸ φρόνημα ἐκφράζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «*Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς*»[87]. Δηλαδή: Φρονῶ δέ, καὶ εἶναι ἀπολύτως λογικὴ ἡ σκέψις μου, ὅτι τὰ ὅσα ὑποφέρουμε κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρούσας ζωῆς δὲν εἶναι ἄξια κατὰ κανένα τρόπο νὰ συγκριθοῦν πρὸς τὴν δόξα, ἡ ὁποία μέλλει νὰ ἀποκαλυφθεῖ καὶ νὰ δοθεῖ σὲ μᾶς. Καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος: «*Ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι*»[88]. Δηλαδή: Ἀλλὰ καθ' ὅσο συμμετέχετε στὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ μὲ τὶς θλίψεις καὶ τοὺς διωγμοὺς ποὺ ὑποφέρετε γιὰ τὸ ὄνομά Του, τόσο καὶ νὰ χαίρετε, γιὰ νὰ χαρεῖτε μὲ ἀπερίγραπτη ἀγαλλίασι ἀκόμη

86. Α΄ Πέτρου α΄ 9.
87. Ρωμαίους η΄ 18.
88. Α΄ Πέτρου δ΄ 13.

περισσότερο κατὰ τὴν φανέρωσι τῆς δόξας του κατὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία.

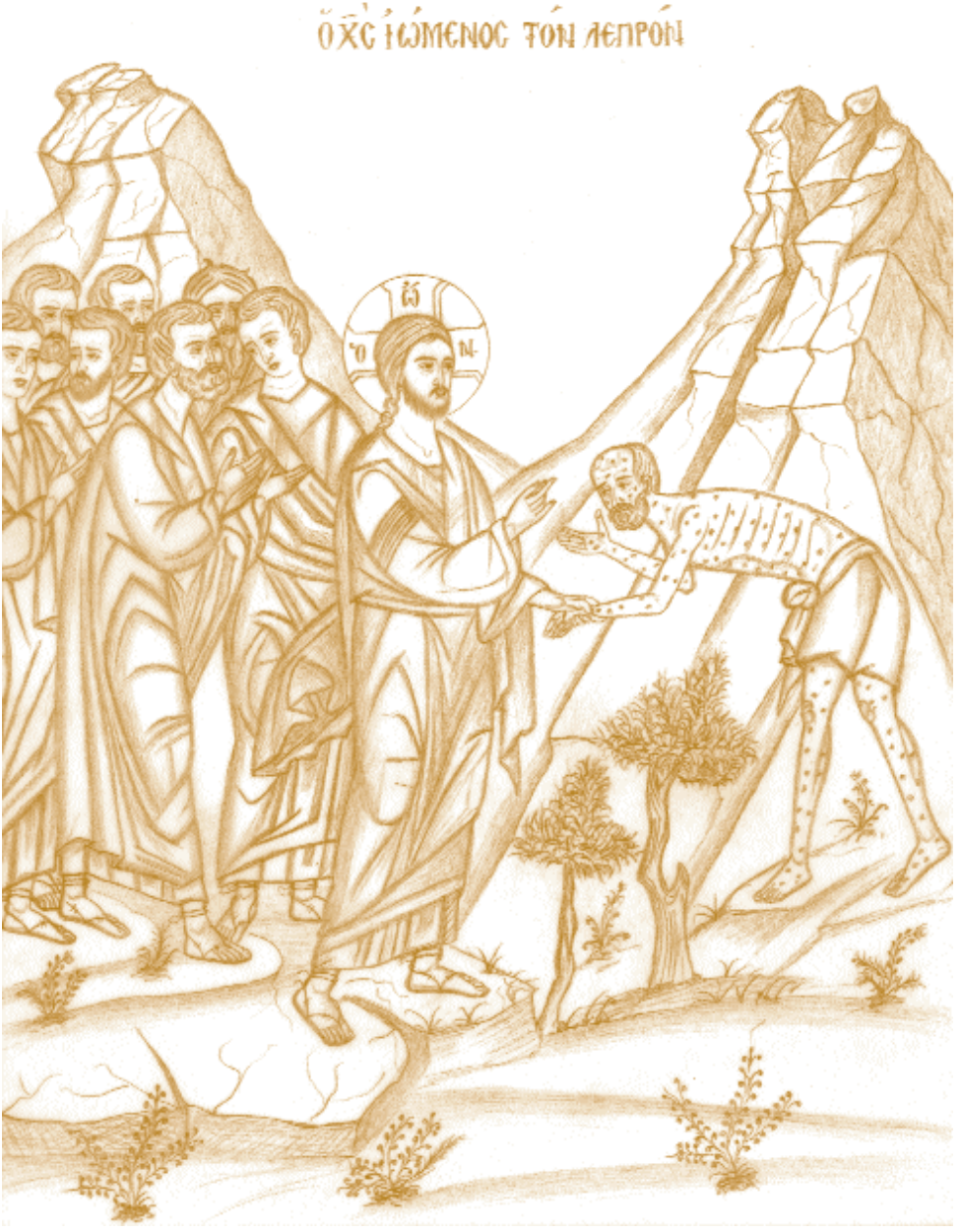
11. Τὸ πλήρωμα τῆς χαρᾶς

Τὴν ὁλοκλήρωσι τῆς χαρᾶς τῶν πιστῶν περιγράφει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης πρὸς παρηγορία καὶ στηριγμό τους στὸ ὅραμά του μὲ τοὺς γάμους τοῦ Ἀρνίου μὲ τὴν ἐκλεκτὴ καὶ ἔνδοξη νύμφη. «*Χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν· τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστί. Καὶ λέγει μοι· γράψον, μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσι*»[89]. Δηλαδή: Ἂς χαιρόμαστε καὶ ἂς ἀναγαλλιάσουμε καὶ ἂς δώσουμε τὴν δόξα σ᾽ Αὐτόν, διότι ἦλθε ἡ ὥρα τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου, τοῦ οὐράνιου Νυμφίου καὶ ἡ πνευματικὴ νύμφη, ἡ Ἐκκλησία, ἔχει ἑτοιμάσει τὸν ἑαυτό της. Καὶ τῆς δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ λαμπερὴ στολὴ ἀπὸ καθάριο βύσσινο, ποὺ συμβολίζει τὴν βασιλική της χάρι καὶ ἁγιότητα· καὶ ὅπου τὸ βύσσινο ἔνδυμα εἶναι οἱ ἀρετὲς τῶν ἁγίων τῆς θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας, τῆς αἰώνιας νύμφης τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μοῦ εἶπε ὁ ἄγγελος· Γράψε· Μακάριοι εἶναι οἱ προσκεκλημένοι στὸ βασιλικὸ δεῖπνο τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου, οἱ ὁποῖοι θὰ μετέχουν τῆς αἰώνιας χαρᾶς καὶ μακαριότητος. Καὶ μοῦ εἶπε ἀκόμη· αὐτοὶ οἱ λόγοι ποὺ βεβαιώνουν τὴν ἀτελείωτη μακαριότητα τῶν πιστῶν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἀληθινοί, λόγοι αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

89. Ἀποκαλύψεως ιθ΄ 7-9.

ΣΤ΄

Ἡ Ἀσθένεια

Ὁ ΧΣ ἰώμενος τὸν λεπρόν
Ἰ
Ο Ν

Ἡ Ἀσθένεια

Ἡ ἀσθένεια μὲ τοὺς πόνους ποὺ τὴν συνοδεύουν θέτει ἕνα πρόβλημα στοὺς ἀνθρώπους ὅλων τῶν ἐποχῶν. Γι᾽ αὐτὸ ἐναγωνίως ἀναζήτησαν τὴν αἰτία της, τὴν σημασία της καὶ τοὺς τρόπους ὑπερβάσεώς της καὶ ἔδωσαν ἀναλόγως διάφορες ἀπαντήσεις.

Ἄλλοτε ἐξήγησαν ὅτι ἡ ταλαιπωρία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὶς ἀσθένειες ὀφείλετο σὲ πονηρὲς καὶ κακοποιὲς δυνάμεις, τὶς ὁποῖες ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ ἐξευμενίσουν μὲ προσφορὲς καὶ θυσίες γιὰ νὰ ἐξορκίσουν τὸ κακό, νὰ ἀπομακρύνουν τὸ κακὸ ἀπὸ τὴν ζωή τους. Εἶναι ἡ ἀντίληψις τῆς μαγείας.

Ἄλλοτε ὑποστήριξαν ὅτι τὰ αἴτια τῶν ἀσθενειῶν ἐξηγοῦνται ἐπιστημονικὰ καὶ ἑπομένως ἡ ἴασις καὶ ἡ θεραπεία εἶναι θέμα τῆς ἐπιστήμης καὶ μόνο. Εἶναι ἡ ἀντίληψις τῶν φυσιοκρατῶν καὶ ὀρθολογιστῶν.

Οἱ δύο αὐτὲς θεωρίες δὲν ἀπαντοῦν πλήρως στὰ ἐρωτήματα γιὰ τὴν αἰτία τῆς ἀσθένειας, τὴν σημασία της καὶ πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ θεραπεία.

Ἡ Ἁγία Γραφή, χωρὶς νὰ ἀγνοεῖ ὅλες αὐτὲς τὶς ἑρμηνεῖες καὶ θεωρήσεις, στρέφει τὴν προσοχή της στὴν σημασία τῆς ἀρρώστιας καὶ τῆς θεραπείας στὰ πλαίσια τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ μὲ τὴν ἀ-

σθένεια ἐκδηλώνεται ἡ τυραννικὴ ἐξουσία τοῦ θανάτου ἐπάνω στὸν ἄνθρωπο.

Ὡστόσο ἐνῶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ φωτίζει ἀρκετὰ τὸ θέμα, ἐν τούτοις δὲν ἀπαντᾶ σὲ ὅλα τὰ ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ μάλιστα ὅταν εἶναι προσωπικά. Συμβουλεύει καὶ ὑποδεικνύει στὸν πιστὸ νὰ συμπαρίσταται στὸν ἀσθενῆ καὶ νὰ ὑπομένει μὲ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ τὴν δοκιμασία τῆς ἀσθένειάς του.

Τὸ κορυφαῖο ἐρώτημα μπροστὰ στὸ ὁποῖο συντρίβεται ἡ ἀνθρώπινη λογικὴ εἶναι τοῦτο. Πῶς μέσα σ' ἕνα κόσμο, ὅπου ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει ὅλη αὐτὴ τὴν δυστυχία, ποὺ πλήττει τὴν ἀνθρώπινη ὕπαρξι, τὴν ἐξευτελίζει καὶ τελικὰ τὴν ἐξουθενώνει ὁδηγώντας την στὸν θάνατο.

Ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς ἄλλες ἀπαντήσεις ποὺ συναντᾶμε μελετώντας τὴν Ἁγία Γραφή, καὶ θὰ ἀναφέρουμε ὡρισμένες ἀπὸ αὐτές, κατὰ τὴν διαπραγμάτευσι τοῦ θέματός μας, κορυφαία παραμένει ἡ ὁμολογία: *«Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν»*[1]. Δηλαδή: Πόσο ἀπέραντος εἶναι ὁ πλοῦτος τοῦ Θεοῦ! Πόσο ἀνεξερεύνητες εἶναι οἱ ἀποφάσεις Του καὶ ἀνεξιχνίαστα τὰ σχέδια Του! Ποιός γνώρισε τὴν σκέψι τοῦ Κυρίου; Ποιός μπόρεσε νὰ γίνει σύμβουλός Του; Ἢ ποιός τοῦ ἔδωσε πρῶτος κάτι καὶ μπορεῖ ν' ἀπαιτήσει ἀνταπόδοσι; Ὅλα ὑπάρχουν ἀπὸ αὐτὸν καὶ

1. Ρωμαίους ια΄ 33-36.

μέσῳ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔχουν σκοπό τους. Ἂς εἶναι δοξασμένος στοὺς αἰῶνες! Ἀμήν.

Τὸ νόημα τῶν λόγων αὐτῶν εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ γνωρίσει τὰ ὅριά του, ὡς δημιούργημα δηλαδὴ ὅτι εἶναι ὕπαρξις μὲ περιωρισμένες δυνατότητες σὲ σχέσι μὲ τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἀναγνωρίσει τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ὁποῖο πρέπει νὰ προσβλέπει μὲ ἐμπιστοσύνη.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀναφέρει καὶ περιγράφει τὶς παρεμβάσεις τοῦ Θεοῦ στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Θεὸς παρεμβαίνει μὲ σκοπὸ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ποὺ σημαίνει ὅτι ἔρχεται νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ ὑπερβοῦν τὶς συνέπειες τῆς ὑποταγῆς τους στοὺς νόμους τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου καὶ νὰ ἐπανέλθουν στὸν πατρικὸ οἶκο. Ὁ Λυτρωτὴς Θεὸς ἀποκαλύπτεται στὸν χρόνο καὶ κατὰ τὴν δεκτικότητα τοῦ ἀνθρώπου φανερώνει τὸ σχέδιό Του καὶ τὴν σοφία Του. Ἔτσι ἡ θεία ἀποκάλυψις φωτίζει καὶ τὰ δύο θέματα ποὺ μελετᾶμε, τὴν ἀσθένεια καὶ τὴν θεραπεία.

1. Ἡ ἀσθένεια εἶναι κατάστασις ἀδυναμίας

Ἡ ἀσθένεια θεωρεῖται ὡς κατάστασις ἀδυναμίας καὶ ἐξουθενώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ περιγράφεται παραστατικὰ σὲ ἕνα ψαλμικὸ στίχο «*Κύριε, ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ᾽ ἐμοῦ*»[2]. Δηλαδή: Κύριε, ἡ καρδιά μου ταράχθηκε. Οἱ σωματικές μου δυνάμεις μὲ ἐγκατέλειψαν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου δὲν ὑπάρχει πλέον, σβύνει.

Σὲ αὐτὴ τὴν ὁμολογία ἐκφράζεται ἡ ὑπαρξιακὴ ὀδύνη τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ τὸν συντρίβει ἡ ἀσθένεια.

2. Ψαλμὸς 37 λζ΄ (λη΄) στ. 11.

2. Ἄμεσο πλῆγμα τοῦ Θεοῦ

Σὲ ὡρισμένες περιπτώσεις ἡ ἀσθένεια θεωρεῖται ὅτι ἀποτελεῖ ἕνα πλῆγμα τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Ἰδοὺ αὐτές:

❄ Ὅταν ὁ Θεὸς κάλεσε τὸν Μωυσῆ καὶ τοῦ ἀνάθεσε νὰ ἐλευθερώσει τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν Αἰγυπτίων, γιὰ νὰ πείσει τὸν Μωυσῆ, πραγματοποίησε διάφορα σημεῖα, γεγονότα θαυμαστά, μὲ τὰ ὁποῖα τοῦ εἶπε ὅτι μὲ αὐτὰ θὰ πείσει καὶ ὁ ἴδιος τοὺς συμπατριῶτες του καὶ θὰ τοὺς ἀποδείξει ὅτι φανερώθηκε ὁ Θεὸς σ᾽ αὐτὸν καὶ τοῦ ἔδωσε αὐτὴ τὴν ἐντολή. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ θαύματα ἦταν καὶ αὐτό: «*Εἶπε δὲ αὐτῷ Κύριος πάλιν· εἰσένεγκον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ· καὶ ἐξήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὡσεὶ χιών. καὶ εἶπε πάλιν· εἰσένεγκον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ· καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀποκατέστη εἰς τὴν χρόαν τῆς σαρκὸς αὐτῆς*»[3]. Δηλαδή: Εἶπε δὲ πάλι ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ: Βάλε τὸ χέρι σου στὸν κόρφο σου. Ἔβαλε πράγματι ἐκεῖνος τὸ χέρι του στὸν κόρφο του καὶ μόλις τὸ ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του, ἔγινε λεπρό, ὁλόλευκο σὰν χιόνι. Τοῦ εἶπε πάλι ὁ Θεός: Βάλε τὸ χέρι σου στὸν κόρφο σου. Καὶ ἔβαλε τὸ χέρι του στὸν κόρφο του καὶ μόλις τὸ τράβηξε ἔξω ἀπὸ ἐκεῖ, τὸ χέρι του ἐπανῆλθε στὴν φυσική του κατάστασι καὶ πῆρε τὸ χρῶμα τοῦ ὑπόλοιπου σώματός του.

Ὁ Θεὸς παρεμβαίνει καὶ πείθει τὸν Μωυσῆ δίδοντάς του μία ἀσθένεια καὶ ἐν συνεχείᾳ θεραπεύοντάς τον ἀπ᾽

3. Ἐξόδου δ΄ 6-7.

αὐτή. Μὲ αὐτὴ τὴν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος καλλιεργεῖται στὴν ἰδέα ὅτι ἡ ζωή του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν Θεό.

❄ Στὸν δεύτερο κύκλο τῶν συζητήσεων τοῦ Ἰὼβ καὶ τῶν τριῶν φίλων αὐτοῦ (Ἐλιφάζ, Βαλδὰδ καὶ Σωφάρ) μὲ θέμα τήν ἐρώτησι «γιατί ὑποφέρει καὶ δυστυχεῖ ὁ δίκαιος ἄνθρωπος» ὁ Ἰὼβ ἀπαντᾶ στὸν Ἐλιφὰζ λέγοντάς του ὅτι ὅλα ὅσα ὑποφέρει καὶ ἡ ἀσθένειά του εἶναι κτύπημα, πλῆγμα, ποὺ τοῦ προκάλεσε ὁ Θεός: «*Εἰρηνεύοντα διεσκέδασέ με, λαβὼν με τῆς κόμης διέτιλε, κατέστησέ με ὥσπερ σκοπόν. ἐκύκλωσάν με λόγχαις βάλλοντες εἰς νεφρούς μου, οὐ φειδόμενοι ἐξέχεαν εἰς τὴν γῆν τὴν χολήν μου· κατέβαλόν με πτῶμα ἐπὶ πτώματι, ἔδραμον πρός με δυνάμενοι*»[4]. Δηλαδή: Ἐνῶ περνοῦσα τὶς ἡμέρες μου εἰρηνικὰ καὶ ἤμουν εὐτυχής, μὲ διασκόρπισε ὁ Κύριος καί, ἀφοῦ μὲ ἅρπαξε ἀπὸ τὰ μαλλιὰ μὲ καταμάδησε καὶ μὲ ἔβαλε σκοπὸ καὶ σημάδι τῶν βλημάτων καὶ κτυπημάτων του. Μὲ περικύκλωσαν μὲ λόγχες, κτυπώντας τοὺς νεφρούς μου, χωρὶς κανένα οἶκτο ἔχυσαν στὴν γῆ τὴν χολή μου. Μὲ ἔρριξαν κάτω καὶ ἐπέφεραν καταστροφὴ ἐπάνω στὴν ἄλλη καταστροφή, ἔτρεξαν ἐπάνω μου δυνατοὶ καὶ ἰσχυροὶ αὐτοί, ἐνῶ ἐγὼ ἤμουν ἀδύνατος.

❄ Ὁμοίως ὁ Ἰὼβ καὶ στὴν ἀπαντησί του πρὸς τὸν Βαλδὰδ ἀποδίδει τὴν δυστυχία του καὶ ἰδιαίτερα τὴν ἀσθένειά του στὸν Θεὸ καὶ παρακαλεῖ καὶ τοὺς τρεῖς φίλους ἐπισκέπτες του λέγοντάς τους: «*Ἐν δέρματί μου ἐσάπησαν αἱ σάρκες μου, τὰ δὲ ὀστᾶ μου ἐν ὀδοῦσιν ἔχεται. ἐλεήσατέ με, ἐλεήσατέ με, ὦ φίλοι, χεὶρ γὰρ Κυρίου ἡ ἁψαμένη μού ἐστι. διατί με διώκετε ὥσπερ καὶ ὁ Κύριος; ἀπὸ δὲ σαρκῶν μου οὐκ ἐμπίπλασθε;*»[5]. Δηλαδή: Μέσα

4. Ἰὼβ ιστ΄ 12-14.

5. Ἰὼβ ιθ΄ 20-22.

στὸ δέρμα μου σάπησαν οἱ σάρκες μου, εἰς τρόπον ὥστε τὸ δέρμα κόλλησε στὰ ὀστᾶ μου, στὸ στόμα μου δὲ τὰ ὀστᾶ μου συνδέονται ἀμέσως μὲ τὰ δόντια μου, διότι καὶ αὐτὰ τὰ οὖλα μου ἀφανίσθηκαν. Λυπηθῆτε με, λυπηθῆτε με καὶ δεῖξτε συμπάθεια, ὦ φίλοι. Διότι τὸ παντοδύναμο χέρι τοῦ Κυρίου, αὐτὸ μὲ ἐγγίζει καὶ μὲ τιμωρεῖ. Γιατί μὲ καταδιώκετε καὶ σεῖς, ὅπως καὶ ὁ Κύριος; δὲν χορταίνετε ἀπὸ τὶς σαπισμένες σάρκες μου, ἀλλὰ θέλετε νὰ καταπληγώνετε καὶ τὴν ψυχή μου;

Παρὰ ταῦτα στὸν ἴδιο λόγο του ὁ Ἰὼβ ἀναφέρει ὅτι περιμένει νὰ τὸν λυτρώσει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰ δεινά του καὶ νὰ τὸν θεραπεύσει ἀπὸ τὴν λέπρα: «*Τίς γὰρ ἂν δοίη γραφῆναι τὰ ῥήματά μου, τεθῆναι δὲ αὐτὰ ἐν βιβλίῳ εἰς τὸν αἰῶνα; ἐν γραφείῳ σιδηρῷ καὶ μολίβῳ ἢ ἐν πέτραις ἐγγλυφῆναι; Οἶδα γὰρ ὅτι ἀένναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς, ἀναστήσει δὲ τὸ δέρμα μου τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα· παρὰ γὰρ Κυρίου ταῦτά μοι συνετελέσθη, ἃ ἐγὼ ἐμαυτῷ συνεπίσταμαι, ἃ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακε καὶ οὐκ ἄλλος, πάντα δέ μοι συντετέλεσται ἐν κόλπῳ. εἰ δὲ καὶ ἐρεῖτε· τί ἐροῦμεν ἔναντι αὐτοῦ; καὶ ῥίζαν λόγου εὑρήσομεν ἐν αὐτῷ· εὐλαβήθητε δὴ καὶ ὑμεῖς ἀπὸ ἐπικαλύμματος, θυμὸς γὰρ ἐπ᾽ ἀνόμους ἐπελεύσεται, καὶ τότε γνώσονται ποῦ ἐστιν αὐτῶν ἡ ὕλη*»[6]. Δηλαδή: Ποιός τάχα θὰ βρεθεῖ νὰ γράψει τὰ λόγια μου αὐτά, νὰ τὰ θέσει μέσα σὲ βιβλίο καὶ νὰ διαφυλαχθοῦν ἐκεῖ αἰώνια; Ἢ μὲ γραφίδα σιδηρᾶ καὶ μολύβδινη νὰ γραφοῦν ἢ νὰ χαραχθοῦν σὲ πέτρες; Θέλω νὰ γραφοῦν, διότι ξέρω καλά, ὅτι εἶναι αἰώνιος Ἐκεῖνος, ποὺ πρόκειται νὰ μὲ ἐλευθερώσει στὴν γῆ ἀπὸ τὰ δεινὰ αὐτά, καὶ θὰ ἤθελα ὅλες οἱ γενεὲς νὰ μάθουν τὴν

6. Ἰὼβ ιθ΄ 23-29.

ἀπολυτρωσί μου αὐτή. Ξέρω ὅτι θὰ ἀναστηθεῖ τὸ δέρμα μου, ποὺ τραβᾶ καὶ βαστάζει αὐτά, διότι θὰ συντελεσθεῖ ἡ ἀνάστασις αὐτὴ ἀπὸ τὸν Κύριο, τὸν μόνον δυνατό. Αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐγὼ γνωρίζω πολὺ καλά, μὲ τὸν ὀφθαλμὸ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδας ἔχω δεῖ, καὶ κανεὶς ἄλλος δὲν τὰ εἶδε, ὅλα δὲ αὐτὰ γιὰ μένα ἔχουν συντελεσθεῖ διὰ τῆς ἐλπίδας, ἡ ὁποία τρέφεται στὰ βάθη τοῦ ἐσωτερικοῦ μου. Ἐὰν δὲ καὶ μὲ ὅλα ὅσα σᾶς εἶπα στηρίζοντας τὴν ἐλπίδα στὸν Θεό, σεῖς πῆτε: Τί θὰ ποῦμε τώρα ἐναντίον αὐτοῦ; Καὶ ποιά κατηγορία θὰ βροῦμε σ᾽ αὐτόν; Φοβηθῆτε λοιπὸν καὶ σεῖς τὸ ἄγνωστο, διότι ὁ θυμὸς τοῦ Κυρίου θὰ ἐπέλθη κατὰ τῶν ἀνόμων καὶ τότε θὰ μάθουν αὐτοὶ ποῦ εἶναι τὰ ὑλικά τους ἀγαθὰ καὶ ἡ ὑλική τους εὐτυχία.

Σ᾽ αὐτὴ τὴν περικοπὴ καὶ μάλιστα στοὺς λόγους «*οἶδα γὰρ ὅτι ἀένναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς, ἀναστήσει δὲ τὸ δέρμα μου τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα*», οἱ ἑρμηνευτὲς θεωροῦν ὅτι ὁ Ἰὼβ προφητεύει τὴν σάρκωσι τοῦ Λυτρωτοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν.

❄ Ὁ Θεὸς τιμώρησε καὶ προσεβλήθηκε ἀπὸ τὴν λέπρα, ὁ βασιλέας τῶν Ἰουδαίων Ἀζαρίας (765 π. Χ.), ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι θυσίαζαν στὰ εἴδωλα: «*Καὶ ἥψατο Κύριος τὸν βασιλέα, καὶ ἦν λελεπρωμένος ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ*»[7]. Καὶ τιμώρησε ὁ Θεὸς τὸν βασιλέα μὲ λέπρα, ἡ ὁποία διατηρήθηκε μὲχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του.

❄ Καὶ ὁ προφήτης καὶ βασιλέας Δαυὶδ (Ι055-1015 π. Χ.) ἐξομολογεῖται καὶ παρακαλεῖ τὸν Κύριο, ὅπως καὶ κάθε ἄνθρωπος, νὰ ἀπομακρύνει ἀπ᾽ αὐτὸν τὶς μάστιγές Του, γιατὶ δὲν ἀντέχει τὴν ἰσχύ Του, τὴν παντοδυναμία Του, μέσα στὴν ὁποία ἐντάσσονται καὶ οἱ ἀσθένειες:

7. Δ΄ Βασιλειῶν ιε΄ 5.

«Ἀπόστησον ἀπ᾽ ἐμοῦ τὰς μάστιγάς σου· ἀπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος τῆς χειρός σου ἐγὼ ἐξέλιπον. ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· πλὴν μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος»[8]. Ἀπομάκρυνε τὶς μαστιγώσεις σου ἀπὸ μένα, γιατὶ μὲ τὰ δυνατὰ κτυπήματα τῆς χειρός σου ἐγὼ κινδυνεύω νὰ ἀφανισθῶ. Μὲ τιμωρίες παιδεύεις τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὶς ἁμαρτίες του καὶ κάνεις τὴν ζωή του εὔθραυστη σὰν τὸν ἱστὸ τῆς ἀράχνης. Πλὴν ὅμως μάταια ταράσσεται κάθε ἄνθρωπος (μοχθώντας καὶ θησαυρίζοντας).

3. Ἔμμεσο πλῆγμα Θεοῦ

Σὲ ἄλλες περιπτώσεις ἐμφανίζονται νὰ ἐνεργοῦν καὶ νὰ πλήττουν τὸν ἄνθρωπο μὲ ἀσθένειες, δυνάμεις ἀνώτερες τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἐξαρτώμενες ἀπὸ τὸν Θεό.

❄ Ἀναφέρεται στὴν ζωὴ τοῦ βασιλέως Δαυίδ, (1055-1015 π. Χ) ὅταν αὐτὸς ἀποφάσισε νὰ καταγράψει τὸν πληθυσμὸ τοῦ βασιλείου του (1018 π. Χ.), ὅτι ὅταν τελείωσε τὴν ἀπογραφὴ καυχήθηκε, διαπράττοντας ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν εἶχε ἐγκρίνει τὴν ἀπόφασι τοῦ Δαυίδ· Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἐπάταξε καὶ θανάτωσε τὸν λαὸ μὲ Ἄγγελο: *«Καὶ ἐπάταξε καρδία Δαυῒδ αὐτὸν μετὰ τὸ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν, καὶ εἶπε Δαυῒδ πρὸς Κύριον· ἥμαρτον σφόδρα, ὃ ἐποίησα νῦν, Κύριε· παραβίβασον δὴ τὴν ἀνομίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐμωράνθην σφόδρα. καὶ ἀνέστη Δαυῒδ τὸ πρωΐ. καὶ λόγος Κυρίου ἐγένετο πρὸς Γὰδ τὸν προφήτην τὸν ὁρῶντα λέγων· πορεύθητι καὶ λάλησον πρὸς Δαυῒδ λέγων· τάδε λέγει Κύριος· τρία ἐγώ εἰμι αἴρω ἐπὶ σέ, καὶ ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ποιήσω σοι. καὶ εἰσῆλθε Γὰδ πρὸς Δαυῒδ καὶ ἀνήγγειλε καὶ εἶπεν*

8. Ψαλμὸς 38 λη΄ (λθ΄) στ. 11-12.

αὐτῷ· ἔκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι, εἰ ἔλθῃ σοι τρία ἔτη λιμὸς ἐν τῇ γῇ σου, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν σε ἔμπροσθεν τῶν ἐχθρῶν σου καὶ ἔσονται διώκοντές σε, ἢ γενέσθαι τρεῖς ἡμέρας θάνατον ἐν τῇ γῇ σου· νῦν οὖν γνῶθι καὶ ἰδὲ τί ἀποκριθῶ τῷ ἀποστείλαντί με ῥῆμα. καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Γάδ· στενά μοι πάντοθεν σφόδρα ἐστίν· ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας Κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπου οὐ μὴ ἐμπέσω· καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ Δαυὶδ τὸν θάνατον. καὶ ἡμέραι θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἔδωκε Κύριος θάνατον ἐν Ἰσραὴλ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ὥρας ἀρίστου, καὶ ἤρξατο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀπέθανεν ἐκ τοῦ λαοῦ ἀπὸ Δὰν καὶ ἕως Βηρσαβεὲ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ παρεκλήθη Κύριος ἐπὶ τῇ κακίᾳ καὶ εἶπε τῷ ἀγγέλῳ τῷ διαφθείροντι ἐν τῷ λαῷ· πολὺ νῦν, ἄνες τὴν χεῖρά σου· καὶ ὁ ἄγγελος Κυρίου ἦν παρὰ τῇ ἅλῳ Ὀρνὰ τοῦ Ἰεβουσαίου. καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Κύριον ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἄγγελον τὸν τύπτοντα ἐν τῷ λαῷ καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ἠδίκησα καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα, καὶ οὗτοι τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; γενέσθω δὴ ἡ χείρ σου ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου»[9]. Δηλαδή: Ὁ Δαυὶδ ὅμως αἰσθάνθηκε ἔλεγχο στὴν συνείδησί του μετὰ ἀπὸ τὴν καταμέτρησι τοῦ λαοῦ καὶ εἶπε πρὸς τὸν Κύριο· Κύριε, ἁμάρτησα πάρα πολὺ γι᾽ αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἔκαμα. Σὲ παρακαλῶ συγχώρησε τὴν ἁμαρτία αὐτὴ τοῦ δούλου σου διότι φέρθηκα μὲ πάρα πολὺ μωρὸ τρόπο. Ὁ Δαυὶδ ξύπνησε τὴν ἑπόμενη τὸ πρωΐ, ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν προφήτην Γάδ, τὸν βλέποντα τὰ μέλλοντα· Πήγαινε καὶ πὲς στὸν

9. Β΄ Βασιλειῶν κδ΄ 10-17.

Δαυίδ· αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος· Ἐγὼ ὁ Κύριος θέτω ἐνώπιόν σου τρία πράγματα. Διάλεξε σὺ ἕνα ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἐγὼ θὰ τὸ θέσω σὲ ἐφαρμογή. Ὁ Γὰδ ἦλθε πρὸς τὸν Δαυίδ, ἀνήγγειλε σ᾽ αὐτὸν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ εἶπε· διάλεξε γιὰ τὸν ἑαυτό σου, τί προτιμᾶς νὰ γίνει· νὰ πέσει ἐπὶ τρία ἔτη πείνα στὴν χώρα σου ἢ ἐπὶ τρεῖς μῆνες νὰ φεύγεις καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς σου ἢ νὰ πέσει θανατικὸ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες στὸν λαὸ τῆς χώρας σου. Τώρα λοιπὸν σκέψου καὶ πές μου, τί νὰ ἀπαντήσω στὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος μὲ ἀπέστειλε. Ὁ Δαυὶδ εἶπε πρὸς τὸν Γάδ· μεγάλη στενοχωρία καὶ θλῖψις ὁλόγυρά μου. Ἀντὶ νὰ πέσω στὰ χέρια ἐχθρῶν ἀνθρώπων, προτιμῶ νὰ πέσω στὰ χέρια τοῦ Κυρίου, διότι αὐτὸς εἶναι πολυέλεος. Καὶ ὁ Δαυὶδ προτίμησε τὴν θανατηφόρο ἐπιδημία. Ἦταν δὲ τότε οἱ ἡμέρες τοῦ θερισμοῦ τῶν σιτηρῶν. Ἔστειλε ὁ Κύριος θανατικὸ μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὸ πρωῒ ὡς τὶς ἀπογευματινὲς ὧρες. Ἄρχισε ἡ θραῦσις τοῦ θανάτου μεταξὺ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ πέθαναν ἀπὸ τὸν λαό, ἀπὸ τὴν πόλι Δὰν μέχρι καὶ τὴν Βηρσαβεέ, ἑβδομήντα χιλιάδες ἄνδρες. Ὁ τιμωρὸς ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἅπλωσε τὸ χέρι του ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ, γιὰ νὰ καταστρέψει καὶ αὐτή. Ὁ Κύριος ὅμως ἀρκέστηκε μὲ τὴν ἕως ἐδῶ τιμωρία καὶ ἀνακάλεσε τὴν ἀπόφασί του γιὰ τὴν ἐπέκτασι τοῦ θανάτου καὶ εἶπε στὸν ἄγγελο, τὸν ἐντεταλμένο νὰ ἀποστείλει θάνατο στὸν λαό· ἀρκετὰ ὡς ἐδῶ. Σταμάτησε τὸ χέρι σου. Καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου εὑρισκόταν στὸ ἁλώνι τοῦ Ὀρνὰ τοῦ Ἰεβουσαίου. Ὁ Δαυὶδ βλέποντας τὸν ἄγγελο νὰ ἀποστέλλει θάνατο στὸν λαὸ εἶπε πρὸς τὸν Κύριο· ἰδού, ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἁμάρτησα. Ἐγὼ εἶμαι ὁ ποιμένας, ὁ ὁποῖος διέπραξα αὐτὴ τὴν ἀδικία. Ἐκεῖνοι εἶναι τὰ πρόβατα, τί πταίουν; Ἂς πέσει, λοιπόν, ἡ τιμωρὸς δεξιά σου σὲ μένα καὶ στὸν οἶκο τοῦ πατρός μου.

Εἶναι διδακτικὴ ἡ ἀπόφασις τοῦ Δαυίδ, «*στενά μοι πάντοθεν σφόδρα ἐστίν· ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας Κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπου οὐ μὴ ἐμπέσω· καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ Δαυὶδ τὸν θάνατον*». Δείχνει ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ ὅταν τὸν τιμωρεῖ.

❄ Ὅμοια περίπτωσις ἀναφέρεται στὴν ζωὴ τοῦ βασιλέως Ἐζεκία (726-699 π. Χ.), ὅταν Ἄγγελος Κυρίου σὲ μία νύκτα θανάτωσε ἑκατὸν ὀγδονταπέντε χιλιάδες Ἀσσυρίων στρατιωτῶν. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔγινε ἡ αἰτία νὰ λυθεῖ ἡ πολιορκία τῆς Ἱερουσαλήμ· «*Καὶ ἐγένετο ἕως νυκτὸς καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος Κυρίου καὶ ἐπάταξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας· καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ πάντες σώματα νεκρά*»[10]. Δηλαδή: Τὴν νύκτα ποὺ ἀκολούθησε μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Κυρίου, ἐξῆλθε ἄγγελος Κυρίου καὶ φόνευσε ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδόντα πέντε χιλιάδες στρατιῶτες. Ὅσοι Ἀσσύριοι σώθηκαν, σηκώθηκαν τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωὶ καὶ εὗρῆκαν ὅλα τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν νεκρά.

❄ Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι πατάχθησαν δι' Ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος ἐξολόθρευσε τὰ πρωτότοκα τέκνα τους γιὰ νὰ συγκατατεθεῖ ὁ Φαραὼ νὰ ἀπελευθερώσει τοὺς Ἑβραίους καὶ νὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο· «*Καὶ παρελεύσεται Κύριος πατάξαι τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, καὶ παρελεύσεται Κύριος τὴν θύραν καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι*»[11]. Δηλαδή: Καὶ θὰ περάσει ὁ Κύριος γιὰ νὰ κτυπήσει τοὺς Αἰγύπτιους· καὶ ὅταν ὁ Κύριος δεῖ τὸ αἷμα στὸ

10. Δ΄ Βασιλειῶν ιθ΄ 35.

11. Ἐξόδου ιβ΄ 23.

ἀνώφλι καὶ στοὺς δύο παραστάτες, θὰ προσπεράσει τὴν θύρα ἐκείνη καὶ δὲν θὰ ἀφήσει τὸν ὀλοθρευτὴ νὰ εἰσέλθει στὶς οἰκίες σας γιὰ νὰ σᾶς κτυπήσει.

❄ Στὸν 90ὸ Ψαλμὸ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει ὅποιον καταφεύγει σ᾽ Αὐτὸν καὶ ζητεῖ τὴν προστασία Του ἀπὸ τὶς κακοποιὲς δυνάμεις, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὁ Κύριος εἶναι ἰσχυρότερος· «*οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ. πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιὰς καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν σου, πρὸς σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ· πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατανοήσεις καὶ ἀνταπόδοσιν ἁμαρτωλῶν ὄψει. ὅτι σύ, Κύριε, ἡ ἐλπίς μου· τὸν Ὕψιστον ἔθου καταφυγήν σου. οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακά, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ ἐν τῷ σκηνώματί σου. ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου· ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου· ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα. ὅτι ἐπ᾽ ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν· σκεπάσω αὐτόν, ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου. κεκράξεται πρός με, καὶ ἐπακούσομαι αὐτοῦ, μετ᾽ αὐτοῦ εἰμι ἐν θλίψει· ἐξελοῦμαι αὐτὸν καὶ δοξάσω αὐτόν. μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτὸν καὶ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου*»[12]. Δηλαδή: Δὲν θὰ φοβηθεῖς ἀπὸ κάποιο κίνδυνο τῆς νύκτας ἢ ἀπὸ βέλος ποὺ ρίχνεται ἐναντίον σου κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἡμέρας, οὔτε θὰ φοβηθεῖς ἀπὸ κάτι ποὺ κινεῖται τὴν νύκτα ἢ ἀπὸ ἀπροσδόκητο συμβὰν τῆς ἡμέρας, οὔτε ἀπὸ δαιμόνιο ποὺ ἐνεργεῖ κατὰ τὸ μεσημέρι. Θὰ πέφτουν νεκροὶ χιλιάδες ἀνθρώ-

12. Ψαλμὸς 90 ϛ′ (ϛα′) στ. 5-16.

πων ἀπὸ τὰ ἀριστερά σου καὶ μυριάδες ἀπὸ τὰ δεξιά σου, ἐσένα ὅμως τίποτε δὲν θὰ σὲ ἀγγίξει. Ἀλλὰ σὺ μὲ τὰ ἴδια σου τὰ μάτια θὰ βλέπεις τὶς θανατηφόρες καταστροφὲς ποὺ συντελοῦνται καὶ τὴν ἀνταπόδοσι καὶ τιμωρία τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ θὰ ἀναφωνεῖς· Σύ, Κύριε, εἶσαι ἡ ἐλπίς μου. Τὸν Ὕψιστο ἔθεσες σὰν ἀσφαλὲς καταφύγιό σου. Δὲν θὰ σὲ βροῦν κακὰ καὶ καμμία μάστιγα ἀσθένειας δὲν θὰ ἀγγίξει τὴν κατοικία σου. Γιατὶ θὰ δώσει ἐντολὴ ὁ Κύριος στοὺς ἀγγέλους του γιὰ σένα νὰ σὲ προστατεύσουν ἀπὸ κάθε κακὸ σὲ ὅλες τὶς ἐνέργειές σου. Θὰ σὲ σηκώσουν οἱ ἄγγελοι στὰ χέρια τους γιὰ νὰ μὴν σκοντάψει τὸ πόδι σου σὲ καμμία πέτρα. Θὰ πατήσεις χωρὶς νὰ πάθεις τίποτε ἐπάνω σὲ δηλητηριώδη φίδια, ὅπως εἶναι ἡ ἀσπὶς καὶ ὁ βασιλίσκος καὶ θὰ καταπατήσεις λεοντάρια καὶ δράκοντες. Ἐπειδὴ ὁ δοῦλος μου στήριξε τὴν ἐλπίδα του σὲ μένα, θὰ τὸν λυτρώσω ἀπὸ κάθε κίνδυνο καὶ θὰ τὸν προστατεύσω, γιατὶ μὲ ἐπίγνωσι καὶ πίστι ἐπικαλεῖται τὸ ὄνομά μου. Θὰ κράξει σὲ μένα προσευχόμενος καὶ ἐγὼ θὰ ἀκούσω τὴν προσευχή του καὶ θὰ εἶμαι κοντά του στὶς θλίψεις του, θὰ τὸν βγάλω ἀπὸ τὶς δυσκολίες καὶ τὶς περιπέτειες καὶ θὰ τὸν δοξάσω. Θὰ τὸν γεμίσω μὲ μακροημέρευσι γιὰ νὰ ζήσει χρόνια πολλὰ καὶ θὰ τοῦ κάνω γνωστὲς σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ μακροῦ βίου του τὶς σωτηριώδεις ἐπεμβάσεις μου γιὰ τὸ καλό του.

❄ Στὴν περίπτωσι τοῦ Ἰὼβ ἡ λέπρα θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἐνέργεια δαιμονική· *«Ἐξῆλθε δὲ ὁ διάβολος ἀπὸ προσώπου Κυρίου καὶ ἔπαισε τὸν Ἰὼβ ἕλκει πονηρῷ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς»*[13]. Δηλαδή: Καὶ βγῆκε ὁ διάβολος ἀπὸ τὸ μέρος τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου καὶ κτύπη-

13. Ἰὼβ β΄ 7.

σε τὸν Ἰὼβ μὲ τρομερὲς πληγὲς ἀπὸ τὰ πόδια μέχρι τὸ κεφάλι. Καὶ αὐτὴ ὅμως συνέβη, ἀφοῦ ὁ διάβολος ἔλαβε τὴν ἄδεια τοῦ Κυρίου.

Ἀπὸ τὰ περιστατικὰ αὐτῶν τῶν δύο ὁμάδων, τὸ συμπέρασμα εἶναι ἕνα καὶ κοινὸ ὅτι κύριος τῆς ζωῆς μας εἶναι ἕνας, ὁ Κύριός μας καὶ ὁ Θεός μας.

4. Ἀσθένεια καὶ ἁμαρτία

Στὴν Ἁγία Γραφὴ ἡ ἀσθένεια, ὅπως καὶ ὁ θάνατος συνδέονται μὲ τὴν ἁμαρτία. Προσδιορίζονται αὐτὲς οἱ συνθῆκες, ποὺ συνδέουν αὐτὲς τὶς ἔννοιες καὶ τὶς καταστάσεις, μὲ τὴν σχέσι αἰτίου (τῆς ἁμαρτίας) καὶ ἀποτελέσματος (τῆς ἀσθένειας καὶ τοῦ θανάτου).

«Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν»[14].

Ὁ Θεὸς δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ ζεῖ εὐτυχισμένος, ὅπως ἀναφέρεται στὸ δεύτερο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως. Γι' αὐτὸ δημιούργησε τὸν κόσμο, φύτευσε τὸν παράδεισο καὶ ἔβαλε τὸν ἄνθρωπο νὰ κατοικήσει σ' αὐτόν.

Ἡ ἀσθένεια, ὅπως καὶ ὅλα τὰ κακὰ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἀντίθετη σ' αὐτὴ τὴν σταθερὴ πρόθεσι καὶ τὸν σκοπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐμφανίζεται στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος ὡς συνέπεια τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ποὺ δόθηκε στοὺς Πρωτοπλάστους. *«Καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στε-*

14. Ρωμαίους ς΄ 21-23.

ναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ»[15]. Δηλαδή: Πρὸς δὲ τὴν γυναίκα εἶπε: Θὰ κάνω πολλὲς τὶς λύπες σου καὶ τὰ βάσανά σου· μὲ κόπους νὰ γεννᾶς παιδιά· νὰ εἶσαι ἐξαρτημένη ἀπὸ τὸν ἄνδρα σου καὶ αὐτὸς νὰ σὲ ἐξουσιάζει. Πρὸς δὲ τὸν Ἀδὰμ εἶπε: Ἐπειδὴ ὑπάκουσες στὸν λόγο τῆς γυναίκας σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τὸ δένδρο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο μόνον σὲ διέταξα νὰ μὴ φάγεις, καταραμένη νὰ εἶναι ἡ γῆ ἐξ αἰτίας σου· μὲ κόπο νὰ τρώγεις τοὺς καρπούς της σὲ ὅλη σου τὴν ζωή· ἀγκάθια καὶ τριβόλια νὰ σοῦ βλαστήσει καὶ νὰ τρώγεις χορτάρι τοῦ ἀγροῦ· μὲ τὸν ἱδρώτα τοῦ προσώπου σου νὰ τρώγεις τὸ ψωμί σου, μέχρις ὅτου ἐπιστρέψεις στὴν γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία πλάστηκες, γιατὶ χῶμα εἶσαι καὶ στὸ χῶμα θὰ ἐπιστρέψεις.

Στὸ βιβλίο τῆς Ἐξόδου, στὸ θ΄ κεφάλαιο, ὁ θάνατος τῶν ζώων καὶ ὁ μολυσματικὸς καπνός, μὲ τὰ ὁποῖα κτύπησε ὁ Θεὸς τοὺς ἄπιστους Αἰγύπτιους, εἶναι μέσα γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὸν σκοπό Του, νὰ κάμψει τὸν Φαραώ, ποὺ δὲν ἐλευθέρωνε τοὺς Ἑβραίους καὶ δὲν τοὺς ἐπέτρεπε νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀναγγέλλει ὅτι ὁ Κύριος θὰ κτυ-

15. Γενέσεως γ΄ 16-19.

πήσει καὶ τοὺς Ἑβραίους ἂν δὲν σεβασθοῦν τοὺς ὅρους τῆς Διαθήκης· «*προσκολλήσαι Κύριος εἰς σὲ τὸν θάνατον, ἕως ἂν ἐξαναλώσῃ σε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. πατάξαι σε Κύριος ἐν ἀπορίᾳ καὶ πυρετῷ καὶ ρίγει καὶ ἐρεθισμῷ καὶ ἀνεμοφθορίᾳ καὶ τῇ ὄχρᾳ, καὶ καταδιώξονταί σε, ἕως ἂν ἀπολέσωσί σε. ... πατάξαι σε Κύριος ἕλκει Αἰγυπτίῳ εἰς τὴν ἕδραν καὶ ψώρᾳ ἀγρίᾳ καὶ κνήφῃ, ὥστε μὴ δύνασθαί σε ἰαθῆναι. πατάξαι σε Κύριος παραπληξίᾳ καὶ ἀορασίᾳ καὶ ἐκστάσει διανοίας, ... πατάξαι σε Κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δύνασθαι ἰαθῆναί σε ἀπὸ ἴχνους τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου*»[16]. Δηλαδή: Θὰ σοῦ κολλήσει ὁ Κύριος θανατηφόρο ἀρρώστια, ἕως ὅτου σὲ ἐξοντώσει στὴν χώρα αὐτή, ἐκεῖ ὅπου εἰσέρχεσαι ἤδη γιὰ νὰ τὴν κληρονομήσεις. Θὰ σὲ χτυπήσει ὁ Κύριος μὲ στενοχώρια καὶ ἄγχος, μὲ πυρετό, μὲ ρίγος, μὲ φαγούρα, μὲ ἀνεμοπύρωμα καὶ μὲ κιτρινάδα (ἴκτερος). Καὶ θὰ σὲ κυνηγοῦν αὐτὲς οἱ ἀσθένειες, ἕως ὅτου σὲ ἐξαφανίσουν... Θὰ σὲ κτυπήσει ὁ Κύριος μὲ τὸ ἕλκος τῆς Αἰγύπτου, μὲ πληγὴ δὲ καὶ ἀπόστημα στὴν ἕδρα καὶ μὲ ψώρα βαρειᾶς μορφῆς καὶ μὲ φαγούρα, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖς νὰ θεραπευθεῖς. Θὰ σὲ κτυπήσει ὁ Κύριος μὲ παραπληγία καὶ τύφλωσι καὶ τρέλλα... Θὰ σὲ κτυπήσει ὁ Κύριος μὲ φοβερὴ πληγὴ στὰ γόνατα καὶ στὶς κνῆμες, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖς νὰ θεραπευθεῖς. Θὰ ἔχεις πληγὲς ἀπὸ τὸ πέλμα τῶν ποδιῶν σου μέχρι τῆς κεφαλῆς σου.

Μὲ ὅλα αὐτὰ ὁ Θεὸς ἐπιδιώκει νὰ βοηθήσει τὸν ἄνθρωπο νὰ συνειδητοποιήσει τὶς ὀδυνηρὲς καὶ φοβερὲς συνέπειες τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἁμαρτίας.

16. Δευτερονομίου κη΄ 21-22· 27-28· 35.

Γι᾽ αὐτὸ διαπιστώνουμε ὅτι στοὺς παρακλητικοὺς ψαλμούς, ποὺ ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν θεραπεία του ἀπὸ τὶς ἀσθένειες, τὸ αἴτημα συνοδεύεται καὶ ἀπὸ ὁμολογία σφαλμάτων:

«Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι, καὶ ἐπεστήριξας ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν χεῖρά σου· οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ᾽ ἐμέ. προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου·»[17]. Δηλαδή: Σὲ παρακαλῶ, Κύριε, μὴν ἐξαντλήσεις τὸν θυμό σου, τιμωρώντας με, οὔτε τὴν ὀργή σου παιδαγωγώντας με. Γιατί τὰ βέλη σου (τῶν ἀσθενειῶν, πόνων καὶ τιμωριῶν) ἔχουν καρφωθεῖ στὸ σῶμα μου καὶ βαρὺ ἔχει πέσει ἐπάνω μου τὸ χέρι σου. Κανένα μέλος τοῦ σώματός μου δὲν εἶναι ὑγιὲς (ὅλο μου τὸ σῶμα πάσχει καὶ ὑποφέρει) ἐξ αἰτίας τῆς ὀργῆς σου ἐναντίον μου. Τὰ ὀστᾶ μου δὲν ἔχουν ἡσυχία (ἀλλὰ πονοῦν καὶ αὐτά) λόγῳ τῶν ἁμαρτιῶν μου. Γιατί οἱ ἀνομίες μου εἶναι τόσο πολλές, ὥστε ἔχουν ὑπερκαλύψει τὴν κεφαλή μου, σὰν βαρὺ φορτίο ἔχουν πέσει ἐπάνω μου. Τὰ τραύματά μου βρώμησαν καὶ σάπισαν ἀπὸ τὴν ἀφροσύνη μου.

«Ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν μου ῥῦσαι με, ὄνειδος ἄφρονι ἔδωκάς με. ἐκωφώθην καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας. ἀπόστησον ἀπ᾽ ἐμοῦ τὰς μάστιγάς σου· ἀπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος τῆς χειρός σου ἐγὼ ἐξέλιπον. ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον καὶ ἐξέτη-

17. Ψαλμὸς 37 λζ΄ (λη΄) στ. 2-6.

ξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· πλὴν μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος»[18]. Δηλαδή: Συγχώρησε ὅλες τὶς ἁμαρτίες μου, γιατί ἐξ αἰτίας τους ἐπέτρεψες νὰ γίνω ἐμπαιγμὸς παντὸς ἀνόητου καὶ ἀσεβοῦς. Ἔκανα πὼς δὲν ἄκουγα καὶ δὲν ἄνοιξα τὸ στόμα μου (γιὰ νὰ παραπονεθῶ) γιατί σὺ ἐπέτρεψες (νὰ συμβοῦν ὅλα αὐτὰ ποὺ μοῦ συμβαίνουν). Ἀπομάκρυνε τὶς μαστιγώσεις σου ἀπὸ μένα (μὴ μὲ τιμωρεῖς πλέον), γιατί μὲ τὰ δυνατὰ κτυπήματα τῆς χειρός σου ἐγὼ κινδυνεύω νὰ ἀφανισθῶ. Μὲ τιμωρίες παιδεύεις τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὶς ἁμαρτίες του καὶ κάνεις τὴν ζωή του εὔθραστη σὰν τὸν ἱστὸ τῆς ἀράχνης. Πλὴν ὅμως μάταια ταράσσεται κάθε ἄνθρωπος (μοχθώντας καὶ θησαυρίζοντας).

«Ἀντελάβετο αὐτῶν ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας αὐτῶν, διὰ γὰρ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐταπεινώθησαν·»[19]. Δηλαδή: Καὶ ὁ Κύριος τοὺς βοήθησε νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν δρόμο τῆς ἁμαρτίας, γιατὶ εἶχαν ὑποστεῖ τὶς ταπεινώσεις αὐτὲς ἐξ αἰτίας τῶν ἀνομιῶν τους.

Ἐνῶ αὐτὴ εἶναι μία σαφὴς γενικὴ θεώρησις γιὰ τὶς αἰτίες τῶν ἀσθενειῶν, παραμένει ἀδιευκρίνιστο ἐὰν κάθε ἀσθένεια ἔχει ὡς αἰτία τὶς προσωπικὲς ἁμαρτίες ἐκείνου ποὺ ἀσθενεῖ.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ δίδει στὸ θέμα αὐτό, γιὰ τὴν αἰτία τῶν ἀσθενειῶν, διάφορες ἀπαντήσεις, ὅπως θὰ δοῦμε πιὸ κάτω στὴν ἑνότητα: Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ ἀσθένεια. Μὲ σαφήνεια ὅμως ἐκθέτει τὸν σκοπὸ τῆς ἀσθένειας. Εἶναι μία δοκιμασία ποὺ ἐπιτρέπει ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ ποὺ ἀποσκοπεῖ νὰ δείξει τὴν πιστότητα τοῦ δοκιμαζόμενου στὸν Θεό, ὅπως στὴν περίπτωσι τοῦ Ἰώβ, καθὼς καὶ τοῦ Τωβίτ, στὸν ὁποῖο ἐμφανίστηκε ὁ ἀρχάγγελος Ρα-

18. Ψαλμὸς 38 λη΄ (λθ΄) στ. 9-12. 19. Ψαλμὸς 106 ρστ΄ (ρζ΄) στ. 17.

φαὴλ καὶ τοῦ εἶπε· «*καὶ νῦν ἀπέστειλέ με ὁ Θεὸς ἰάσασθαί σε καὶ τὴν νύμφην σου Σάρραν*»[20]. Δηλαδή: Καὶ τώρα λοιπὸν μὲ ἔστειλε ὁ Θεὸς νὰ θεραπεύσω καὶ σένα καὶ τὴν νύμφη σου Σάρρα.

5. Ὁ Θεὸς θεραπεύει

Μελετώντας τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ ἀνακαλύπτουμε τέσσερις κανόνες, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν θεραπεία.

α΄. Ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν ἰατρική

Δὲν ἀπαγορεύεται νὰ προσφεύγει ὁ ἄνθρωπος στὴν ἰατρικὴ ἐπιστήμη. Παραδείγματα:

❁ Ὁ προφήτης Ἡσαΐας[21] μὲ κατάπλασμα ἀπὸ σῦκα θεράπευσε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων Ἐζεκία (726-699 π. Χ.) «*Καὶ εἶπε· λαβέτωσαν παλάθην σύκων καὶ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τὸ ἕλκος, καὶ ὑγιάσει*»[22]. Δηλαδή: Καὶ εἶπε (ὁ Ἡσαΐας)· ἂς πάρουν πολτὸ ἀπὸ σῦκα καὶ ἂς τὴν βάλουν ὡς κατάπλασμα ἐπάνω στὴν πληγὴ καὶ θὰ γίνει ὑγιής.

❁ Ὁ ἄγγελος Ραφαὴλ (ποὺ σημαίνει ὁ Θεὸς θεραπεύει) θεράπευσε τὴν τύφλωσι τοῦ Τωβὶτ μὲ τὴν χολὴ τοῦ ψαριοῦ· «*λαβὲ δὲ παρὰ χεῖρα τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ συνῆλθεν ὁ κύων ὄπισθεν αὐτῶν*»[23]. Δηλαδή: Πάρε δὲ στὸ χέρι σου καὶ τὴν χολὴ ἀπὸ τὸ ψάρι ἐκεῖνο, ποὺ σκότωσες στὸ ποτάμι. Καὶ βάδισαν πράγματι γρηγορώτερα, τὸ δὲ σκυλὶ τοὺς ἀκολουθοῦσε ἀπὸ κοντά. «*Καὶ ἐπελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ προσέπασε τὴν χολὴν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ λέγων· θάρσει, πάτερ. ὡς δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλ-*

20. Τωβὶτ ιδ΄ 14.
21. Περὶ αὐτοῦ ἴδετε τὴν παραπομπὴ 14 τῆς σελίδας 48.
22. Δ΄ Βασιλειῶν κ΄ 7.
23. Τωβὶτ ια΄ 3.

μοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν κάνθων τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα»[24]. Δηλαδή: Καὶ ἔπιασε τὸν πατέρα του ὁ Τωβίας καὶ ἔχρισε μὲ τὴν χολὴ τὰ μάτια του καὶ τοῦ εἶπε: Θάρρος, πατέρα. Μόλις δὲ ἔνοιωσε πόνο καὶ κάτι σὰν δάγκωμα καὶ φαγούρα στὰ μάτια ὁ Τωβίτ, ἔτριψε τὰ μάτια του καὶ ἔπεσαν σὰν λέπια ἀπὸ τὶς κόγχες τῶν ματιῶν τὰ λευκώματα.

❁ Ἡ Σοφία Σειρὰχ πλέκει ἕνα ὡραῖο ἐγκώμιο στὸ ἰατρικὸ ἐπάγγελμα.

«Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος· παρὰ γὰρ Ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα. ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται. Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθιεῖ αὐτοῖς. οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; καὶ αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ· ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσε καὶ ᾖρε τὸν πόνον αὐτοῦ, μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μεῖγμα, καὶ οὐ μὴ συντελέσῃ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνη παρ᾽ αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. ... καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος, καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. ἔστι καιρὸς ὅτε καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐοδία· καὶ γὰρ αὐτοὶ Κυρίου δεηθήσονται, ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως. ὁ ἁμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἐμπέσοι εἰς χεῖρας ἰατροῦ»[25]. Δηλαδή: Τίμα τὸν ἰατρό, ὅπως τοῦ ἁρμόζει, ἔχοντας ἄλλωστε ὑπ᾽ ὄψιν σου τὶς ὑπηρεσίες του στὶς ἀνάγκες σου, διότι ὁ Κύριος ἔκαμε αὐτόν. Ἀπὸ τὸν Ὕψιστο Θεὸ προέρχεται ἡ θερα-

24. Τωβὶτ ια΄ 10- 11.
25. Σοφίας Σειρὰχ λη΄ 1-8· 12-15.

πεία, ποὺ δίδει ὁ ἰατρός, ὁ ὁποῖος καὶ ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς ἀκόμη θὰ λάβει δῶρα γιὰ τὴν ἰατρική του ἐπιστήμη. Ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη θὰ ἀναδείξει τὸν ἰατρό, καὶ ἐνώπιον ἐπισήμων ἀνθρώπων θὰ ἀποκτήσει δόξα. Ὁ Κύριος ὅρισε νὰ φυτρώνουν φαρμακευτικὰ βότανα ἀπὸ τὴν γῆ, ὁ δὲ φρόνιμος ἄνθρωπος δὲν τὰ ἀποστρέφεται. Τὰ πικρὰ ὕδατα τῆς Μερρᾶς δὲν γλυκάνθηκαν διὰ τοῦ Μωυσέως μὲ ἕνα ξύλο, γιὰ νὰ φανεῖ ἔτσι ἡ δύναμις καὶ αὐτοῦ τοῦ ξύλου; Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ὥστε νὰ δοξάζεται μὲ τὰ θαυμαστὰ αὐτοῦ ἔργα. Διὰ τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν φαρμάκων θεραπεύει ὁ Θεὸς καὶ ἀφαιρεῖ τὶς ἐνοχλήσεις τοῦ ἀσθενοῦς. Ὁ φαρμακοποιὸς μὲ τὰ διάφορα βότανα κατασκευάζει φαρμακευτικὴ σύνθεσι καὶ εἶναι ἀτελείωτα τὰ φαρμακευτικά του παρασκευάσματα, ὥστε νὰ ἔρχεται ἡ θεραπεία καὶ ἡ γαλήνη ἀπὸ τὸ φάρμακό του σὲ ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς τῆς οἰκουμένης... Νὰ προσφύγεις δὲ κατόπιν καὶ στὸν ἰατρό, διότι ὁ Θεὸς τὸν δημιούργησε καὶ τὸν ἀνάδειξε. Μὴ τὸν ἀπομακρύνεις ἀπὸ κοντά σου, διότι ἔχεις τὴν ἀνάγκη του. Πολλὲς φορὲς ἡ θεραπεία τῆς ἀσθένειας καὶ ἡ κατευόδωσις τῆς ὑγείας εἶναι στὰ χέρια τῶν ἰατρῶν, διότι καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν σειρά τους προσεύχονται πρὸς τὸν Κύριο, νὰ κατευοδώσει τὶς προσπάθειές τους καὶ νὰ ἐπιτύχουν ἐλάφρυνσι καὶ θεραπεία τῆς νόσου γιὰ τὴν συνέχεια τῆς ζωῆς. Μάθε δὲ καὶ αὐτό, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἁμαρτάνει ἐνώπιον τοῦ Δημιουργοῦ του, θὰ ἀσθενήσει καὶ θὰ περιέλθει στὰ χέρια τοῦ ἰατροῦ.

β΄. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀναφέρεται ὅτι χρησιμοποιοῦνται συχνὰ φάρμακα

Παραδείγματα:

Ὁ Θεὸς ἐκφράζει τὸ παράπονό του στὸν προφήτη Ἡσαΐα, ἐπειδὴ Τὸν ἐγκατέλειψε ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς καὶ γι᾽

αὐτὸ ὁμοιάζει μὲ ἄνθρωπο ποὺ γέμισε πληγὲς ἀθεράπευτες, γιατὶ δὲν ὑπάρχουν φάρμακα γι᾽ αὐτές· *«ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία, οὔτε τραῦμα οὔτε μώλωψ οὔτε πληγὴ φλεγμαίνουσα· οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους»*[26]. Δηλαδή: Ἀπὸ τὰ πόδια μέχρι τῆς κεφαλῆς δὲν ὑπάρχει στὸ σῶμα ἀκεραιότητα καὶ ὑγεία, οὔτε ὑπάρχει ἐδῶ μόνο τραῦμα ἀνοικτό, οὔτε ἐκεῖ μόνο τρύπημα πρησμένο, οὔτε σὲ ἄλλο σημεῖο πληγὴ γεμάτη πύον καὶ αἷμα ἀποσυντεθειμένο· ἀλλὰ ὅλο τὸ σῶμα εἶναι μία ὁλόκληρη πληγή· καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τεθεῖ ἐπάνω σ᾽ αὐτὸ κατάπλασμα , οὔτε λάδι, οὔτε ἐπίδεσμοι.

❁ Ὁ Ἱερεμίας[27] θλίβεται γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάστασι τοῦ λαοῦ, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ τὸν βοηθήσει. Εἶναι ἀπελπισμένος καὶ συντριμμένος καὶ διερωτᾶται, μήπως δὲν ὑπάρχουν φάρμακα καὶ ἰατρὸς γιὰ νὰ θεραπευθεῖ: *«Μὴ ῥητίνη οὐκ ἔστιν ἐν Γαλαάδ, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; διατί οὐκ ἀνέβη ἴασις θυγατρὸς λαοῦ μου;»*[28]. Δηλαδή: Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἰαματικὸ βάλσαμο στὴν χώρα Γαλαάδ, ἢ δὲν εὑρίσκεται ἐκεῖ ἰατρός; Γιατί δὲν θεραπεύθηκε ἡ θυγατέρα μου, ὁ λαός μου;

❁ Στὴν Σοφία Σολομῶντος διακηρύσσεται ὅτι ὁ Θεὸς ἀποκάλυψε τὶς θεραπευτικὲς ἰδιότητες τῶν ριζῶν τῶν φυτῶν· *«αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ... φύσεις ζῴων καὶ θυμοὺς θηρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν»*[29]. Αὐτὸ σημαίνει: Αὐτὸς μοῦ ἔδωσε τὴν ἀληθινὴ

26. Ἡσαΐας α΄ 6.
27. Περὶ αὐτοῦ ἴδετε στὴν παραπομπὴ 3 τῆς σελίδας 123.
28. Ἱερεμίου η΄ 22.
29. Σοφίας Σολομῶντος ζ΄ 17· 20.

γνῶσι τῶν ὅσων ὑπάρχουν, ὥστε νὰ γνωρίζω πῶς ἔγινε καὶ συνίσταται ὁ κόσμος καὶ πῶς ἐνεργοῦν τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως· ... τὶς φύσεις καὶ τὰ διάφορα γένη τῶν ζώων καὶ τὰ ἄγρια ἔνστικτα τῶν θηρίων, τὶς βίαιες πνοὲς τῶν ἀέρων καὶ τὶς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων, τὶς διαφορὲς τῶν φυτῶν καὶ τὶς φαρμακευτικὲς ἰδιότητες τῶν ριζῶν.

γ΄. Ἀπαγόρευσις τῆς μαγείας

Ὁ Θεὸς ἀπορρίπτει τὴν χρῆσι τῆς μαγείας καὶ ἀποτρέπει τὸν ἄνθρωπο νὰ καταφεύγει σ' αὐτὴ γιὰ νὰ θεραπευθεῖ ἀπὸ τὴν ἀσθένειά του. Ἡ περίπτωσις τοῦ βασιλέως τῆς Σαμάρειας Ὀχοζία (υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ἀχαάβ, διώκτου τοῦ προφήτου Ἠλία, καὶ ὄγδοος βασιλέας τοῦ Ἰσραήλ, 885 π. Χ.) εἶναι εὔγλωττος καὶ σαφής· *«Καὶ ἠθέτησε Μωὰβ ἐν Ἰσραὴλ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Ἀχαάβ. καὶ ἔπεσεν Ὀχοζίας διὰ τοῦ δικτυωτοῦ τοῦ ἐν τῷ ὑπερῴῳ αὐτοῦ τῷ ἐν Σαμαρείᾳ καὶ ἠρρώστησε. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· δεῦτε καὶ ἐπιζητήσατε ἐν τῷ Βάαλ μυῖαν θεὸν Ἀκκαρών, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης· καὶ ἐπορεύθησαν ἐπερωτῆσαι δι' αὐτοῦ. καὶ ἄγγελος Κυρίου ἐκάλεσεν Ἠλιοὺ τὸν Θεσβίτην λέγων· ἀναστὰς δεῦρο εἰς συνάντησιν τῶν ἀγγέλων Ὀχοζίου βασιλέως Σαμαρείας καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτούς· εἰ παρὰ τὸ μὴ εἶναι Θεὸν ἐν Ἰσραὴλ ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπιζητῆσαι ἐν τῷ Βάαλ μυῖαν θεὸν Ἀκκαρών; καὶ οὐχ οὕτως· ὅτι τάδε λέγει Κύριος· ἡ κλίνη, ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐκεῖ, οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ ἐπορεύθη Ἠλιοὺ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπεστράφησαν οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐπεστρέψατε; καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· ἀνὴρ ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἡμῶν καὶ εἶπε πρὸς ἡμᾶς· δεῦτε ἐπιστράφητε πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς καὶ λαλήσετε πρὸς αὐτόν· τάδε λέγει Κύριος· εἰ παρὰ*

τὸ μὴ εἶναι Θεὸν ἐν Ἰσραὴλ σὺ πορεύῃ ἐπιζητῆσαι ἐν τῷ Βάαλ μυῖαν θεὸν Ἀκκαρών; οὐχ οὕτως· ἡ κλίνη, ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐκεῖ, οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. ... καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν Ἠλιού· τάδε λέγει Κύριος· τί ὅτι ἀπέστειλας ἀγγέλους ἐκζητῆσαι ἐν τῷ Βάαλ μυῖαν θεὸν Ἀκκαρών; οὐχ οὕτως· ἡ κλίνη, ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐκεῖ, οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ»[30]. Δηλαδή: Οἱ Μωαβῖτες μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀχαὰβ ἀπεσκίρτησαν καὶ ἐπαναστάτησαν κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ βασιλέας Ὀχοζίας ἔπεσε ἀπὸ τὸ δικτυωτὸ κιγκλίδωμα τοῦ δωματίου, ποὺ εὑρίσκετο στὴν Σαμάρεια καὶ ἀσθένησε. Αὐτὸς ἀπέστειλε ἀγγελιαφόρους καὶ τοὺς εἶπε! Πηγαίνετε στὴν πόλι Ἀκκαρὼν καὶ ἐκεῖ ζητήσατε νὰ βρεῖτε καὶ νὰ ρωτήσετε τὸν Βάαλ τὸν θεὸ τῶν μυιῶν, ἐὰν θὰ θεραπευθῶ ἀπ' αὐτὴ τὴν νόσο. Οἱ ἀπεσταλμένοι πῆγαν νὰ ρωτήσουν τὸν θεὸ ποὺ ὑποδείχθηκε σ' αὐτούς. Ἄγγελος Κυρίου κάλεσε τὸν Ἠλία τὸν Θεσβίτη καὶ τοῦ εἶπε: σήκω, πήγαινε νὰ συναντήσεις τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ τοῦ Ὀχοζία καὶ εἰπὲ πρὸς αὐτούς. Μήπως ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει Θεὸς στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, πηγαίνετε νὰ συμβουλευτεῖτε τὸν Βάαλ τὸν θεὸ τῶν μυιῶν στὴν πόλι Ἀκκαρών; Δὲν εἶναι ὀρθὸ αὐτό. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσεῖς κάνετε αὐτό, αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος. Ἀπὸ τὴν κλίνη, στὴν ὁποία ἀνέβηκε ἀσθενήσας ὁ βασιλέας σας, δὲν θὰ κατέλθει ὑγιής, ἀλλὰ θὰ πεθάνει ἐξάπαντος. Ὁ Ἠλίας μετέβη καὶ εἶπε αὐτὰ πρὸς αὐτούς. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπέστρεψαν στὸν βασιλέα τους καὶ ἐκεῖνος ρώτησε αὐτούς· γιατί τόσο γρήγορα ἐπιστρέψατε; Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ ἀπάντησαν· Κάποιος ἄνδρας ἦλθε πρὸς συνάντησί μας καὶ εἶπε πρὸς ἐμᾶς.

30. Δ΄ Βασιλειῶν α΄ 1-6· 16.

Ἐλᾶτε, γυρίστε πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος σᾶς ἀπέστειλε καὶ εἴπατε πρὸς αὐτόν· αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος· μήπως ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει Θεὸς στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό, γι᾽ αὐτὸ ἀπέστειλες ἐσὺ ἀνθρώπους νὰ συμβουλευθοῦν τὸν Βάαλ τὸν θεὸ τῶν μυιῶν στὴν πόλι Ἀκκαρών; Δὲν εἶναι ὀρθὸ αὐτό. Γι᾽ αὐτὸ ἀπὸ τὴν κλίνη στὴν ὁποίαν ἀνέβηκες ἀσθενήσας δὲν θὰ κατέλθεις ἀπὸ αὐτὴν ὑγιής, διότι θὰ πεθάνεις ἐξάπαντος. … Ὁ Ἠλίας ὁμίλησε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπε· Αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος. Διατί ἔστειλες ἀνθρώπους πρὸς τὸν Βάαλ τὸν θεὸ τῶν μυιῶν ἐν Ἀκκαρών; Δὲν εἶναι αὐτὸ ὀρθό. Γι᾽ αὐτὸ ἀπὸ τὴν κλίνη, ἐπάνω τῆς ὁποίας ἀνέβηκες ἀσθενής, δὲν θὰ κατέλθεις ὑγιής, διότι ἐξάπαντος θὰ πεθάνεις.

Τὸ μήνυμα εἶναι σαφὲς σὲ ὅσους καταφεύγουν στοὺς μάγους. «*Εἰ παρὰ τὸ μὴ εἶναι Θεὸν ἐν Ἰσραὴλ σὺ πορεύῃ ἐπιζητῆσαι ἐν τῷ Βάαλ μυῖαν θεὸν Ἀκκαρών;*» Αὐτὸ σημαίνει· γιατί καταφεύγετε στοὺς μάγους; Δὲν ὑπάρχει ὁ ζωντανὸς καὶ ἀληθινὸς Θεός;

Στὸ δεύτερο βιβλίο τῶν Παραλειπομένων γίνεται ἕνα σχόλιο γιὰ τὴν ἀσθένεια τοῦ βασιλέως Ἀσά (956-915 π. Χ.), (τὸ ὄνομά του σημαίνει θεραπευτής), τρίτος βασιλέας τοῦ Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος στὴν ἀσθένειά του δὲν ζήτησε βοήθεια ἀπὸ τὸν Κύριο, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς καὶ τελικὰ πέθανε (914 π. Χ.). «*Καὶ ἰδοὺ οἱ λόγοι Ἀσὰ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι γεγραμμένοι ἐν βιβλίῳ βασιλέων Ἰούδα καὶ Ἰσραήλ. καὶ ἐμαλακίσθη Ἀσὰ ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ καὶ τριακοστῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἕως σφόδρα ἐμαλακίσθη· καὶ ἐν τῇ μαλακίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐζήτησε τὸν Κύριον, ἀλλὰ τοὺς ἰατρούς. καὶ ἐκοιμήθη Ἀσὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ μνήματι, ᾧ ὤρυξεν ἑαυτῷ ἐν πόλει Δαυΐδ, καὶ ἐκοίμισαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἔπλησαν ἀρωμάτων καὶ γένη μύρων μυ-*

ρεψῶν καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ἐκφορὰν μεγάλην ἕως σφόδρα»[31]. Δηλαδή: Ἰδού, τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Ἀσὰ τὰ πρῶτα καὶ τὰ τελευταῖα, εἶναι γραμμένα στὸ βιβλίο τῶν βασιλέων τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Ἀσὰ κατὰ τὸ τριακοστὸ ἔνατο ἔτος τῆς βασιλείας του προσβλήθηκε ἀπὸ ἀσθένεια στὰ πόδια του καὶ ὑπέφερε πάρα πολύ. Κατὰ τὴν ἀσθένειά του αὐτὴ δὲν ζήτησε τὴν βοήθεια τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ κατέφυγε στοὺς ἰατρούς. Ὁ Ἀσὰ πέθανε καὶ τάφηκε μαζὶ μὲ τοὺς πατέρες του. Πέθανε δὲ κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸ ἔτος τῆς βασιλείας του. Ἔθαψαν αὐτὸν στὸ μνημεῖο, τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος γιὰ τὸν ἑαυτό του εἶχε ἀνοίξει στὴν πόλι τοῦ Δαυίδ. Τὸν τοποθέτησαν στὸ νεκροκράββατο, ποὺ εἶχαν γεμίσει μὲ ἀρώματα καὶ διάφορα ἄλλα εἴδη μύρων, τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν οἱ μυροποιοί. Ἔκαμαν ἔτσι σ᾽ αὐτὸν πολὺ μεγάλη καὶ ἐπίσημη κηδεία.

δ΄. Ὁ Θεὸς θεραπεύει

Ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς διδάσκει ὅτι:

❄ Ὁ Θεὸς εἶναι κύριος τῆς ζωῆς καὶ θεραπευτὴς τοῦ ἀνθρώπου. «*Τέκνον, ἐν ἀρρωστήματί σου μὴ παράβλεπε, ἀλλ᾽ εὔξαι Κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε. ἀπόστησον πλημμέλειαν καὶ εὔθυνον χεῖρας, καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν. δὸς εὐωδίαν καὶ μνημόσυνον σεμιδάλεως καὶ λίπανον προσφορὰν ὡς μὴ ὑπάρχων. καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος, καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. ἔστι καιρὸς ὅτε καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐοδία· καὶ γὰρ αὐτοὶ Κυρίου δεηθήσονται, ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως*»[32]. Δηλαδή: Παιδί μου στὴν ἀσθένειά σου μὴ

31. Β΄ Παραλειπομένων ιστ΄ 11-14.
32. Σοφίας Σειρὰχ λη΄ 9-14.

παραμελεῖς καὶ μὴ ἀδιαφορεῖς, ἀλλὰ προσευχήσου στὸν Κύριο καὶ Αὐτὸς θὰ σὲ ἰατρεύσει. Διῶξε μακρυὰ κάθε σφάλμα καὶ φταίξιμο καὶ κατάστησε τὰ χέρια σου εὐθεία, ὥστε νὰ μὴ παρεκκλίνουν στὸ κακό, καὶ καθάρισε τὴν καρδιά σου ἀπὸ τοὺς μολυσμοὺς τῆς ἁμαρτίας. Πρόσφερε εὐῶδες θυμίαμα καὶ θυσία ἀναίμακτο ἀπὸ ἀλεύρι ἐκλεκτὸ στὴν μνήμη σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ δῶσε πλούσια καὶ παχεία τὴν προσφορά σου, σὰν νὰ πρόκειται νὰ μὴν ὑπάρχεις πλέον στὴν ζωή. Καὶ στὸν ἰατρὸ δῶσε θέσι, διότι ὁ Κύριος ἐποίησε αὐτὸν καὶ ἂς μὴ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ σένα, διότι τὸν ἔχεις ἀνάγκη. Ὑπάρχει περίπτωσις, κατὰ τὴν ὁποία καὶ στὰ χέρια τῶν ἰατρῶν ὑπάρχει ἐπιτυχία καὶ κατευόδωσις τῆς θεραπευτικῆς προσπάθειας. Διότι καὶ αὐτοὶ θὰ παρακαλέσουν τὸν Κύριο, γιὰ νὰ κατευοδώσει καὶ κατευθύνει μὲ ἐπιτυχία τὶς προσπάθειές τους πρὸς ἀνάπαυσι καὶ θεραπεία ἀπὸ τὴν νόσο, πρὸς ἐπιβίωσι καὶ ἐξακολούθησι τῆς ζωῆς τοῦ πάσχοντος.

❄ Ὁ Θεὸς δίδει τὰ πλήγματα καὶ τὴν θεραπεία. *«Ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω, πατάξω κἀγὼ ἰάσομαι, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου»*[33]. Δηλαδή: Προσέξτε λοιπόν, προσέξτε καὶ ἐννοήσατε ὅτι Ἐγὼ καὶ μόνον Ἐγὼ ὑπάρχω. Δὲν ὑπάρχει Θεὸς ἐκτὸς ἀπὸ μένα. Ἐγὼ καὶ μόνο μπορῶ νὰ θανατώσω καὶ νὰ δώσω ζωή. Μπορῶ νὰ κτυπήσω, νὰ πληγώσω καὶ νὰ θεραπεύσω. Κανεὶς δὲν εἶναι σὲ θέσι νὰ βγάλει καὶ νὰ πάρει κάποιον ἀπὸ τὰ χέρια μου.

«Πορευθῶμεν καὶ ἐπιστρέψωμεν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ὅτι αὐτὸς ἥρπακε καὶ ἰάσεται ἡμᾶς, πατάξει

33. Δευτερονομίου λβ΄ 39.

καὶ μοτώσει ἡμᾶς· ὑγιάσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐξαναστησόμεθα καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ»[34]. Δηλαδή: Ἐμπρὸς ἂς μετανοήσουμε καὶ ἂς ἐπιστρέψουμε στὸν κύριο τὸν Θεό μας, διότι Αὐτός, ποὺ μᾶς ἔχει ἁρπάσει, Αὐτὸς καὶ θὰ μᾶς θεραπεύσει· Αὐτὸς ποὺ μᾶς ἔχει μαστιγώσει, Αὐτὸς θὰ ἐπιδέσει καὶ θὰ ἐπουλώσει τὶς πληγές μας. Πολὺ σύντομα, ὕστερα ἀπὸ δυὸ μόλις ἡμέρες, θὰ μᾶς κάνει ὑγιεῖς, θὰ μᾶς ἀναζωογονήσει· καὶ τὴν τρίτη ἡμέρα θὰ σηκωθοῦμε ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ πόνου καὶ θὰ ζήσουμε κάτω ἀπὸ τὸ προστατευτικὸ βλέμμα του.

❁ Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ κατ᾽ ἐξοχὴν ἰατρὸς τοῦ ἀνθρώπου. *«Καὶ εἶπεν· ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐναντίον αὐτοῦ ποιήσῃς καὶ ἐνωτίσῃ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καὶ φυλάξῃς πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον, ἣν ἐπήγαγον τοῖς Αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ· ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου ὁ ἰώμενός σε»*[35]. Δηλαδή: Καὶ εἶπε· ἐὰν μὲ προσοχὴ ὑπακούσεις στὶς ἐντολὲς αὐτὲς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ σου καὶ πράξεις ὅσα εἶναι εὐάρεστα σ᾽ αὐτὸν καὶ βάλεις μέσα στὴν καρδιά σου τὶς ἐντολές του καὶ φυλάξεις ὅλα τὰ προστάγματά του, τότε δὲν θὰ ἐπιφέρω ἐναντίον σου καμμία ἀσθένεια. ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἐπέφερα κατὰ τῶν Αἰγυπτίων. Διότι ἐγὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου, ποὺ ἔχω τὴν δύναμι νὰ σὲ θεραπεύω καὶ νὰ σὲ προφυλάσσω ἀπὸ νόσους καὶ συμφορές.

❁ Ὁ Ἄγγελος ποὺ ἐστάλη νὰ θεραπεύσει τὴν Σάρρα, θυγατέρα Ραγουὴλ καὶ γυναίκα τοῦ Τωβία, ὀνομάζεται Ραφαὴλ δηλαδὴ ὁ Θεὸς θεραπεύει. *«Καὶ εἰσηκούσθη προσευχὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Ῥαφαήλ, καὶ ἀπεστάλη ἰάσασθαι τοὺς δύο, τοῦ Τωβὶτ λε-*

34. Ὡσηὲ στ΄ 1-2.

35. Ἐξόδου ιε΄ 26.

πίσαι τὰ λευκώματα καὶ Σάρραν τὴν τοῦ Ῥαγουὴλ δοῦναι Τωβίᾳ τῷ υἱῷ Τωβὶτ γυναῖκα καὶ δῆσαι Ἀσμοδαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον, διότι Τωβίᾳ ἐπιβάλλει κληρονομῆσαι αὐτήν. ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐπιστρέψας Τωβὶτ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ Σάρρα ἡ τοῦ Ῥαγουὴλ κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς»[36]. Δηλαδή: Ἡ προσευχὴ καὶ τῶν δύο, τῆς Σάρρας δηλαδὴ καὶ τοῦ Τωβίτ, εἰσακούσθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, ἐνώπιον τοῦ ἔνδοξου καὶ μεγάλου ἀρχαγγέλου Ραφαὴλ καὶ ἔστειλε ὁ Θεὸς τὸν Ραφαὴλ γιὰ νὰ θεραπεύσει καὶ βοηθήσει καὶ τοὺς δύο. Ἀποστολή του ἦταν νὰ ἀφαιρέσει τὰ λευκὰ στίγματα ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Τωβὶτ καὶ νὰ δώσει ὡς σύζυγο στὸν Τωβία, τὸν υἱὸ τοῦ Τωβίτ, τὴν κόρη τοῦ Ραγουὴλ Σάρρα. Ἀποστολὴ τοῦ Ραφαὴλ ἐπίσης ἦταν νὰ ἐμποδίσει τὸ πονηρὸ διαμόνιο, τὸν Ἀσμοδαῖο, γιὰ νὰ μὴν θανατώσει καὶ τὸν Τωβία, ὅπως τοὺς ἄλλους συζύγους τῆς Σάρρας, διότι ἦταν σχέδιο καὶ θέλημα Θεοῦ νὰ κληρονομήσει τὴν Σάρρα ὁ Τωβίας. Καὶ ἀφοῦ τελείωσαν τὴν προσευχή τους, ὁ μὲν Τωβίτ, στράφηκε καὶ εἰσῆλθε στὸν οἶκο του, ἡ δὲ Σάρρα, ἡ κόρη τοῦ Ραγουήλ, κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὑπερῶο, ὅπου προσευχόταν καὶ εἰσῆλθε καὶ αὐτὴ στὸν οἶκο της.

❁ Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ προφῆτες τοῦ Κυρίου ἦσαν θεραπευτές. Στοὺς ἱερεῖς ἀπευθύνονταν οἱ ἀσθενεῖς γιὰ νὰ θεραπευθοῦν, ὅπως ἐπιβάλλει ἡ νομοθεσία τοῦ Θεοῦ· *«καὶ γένηται ἡ ἁφὴ χλωρίζουσα ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐργασίμῳ δέρματος, ἁφὴ λέπρας ἐστί, καὶ δείξει τῷ ἱερεῖ»*[37]. Δηλαδή: Καὶ ἐὰν συμβεῖ, ὥστε τὸ σύμπτωμα αὐτὸ νὰ πρασινίζει, ἢ νὰ ξανθοκοκκινίζει στὸ δέρμα, ἢ στὸ ἔνδυ-

36. Τωβὶτ γ΄ 16-17.

37. Λευιτικοῦ ιγ΄ 49.

μα, ἢ στὸ στημόνι, ἢ στὸ ὑφάδι, ἢ σὲ κάθε δερμάτινο σκεῦος, ποὺ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ σὲ ἐργασία, πρόκειται περὶ λέπρας. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, στὸν ὁποῖο ἀνήκουν τὰ ἀντικείμενα αὐτά, πρέπει νὰ τὰ δείξει στὸν ἱερέα. *«Οὗτος ὁ νόμος τοῦ λεπροῦ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ· καὶ προσαχθήσεται πρὸς τὸν ἱερέα»*[38]. Δηλαδή: Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος, ποὺ ἀφορᾶ τὸν λεπρὸ καὶ πρέπει νὰ ἐφαρμοσθεῖ κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ καθαρισμοῦ του. Θὰ ὁδηγηθεῖ πρὸς τὸν ἱερέα.

Ὁμοίως καὶ στὸν προφήτη Ἀχιὰ[39] ἀπευθύνθηκε ὁ Ἱεροβοάμ (975-953 π. Χ.) γιὰ νὰ θεραπευθεῖ ὁ υἱός του Ἀβιὰ κατὰ τὴν Γ΄ Βασιλειῶν: *«Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠρρώστησεν Ἀβιὰ υἱὸς Ἱεροβοὰμ καὶ εἶπεν ὁ Ἱεροβοὰμ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ἀνάστηθι καὶ ἀλλοιωθήσῃ, καὶ οὐ γνώσονται ὅτι σὺ γυνὴ Ἱεροβοάμ, καὶ πορευθήσῃ εἰς Σηλώ· καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ Ἀχιὰ ὁ προφήτης, αὐτὸς ἐλάλησεν ἐμὲ τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ λαβὲ εἰς τὴν χεῖρά σου τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ Θεοῦ ἄρτους καὶ κολλυρίδα τοῖς τέκνοις αὐτοῦ καὶ σταφίδας καὶ στάμνον μέλιτος, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς αὐτόν. αὐτὸς ἀναγγείλῃ σοι τί ἔσται τῷ παιδί. καὶ ἐποίησεν οὕτως γυνὴ Ἱεροβοάμ· καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη εἰς Σηλώ, καὶ εἰσῆλθεν ἐν οἴκῳ Ἀχιά· καὶ ὁ ἄνθρωπος πρεσβύτερος τοῦ ἰδεῖν, καὶ ἠμβλυώπουν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ γήρους αὐτοῦ. καὶ Κύριος εἶπε πρὸς Ἀχιά· ἰδοὺ γυνὴ τοῦ Ἱεροβοὰμ εἰσέρχεται τοῦ ἐκζητῆσαι ῥῆμα παρὰ σοῦ περὶ υἱοῦ αὐτῆς, ὅτι ἄρρωστος ἐστι· κατὰ τοῦτο καὶ κατὰ τοῦτο λαλήσεις πρὸς αὐτήν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι αὐτὴν καὶ αὐτὴ ἀπεξενοῦτο. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀχιὰ τὴν φωνὴν ποδῶν αὐτῆς, εἰσερχομένης αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοίγ-*

38. Λευιτικοῦ ιδ΄ 2.

39. Ὁ Ἀχιὰ ἦταν Προφήτης καὶ χρονογράφος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σολομῶντος καὶ τοῦ Ἱεροβοάμ, περὶ τὸ 1000 π. Χ.

ματι, καὶ εἶπεν· εἴσελθε, γυνὴ Ἱεροβοάμ· ἱνατί σὺ τοῦτο ἀποξενοῦσαι; καὶ ἐγώ εἰμι ἀπόστολος πρός σε σκληρός. πορευθεῖσα εἰπὸν τῷ Ἱεροβοάμ· τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ· ἀνθ' οὗ ὅσον ὕψωσά σε ἀπὸ μέσου λαοῦ καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραήλ, καὶ ἔρρηξα σὺν τὸ βασίλειον ἀπὸ τοῦ οἴκου Δαυῒδ καὶ ἔδωκα αὐτό σοι καὶ οὐκ ἐγένου ὡς ὁ δοῦλός μου Δαυῒδ, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου καὶ ὃς ἐπορεύθη ὀπίσω μου ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ποιῆσαι ἔκαστος τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου· καὶ ἐπονηρεύσω τοῦ ποιῆσαι παρὰ παντός, ὅσοι ἐγένοντο εἰς πρόσωπόν σου καὶ ἐπορεύθης καὶ ἐποίησας σεαυτῷ θεοὺς ἑτέρους χωνευτὰ τοῦ παροργίσαι με καὶ ἐμὲ ἔρριψας ὀπίσω σώματός σου· διὰ τοῦτο ἐγὼ ἄγω κακίαν πρός σε εἰς οἶκον Ἱεροβοάμ· ἐξολοθρεύσω τοῦ Ἱεροβοὰμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον ἐχόμενον καὶ ἐγκαταλελειμμένον ἐν Ἰσραὴλ καὶ ἐπιλέξω οἴκου Ἱεροβοάμ, καθὼς ἐπιλέγεται ἡ κόπρος, ὡς τελειωθῆναι αὐτόν· οἱ τεθνηκότες τοῦ Ἱεροβοὰμ ἐν τῇ πόλει, καταφάγονται οἱ κύνες, καὶ τὸν τεθνηκότα ἐν τῷ ἀγρῷ καταφάγονται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε. καὶ σὺ ἀναστᾶσα πορεύθητι εἰς τὸν οἶκόν σου· ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι πόδα σου τὴν πόλιν, ἀποθανεῖται τὸ παιδάριον· καὶ κόψονται αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ καὶ θάψουσιν αὐτόν, ὅτι οὗτος μόνος εἰσελεύσεται τῷ Ἱεροβοὰμ πρὸς τάφον, ὅτι εὑρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ ἐν οἴκῳ Ἱεροβοάμ»[40]. Δηλαδή: Κατὰ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἀρρώστησε ὁ Ἀβιά, ὁ υἱὸς τοῦ Ἱεροβοάμ. Καὶ εἶπε ὁ Ἱεροβοὰμ στὴν γυναίκα του. Σήκω, ἄλλαξε τὴν ἐνδυμασία σου, ὥστε νὰ μὴν ἀναγνωρίζεσαι ὅτι εἶσαι σύζυγος τοῦ Ἱεροβοὰμ καὶ πήγαινε στὴν Σηλώ. Ἰδού, ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ

40. Γ΄ Βασιλειῶν ιδ΄ 1-13.

προφήτης Ἀχιά, ὁ ὁποῖος προφήτευσε ἄλλοτε, ὅτι θὰ βασιλεύσω στὸν λαὸ αὐτό. Πάρε μαζί σου γιὰ τὸν ἄνθρωπο αὐτὸ τοῦ Θεοῦ σὰν δῶρο ἄρτους καὶ κουλούρια γιὰ τὰ τέκνα του, σταφίδα καὶ μία στάμνα μέλι. Αὐτὸς δὲ θὰ σοῦ ἀναγγείλει, τί θὰ συμβεῖ σχετικὰ μὲ τὴν ἀσθένεια τοῦ παιδιοῦ μας. Ἡ γυναίκα τοῦ Ἱεροβοὰμ ἔκαμε, ὅπως τῆς εἶπε· σηκώθηκε καὶ πορεύθηκε στὴν Σηλὼ καὶ εἰσῆλθε στὸν οἶκο τοῦ Ἀχιά. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν γέροντας καὶ τὰ μάτια του ἔβλεπαν θαμπὰ ἐξ αἰτίας τοῦ γήρατός του. Ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν Ἀχιά· Ἰδού, ἡ γυναίκα τοῦ Ἱεροβοὰμ ἔρχεται νὰ ζητήσει τὴν γνώμη σου γιὰ τὸν υἱό της, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀσθενής. Ὅπως ἐγὼ θὰ σοῦ ἀποκαλύψω, θὰ ἀπαντήσεις πρὸς αὐτή. Ὅταν ἡ γυναίκα τοῦ Ἱεροβοὰμ εἰσῆλθε στὸν οἶκο τοῦ Ἀχιά, προσεποιεῖτο ὅτι δὲν ἦταν ἡ σύζυγος τοῦ Ἱεροβοάμ. Ὁ Ἀχιὰ λοιπόν, ὅταν ἄκουσε τὸν θόρυβο τῶν βημάτων της, καὶ τὴν στιγμὴ ποὺ εἰσερχόταν στὴν θύρα τῆς οἰκίας, εἶπε πρὸς αὐτή.· Γυναίκα τοῦ Ἱεροβοὰμ γιατί προσπαθεῖς νὰ παρουσιασθεῖς ὅτι εἶσαι ἄλλη γυναίκα; Ἐγὼ εἶμαι γιὰ σὲ ἀγγελιαφόρος λυπηρῶν εἰδήσεων. Πήγαινε καὶ εἰπὲ στὸν Ἱεροβοάμ· αὐτὰ λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἀντὶ τῶν τόσο μεγάλων εὐεργεσιῶν μου πρὸς ἐσένα, νὰ σὲ ἐκλέξω ἀπὸ ὅλο τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ καὶ νὰ σὲ κάμω βασιλέα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ μου λαοῦ, - καὶ πρὸς τοῦτο νὰ διαρρήξω τὴν βασιλεία τοῦ οἴκου Δαυὶδ καὶ νὰ τὴν δώσω σὲ σένα - σὺ δὲν ἔγινες ὅπως ὁ Δαυὶδ ὁ ὁποῖος τήρησε τὶς ἐντολές μου καὶ μὲ ἀκολούθησε μὲ ὅλη του τὴν καρδιὰ καὶ ἔπραττε πάντοτε τὸ ὀρθὸ ἐνώπιόν μου. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ ἐσὺ ἀσέβησες περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἰσραηλίτη, ποὺ ἔζησε σὲ προγενέστερη ἐποχή. Πορεύθηκες καὶ κατασκεύασες ἄλλους θεοὺς ἀπὸ μέταλλο, ποὺ χύθηκε σὲ εἰδικὸ καλούπι καὶ μὲ ἔκαμες νὰ ὀργισθῶ, διότι μὲ ἔρριψες ἔτσι ὄπισθέν

σου. Γι᾽ αὐτὸ ἐγὼ ἀποστέλλω τιμωρία ἐναντίον τοῦ οἴκου Ἱεροβοάμ. Θὰ καταστρέψω κάθε ἀρσενικὸ τοῦ οἴκου Ἱεροβοὰμ εἴτε δοῦλο εἴτε ἐλεύθερο. Θὰ σαρώσω τὴν οἰκογένεια τοῦ Ἱεροβοάμ, ὅπως σαρώνεται ἡ κόπρος, μέχρις ὅτου δὲν θὰ μείνει οὔτε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους του. Οἱ νεκροὶ τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἱεροβοὰμ δὲν θὰ θάβωνται ἀπὸ κανένα, θὰ τοὺς τρώγουν οἱ κύνες, οἱ δὲ νεκροὶ στοὺς ἀγροὺς θὰ τρώγωνται ἀπὸ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτὰ θὰ γίνουν διότι ὁ Κύριος τὸ εἶπε. Σὺ δὲ ἑτοιμάσου καὶ πήγαινε στὸ σπίτι σου. Ὅταν πατήσεις τὸ πόδι σου στὴν εἴσοδο τῆς πόλεως, θὰ πεθάνει τὸ παιδί σας. Θὰ πενθήσουν αὐτὸ καὶ θὰ τὸ θάψουν, διότι αὐτὸ ἀπ᾽ ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἱεροβοὰμ θὰ ἐνταφιασθεῖ, ἐπειδὴ γι᾽ αὐτὸ βρέθηκε κάποιος καλὸς λόγος παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ.

Ὁ Ἱεροβοὰμ εἶναι ὁ πρῶτος βασιλέας τοῦ Ἰσραὴλ 975-953 π. Χ., δηλαδὴ τῶν δέκα φυλῶν τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰακώβ. Τὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα ἀποτελοῦσαν οἱ δύο φυλές, Ἰούδα καὶ Βενιαμίν. Αὐτὸς ὁ Ἱεροβοὰμ ἀπέκοψε τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ πίστι, εἰσήγαγε τὴν εἰδωλολατρεία καὶ ἀναδείκνυε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς ἀπὸ τὶς ταπεινότερες τάξεις τοῦ λαοῦ. Ὁ Θεὸς μὲ πολλὰ θαύματα προσπάθησε νὰ τὸν ἐμποδίσει ἀπὸ τὴν καταστροφή. Μία ἀπὸ αὐτὲς τὶς προσπάθειες τοῦ Θεοῦ ἦταν καὶ ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ υἱοῦ του.

Καὶ στὸν προφήτη Ἐλισαῖο[41], μαθητὴ καὶ διάδοχο τοῦ προφήτου Ἠλία, ἀπευθύνθηκε ἡ Σωμανῖτις γιὰ νὰ θεραπευθεῖ ὁ υἱός της. *«Καὶ ἠδρύνθη τὸ παιδάριον· καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξῆλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πρὸς τοὺς θερίζοντας, καὶ εἶπε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· τὴν κεφα-*

41. Ὁ προφήτης Ἐλισαῖος προφήτευσε στὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ βασιλέων Ἰωράμ, Ἰού, Ἰωάχαζ ἀπὸ τοῦ 896 ἕως τοῦ 838 π. Χ.

λήν μου, τὴν κεφαλήν μου· καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ· ἆρον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἦρεν αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ἕως μεσημβρίας καὶ ἀπέθανε. καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κλίνην τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπέκλεισε κατ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε. καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ εἶπεν· ἀπόστειλον δή μοι ἓν τῶν παιδαρίων καὶ μίαν τῶν ὄνων, καὶ δραμοῦμαι ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιστρέψω. καὶ εἶπε· τί ὅτι σὺ πορεύῃ πρὸς αὐτὸν σήμερον; οὐ νεομηνία οὐδὲ σάββατον. ἡ δὲ εἶπεν· εἰρήνη. καὶ ἐπέσαξε τὴν ὄνον καὶ εἶπε πρὸς τὸ παιδάριον αὐτῆς· ἄγε πορεύου, μὴ ἐπίσχῃς μοι τοῦ ἐπιβῆναι, ὅτι ἐὰν εἴπω σοι· δεῦρο καὶ πορεύσῃ καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ εἰς ὄρος τὸ Καρμήλιον. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν Ἐλισαιὲ ἐρχομένην αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς Γιεζὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ· ἰδοὺ δὴ ἡ Σωμανῖτις ἐκείνη· νῦν δράμε εἰς ἀπαντὴν αὐτῆς καὶ ἐρεῖς· εἰ εἰρήνη σοι; εἰ εἰρήνη τῷ ἀνδρί σου; εἰ εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ; ἡ δὲ εἶπεν· εἰρήνη. καὶ ἦλθε πρὸς Ἐλισαιὲ εἰς τὸ ὄρος καὶ ἐπελάβετο τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ ἤγγισε Γιεζὶ ἀπώσασθαι αὐτήν, καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· ἄφες αὐτήν, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατώδυνος αὐτῇ, καὶ Κύριος ἀπέκρυψεν ἀπ᾽ ἐμοῦ καὶ οὐκ ἀνήγγειλέ μοι. ἡ δὲ εἶπε· μὴ ᾐτησάμην υἱὸν παρὰ τοῦ Κυρίου μου; ὅτι οὐκ εἶπα· οὐ πλανήσεις μετ᾽ ἐμοῦ; καὶ εἶπεν Ἐλισαιὲ τῷ Γιεζί· ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου καὶ λαβὲ τὴν βακτηρίαν μου ἐν τῇ χειρί σου καὶ δεῦρο· ὅτι ἐὰν εὕρῃς ἄνδρα, οὐκ εὐλογήσεις αὐτόν, καὶ ἐὰν εὐλογήσῃ σε ἀνήρ, οὐκ ἀποκριθήσῃ αὐτῷ· καὶ ἐπιθήσεις τὴν βακτηρίαν μου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδαρίου. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου· ζῇ Κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε· καὶ ἀνέστη Ἐλισαιὲ καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω αὐτῆς. καὶ Γιεζὶ διῆλθεν ἔμπροσθεν

αὐτῆς καὶ ἐπέθηκε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδαρίου, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις· καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ λέγων· οὐκ ἠγέρθη τὸ παιδάριον. καὶ εἰσῆλθεν Ἐλισαιὲ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἰδοὺ τὸ παιδάριον τεθνηκὸς κεκοιμισμένον ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν Ἐλισαιὲ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο ἑαυτῶν καὶ προσηύξατο πρὸς Κύριον· καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ ἔθηκε τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ διέκαμψεν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ διεθερμάνθη ἡ σὰρξ τοῦ παιδαρίου. καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἀνέβη καὶ συνέκαμψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον ἕως ἑπτάκις, καὶ ἤνοιξε τὸ παιδάριον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐξεβόησεν Ἐλισαιὲ πρὸς Γιεζὶ καὶ εἶπε· κάλεσον τὴν Σωμανῖτιν ταύτην· καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· λάβε τὸν υἱόν σου. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἔλαβε τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ ἐξῆλθε»[42]. Δηλαδή: Τὸ παιδὶ μεγάλωσε καὶ κάποτε βγῆκε στὸν ἀγρό, ὅπου βρισκόταν ὁ πατέρας του καὶ οἱ θεριστές. Αἴφνης εἶπε πρὸς τὸν πατέρα του· τὸ κεφάλι μου, τὸ κεφάλι μου! ὁ δὲ πατέρας εἶπε πρὸς τὸν ὑπηρέτη του· πάρε τὸ παιδὶ καὶ φέρε το πρὸς τὴν μητέρα του. Ὁ ὑπηρέτης πῆρε τὸ παιδὶ καὶ τὸ ἔφερε στὴν μητέρα του. Αὐτὸ κοιμήθηκε στὰ γόνατα τῆς μητέρας του ὡς τὸ μεσημέρι, ὁπότε πέθανε. Ἡ μητέρα του τὸ ἀνέβασε στὸ ὑπερῶο καὶ τὸ κοίμισε στὸ κρεβάτι τοῦ προφήτη Ἐλισαίου. Ἔκλεισε δὲ πίσω ἀπ᾽ αὐτὸ τὴν πόρ-

42. Δ΄ Βασιλειῶν δ΄ 18-37.

τα καὶ βγῆκε. Ἡ γυναίκα ἔστειλε καὶ παρακάλεσε τὸν ἄνδρα της λέγουσα· στεῖλε μου σὲ παρακαλῶ ἕνα ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτες καὶ μία ἀπὸ τὶς ὄνους, διότι ἐγὼ θὰ σπεύσω ὡς ἐκεῖ ποὺ εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἐλισαῖος καὶ θὰ ἐπιστρέψω. Ἐκεῖνος τὴν ρώτησε· διατί σὺ σήμερα πηγαίνεις πρὸς αὐτόν; Δὲν εἶναι οὔτε πρώτη τοῦ μηνὸς οὔτε ἑορτὴ τοῦ Σαββάτου. Ἐκείνη τοῦ εἶπε· μὴν ἀνησυχεῖς, εἰρήνευε. Σαμάρωσε ἡ ἴδια τὴν ὄνο καὶ εἶπε πρὸς τὸν ὑπηρέτη της· ἐμπρός, πήγαινε, καὶ μὴν σταματήσεις τὴν πορεία, ἕως ὅτου ἐγὼ σοῦ πῶ. Ἐμπρὸς προχώρει. Θὰ μεταβοῦμε πρὸς τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἐλισαῖο, στὸ Καρμήλιον ὄρος. Πορεύθηκε ἡ γυναίκα αὐτὴ μὲ τὸν ὑπηρέτη της ὡς τὸ Καρμήλιον ὄρος, ὅπου εὑρίσκετο ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Ἐλισαῖος τὴν εἶδε νὰ ἔρχεται εἶπε πρὸς τὸν ὑπηρέτη του τὸν Γιεζί· ἰδού, λοιπόν, ἡ Σωμανῖτις ἐκείνη γυναίκα. Τρέξε τώρα εἰς προϋπάντησί της καὶ θὰ τῆς πεῖς· εἶσαι ἐσὺ καλά; Εἶναι ὑγιὴς ὁ ἄνδρας σου; Εἶναι καλὰ τὸ παιδί σου; Ἐκείνη ἀπάντησε· εἴμαστε ὅλοι καλά. Ἦλθε πρὸς τὸν Ἐλισαῖο στὸ ὄρος, ἔπεσε στὸ ἔδαφος καὶ ἔπιασε τὰ πόδια τοῦ προφήτη. Ὁ Γιεζὶ πλησίασε, γιὰ νὰ τὴν ἀπωθήσει. Ὁ Ἐλισαῖος ὅμως εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφησέ την, γιατὶ ἡ καρδιά της εἶναι καταπικραμένη καὶ θλιμμένη, ὁ δὲ Κύριος ἀπέκρυψε ἀπὸ ἐμὲ καὶ δὲν μοῦ εἶπε τὴν αἰτία τοῦ πόνου της. Ἐκείνη τοῦ εἶπε· μήπως ἐγὼ ζήτησα ἀπὸ τὸν κύριό μου παιδί; Δὲν εἶπα πρὸς ἐσένα νὰ μὴν διαψεύσεις τὴν ἐλπίδα, ποὺ μοῦ ἔδωσες; Εἶπε τότε ὁ Ἐλισαῖος πρὸς τὸν Γιεζί· ζῶσε τὴν μέση σου μὲ τὴν ζώνη, πάρε τὴν βακτηρία μου στὸ χέρι σου καὶ πήγαινε στὸν οἶκο αὐτῆς τῆς γυναίκας. Ἐὰν δέ συναντήσεις ἄνθρωπο στὸν δρόμο σου, δὲν θὰ τὸν χαιρετήσεις· καὶ ἂν ἐκεῖνος σὲ χαιρετήσει δὲν θὰ τοῦ ἀποκριθεῖς. Ταχέως θὰ φθάσεις στὸ σπίτι καὶ θὰ θέσεις τὴν βακτηρία μου στὸ

πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ. Ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ εἶπε πρὸς τὸν Ἐλισαῖο· ὁρκίζομαι στὸν ζῶντα Θεὸ καὶ στὴν δική σου ζωή, ὅτι δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω. Ὁ Ἐλισαῖος σηκώθηκε καὶ ἀκολούθησε αὐτή ὡς τὸν οἶκο της. Ὁ Γιεζὶ ὅμως προπορεύθηκε πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἔθεσε τὴν ῥάβδο στὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ καμμία φωνὴ καὶ καμμία ἀκρόασις δὲν ὑπῆρξε ἐκ μέρους τοῦ παιδιοῦ. Ὁ Γιεζὶ ἐπέστρεψε σὲ προϋπάντησι τοῦ Ἐλισαίου καὶ ἀνήγγειλε σ᾽ αὐτόν, ὅτι τὸ παιδὶ δὲν σηκώθηκε ἀπὸ τὴν κλίνη του. Ὁ Ἐλισαῖος εἰσῆλθε στὸ σπίτι καὶ ἰδοὺ βλέπει τὸ παιδὶ νεκρὸ ξαπλωμένο ἐπάνω στὸ κρεβάτι του. Εἰσῆλθε στὸ δωμάτιο τοῦ ὑπερώου, ἔμεινε αὐτὸς μὲ τὸ νεκρὸ παιδὶ καὶ προσευχήθηκε πρὸς τὸν Κύριο. Ἀνέβηκε κατόπιν στὴν κλίνη, ξαπλώθηκε ἐπάνω στὸ παιδί, ἔθεσε τὸ στόμα του στὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ μάτια του στὰ μάτια ἐκείνου καὶ τὰ χέρια του στὰ χέρια ἐκείνου, ξαπλώθηκε ἐπάνω σ᾽ αὐτὸ καὶ ἔτσι τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ θερμάνθηκε. Ὁ Ἐλισαῖος ἀποσύρθηκε, πῆγε ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ μέσα στὸ σπίτι, ἀνέβηκε πάλι στὴν κλίνη καὶ ξαπλώθηκε ἐπάνω στὸ παιδί, ὅπως καὶ προηγουμένως. Αὐτὸ ἐπαναλήφθηκε ἑπτὰ φορές. Τὸ δὲ παιδὶ ἄνοιξε τότε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ὁ Ἐλισαῖος φώναξε τότε τὸν Γιεζὶ καὶ εἶπε· κάλεσε τὴν Σωμανίτιδα αὐτήν. Τὴν κάλεσε καὶ ἐκείνη εἰσῆλθε στὸ ὑπερῶο, ὅπου ἦταν αὐτός. Ὁ Ἐλισαῖος τῆς εἶπε· πάρε τὸ παιδί σου. Ἡ γυναίκα πλησίασε, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Ἐλισαίου καὶ προσκύνησε μέχρι ἐδάφους. Ἔπειτα ἔλαβε τὸν υἱό της καὶ ἐξῆλθε.

Καὶ ὁ βασιλέας τῆς Συρίας Βέν-Ἀδὰδ ἢ Ἄδερ (953-929 π. Χ.) ἀπέστειλε τὸν ἀρχιστράτηγό του Ἀζαὴλ στὸν προφήτη Ἐλισαῖο γιὰ νὰ ρωτήσει ἐὰν θὰ θεραπευθεῖ ὁ ἴδιος· *«Καὶ ἦλθεν Ἐλισαιὲ εἰς Δαμασκόν, καὶ υἱὸς Ἄδερ βασιλεὺς Συρίας ἠρρώστει, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ λέγον-*

τες· ἥκει ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἕως ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἀζαήλ· λάβε ἐν τῇ χειρί σου μαναὰ καὶ δεῦρο εἰς ἀπαντὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιζήτησον τὸν Κύριον παρ' αὐτοῦ λέγων· εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης; καὶ ἐπορεύθη Ἀζαὴλ εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ καὶ ἔλαβε μαναὰ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ Δαμασκοῦ, ἄρσιν τεσσαράκοντα καμήλων, καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ εἶπε πρὸς Ἐλισαιέ· υἱός σου υἱὸς Ἄδερ βασιλεὺς Συρίας ἀπέστειλέ με πρός σε ἐπερωτῆσαι λέγων· εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης; καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· δεῦρο εἰπὸν αὐτῷ· ζωῇ ζήσῃ· καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ παρέστη τῷ προσώπῳ αὐτοῦ καὶ ἔθηκεν ἕως αἰσχύνης, καὶ ἔκλαυσεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. καὶ εἶπεν Ἀζαήλ· τί ὅτι ὁ κύριός μου κλαίει; καὶ εἶπεν· ὅτι οἶδα ὅσα ποιήσεις τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ κακά· τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν ἐξαποστελεῖς ἐν πυρὶ καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῶν ἐν ρομφαίᾳ ἀποκτενεῖς καὶ τὰ νήπια αὐτῶν ἐνσείσεις καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας αὐτῶν ἀναρρήξεις. καὶ εἶπεν Ἀζαήλ· τίς ἐστιν ὁ δοῦλος σου ὁ κύων ὁ τεθνηκώς, ὅτι ποιήσει τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· ἔδειξέ μοι Κύριός σε βασιλεύοντα ἐπὶ Συρίαν»[43]. Δηλαδή: Ἔπειτα ὁ Ἐλισαῖος ἦλθε στὴν Δαμασκό. Ὁ υἱὸς Ἄδερ, ὁ βασιλέας τῆς Συρίας, ἦταν ἀσθενής. Εἶπαν δὲ οἱ ἄνθρωποί του στὸν βασιλέα· ἔχει ἔλθει ἕως ἐδῶ ὁ Ἐλισαῖος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ὁ βασιλέας εἶπε πρὸς τὸν Ἀζαήλ· πάρε στὰ χέρια σου δῶρα, πήγαινε νὰ συναντήσεις τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ζήτησε διὰ μέσου αὐτοῦ νὰ μάθεις ἀπὸ τὸν Κύριο, ἐὰν θὰ θεραπευθῶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειά μου αὐτὴ καὶ θὰ ζήσω. Ὁ Ἀζαὴλ ξεκί-

43. Δ΄ Βασιλειῶν η΄ 7-13.

νησε πρὸς συνάντησι τοῦ Ἐλισαίου. Πῆρε δῶρα πολλὰ στὰ χέρια του ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Δαμασκοῦ, σαράντα φορτώματα καμήλων. Ἦλθε καὶ στάθηκε ἐνώπιον τοῦ Ἐλισαίου καὶ τοῦ εἶπε· ὁ υἱός σου, ὁ υἱὸς Ἀδερ ὁ βασιλέας τῆς Συρίας, μὲ ἔστειλε σὲ σένα, γιὰ νὰ ρωτήσω ἐκ μέρους του λέγοντας· ἐὰν θὰ θεραπευθῶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειά μου αὐτή; Ὁ Ἐλισαῖος ἀπάντησε· πήγαινε καὶ πὲς σ᾽ αὐτόν· θὰ θεραπευθεῖς ἀπὸ τὴν ἀσθένειά σου καὶ θὰ ζήσεις. Ὁ Κύριος ὅμως μοῦ ἔδειξε κάποιο ἄλλο τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ πεθάνεις. Ὁ Ἐλισαῖος προσήλωσε τὸ βλέμμα του ἐπὶ τοῦ Ἀζαήλ, τὸν παρατήρησε μέχρι ποὺ ἐκεῖνος ντράπηκε. Ὁ Ἐλισαῖος ἄρχισε νὰ κλαίει. Ὁ Ἀζαὴλ τότε τὸν ρώτησε· γιατί κλαίει ὁ κύριός μου; Κλαίω, διότι γνωρίζω πόσα κακὰ θὰ κάμεις σὺ ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Τὶς ὠχυρωμένες πόλεις τους θὰ παραδώσεις στὴν φωτιὰ καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἄνδρες τους θὰ φονεύσεις μὲ ρομφαία. Θὰ συντρίψεις τὰ κεφάλια τῶν νηπίων καὶ θὰ ἀνοίξεις τὶς κοιλιὲς τῶν ἐγκύων γυναικῶν. Ὁ Ἀζαὴλ ἀπάντησε· ποιός εἶμαι ἐγὼ ὁ δοῦλος σου, ἐγὼ τὸ ψόφιο σκυλὶ ποὺ θὰ τολμήσω νὰ κάμω τὰ ἔργα αὐτά; Ὁ Ἐλισαῖος τοῦ ἀπάντησε· ὁ Κύριος μοῦ ἀποκάλυψε πὼς θὰ γίνεις βασιλέας τῆς Συρίας.

Εἶναι παράδοξη ἡ προφητεία τοῦ Ἐλισαίου γιὰ τὸν βασιλέα τῆς Συρίας· *«Ζωῇ ζήσῃ καὶ ἔδειξέ μοι ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ»*· δηλαδὴ ἡ μὲν ἀσθένεια αὐτοῦ δὲν εἶναι πρὸς θάνατο· αὐτὸς ὅμως θὰ πεθάνει. Τὴν προφητεία αὐτὴ ἐπαλήθευσε ὁ Ἀζαήλ, ὁ ὁποῖος τὸν ἔπνιξε μὲ βρεγμένο ὕφασμα καὶ ἔγινε αὐτὸς βασιλέας τῆς Συρίας.

Ἡ θεραπεία τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας στὰ Σαρεπτὰ ἀπὸ τὸν προφήτη Ἠλία (910 περίπου π. Χ.). «Καὶ *ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἠρρώστησεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς κυρίας τοῦ οἴκου, καὶ ἦν ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ κραταιὰ σφόδρα, ἕως*

οὐχ ὑπελείφθη ἐν αὐτῷ πνεῦμα. καὶ εἶπε πρὸς Ἠλιού· τί ἐμοὶ καὶ σοί, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; εἰσῆλθες πρός με τοῦ ἀναμνῆσαι ἀδικίας μου καὶ θανατῶσαι τὸν υἱόν μου; καὶ εἶπεν Ἠλιοὺ πρὸς τὴν γυναῖκα· δός μοι τὸν υἱόν σου. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπερῷον, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης. καὶ ἀνεβόησεν Ἠλιού, καὶ εἶπεν· οἴμοι, Κύριε, ὁ μάρτυς τῆς χήρας, μεθ' ἧς ἐγὼ κατοικῶ μετ' αὐτῆς, σὺ κεκάκωκας τοῦ θανατῶσαι τὸν υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐνεφύσησε τῷ παιδαρίῳ τρὶς καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν Κύριον καὶ εἶπε· Κύριε ὁ Θεός μου, ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτόν. καὶ ἐγένετο οὕτως, καὶ ἀνεβόησε τὸ παιδάριον. καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὑπερῴου εἰς τὸν οἶκον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ μητρὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν Ἠλιού· βλέπε, ζῇ ὁ υἱός σου. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς Ἠλιού· ἰδοὺ ἔγνωκα ὅτι σὺ ἄνθρωπος Θεοῦ καὶ ῥῆμα Κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν»[44]. Δηλαδή: Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ συνέβη νὰ ἀσθενήσει ὁ υἱὸς τῆς χήρας γυναίκας, τῆς κυρίας τοῦ οἴκου. Ἡ ἀσθένειά του ἦταν τόσο πολὺ σοβαρή, μέχρις ὅτου ἔπαυσε νὰ ἀναπνέει καὶ τελικὰ πέθανε. Καὶ ἡ γυναίκα εἶπε πρὸς τὸν Ἠλία· Ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ τί ζητᾶς ἀπὸ μένα, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; Εἰσῆλθες στὸν οἶκο μου γιὰ νὰ ὑπενθυμίσεις στὸν Θεὸ τὶς ἁμαρτίες μου καὶ νὰ μὲ τιμωρήσει γι' αὐτὲς μὲ τὸν θάνατο τοῦ υἱοῦ μου; Ὁ Ἠλίας ἀπάντησε στὴν γυναίκα· Δῶσε μου τὸν υἱό σου. Καὶ ὁ προφήτης πῆρε τὸ παιδὶ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του καὶ τὸ ἀνέβασε στὸ ἀνώγειο δωμάτιο, στὸ ὁποῖο ἔμενε ὁ ἴδιος καὶ ἔθεσε αὐτὸ ἐπὶ τῆς κλίνης του. Καὶ ὁ Ἠλίας προσευχήθη-

44. Γ΄ Βασιλειῶν ιζ΄ 17-24.

κε θερμὰ μὲ φωνὴ ἰσχυρὴ καὶ εἶπε· Ἀλλοίμονο, Κύριε! Αὐτόπτης μάρτυρας τῆς δυστυχίας τῆς χήρας, ἡ ὁποία μὲ φιλοξενεῖ, εἶμαι ἐγώ! Ἐσὺ λοιπὸν ἔφθασες μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ θλίψεις αὐτὴν ἀφήνοντας νὰ πεθάνει ὁ υἱός της! Ἐμφύσησε ὁ προφήτης Ἠλίας τρεῖς φορὲς στὸ παιδὶ τοῦτο, παρεκάλεσε θερμὰ τὸν Κύριο καὶ εἶπε· Κύριε, ὁ Θεός, ἂς ἐπιστρέψει ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ καὶ πάλι σ' αὐτό. Καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἔτσι κι ἔγινε! Τὸ παιδὶ ξαναζωντάνευσε καὶ φώναξε μὲ φωνὴ μεγάλη. Ὁ προφήτης κατέβασε αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὑπερῶο δωμάτιο, στὸν οἶκο καὶ τὸ παρέδωσε στὴν μητέρα του. Καὶ εἶπε ὁ Ἠλίας· Βλέπε, ζεῖ ὁ υἱός σου. Καὶ ἡ γυναίκα εἶπε στὸν Ἠλία· Νά, τώρα βεβαιώθηκα πλέον ἀπολύτως, ὅτι σὺ εἶσαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ὁ πραγματικὸς λόγος, ποὺ ὑπάρχει στὸ στόμα σου, εἶναι ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ.

Οἱ θεραπεῖες ποὺ ἀναφέρθηκαν καὶ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς προφῆτες Ἠλία καὶ Ἐλισαῖο εἶναι θαύματα ποὺ ἔγιναν γιὰ ἕνα σκοπό. Νὰ δείξουν ὅτι ὁ Θεὸς σκύβει ἐπάνω στὴν ἀνθρωπότητα ποὺ ὑποφέρει, γιὰ νὰ τὴν ἀνακουφίσει ἀπὸ τὰ δεινά της.

Στοὺς Ψαλμοὺς οἱ ἀσθενεῖς παρουσιάζονται νὰ ἱκετεύουν τὸν Κύριο νὰ τοὺς θεραπεύσει, ὁμολογώντας τὰ σφάλματά τους.

✯ *«Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενής εἰμι· ἴασαί με, Κύριε, ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου, καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη σφόδρα· καὶ σύ, Κύριε, ἕως πότε; ἐπίστρεψον, Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου, σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω. ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ*

ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. ἀπόστητε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι εἰσήκουσε Κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου· ἤκουσε Κύριος τῆς δεήσεώς μου, Κύριος τὴν προσευχήν μου προσεδέξατο. αἰσχυνθείησαν καὶ ταραχθείησαν σφόδρα πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείησαν καὶ καταισχυνθείησαν σφόδρα διὰ τάχους»[45]. Δηλαδή: Κύριε, ἐπάνω στὸν δίκαιο θυμό σου μὴ μὲ τιμωρήσεις γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου καὶ μὴ θελήσεις ἐπάνω στὴν δίκαιη ὀργή σου νὰ μὲ παιδαγωγήσεις χωρὶς ἔλεος. Τιμώρησέ με φιλάνθρωπα. Σπλαγχνίσου με, Κύριε, διότι σωματικὰ εἶμαι ἀπὸ τὸν θυμό σου κατερειπωμένος· ναί! Σὺ Κύριε, θεράπευσέ με διότι καὶ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ μου ἀπὸ τὴν πολλὴ λύπη, τὴν ἐσωτερική, κλονίσθηκαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχή μου ταράχθηκε πάρα πολύ. Καὶ σύ, Κύριε, ἕως πότε θὰ εἶσαι ὠργισμένος ἐναντίον μου καὶ θὰ μὲ στερεῖς τοῦ ἐλέους σου; Κύριε, ἐλθὲ πάλι πλησίον μου· ἐλευθέρωσε τὴν ψυχή μου ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα, σῶσε με διὰ τῆς εὐσπλαγχνίας σου καὶ τὸ ἀνεξάντλητο ἔλεός Σου. Διότι μετὰ θάνατο δὲν μπορεῖ κάποιος νὰ σὲ ἐνθυμεῖται, ὅπως ὅταν ζεῖ, μὲ ἐλπίδα συγχωρήσεως καὶ μετάνοιας. Στὸν ἔρημο, τῆς παρουσίας σου ἅδη, ποιός θὰ ἀναμέλψει ὕμνους στὸ φοβερὸ μεγαλεῖο σου; Ἐκοπίασα, ἀπέκαμα ἀπὸ τοὺς στεναγμούς μου γιὰ τὶς παρεκτροπές μου. Ἔλουσα καὶ λούζω κάθε νύκτα τὸ κρεβάτι μου καὶ βρέχω τὸ στρῶμα μου μὲ τὰ ἄφθονα δάκρυά μου. Κλαίω συνεχῶς ἐξ αἰτίας τῆς ὀργῆς σου καὶ ἀπὸ τὰ πύρινα δάκρυά μου μὲ πόνεσαν τὰ μάτια μου. Κατάντησα νὰ περιφρονοῦμαι ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μου σὰν ἔνδυμα παλιωμένο. Ἀλλὰ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου εἶναι ἄπειρο καὶ ἄβυσσος πολ-

45. Ψαλμὸς στ΄ 6.

λὴ καὶ γιὰ τοῦτο σ᾽ αὐτὸ ἐλπίζω καὶ φωνάζω πρὸς τοὺς ἐχθρούς μου· φύγετε μακριὰ ἀπὸ μένα καταντροπιασμένοι, ὅσοι ἐργάζεσθε τὴν ἀνομία. Δὲν σᾶς φοβᾶμαι, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Κύριος δέχθηκε μὲ εὐμένεια καὶ πλῆθος οἰκτιρμῶν τὴν προσευχή, ποὺ μὲ δάκρυα καὶ κλαυθμοὺς τοῦ ἀπηύθυνα. Ἄκουσε, ὁ Κύριος, τὴν δέησί μου. Ὁ Κύριος εὐαρεστήθηκε νὰ κάμει δεκτὴ τὴν προσευχή μου. Ἂς καταντροπιασθοῦν καὶ ἂς κυριευθοῦν ἀπὸ ταραχὴ ὅλοι οἱ ἐχθροί μου. Ἂς ὑποχωρήσουν νικημένοι καὶ ἂς καταντροπιασθοῦν γρήγορα καὶ παρευθύς.

☆ *«Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι, καὶ ἐπεστήριξας ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν χεῖρά σου· οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ᾽ ἐμέ. προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου· ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Κύριε, ἐναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη. ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ᾽ ἐμοῦ. οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν, καὶ οἱ ἔγγιστά μου ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν· καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου, καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι ἐλάλησαν ματαιότητας καὶ δολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν. ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στό-*

μα αὐτοῦ· καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς. ὅτι ἐπὶ σοί, Κύριε, ἤλπισα· σὺ εἰσακούσῃ, Κύριε ὁ Θεός μου, ὅτι εἶπα· μήποτε ἐπιχαρῶσί μοι οἱ ἐχθροί μου· καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησαν. ὅτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἕτοιμος, καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἐνώπιόν μού ἐστι διὰ παντός. ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου. οἱ δὲ ἐχθροί μου ζῶσι καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ μισοῦντές με ἀδίκως· οἱ ἀνταποδιδόντες μοι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν ἐνδιέβαλλόν με, ἐπεὶ κατεδίωκον ἀγαθωσύνην. μὴ ἐγκαταλίπῃς με, Κύριε· ὁ Θεός μου, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ· πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου, Κύριε τῆς σωτηρίας μου»[46]. Δηλαδή: Κύριε, μὴ μὲ ἐλέγχεις μὲ τὸν θυμό σου καὶ μὴ μὲ παιδαγωγεῖς μὲ τὴν δίκαιη ὀργή σου. Διότι τὰ βέλη Σου ἔχουν ἐμπηχθεῖ στὸ σῶμα μου καὶ βαρειὰ κρατεῖς ἐπάνω μου τὴν χεῖρα Σου. Δὲν ὑπάρχει ὑγιὲς μέλος τοῦ σώματός μου ἐξ αἰτίας τῆς δίκαιης ὀργῆς Σου οὔτε ἡσυχία ἔχουν τὰ ὀστᾶ μου ἀπὸ τὴν ἀνάμνησι τῶν ἁμαρτιῶν μου. Τὰ ἐξ αἰτίας τῆς ἀφροσύνης μου τραύματα τῶν ἁμαρτιῶν μου, βρώμησαν καὶ σάπησαν. Γι' αὐτὸ εἶμαι ἕνας ταλαίπωρος καὶ βασανισμένος, κυρτωμένος τελείως καὶ ὅλες τὶς ἡμέρες μου βαδίζω μὲ τὸ πρόσωπο σκυθρωπό καὶ λυπημένο. Οἱ νεφροί μου εἶναι ἀναστατωμένοι ἀπὸ ἐπιθυμίες καὶ δὲν ὑπάρχει ὑγιὲς μέρος στὸ σῶμα μου. Κακοπάθησα καὶ ταλαιπωρήθηκα πάρα πολύ, ἀπὸ τὴν ὀδυνωμένη καρδιά μου ἐξέρχονται ἀναστεναγμοὶ σὰν βρυχηθμοὶ λέοντος πληγωμένου. Κύριε, ἔμπροσθέν Σου εἶναι ὁλοφάνερη ἡ ἐπιθυμία μου· γνωρίζεις Σὺ ὅτι ἐπιθυμῶ τὴν

46. Ψαλμὸς 37 λζ΄ (λη΄).

σωτηρία μου. Ἡ καρδιά μου πάλλει βίαια καὶ εἶναι ταραγμένη, ἡ ψυχικὴ καὶ σωματικὴ δύναμίς μου μὲ ἐγκατέλιπε· ἀπὸ τοὺς κλαυθμούς μου δὲ καὶ τὶς ἀϋπνίες καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου σβύνει, δὲν εἶναι πλέον μαζί μου. Οἱ φίλοι μου καὶ ὅλοι οἱ γνωστοί μου μὲ πλησίασαν, ἀλλὰ σταμάτησαν σὲ κάποια ἀπόστασι οἰκτείροντές με, καὶ οἱ πλησιέστεροι τῶν συγγενῶν μου στάθηκαν πολὺ μακριά. Ἐπέρχονται βιαστικοὶ ἐναντίον μου ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν ν' ἀφαιρέσουν τὴν ζωή μου. Αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι θέλουν τὴν δυστυχία μου λέγουν ἐναντίον μου λόγους συκοφαντικούς, ὅλες τὶς ἡμέρες, ἐπιχαίροντες γιὰ τὴν κατάστασί μου. Ἐγὼ ὅμως, σὰν νὰ ἤμουν κουφός, δὲν ἄκουγα τοὺς λόγους τους καί σὰν νὰ ἤμουν ἄλαλος, δὲν ἄνοιγα τὸ στόμα μου ν' ἀπαντήσω. Ἔγινα ἔτσι σὰν ἕνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἀκούει τοὺς ἄδικους ἐλέγχους καὶ δὲν ἀντιλέγει σ' αὐτούς. Διότι, Κύριε, σὲ Σένα ἔχω τὶς ἐλπίδες μου, πιστεύω ὅτι Σύ, Κύριε καὶ Θεέ μου, θὰ ἀκούσεις μὲ εὐμένεια τὴν προσευχή μου καὶ θὰ σπεύσεις σὲ βοήθειά μου. Γι' αὐτὸ εἶπα· βοήθησέ με, Κύριε, γιὰ νὰ μὴ χαροῦν οἱ ἐχθροί μου καὶ ὅταν μὲ βλέπουν νὰ τρικλίζω, κομπορρημονοῦν, κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς θλίψεώς μου. Διότι ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑποστῶ τὴν δίκαιη τιμωρία σου γιὰ τὶς παρεκτροπές μου καὶ ὁ πόνος γιὰ τὴν πτῶσι μου εἶναι πάντοτε ἐνώπιόν μου καὶ δὲν παύει ποτὲ νὰ κατανύσσει τὴν καρδιά μου. Γι' αὐτὸ θὰ ὁμολογήσω τὴν ἀνομία μου δημόσια καὶ θὰ φροντίσω ἔντονα γιὰ τὴν ἐξάλειψι τῆς ἁμαρτίας μου. Οἱ ἐχθροί μου ὅμως ζοῦν καὶ ἔγιναν κραταιότεροι ἀπὸ μένα καὶ αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι μὲ μισοῦν ἄδικα, ἔχουν πληθυνθεῖ. Αὐτοὶ τοὺς ὁποίους εὐεργέτησα, ἀνταποδίδουν σὲ μένα κακὸ ἀντὶ καλοῦ, μὲ διαβάλλουν στὸν λαό, ἐπειδὴ ἐπιδιώκω πρὸς ὅλους τὸ ἀγαθὸ καὶ σύμφωνο μὲ τὸ θέλημά Σου. Μὴ μὲ ἐγκαταλίπεις, λοιπόν, Κύριε καὶ Θεέ μου,

μὴν ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ μένα. Σπεῦσε, Κύριε, στὴν βοήθειά μου, Σύ ποὺ εἶσαι ἡ μοναδική μου σωτηρία.

☆ «*Μακάριος ὁ συνιῶν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα· ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ρύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος. Κύριος διαφυλάξαι αὐτὸν καὶ ζήσαι αὐτὸν καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ καὶ μὴ παραδῷ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. Κύριος βοηθήσαι αὐτῷ ἐπὶ κλίνης ὀδύνης αὐτοῦ· ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἔστρεψας ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ αὐτοῦ. ἐγὼ εἶπα· Κύριε, ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἥμαρτόν σοι. οἱ ἐχθροί μου εἶπαν κακά μοι· πότε ἀποθανεῖται, καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ; καὶ εἰ εἰσεπορεύετο τοῦ ἰδεῖν, μάτην ἐλάλει· ἡ καρδία αὐτοῦ συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ, ἐξεπορεύετο ἔξω καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό. κατ᾽ ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου, κατ᾽ ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι· λόγον παράνομον κατέθεντο κατ᾽ ἐμοῦ· μὴ ὁ κοιμώμενος οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι; καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου, ἐφ᾽ ὃν ἤλπισα, ὁ ἐσθίων ἄρτους μου, ἐμεγάλυνεν ἐπ᾽ ἐμὲ πτερνισμόν. σὺ δέ, Κύριε, ἐλέησόν με καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς. ἐν τούτῳ ἔγνων ὅτι τεθέληκάς με, ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῇ ὁ ἐχθρός μου ἐπ᾽ ἐμέ. ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντελάβου, καὶ ἐβεβαίωσάς με ἐνώπιόν σου εἰς τὸν αἰῶνα. εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. γένοιτο, γένοιτο*»[47]. Δηλαδή: Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κατανοεῖ τὴν θέσι τοῦ πτωχοῦ, ποὺ στερεῖται τὰ πάντα καὶ ἐνδιαφέρεται γι᾽ αὐτόν. Σὲ ἡμέρα δύσκολη θὰ βοηθήσει καὶ αὐτὸν ὁ Κύριος γι᾽ αὐτὴ τὴν εὐγένεια καὶ τὴν καλωσύνη του. Ὁ Κύριος δηλαδὴ θὰ τὸν διαφυλάξει ἀπὸ κάθε κίνδυνο. Θὰ τοῦ χαρίσει μα-

47. Ψαλμὸς 40 μ΄ (μα΄).

κρότητα ζωῆς καὶ ἀσφάλεια. Θὰ τὸν καταστήσει μακαριστὸ καὶ εὐτυχισμένο στὸν κόσμο αὐτὸ καὶ δὲν θὰ τὸν παραδώσει ποτὲ στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν του. Σὲ περίπτωσι ποὺ θὰ κατάκειται, ὁ Κύριος θὰ τὸν βοηθήσει νὰ ἐγερθεῖ ἀπὸ τὴν κλίνη του. Θὰ μεταστρέψει ἐξ ὁλοκλήρου τὴν στρωμνὴ καὶ κοίτη του, σὲ κλίνη ἀνέσεως, ὅπου ὑγιὴς θὰ ἀναπαύεται. Ἐγὼ δὲ προσευχόμενος κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀσθένειάς μου εἶπα· Κύριε, ἐλέησέ με. Τὸ σῶμα μου πάσχει, διότι πάσχει καὶ ἡ ψυχή μου. Σὲ παρακαλῶ, ἰάτρευσε πρῶτα τὴν ψυχή μου, διότι σὲ Σένα ἁμάρτησα καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας μου ἀσθένησα. Οἱ ἐχθροί μου εἶπαν ἐναντίον μου λόγια κακὰ καὶ πονηρά. Εἶπαν· πότε θὰ πεθάνει καὶ θὰ σβύσει αὐτὸς καὶ τ᾽ ὄνομά του; Καὶ ἐὰν κάποιος εἰσήρχετο στὸν οἶκο μου, τάχα γιὰ νὰ μὲ ἐπισκεφθεῖ καὶ νὰ δεῖ τὴν πορεία τῆς ἀσθένειάς μου, ἔλεγε λόγια μάταια καὶ προσποιητά. Διότι ταυτόχρονα ἡ καρδιά του συνάθροιζε καὶ σχεδίαζε συκοφαντίες, οἱ ὁποῖες τελικὰ θὰ ξεσποῦσαν σὲ βάρος του. Ψιθύριζαν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐχθροί μου ἐναντίον μου, διαλογίζοντο ἐναντίον μου κακά. Λόγους ψευδεῖς διέδιδαν ἐναντίον μου λέγοντες· Μήπως δὲν πρόκειται νὰ ἐγερθεῖ πλέον ὁ κοιμώμενος ἀσθενής μας; Ὄχι μόνο οἱ ἐχθροί μου, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπιστήθιος φίλος μου, στὸν ὁποῖο στήριξα τὶς ἐλπίδες μου, αὐτὸν τὸν ὁποῖο εἶχα ὁμοτράπεζό μου καὶ ἔτρωγε ἀπὸ τοὺς ἄρτους μου, ἔφερε ἐναντίον μου μέγα λάκτισμα. Σὺ λοιπόν, Κύριε, εὐσπλαγχνίσου με, σήκωσέ με ἀπὸ τὴν κλίνη μου καὶ τότε ὡς βασιλέας, χρισμένος ἀπὸ σένα γιὰ νὰ διοικῶ μὲ δικαιοσύνη, θὰ ἀνταποδώσω σ᾽ αὐτοὺς σύμφωνα μὲ τὰ πονηρά τους ἔργα. Κατὰ τοῦτο θὰ πεισθῶ, ὅτι ἀπολαύω τῆς εὐνοίας Σου, ἂν δὲν ὑποστῶ πτῶσι, ὥστε νὰ χαρεῖ ὁ ἐχθρός μου. Σύ, γιὰ τὴν ἀθωότητά μου αὐτὴ μὲ στήριξες καὶ θὰ μὲ ὑποστηρίξεις καὶ τώ-

ρα, διότι κανένα δὲν ἔχω ἀδικήσει. Τὴν βοήθειά Σου αὐτὴ θὰ καταστήσεις μόνιμη σὲ μένα καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἀπογόνους μου διὰ παντὸς καὶ αἰώνια. Ἂς εἶναι δοξασμένος ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν, ἀμήν.

✯ *«Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου· εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ἡ προσευχή μου, κλῖνον τὸ οὖς σου εἰς τὴν δέησίν μου. ὅτι ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ ζωή μου τῷ ᾅδῃ ἤγγισε· προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον, ἐγενήθην ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβοήθητος ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος, ὡσεὶ τραυματίαι καθεύδοντες ἐν τάφῳ, ὧν οὐκ ἐμνήσθης ἔτι καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς χειρός σου ἀπώσθησαν. ἔθεντό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου. ἐπ᾽ ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμός σου, καὶ πάντας τοὺς μετεωρισμούς σου ἐπήγαγες ἐπ᾽ ἐμέ. ἐμάκρυνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἔθεντό με βδέλυγμα ἑαυτοῖς, παρεδόθην καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην. οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν ἀπὸ πτωχείας· ἐκέκραξα πρὸς σέ, Κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου· μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια; ἢ ἰατροὶ ἀναστήσουσι, καὶ ἐξομολογήσονταί σοι; μὴ διηγήσεταί τις ἐν τάφῳ τὸ ἔλεός σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῇ ἀπωλείᾳ; μὴ γνωσθήσεται ἐν τῷ σκότει τὰ θαυμάσιά σου καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ἐν γῇ ἐπιλελησμένῃ; κἀγὼ πρὸς σέ, Κύριε, ἐκέκραξα, καὶ τὸ πρωΐ ἡ προσευχή μου προφθάσει σε. ἱνατί, Κύριε, ἀπωθῇ τὴν ψυχήν μου, ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ᾽ ἐμοῦ; πτωχός εἰμι ἐγὼ καὶ ἐν κόποις ἐκ νεότητός μου, ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ ἐξηπορήθην. ἐπ᾽ ἐμὲ διῆλθον αἱ ὀργαί σου, οἱ φοβερισμοί σου ἐξετάραξάν με, ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ ὕδωρ ὅλην τὴν ἡμέραν, περιέσχον με ἅμα. ἐμάκρυνας ἀπ᾽ ἐμοῦ φίλον καὶ πλησίον καὶ τοὺς*

γνωστούς μου ἀπὸ ταλαιπωρίας»[48]. Δηλαδή: Κύριε, σὺ ποὺ εἶσαι ὁ μόνος Θεὸς μου καὶ σωτήρας μου, ἐβόησα πρὸς ἐσένα ὅλη τὴν ἡμέρα προσευχόμενος καὶ ὅταν ἦλθε ἡ νύκτα ἐξακολουθῶ νὰ στέκομαι ἐνώπιόν Σου δεόμενος. Εἴθε νὰ ἀνοιχθεῖ ἡ σπλαγχνικὴ θύρα τοῦ ἐλέους σου, γιὰ νὰ φθάσει ἐνώπιόν σου ἡ προσευχή μου, καὶ νὰ πλησιάσεις τὸ αὐτί σου, Κύριε, γιὰ νὰ ἀκούσεις τὴν δέησί μου. Διότι ὑπερεπλημμύρισε ἡ καρδιά μου ἀπὸ συμφορὲς καὶ ἡ ζωή μου ἔχει ἀγγίξει στὸ χεῖλος τοῦ ἅδη. Θεωροῦμαι πλέον ὅμοιος μὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται στὸν βαθὺ τοῦ τάφου λάκκο, κατάντησα ἄνθρωπος χωρὶς καμμία βοήθεια, ριγμένος ἀνάμεσα στοὺς νεκρούς, μακριὰ ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ζῶντες. Εἶμαι σὰν τοὺς θανάσιμα τραυματισθέντες ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι κοιμοῦνται τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου στὸν τάφο, τοὺς ὁποίους δὲν θυμᾶσαι πλέον σὰν ζωντανούς, ἀλλὰ ἀπώθησες αὐτοὺς μακριὰ ἀπὸ τὸ προστατευτικὸ χέρι σου. Αἱ συμφορές μου μὲ βύθισαν στὸν βαθύτατο λάκκο τοῦ θανάτου, στὴν σκοτεινὴ περιοχὴ τοῦ ἅδη, ὅπου βασιλεύει ἡ σκιὰ τοῦ θανάτου. Βαρὺς καὶ μόνιμος ἐπέπεσε ὁ θυμός σου καὶ ὅλα τὰ κύματα τῆς ὀργῆς σου τὰ ἐπέφερες καὶ τὰ ἔρριψες κατ' ἐμοῦ. Ἀπομάκρυνες τοὺς γνωστούς μου ἀπὸ μένα, μὲ θεώρησαν βδέλυγμά τους, παραδόθηκα σὰν σὲ φυλακὴ στὴν δυστυχία καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἐξέλθω καὶ ἀπαλλαγῶ ἀπ' αὐτή. Τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου θάμπωσε καὶ ἐξασθένησε ἀπὸ τὰ πολλά μου δάκρυα. Πρὸς Σένα, Κύριε, ἔκραξα ὅλη τὴν ἡμέρα, ὕψωσα ἱκετευτικὰ τὰ χέρια μου δεόμενος. Μήπως τάχα καὶ θὰ δείξεις τὰ θαυμαστά σου ἔργα στοὺς νεκροὺς καὶ σὲ μένα ὅταν πεθάνω; Ἢ μή-

48. Ψαλμὸς 87 πξ΄ (πη΄).

πως οἱ ἰατροὶ μποροῦν νὰ ἀναστήσουν τοὺς νεκρούς, γιὰ νὰ Σὲ δοξολογήσουν; Μήπως εἶναι ἐπίσης δυνατὸν νὰ διηγηθεῖ κάποιος τὰ ἔργα τοῦ ἐλέους Σου μεταξὺ τῶν νεκρῶν καὶ νὰ ἀκουσθεῖ ἡ ἀλήθειά σου στὸν ἅδη; κάθε ἄλλο! Μήπως καὶ θὰ γνωσθοῦν τὰ θαυμαστά σου ἔργα στὰ σκότη τοῦ ἅδη ἢ ἡ δικαιοσύνη σου πρὸς τοὺς ἀνθρώπους στὴν λησμονησμένη ἀπὸ Σένα χώρα τοῦ ἅδη; Γι' αὐτό, Κύριε, τώρα ποὺ εὑρίσκομαι ἀκόμη στὴν ζωή, πρὸς σὲ ἐκέκραξα δεόμενος ὅλη τὴν νύκτα, καὶ λίαν πρωΐ πάλι ἡ προσευχή μου θὰ σὲ προφθάσει. Γιατί, Κύριε, μὲ ἀπωθεῖς καὶ στρέφεις τὸ πρόσωπό σου μακριὰ ἀπὸ μένα; Εἶμαι πτωχὸς καὶ ἀνάμεσα σὲ κόπους ἔχω ζήσει ἀπὸ τὴν νεότητά μου. Καὶ ὑψώθηκα μὲν κοινωνικῶς, ἀλλὰ γιὰ νὰ μοῦ γίνεται τώρα αἰσθητότερη ἡ δυστυχία μου· διότι ἀμέσως ταπεινώθηκα καὶ περιῆλθα σὲ ἔσχατη ἀπορία. Πέρασαν ἐπάνω σὲ μένα οἱ δοκιμασίες Σου, οἱ φοβερές σου ἀπειλὲς μὲ συνεκλόνισαν. Αὐτὲς μὲ περικύκλωσαν, ὅπως ἀκριβῶς τὰ ὕδατα ὅλη τὴν ἡμέρα, μὲ περιέβαλαν ταυτοχρόνως ἀπὸ παντοῦ. Ἀπομάκρυνες ἀπὸ μένα ὅλους τοὺς φίλους μου, τοὺς γείτονές μου, καὶ γενικὰ ὅλους τοὺς γνωστούς μου ἐξ αἰτίας τῆς δυστυχίας μου.

✯ «*Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου πρὸς σὲ ἐλθέτω. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ· ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θλίβωμαι, κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου· ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπάκουσόν μου, ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν. ἐπλήγην ὡσεὶ χόρτος καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου. ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου τῇ σαρκί μου. ὡμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ, ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ, ἠγρύπνησα καὶ ἐγενόμην ὡς στρου-*

θίον μονάζον ἐπὶ δώματος. ὅλην τὴν ἡμέραν ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ οἱ ἐπαινοῦντές με κατ᾽ ἐμοῦ ὤμνυον. ὅτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου, ὅτι ἐπάρας κατέρραξάς με. αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιὰ ἐκλίθησαν, κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην. σὺ δέ, Κύριε, εἰς τὸν αἰῶνα μένεις, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. σὺ ἀναστὰς οἰκτειρήσεις τὴν Σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐτήν, ὅτι ἥκει καιρός· ὅτι ηὐδόκησαν οἱ δοῦλοί σου τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι. καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομά σου, Κύριε, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τὴν δόξαν σου, ὅτι οἰκοδομήσει Κύριος τὴν Σιὼν καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν. γραφήτω αὕτη εἰς γενεὰν ἑτέραν, καὶ λαὸς ὁ κτιζόμενος αἰνέσει τὸν Κύριον. ὅτι ἐξέκυψεν ἐξ ὕψους ἁγίου αὐτοῦ, Κύριος ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπέβλεψε τοῦ ἀκοῦσαι τοῦ στεναγμοῦ τῶν πεπεδημένων, τοῦ λῦσαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων, τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐν Σιὼν τὸ ὄνομα Κυρίου καὶ τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ ἐν Ἰερουσαλὴμ ἐν τῷ συναχθῆναι λαοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ βασιλεῖς τοῦ δουλεύειν τῷ Κυρίῳ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἰσχύος αὐτοῦ· τὴν ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγειλόν μοι· μὴ ἀναγάγῃς με ἐν ἡμίσει ἡμερῶν μου· ἐν γενεᾷ γενεῶν τὰ ἔτη σου. κατ᾽ ἀρχὰς σύ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. οἱ υἱοὶ τῶν δούλων σου κατασκηνώσουσι, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα κατευθυν-

θήσεται»[49]. Δηλαδή: Εὐδόκησε, Κύριε, νὰ ἀκούσεις καὶ νὰ δεχθεῖς τὴν προσευχή μου. Ἡ κραυγὴ τῆς δεήσεώς μου, ἂς φθάσει ἐνώπιόν Σου. Μὴ ἀποστερήσεις με τῆς εὔνοιας τοῦ προσώπου σου. Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς θλίψεώς μου πλησίασε σὲ μένα τὸ αὐτί σου· ὅταν σὲ καιρὸ θλίψεως σὲ ἐπικαλοῦμαι, δέξου σύντομα τὴν προσευχή μου. Διότι οἱ ἡμέρες μου χάθηκαν σὰν τὸν καπνό, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ξεράθηκαν σὰν τὰ φρύγανα. Μαράθηκα σὰν τὸ ξερὸ χορτάρι καὶ στέγνωσε καὶ ἡ καρδιά μου γιατὶ ἀπὸ τὴν πολλὴ θλίψι λησμόνησα νὰ φάω τὸν ἄρτο μου. Ἀπὸ τοὺς γοεροὺς στεναγμούς μου κόλλησαν τὰ ὀστᾶ μου στὸ δέρμα μου. Κατάντησα μόνος καὶ ἔρημος σὰν τὸν πελεκάνο τῆς ἐρήμου, ἔγινα σὰν τὸ νυκτοπούλι ποὺ κλαυθμυρίζει πένθιμα κατὰ τὴν νύκτα σὲ ἐρειπωμένο οἶκο. Ἔμεινα ἄυπνος καὶ ἔγινα ὅμοιος μὲ τὸ στρουθίο, τὸ ὁποῖο ἔχασε τὸν σύντροφό του καὶ μένει μόνο του ἐπάνω στὴν στέγη. Ὅλη τὴν ἡμέρα οἱ ἐχθροί μου μὲ χλεύαζαν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἄλλοτε μὲ ἐπαινοῦσαν, τώρα ὁρκίζονται ἐναντίον μου γιὰ τὴν συμφορά μου. Εἶμαι τόσο δυστυχὴς ποὺ, ἀπὸ τὴν θλίψι μου τὴν πολλή, κατάντησα νὰ τρώγω ἀντὶ γιὰ ἄρτο τὴν λυπηρὰ τοῦ πένθους μου στάχτη, καὶ τὸ νερό, τὸ ὁποῖο πίνω, τὸ ἀναμιγνύω μὲ τὰ δάκρυά μου. Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ παθαίνω ἐξ αἰτίας τῆς ὀργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου, γιατὶ ἀφοῦ μὲ σήκωσες πρῶτα ψηλά, ξεριζώνοντάς με μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου, ἔπειτα μὲ συνέτριψες κατὰ γῆς στὴν ξένη χώρα τῆς αἰχμαλωσίας. Οἱ ἡμέρες τῆς ζωῆς μου χάνονται, ὅπως καὶ ἡ σκιὰ, ὅταν δύει ὁ ἥλιος, καὶ ἐγὼ ξεράθηκα σὰν τὸ χορτάρι. Σὺ ὅμως, Κύριε, παραμένεις ὅπως εἶσαι στοὺς αἰῶνες τῶν

49. Ψαλμὸς 101 ρα΄ (ρβ΄) .

αἰώνων καὶ τὸ ὄνομά σου μνημονεύεται πάντοτε ἀπὸ τῆς μιᾶς γενεᾶς στὴν ἄλλη. Σὺ λοιπόν, Κύριε, ἀφοῦ ἐγερθεῖς ἀπὸ τὸν θρόνο σου, σπλαγχνίσου τὴν Ἱερουσαλήμ, γιατὶ εἶναι πράγματι καιρός, καὶ πρέπει νὰ τὴν σπλαγχνισθεῖς· ἦλθε πλέον ὁ χρόνος τῆς ἀπελευθερώσεώς μας (ἀπὸ τὴν Βαβυλώνια αἰχμαλωσία). Γιατὶ οἱ δοῦλοι σου ποὺ εὑρίσκονται στὴν αἰχμαλωσία λαχτάρησαν νὰ δοῦν τοὺς λίθους τῶν ἐρειπίων της καὶ νὰ ἀσπασθοῦν τὸ χῶμα της. Καὶ ὅταν γυρίσουμε στὴν Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία, τὰ ἔθνη θὰ φοβηθοῦν τὸ ὄνομά σου, Κύριε, καὶ ὅλοι οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς θὰ θαυμάσουν τὴν μεγάλη σου δόξα. Γιατὶ ὁ Κύριος θὰ ἀνοικοδομήσει τὴν Σιὼν καὶ θὰ ἐμφανισθεῖ ἐκεῖ μὲ ὅλη Του τὴν δόξα. Ἡ ἀποκατάστασις αὐτὴ θὰ σημαίνει ὅτι ὁ Κύριος προσβλέπει μὲ βλέμμα εὐμενὲς στὴν προσευχὴ τῶν δούλων Του καὶ δὲν περιφρονεῖ τὴν δέησί τους. Ὅ,τι ἀναγραφεῖ ἡ προφητεία αὐτὴ καὶ ἡ ἐκπλήρωσίς της γιὰ νὰ γίνει γνωστὴ καὶ νὰ μεταδοθεῖ στὶς μετέπειτα γενιές καὶ ὁ λαὸς ποὺ θὰ γεννηθεῖ τότε νὰ ὑμνήσει τὸν Κύριο. Γιατὶ ἔτσι θὰ μάθει ὅτι ὁ Κύριος ἔσκυψε ἀπὸ τὰ ἅγια ὕψη του, καὶ ἀπὸ τὸν οὐράνιο θρόνο του ἔρριψε στοργικὸ βλέμμα στὴν γῆ. Γιὰ ν' ἀκούσει τοὺς στεναγμοὺς τῶν ἀλυσοδεμένων αἰχμαλώτων καὶ νὰ ἀπελευθερώσει λύνοντας τὰ δεσμὰ τῶν παιδιῶν ἐκείνων ποὺ εἶχαν αἰχμαλωτισθεῖ καὶ θανατωθεῖ. Ὥστε αὐτοὶ νὰ ἀναγγείλουν καὶ νὰ διακηρύξουν στὴν Ἱερουσαλὴμ τὸ ὄνομα τοῦ ἐλευθερωτοῦ Κυρίου καὶ νὰ ψάλλουν ἐκεῖ τὴν δοξολογία του, ὅταν θὰ συναθροισθοῦν ἐκεῖ ἀπὸ κοινοῦ λαοὶ καὶ βασιλεῖς γιὰ νὰ λατρεύσουν τὸν Κύριο. Καὶ ὁ ταλαιπωρημένος στὴν ἐξορία αἰχμάλωτος μὲ ὅση δύναμι τοῦ εἶχε ἀπομείνει ἀποκρίθηκε πρὸς τὸν Κύριο καὶ τοῦ εἶπε· Ἀνάγγειλέ μου, Κύριε, τὶς ὀλίγες ἡμέρες ποὺ μοῦ ἀπομένουν (θὰ προλάβω δηλαδὴ νὰ δῶ τὴν ἀπελευθέρωσί μας;)

Μὴ μὲ πάρεις ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦτο στὸ μέσο τῆς ζωῆς μου. (Παράτεινε τὶς ἡμέρες μου) σὺ τοῦ ὁποίου τὰ ἔτη εἶναι ἀτελείωτα καὶ συνεχίζονται ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά. Σὺ Κύριε, στὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας, θεμελίωσες τὴν γῆ καὶ οἱ οὐρανοὶ εἶναι ἔργα τῶν χειρῶν σου. Αὐτοὶ θὰ καταστραφοῦν, σὺ ὅμως θὰ παραμείνεις ὅπως εἶσαι, καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ παλιώσει, ὅπως τὸ ἔνδυμα καὶ σὰν τὸ πανωφόρι μὲ τὸ ὁποῖο περιβάλλονται οἱ ἄνθρωποι, θὰ τὸν περιτυλίξεις καὶ θὰ ἀλλάξει μορφή, θὰ γίνει καινούργιος. Σὺ ὅμως θὰ εἶσαι ὁ ἴδιος καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς σου δὲν θὰ ἐξαντληθοῦν ποτέ. Τὰ τέκνα τῶν δούλων σου θὰ βροῦν ἀσφαλῶς κατοικία καὶ οἱ ἀπόγονοί τους θὰ εὐδοκιμοῦν διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

6. *«Τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν»*[50]

Ὁ προφητικὸς λόγος δὲν διδάσκει μόνο ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς θεραπεύει ἀπὸ τὴν ἀσθένεια, ἀλλὰ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ θεάνθρωπος Κύριός μας «*Ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν*»[51].

Σ' αὐτὸ τὸν λόγο ἐπισφραγίζονται τρεῖς ἀλήθειες ποὺ διατρέχουν σὲ ὁλόκληρη τὴν Ἁγία Γραφή.

Ἡ πρώτη ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὑπάρχει σχέσις καὶ σύνδεσμος ἀσθένειας καὶ ἁμαρτίας.

Ἡ δεύτερη ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ μᾶς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὶς συνέπειες τῶν ἁμαρτιῶν μας, ποὺ εἶναι ἡ ἀσθένεια καὶ ὁ θάνατος.

Καὶ ἡ τρίτη ὅτι ὁ Κύριος ὁ ἴδιος ὑπέστη, χωρὶς νὰ εὐθύνεται Αὐτός, τὶς συνέπειες τῶν ἁμαρτιῶν μας, γιὰ νὰ μᾶς θεραπεύσει.

---

50. Ἡσαΐου νγ΄ 5.
51. Ἡσαΐου νγ΄ 5.

7. Ἡ ἐξάλειψις τῆς ἀσθένειας

Ἡ ἐξάλειψις τῆς ἀσθένειας εἶναι ἐσχατολογικὴ ὑπόσχεσις καὶ θὰ πραγματοποιηθεῖ στὸν νέο κόσμο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἐκεῖ δὲν θὰ ὑπάρχουν ἀνάπηροι. «*Τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται. Τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός, τρανὴ δὲ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων, ὅτι ἐρράγη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ καὶ φάραγξ ἐν γῇ διψώσῃ· Καὶ ἔσται ἡ ἄνυδρος εἰς ἕλη καὶ εἰς διψῶσαν γῆν πηγὴ ὕδατος ἔσται· ἐκεῖ ἔσται εὐφροσύνη ὀρνέων, ἐπαύλεις καλάμου καὶ ἕλη. Ἐκεῖ ἔσται ὁδὸς καθαρὰ καὶ ὁδὸς ἁγία κληθήσεται, καὶ οὐ μὴ παρέλθῃ ἐκεῖ ἀκάθαρτος, οὐδὲ ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς ἀκάθαρτος· οἱ δὲ διεσπαρμένοι πορεύσονται ἐπ᾽ αὐτῆς καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσι. Καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖ λέων, οὐδὲ τῶν πονηρῶν θηρίων οὐ μὴ ἀναβῇ ἐπ᾽ αὐτήν, οὐδὲ μὴ εὑρεθῇ ἐκεῖ, ἀλλὰ πορεύσονται ἐν αὐτῇ λελυτρωμένοι καὶ συνηγμένοι διὰ Κύριον· καὶ ἀποστραφήσονται καὶ ἥξουσιν εἰς Σιὼν μετ᾽ εὐφροσύνης, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν· ἐπὶ γὰρ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν αἴνεσις καὶ ἀγαλλίαμα, καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς. Ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός*»[52]. Δηλαδή: Τότε θὰ ἀνοιχθοῦν ὀφθαλμοὶ τυφλῶν καὶ τὰ ὦτα τῶν κωφῶν καὶ θὰ ἀκούσουν. Τότε θὰ πηδᾶ σὰν ἐλάφι θεραπευμένος ὁ χωλός, καθαρὴ δὲ καὶ εὐδιάκριτη θὰ εἶναι ἡ γλώσσα τῶν βωβῶν καὶ θὰ ρητορεύει θεολογοῦσα, διότι ξέσπασε ἄφθονο νερὸ στὴν ἔρημο καὶ φαράγκι γεμάτο νερὸ στὴν ἕως τώρα ξηρὰ γῆ καὶ διψασμένη. Καὶ θὰ μεταβληθεῖ ἡ ἕως τώρα ἄνυδρη γῆ σὲ λίμνη καὶ σὲ γῆ ποὺ διψᾶ καὶ δὲν ποτίζεται, θὰ ἀναβλύσουν καὶ θὰ

52. Ἡσαΐου λε΄ 5-10.

ὑπάρχουν πηγὲς ὑδάτων· ἐκεῖ θὰ εἶναι εὐφροσύνη καὶ ἀναπαυτικὴ διαμονὴ τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἐκτάσεις ὑδροχαρῶν καλάμων καὶ λίμνες. Ἐκεῖ θὰ ὑπάρχει ὁδὸς καθαρά, ἡ ὁποία θὰ ὀνομασθεῖ ὁδὸς ἁγία. Καὶ δὲν θὰ περάσει ἐκεῖ ἀκάθαρτος (δηλαδὴ εἰδωλολάτρης) οὔτε ἡ ἐκεῖ ὁδὸς θὰ εἶναι ἀκάθαρτος. Οἱ διεσπαρμένοι στὴν ἐξορία θὰ ἐπιστρέψουν βαδίζοντες τὴν ὁδὸ αὐτὴ καὶ δὲν θὰ πλανηθοῦν. Διότι ὁ Κύριος εἶπε: Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός! Καὶ δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖ λεοντάρι· καὶ κανένα ἀπὸ τὰ ἐπικίνδυνα θηρία δὲν θὰ ἀνεβεῖ στὴν ὁδὸ αὐτὴ οὔτε καὶ θὰ εὑρεθεῖ ἐκεῖ. Ἀλλὰ θὰ πορευθοῦν διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς οἱ λυτρωμένοι ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ συνηγμένοι χάρις στὴν δύναμι Αὐτοῦ. Καὶ θὰ φύγουν μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπο τῆς ἐξορίας (πραγματικῆς τε καὶ νοητῆς) καὶ θὰ ἔλθουν στὴν Σιὼν μὲ εὐφροσύνη, καὶ εὐφροσύνη αἰώνια θὰ στεφανώσει τὴν κεφαλή τους. Διότι στὴν κεφαλή τους, σὰν στέφανος θὰ ὑπάρχει δοξολογία πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἀγαλλίαμα καρδιᾶς· ἡ εὐτυχία θὰ πλημμυρίσει αὐτούς. Θὰ ἔχει φύγει γρήγορα καὶ μακριὰ ἀπ᾽ αὐτοὺς πόνος, λύπη καὶ στεναγμός.

Ἐκεῖ δὲν θὰ ὑπάρχει πόνος οὔτε δάκρυα. «*Κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, καὶ πάλιν ἀφεῖλε Κύριος ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου· τὸ ὄνειδος τοῦ λαοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, τὸ γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησε. Καὶ ἐροῦσι τῇ ἡμέρα ἐκείνῃ· ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐφ᾽ ᾧ ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλλιώμεθα, καὶ σώσει ἡμᾶς. Οὗτος Κύριος, ὑπεμείναμεν αὐτὸν καὶ ἀγαλλιασόμεθα καὶ εὐφρανθησόμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀνάπαυσιν δώσει ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο, καὶ καταπατηθήσεται ἡ Μωαβῖτις, ὃν τρόπον πατοῦσιν ἄλωνα ἐν ἁμάξαις· καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃν τρόπον καὶ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι, καὶ ταπεινώσει τὴν ὕβριν αὐτοῦ, ἐφ᾽ ἃ τὰς χεῖρας ἐπέβαλε· καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ τοίχου*

ταπεινώσει, καὶ καταβήσεται ἕως τοῦ ἐδάφους»[53]. Δηλαδή: Ὁ θάνατος ὑπερίσχυσε, βασίλευσε, κατάπιε πολλοὺς ἕως τώρα. Ἀλλὰ ὁ Κύριος τώρα ἀφαίρεσε τὴν δύναμι τοῦ θανάτου, τὸν κατάργησε καὶ ἐξάλειψε τὰ δάκρυα ἀπὸ κάθε πρόσωπο. Ἀφαίρεσε τὸ ὄνειδος τοῦ λαοῦ του ἀπ' ὅλη τὴν γῆ. Τὸ στόμα τοῦ Κυρίου ἐλάλησε αὐτὰ καὶ θὰ πραγματοποιηθοῦν. Καὶ θὰ ποῦν οἱ εὐσεβεῖς κατὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη· ἰδού, ὁ Θεός μας, στὸν ὁποῖον ἐμεῖς στηρίξαμε τὶς ἐλπίδες μας καὶ ὁ ὁποῖος ἦταν ἡ χαρὰ καὶ τὸ ἀγαλλίαμά μας. Αὐτὸς καὶ θὰ μᾶς σώσει. Αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος τὸν ὁποῖον περιμέναμε μὲ ὑπομονὴ καὶ τώρα θὰ χαροῦμε καὶ θὰ εὐφρανθοῦμε γιὰ τὴν σωτηρία μας. Διότι θὰ δώσει τώρα ὁ Θεὸς εἰρήνη καὶ ἀνάπαυσι στὸ ὄρος τοῦτο τῆς Σιών, τῆς ἐπουράνιας Ἱερουσαλήμ· ἐνῶ, ἀντίθετα ἡ χώρα τῶν ἐχθρῶν μας, τῶν Μωαβιτῶν, θὰ καταπατηθεῖ, ὅπως πατοῦνται καὶ ἁλωνίζονται τὰ στάχυα ἀπὸ τὰ ἁλωνιστικὰ ἁμάξια. Θὰ ὑψώσει ὁ Κύριος προστατευτικὲς τὶς χεῖρες του ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του καὶ ἐναντίον τῶν Μωαβιτῶν, ὅπως ἐκεῖνοι ἐταπείνωσαν γιὰ νὰ καταστρέψουν ἄλλα ἔθνη. Θὰ ταπεινώσει ὁ Κύριος τὴν ἀλαζονεία τῶν Μωαβιτῶν στὰ ἔργα, ποὺ εἶχαν αὐτοὶ ἁπλώσει τὰ χέρια τους. Θὰ καταρρίψει τὰ ὑψηλὰ καταφύγια τοῦ τείχους τους καὶ θὰ καταβιβάσει αὐτὸ μέχρι τοῦ ἐδάφους.

«*Ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ λαῷ μου καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυθμοῦ οὐδὲ φωνὴ κραυγῆς. Καὶ οὐ μὴ γένηται ἔτι ἐκεῖ ἄωρος καὶ πρεσβύτης, ὃς οὐκ ἐμπλήσει τὸν χρόνον αὐτοῦ· ἔσται γὰρ ὁ νέος ἑκατὸν ἐτῶν, ὁ δὲ ἀποθνήσκων ἁμαρτωλὸς ἑκατὸν ἐτῶν καὶ ἐπικατάρατος ἔσται.*

53. Ἡσαΐου κε΄ 8-12.

Καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι, καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καὶ αὐτοὶ φάγονται τὰ γεννήματα αὐτῶν· καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι καὶ ἄλλοι ἐνοικήσουσι, καὶ οὐ μὴ φυτεύσουσι καὶ ἄλλοι φάγονται· κατὰ γὰρ τὰς ἡμέρας τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἔσονται αἱ ἡμέραι τοῦ λαοῦ μου· τὰ γὰρ ἔργα τῶν πόνων αὐτῶν παλαιώσουσιν. Οἱ δὲ ἐκλεκτοί μου οὐ κοπιάσουσιν εἰς κενόν, οὐδὲ τεκνοποιήσουσιν εἰς κατάραν, ὅτι σπέρμα εὐλογημένον ὑπὸ Θεοῦ ἐστι καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν ἔσονται. Καὶ ἔσται πρὶν ἢ κεκράξαι αὐτούς, ἐγὼ ὑπακούσομαι αὐτῶν, ἔτι λαλούντων αὐτῶν ἐρῶ· τί ἐστι; Τότε λύκοι καὶ ἄρνες βοσκηθήσονται ἅμα καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα, ὄφις δὲ γῆν ὡς ἄρτον· οὐκ ἀδικήσουσιν οὐδὲ μὴ λυμανοῦνται ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, λέγει Κύριος»[54]. Δηλαδή: Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ χαρῶ γιὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ θὰ εὐφρανθῶ γιὰ τὸν πιστὸ λαό μου. Δὲν θὰ ἀκουσθεῖ πλέον στὴν Ἱερουσαλὴμ φωνὴ κλαυθμοῦ οὔτε κραυγὴ ὀδύνης. Στὴν νέα αὐτὴ ἐποχὴ δὲν θὰ ὑπάρξει ἄνθρωπος μικρῆς ἡλικίας καὶ μεγαλύτερος, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ συμπληρώσει τὸν βιολογικὸ χρόνο τῆς ζωῆς του. Τότε ὁ νέος θὰ εἶναι ἑκατὸν ἐτῶν, ἀλλὰ ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἂν φθάσει στὴν ἡλικία τῶν ἑκατὸν ἐτῶν, θὰ ἀποθνήσκει πρόωρα καὶ θὰ εἶναι ἐπικατάρατος ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ θὰ οἰκοδομήσουν τὶς οἰκίες τους οἱ ἄνθρωποι καὶ θὰ κατοικήσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι σ᾽ αὐτὲς καὶ θὰ φυτεύσουν πλούσιους ἀμπελῶνες καὶ οἱ ἴδιοι θὰ φάγουν τὰ γεννήματα τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν ἀγρῶν τους. Δὲν θὰ οἰκοδομήσουν αὐτοὶ οἰκίες, γιὰ νὰ κατοικήσουν σ᾽ αὐτὲς ἄλλοι, καὶ δὲν θὰ φυτεύσουν ἀμπελῶνες, γιὰ νὰ γεύονται ἄλλοι τὸν καρπό. Οἱ ἡμέρες τῆς

54. Ἡσαΐου ξε΄ 19-25.

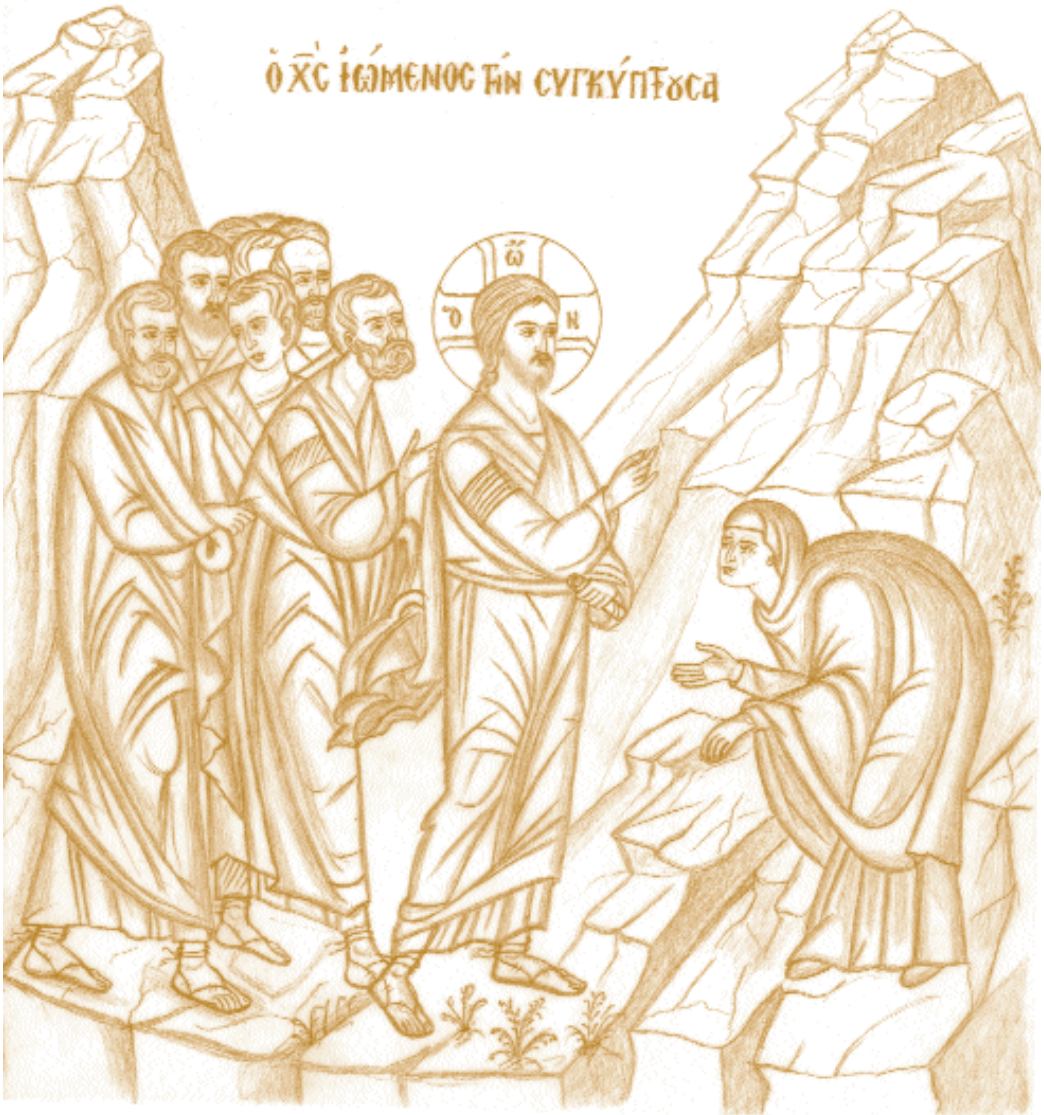
ζωῆς τοῦ νέου λαοῦ μου θὰ εἶναι μακρὲς καὶ πολυχρόνιες, ὅπως πολυχρόνιο εἶναι τὸ ἐν τῷ Παραδείσῳ δένδρο τῆς ζωῆς. Θὰ ἀπολαμβάνουν σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τοὺς καρποὺς τῶν κόπων τους, διότι πολυχρόνια θὰ εἶναι καὶ τὰ ἔργα τους. Οἱ ἐκλεκτοί μου δὲν θὰ κοπιάσουν μάταια, οὔτε θὰ τεκνοποιήσουν πρὸς κατάρα, διότι οἱ ἀπόγονοί τους θὰ εἶναι εὐλογημένοι ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὰ τέκνα τους εὐλογημένα μαζὶ μὲ αὐτούς. Καὶ ἀκόμη, θὰ συμβεῖ σ' αὐτοὺς καὶ αὐτὸ τὸ καλό· πρὶν ἀκόμη κράξουν μὲ τὴν προσευχή τους πρὸς ἐμένα, ἐγὼ θὰ ἀκούω αὐτούς, καὶ ἐνῶ ἀκόμη θὰ μιλοῦν πρὸς ἐμένα, καὶ θὰ ἐκθέτουν τὰ αἰτήματά τους, ἐγὼ θὰ τοὺς διακόπτω καὶ θὰ τοὺς ρωτῶ· τί θέλετε, τί συμβαίνει; Τότε, κατὰ τὴν εὐλογημένη αὐτὴ ἐποχὴ τῆς χάριτος, λύκοι καὶ ἀρνιὰ θὰ βόσκουν μαζί. Τὸ λεοντάρι θὰ τρώγει ἄχυρα ὅπως τὸ βόδι, παύοντες καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνα νὰ εἶναι σαρκοβόρα καὶ θὰ ἐξημερωθοῦν. Ὁ ὄφις μὴ ἔχοντας πλέον δηλητήριο θὰ τρώγει χῶμα σὰν ἀποκλειστικὴ τροφή του καὶ ὄχι πλέον τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ ἄγρια θηρία, οἱ τέως κακοὶ ἄνθρωποι, δὲν θὰ προξενοῦν πλέον καμμία βλάβη στὸ ἅγιο Ὄρος τῆς Σιών, δὲν θὰ κάνουν κανένα κακό, λέγει ὁ Κύριος.

8. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ ἀσθένεια

Ὁ Κύριος «*διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου*»[55]. Δηλαδή: Διῆλθε εὐεργετώντας καὶ θεραπεύοντας, ὅλους ὅσους βασανίζονταν ἀπὸ τὸν διάβολο.

Εἶναι ἄξιο καὶ χρήσιμο νὰ ἀναφερθοῦν οἱ παρατηρήσεις τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ τοῦ ἰατροῦ γιὰ τὸν Κύριό μας, ὅτι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶχε τὴν δύνα-

55. Πράξεων ι΄ 38.

Ὁ ΧΣ ἰώμενος τὴν συγκύπτουσα
Ὁ ὢν

μι νὰ θεραπεύει[56] καὶ ὅτι «*πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας*»[57]. Δηλαδή: Ὅλος ὁ λαὸς ζητοῦσε νὰ τὸν ἐγγίσει, διότι θεία δύναμις ἔβγαινε ἀπὸ αὐτὸν καὶ θεράπευε ὅλους, ὅσοι εἶχαν πίστι σ' αὐτόν.

Στὰ θαύματα θεραπείας ἀνθρώπων μὲ δυσίατες ἀσθένειες, ὁ Κύριος, μᾶς φωτίζει ἐν μέρει, πλὴν ἐπαρκῶς, γιὰ νὰ ἐξηγήσουμε τὸ πρόβλημα τῆς αἰτίας τῆς ἀσθένειας, διανοίγοντας λυτρωτικὰ τοὺς ὁρίζοντες τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως. Ὁ Κύριος σὲ τρεῖς περιπτώσεις θεραπείας ἀσθενῶν ἑρμηνεύει μὲ διαφορετικὸ τρόπο τὸ πρόβλημα τῆς ἀσθένειας καὶ τοῦ πόνου ἑνὸς ἑκάστου.

α΄. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὸ ε΄ κεφάλαιο τοῦ εὐαγγελίου του στοὺς στίχους 2-15 ἀναφέρει τὴν θεραπεία τοῦ παραλύτου τῆς Βηθεσδὰ ἀπὸ τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ θεραπευμένος μετὰ τὴν ἴασί του συνάντησε τὸν Κύριο στὸν Ναό. Ὁ δὲ Κύριος τοῦ ἐπέστησε τὴν προσοχὴ λέγοντάς του τὰ ἑξῆς ἀποκαλυπτικά· «*Ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται*». Τοῦ εἶπε: Πρόσεξε, λοιπὸν νὰ μὴν ἁμαρτάνεις πλέον, γιὰ νὰ μὴ σοῦ συμβεῖ τίποτε χειρότερο ἀπὸ τὴν ἀσθένεια ποὺ εἶχες. Ὁ Κύριος μὲ τὰ λόγια αὐτὰ φανέρωσε στὸν παράλυτο τὴν αἰτία τῆς παραλύσεώς του, ἡ ὁποία τὸν εἶχε κυριεύσει ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη. Συνέδεσε τὴν παράλυσί του μὲ τὶς ἁμαρτίες του ἢ γενικὰ μὲ τὴν ἁμαρτία. Ἔτσι μᾶς δίδαξε, ὅτι μία αἰτία τῆς ἀσθένειας καὶ τοῦ πόνου εἶναι ἡ ἁμαρτία.

Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας τὸ γεγονός, ὅτι ὁσάκις ὁ Κύριος θεράπευε ἀσθενεῖς, προηγουμένως συγχωροῦσε τὶς ἁμαρτίες τους. Αὐτὸ ἔπραξε καὶ στὴν περίπτωσι ποὺ ἀναφέραμε.

56. Λουκᾶ ε΄ 17.

57. Λουκᾶ ς΄ 19.

ϐ΄. Στὴν περίπτωσι τῆς θεραπείας τῆς συγκύπτουσας γυναίκας, ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος στὸν διαμαρτυρόμενο ἀρχισυνάγωγο, ἐπειδὴ θεράπευσε τὴν γυναίκα ἡμέρα Σάϐϐατο καὶ ἐντὸς τῆς Συναγωγῆς, τοῦ εἶπε ἐπιτιμητικὰ καὶ ἐλεγκτικά· «*Ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαϐϐάτῳ οὐ λύει τὸν ϐοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; Ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀϐραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαϐϐάτου;*»[58]. Σημαίνουν δὲ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· ὑποκριτά, ὁ καθένας σας κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαϐϐάτου δὲν λύνει τὸ ϐόδι του ἢ τὸν ὄνο του ἀπὸ τὴν φάτνη καὶ δὲν τὸ πηγαίνει νὰ τὸ ποτίσει; Αὐτὴ δὲ ποὺ εἶναι κόρη καὶ ἀπόγονος τοῦ Ἀϐραάμ, δηλαδὴ ἄνθρωπος καὶ ὁμόφυλος, τὴν ὁποία ἔδεσε ὁ σατανᾶς μὲ τὴν ἀσθένεια, ὥστε ἐπὶ δέκα καὶ ὀκτὼ χρόνια νὰ μὴ μπορεῖ νὰ σηκωθεῖ ὄρθια, δὲν ἦταν πρέπον καὶ ἐπιϐεϐλημένο νὰ λυθεῖ ἀπὸ τὸ μακροχρόνιο αὐτὸ καὶ ὀδυνηρὸ δέσιμο κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαϐϐάτου; Ἐδῶ ὁ Κύριος ἀποδίδει τὴν ἀναπηρία καὶ τὴν ταλαιπωρία τῆς γυναικὸς στὸν διάϐολο.

Ὅπως ὁ Κύριος στὴν προηγούμενη περίπτωσι συνέδεσε τὴν ἀσθένεια μὲ τὴν ἁμαρτία, ἔτσι καὶ σ᾽ αὐτὴ συνδέει τὴν ἀσθένεια μὲ τὸν διάϐολο. Καὶ αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν αἰτιώμεθα, νὰ μὴν κατηγοροῦμε τὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἀρρώστιες μας, τὸν πόνο καὶ τὰ ϐάσανά μας. Ἡ ἀσθένεια, ἡ φθορὰ καὶ τελικὰ ὁ θάνατος δὲν δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὸν Θεό. Εἰσῆλθαν στὴν ζωή μας ὑπαιτιότητί μας καὶ «*φθόνῳ διαϐόλου*» κατὰ τὴν Γραφή. Ὁ Κύριος ἦλθε γιὰ νὰ λύσει τὰ ἔργα τοῦ διαϐόλου καὶ νὰ ἀποδείξει ὅτι εἶναι

58. Λουκᾶ ιγ΄ 10-17.

ἰσχυρότερος τοῦ διαβόλου. Τοὺς δὲ ἀσθενεῖς, τοὺς ἔβλεπε μὲ συμπόνοια καὶ εὐσπλαγχνία. *«Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ»*[59]. Δηλαδή: Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοὺς σπλαγχνίσθηκε, ἄγγισε τὰ μάτια τους, καὶ ἀμέσως αὐτοὶ ἀπέκτησαν τὸ φῶς τους καὶ μὲ εὐγνωμοσύνη πολλὴ τὸν ἀκολούθησαν.

γ. Ὑπάρχει καὶ μία τρίτη περίπτωσις, αὐτὴ τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, τὴν ὁποία μᾶς διηγεῖται ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης σὲ ὁλόκληρο τὸ ἔνατο κεφάλαιο τοῦ εὐαγγελίου του. Ὅταν οἱ Μαθητὲς ρώτησαν τὸν Κύριο γιὰ ποιὸ λόγο ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς γεννήθηκε τυφλὸς καὶ μάλιστα ἀόμματος, χωρὶς μάτια, ὁ Κύριος ἀπάντησε, ὅτι γεννήθηκε τυφλός *«ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ»*[60]. Δηλαδὴ τοὺς εἶπε: (Γεννήθηκε τυφλός) γιὰ νὰ φανερωθοῦν σ' αὐτὸν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Ἑπομένως ἡ τύφλωσίς του ἔγινε, ὥστε ἡ θεραπεία του νὰ ἀποτελέσει σημεῖο ἀποδείξεως τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Τοιουτοτρόπως ὁ Κύριος συνέδεσε τὴν ἀσθένεια καὶ κάθε ταλαιπωρία σωματικὴ μὲ τὴν φανέρωσι τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ. Στὴν προκειμένη περίπτωσι, φανέρωσις τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ θεωρεῖται ἡ ἀποκάλυψις στοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀλήθειας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς Θεὸς καὶ ἡ ἐπιβεβαίωσις τοῦ τρόπου δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου.

Πολλὲς φορὲς στὴν ζωή μας καλούμεθα νὰ γίνουμε ὄργανα φανερώσεως καὶ ἀποδείξεως τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἄλλων θείων ἰδιωμάτων. Μία τέτοια περίπτωσις ἦταν καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος ἐξομολογεῖται ὅτι· *«Τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψε-*

59. Ματθαίου κ΄ 34.

60. Ἰωάννου θ΄ 3.

ων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριο παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται»[61]. Δηλαδή: "Ενεκα τῆς ὑπερβολῆς τῶν ἀποκαλύψεων ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς νὰ μοῦ δοθεῖ ξύλο ἀκανθωτὸ στὸ σῶμα, ἀρρώστια ἀθεράπευτος, ἄγγελος τοῦ σατανᾶ γιὰ νὰ μὲ κτυπᾶ κατὰ πρόσωπο καὶ νὰ μὲ ταλαιπωρεῖ, γιὰ νὰ μὴν ὑπερηφανεύομαι. Γιὰ τὸν πειρασμὸ αὐτὸ τρεῖς φορὲς παρακάλεσα τὸν Κύριο νὰ μοῦ τὸν ἀπομακρύνει. Καὶ μοῦ ἔχει πεῖ ὁ Κύριος· σοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἡ χάρις ποὺ σοῦ δίδω. Διότι ἡ δύναμίς μου ἀναδεικνύεται τέλεια, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀσθενὴς καὶ μὲ τὴν ἐνίσχυσί μου κατορθώνει μεγάλα καὶ θαυμαστά.

Ἑπομένως στὶς ἀσθένειές μας πρωτίστως θὰ πρέπει νὰ διερωτώμεθα· τί ὁ Θεὸς θέλει νὰ φανερώσει μέσῳ τῆς δικῆς μας ταλαιπωρίας καὶ τοῦ πόνου μας; Νὰ εἴμαστε σίγουροι, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μᾶς τὸ φανερώσει. Πάντως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο δὲν πρέπει νὰ διαλάθει τῆς προσοχῆς μας εἶναι τοῦτο· ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει μόνους στὴν ταλαιπωρία μας. Ἀντίθετα μᾶς ἐνισχύει μὲ τὴν χάρι Του, ὥστε νὰ ἀνταποκριθοῦμε ἐπιτυγχάνοντας τὸν βελτίονα σκοπὸ τῆς ἀρρώστιας μας.

Θὰ κλείσουμε τὴν ἀναφορά μας σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μὲ δύο παρατηρήσεις. Ἡ πρώτη εἶναι, ὅτι καὶ τὰ τρία θαύματα τῆς θεραπείας τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ποὺ ἐδῶ μνημονεύθηκαν ἔγιναν ἡμέρα Σάββατο, κατὰ τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ Θεὸς ἀναπαύθηκε ἀπὸ τοὺς κόπους Του, ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς δημιουργίας, ὅπως ἀναφέρει ἡ Ἁγία Γραφή. Ὡστό-

61. Β΄ Κορινθίους ιβ΄ 7-8.

σο διαπιστώνουμε ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐγκατέλειψε οὔτε τὸν κόσμο, οὔτε τὸν ἄνθρωπο στὴν τύχη του. Ἐξακολούθησε νὰ τὸν περιβάλλει μὲ τὴν ἀγάπη Του καὶ τὴν φροντίδα Του. Περισσότερο μάλιστα, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ξέπεσε καὶ ὑποτάχθηκε στοὺς νόμους τῆς παραβάσεως, ποὺ ἦταν ἡ ἀσθένεια, ὁ πόνος, ἡ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος. Μὲ τὴν ἀνάστασί Του ὁ Κύριος ἐλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὶς συνέπειες τῆς πτώσεώς του καὶ τόν *«διεβίβασε»* ἀπὸ τὸν θάνατο στὴν ζωή, ἀπὸ τὴν φθορὰ στὴν ἀφθαρσία.

Ἡ δεύτερη παρατήρησις εἶναι ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος κατενόησε τὸ πρόβλημα τῆς ἀσθένειας τοῦ ἀνθρώπου, μᾶς δίδαξε ὅτι κάθε πόνος σωματικὸς μᾶς συνδέει μὲ τὸν Χριστό: *«Περιφέρομεν πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ»*[62]. Δηλαδή: Ὅπου καὶ ἂν περιοδεύουμε, φέρουμε στὸ σῶμα μας πάντοτε τὶς ὀδύνες καὶ τὸν θάνατο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, γιὰ νὰ φανερωθεῖ στὴν ζωή μας ἡ ζωὴ καὶ ἡ δύναμις τοῦ Ἰησοῦ.

Ὁ χριστιανὸς χαίρεται μὲ τὰ παθήματά του, ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν ἔγραφε φυλακισμένος ἀπὸ τὴν Ρώμη στοὺς χριστιανοὺς τῶν Κολοσσῶν: *«Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ), ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία»*[63]. Δηλαδή: Τώρα δὲ φυλακισμένος καὶ δέσμιος χαίρω γιὰ τὰ παθήματα ποὺ ὑποφέρω πρὸς χάρι σας καὶ ἀναπληρώνω ὅσα δὲν πρόφθασε νὰ πάθει γιὰ σᾶς ὁ Χριστὸς καὶ τὰ ἀναπληρώνω ἐν μέσῳ κόπων καὶ κινδύνων προσφέροντας τὴν σωτηρία στοὺς συνανθρώπους μου. Καὶ ὑφίσταμαι αὐτὰ γιὰ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

62. Πρβλ. Β΄ Κορινθίους δ΄ 10.

63. Κολασσαεῖς α΄ 24.

Ὄχι βέβαια ὅτι εἶναι εὔκολο νὰ ὑπομένει κάποιος τὸν πόνο, τὴν ἀσθένεια, τὴν ἀναπηρία. Παραμένει πάντοτε δοκιμασία ὀδύνης καὶ ἀποτελεῖ ἔνδειξι ἀγάπης νὰ βοηθεῖ κάποιος τὸν πάσχοντα, ὥστε νὰ τὴν ὑπομένει ἐπισκεπτόμενός τον καὶ παρηγορώντας τον. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει *«Ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν»*[64]. Δηλαδή: Ὅσοι ἔχουμε δυνατὴ πίστι ὀφείλουμε νὰ ἀνεχόμαστε τὶς ἀδυναμίες ὅσων ἔχουν ἀδύναμη πίστι καὶ νὰ μὴν κάνουμε ὅ,τι ἀρέσει σ᾽ ἐμᾶς. Καί *«Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν Θεοῦ»*[65], *δηλαδὴ νὰ* δέχεσθε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ὅπως δέχτηκε καὶ σᾶς ὁ Χριστός, γιὰ νὰ δοξάζεται ὁ Θεός.

9. Τά «σημεῖα» τῆς θείας ἐξουσίας

Ὡς σημάδια τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεσσία ἀναφέρονται καὶ οἱ θεραπεῖες τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ ἀναπηρίες καὶ ἀσθένειες.

Ὁ Κύριος ἔδωσε ὡς σημάδια τῆς παρουσίας Του στὸν κόσμο τὰ ἑξῆς:

«Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται»[66]. Δηλαδή: Ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπε σ᾽ αὐτούς· πηγαίνετε νὰ πεῖτε στὸν Ἰωάννη αὐτὰ ποὺ ἀκοῦτε καὶ βλέπετε. Ὅτι τυφλοὶ ἀποκτοῦν τὸ φῶς τους, χωλοὶ θεραπεύονται καὶ περπατοῦν, λεπροὶ καθαρίζονται ἀπὸ τὴν λέπρα καὶ κουφοὶ ἀποκτοῦν τὴν ἀκοή τους,

64. Ρωμαίους ιε΄ 1.
65. Ρωμαίους ιε΄ 7.
66. Ματθαίου ια΄ 4-5.

νεκροὶ ἀνασταίνονται, πτωχοὶ δέ, δέχονται τὴν χαρούμενη ἀγγελία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ὁ Κύριος ἐπαλήθευσε στὸν ἑαυτό Του τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐου περὶ Μεσσίου *«Πνεῦμα Κυρίου ἐπ᾽ ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν»*[67]. Δηλαδή: Πνεῦμα Κυρίου μένει σὲ μένα, διότι μὲ αὐτὸ μὲ ἔχρισε ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπο καὶ μὲ ἔστειλε νὰ κηρύξω στοὺς πτωχοὺς καὶ γυμνοὺς ἀπὸ πίστι ἀνθρώπους τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τῆς λυτρώσεως, νὰ θεραπεύσω αὐτοὺς τῶν ὁποίων ἡ καρδιὰ ἔχει συντριβεῖ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας. Νὰ κηρύξω στοὺς δούλους τῆς ἁμαρτίας τὴν ἄφεσι καὶ τὴν ἀπελευθέρωσι, νὰ χαρίσω ἀνάβλεψι σ᾽ ἐκείνους ποὺ ἔχουν σκοτισμένο καὶ τυφλωμένο τὸν νοῦ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας, νὰ στείλω ὑγιεῖς καὶ ἐλεύθερους ἀπὸ κάθε ἐνοχή ἐκείνους, ποὺ ἔχουν καταπληγωθεῖ καὶ συντριβεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Ὁ Κύριος ἔδωσε ἐξουσία στοὺς μαθητές Του νὰ θεραπεύουν κάθε ἀσθένεια[68]. Ὑπόσχεται ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων θὰ τὸ συνοδεύουν θεραπεῖες ἀσθενειῶν καὶ ἀποκαταστάσεις ἀναπήρων. *«Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν»*[69]. Δηλαδή: Νὰ καὶ τὰ θαύματα ποὺ θὰ κάνουν ὅποιοι πιστέψουν. Μὲ τὴν ἐπίκλησι τοῦ ὀνόματός μου θὰ διώχνουν

67. Λουκᾶ δ΄ 18-19.
68. Ματθαίου ι΄ 1.
69. Μάρκου ιστ΄ 17-18.

δαιμόνια, θὰ ὁμιλοῦν νέες γλῶσσες, καὶ ἂν πιάνουν φίδια στὰ χέρια τους ἢ πίνουν κάποιο θανατηφόρο δηλητήριο, δὲν θὰ παθαίνουν τίποτε· θὰ βάζουν τὰ χέρια τους ἐπάνω στοὺς ἀρρώστους καὶ θὰ τοὺς θεραπεύουν.

Γι᾽ αὐτὸ οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὑπογραμμίζουν πολλὲς φορὲς τὶς θαυματουργικὲς θεραπεῖες ποὺ δείχνουν τὴν δύναμι τοῦ Ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Του καὶ τὴν ἀλήθεια τῆς ἀναστάσεώς Του.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος θεραπεύει τὸν χωλό· *«Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ᾽ ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν· ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν ἠρώτα ἐλεημοσύνην. Ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπε· βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ᾽ αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ Πέτρος· ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειρε καὶ περιπάτει. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρε· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν οἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά, καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει, καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν· ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ»*[70]. Δηλαδή: Κάποια ἡμέρα, ἀνέβαιναν μαζὶ

70. Πράξεων γ΄ 1-10.

ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης στὸν ναό, στὶς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα, τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς. Μπροστὰ στὴν πύλη τοῦ ναοῦ, ποὺ λέγεται Ὡραία, ἔφερναν ἕναν ἄνθρωπο χωλὸ ἐκ γενετῆς καὶ τὸν ἔβαζαν κάθε ἡμέρα ἐκεῖ γιὰ νὰ ζητάει ἐλεημοσύνη ἀπ᾽ αὐτοὺς ποὺ ἔμπαιναν στὸν ναό. Μόλις αὐτὸς εἶδε τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη ποὺ ἦταν ἕτοιμοι νὰ μποῦν στὸν ναό, τοὺς παρεκάλεσε νὰ τοῦ δώσουν ἐλεημοσύνη. Ὁ Πέτρος ἔστρεψε τὸ βλέμμα του σ᾽ αὐτόν, ὅπως καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ τοῦ εἶπε· κοίταξέ μας. Αὐτὸς τοὺς κοίταξε μὲ προσοχή, περιμένοντας κάτι νὰ πάρει ἀπ᾽ αὐτούς. Ἀλλὰ ὁ Πέτρος εἶπε· χρήματα ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ δὲν ἔχω· αὐτὸ ὅμως ποὺ ἔχω, αὐτὸ σοῦ δίνω· στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, σήκω ἐπάνω καὶ περπάτα. Καὶ πιάνοντάς τον ἀπὸ τὸ δεξὶ χέρι τὸν σήκωσε. Ἀμέσως στερεώθηκαν τὰ πόδια του καὶ οἱ ἀστράγαλοί του· μ᾽ ἕνα πήδημα στάθηκε ὄρθιος καὶ ἄρχισε νὰ περπατεῖ. Ὕστερα μπῆκε μαζί τους στὸν ναὸ περπατώντας καὶ πηδώντας καὶ δοξάζοντας τὸν Θεό. Ὅλοι τὸν εἶδαν νὰ περπατεῖ καὶ νὰ δοξάζει τὸν Θεό. Καὶ ὅταν τὸν ἀναγνώρισαν καὶ εἶδαν ὅτι αὐτὸς ἦταν ποὺ καθόταν καὶ ζητιάνευε στὴν Ὡραία πύλη τοῦ ναοῦ, γέμισαν μὲ θαυμασμὸ καὶ κατάπληξι γι᾽ αὐτὸ ποὺ τοῦ συνέβη.

Ὁ διάκονος Φίλιππος ἐνήργησε θεραπεῖες στὴν Σαμάρεια· «*Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο, πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν, καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ*»[71]. Δηλαδή:

71. Πράξεων η΄ 5-8.

Ὁ Φίλιππος, κατέβηκε σὲ μία πόλι τῆς Σαμάρειας καὶ τοὺς κήρυττε ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας. Ὁ κόσμος μὲ μία καρδιὰ πρόσεχε αὐτὰ ποὺ ἔλεγε ὁ Φίλιππος, ἀκούγοντάς τον καὶ βλέποντας τὰ θαύματα ποὺ ἔκανε. Γιατὶ ἀπὸ πολλούς, ποὺ εἶχαν πνεύματα ἀκάθαρτα, αὐτὰ ἔβγαιναν φωνάζοντας μὲ δυνατὴ φωνή, καὶ πολλοὶ παραλυτικοὶ καὶ χωλοὶ θεραπεύτηκαν. Ἔτσι, στὴν πόλι ἐκείνη ἔγινε μεγάλη χαρά.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος θεραπεύει τὸν Αἰνέα· *«Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον»*[72]. Δηλαδή: Ὁ Πέτρος τοῦ εἶπε· Αἰνέα σὲ θεραπεύει ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Σήκω καὶ στρῶσε τὸ κρεβάτι σου. Καὶ αὐτὸς ἀμέσως σηκώθηκε. Ὅλοι ὅσοι κατοικοῦσαν στὴν Λύδδα καὶ στὸν Σάρωνα τὸν εἶδαν καὶ δέχτηκαν τὸν Ἰησοῦ γιὰ Κύριό τους.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος θεραπεύει τὸν χωλὸ τῶν Λύστρων· *«Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς οὐδέποτε περιεπεπατήκει. οὗτος ἤκουσε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλατο καὶ περιεπάτει»*[73]. Δηλαδή: Στὰ Λύστρα εἶδαν νὰ κάθεται ἕνας ἄνθρωπος μὲ παράλυτα πόδια, ὁ ὁποῖος ἦταν κουτσὸς ἐκ γενετῆς· ποτὲ δὲν εἶχε στὴν ζωή του περπατήσει. Αὐτὸς ἄκουσε τὸν Παῦλο ποὺ ὁμιλοῦσε, καὶ ὅταν ἐκεῖνος τὸν κοίταξε καλὰ καὶ εἶδε ὅτι ἔχει πίστι, γιὰ νὰ γιατρευτεῖ, εἶπε μὲ δυνατὴ φωνή· Σή-

72. Πράξεων θ΄ 34-35.
73. Πράξεων ιδ΄ 8-10.

κω ὄρθιος στὰ πόδια σου! Ὁ ἄνθρωπος ἀναπήδησε κι ἄρχισε νὰ περπατάει.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος θεράπευσε, ὅταν ναυάγησε καὶ βγῆκε στὴν νῆσο Μελίτη, τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου ἀπὸ τὸν πυρετὸ καὶ τὴν δυσεντερία· *«Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι· πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. τούτου οὖν γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο· οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν»*[74]. Δηλαδή: Κοντὰ σ᾽ ἐκεῖνο τὸν τόπο ὑπῆρχαν κτήματα τοῦ πρώτου τοῦ νησιοῦ, ὁ ὁποῖος λεγόταν Πόπλιος. Αὐτὸς μᾶς δέχτηκε καὶ μᾶς φιλοξένησε μὲ καλωσύνη τρεῖς ἡμέρες. Τότε συνέβη νὰ εἶναι στὸ κρεβάτι ὁ πατέρας τοῦ Πόπλιου, ποὺ ὑπέφερε ἀπὸ πυρετοὺς καὶ δυσεντερία. Ὁ Παῦλος εἰσῆλθε στὸ δωμάτιό του, προσευχήθηκε, ἀκούμπησε ἐπάνω του τὰ χέρια καὶ τὸν γιάτρεψε. Ὕστερα ἀπ᾽ αὐτὸ ἔρχονταν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀσθενεῖς τοῦ νησιοῦ καὶ θεραπεύονταν. Μᾶς τίμησαν μὲ πολλὲς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καὶ ὅταν φεύγαμε, μᾶς ἐφοδίασαν μὲ ὅ,τι χρειαζόμασταν γιὰ τὸ ταξίδι.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀνάμεσα στὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μνημονεύει καὶ τὸ χάρισμα τῆς θεραπείας· *«Ἑτέρῳ δὲ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, … Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτε-*

74. Πράξεων κη΄ 7-10.

ρον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. … μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι;»[75]. Δηλαδή: Σὲ ἄλλον τὸ ἴδιο Πνεῦμα δίδει ξεχωριστὴ δύναμι πίστεως, σὲ ἄλλον τὸ ἴδιο αὐτὸ Πνεῦμα δίδει τὴν δύναμι τῆς θεραπείας ἀσθενειῶν. … Γι᾽ αὐτὸ στὴν Ἐκκλησία ὁ Θεὸς τοποθέτησε τὸν καθένα στὴν ὡρισμένη του θέσι· πρῶτα ἔρχονται οἱ ἀπόστολοι, σὲ δεύτερη θέσι οἱ προφῆτες, σὲ τρίτη οἱ διδάσκαλοι, καὶ ἀκολουθοῦν οἱ θαυματουργοί, οἱ θεραπευτές, αὐτοὶ ποὺ παραστέκονται στὶς ἀνάγκες, οἱ διαχειριστές, ὅσοι λαλοῦν διάφορα εἴδη γλωσσῶν. … Μήπως ὅλοι ἔχουν χαρίσματα θεραπείας ἀσθενειῶν; Μήπως ὅλοι ὁμιλοῦν γλῶσσες; Μήπως ὅλοι ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ ἐννοοῦν καὶ νὰ ἑρμηνεύουν ξένες γλῶσσες;

10. *«Ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα»*

Ἡ θεραπεία ἀπὸ τὶς ἀσθένειες ἀποτελεῖ ἐγγύησι τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν Ἐκκλησία καὶ δείχνει ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐνεργεῖ μεταξὺ τῶν πιστῶν.

Αὐτὰ ἐπισφραγίζονται στὴν περικοπὴ τοῦ ἀδελφοθέου *«Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ»*[76]. Δηλαδή: Ὑπάρχει μεταξύ σας κάποιος, ποὺ ταλαιπωρεῖται καὶ θλίβεται; Ἂς προσεύχεται, ζη-

75. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 9, 28, 30.

76. Ἰακώβου ε΄ 13-15.

τώντας ἀπὸ τὸν Θεὸ παρηγοριὰ καὶ λύτρωσι. Εὑρίσκεται κάποιος σὲ κατάστασι εὐθυμίας; Ἂς ψάλει, δοξολογώντας τὸν Θεό. Εἶναι κάποιος μεταξύ σας ἀσθενής; Ἂς προσκαλέσει τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἂς προσευχηθοῦν ἐπάνω ἀπ' αὐτὸν καὶ δι' αὐτὸν πρὸς τὸν Θεό, συγχρόνως δὲ ἂς τὸν ἀλείψουν μὲ ἔλαιον στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Καὶ ἡ προσευχὴ αὐτή, ποὺ θὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν πίστι, θὰ θεραπεύσει καὶ θὰ σώσει τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ τὴν σωματικὴ ἀσθένεια. Καὶ θὰ τὸν σηκώσει αὐτὸν ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν κλίνη τῆς ἀσθένειας· καὶ ἂν ὁ ἀσθενὴς ἔχει διαπράξει ἁμαρτίες, οἱ ὁποῖες καὶ προκάλεσαν τὴν ἀσθένειά του, θὰ τοῦ συγχωρηθοῦν ἀπὸ τὸν Θεό.

Ὅσο διαρκεῖ ὁ κόσμος, ἡ ἀνθρωπότητα συνεχίζει νὰ ὑφίσταται τὶς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Κύριος μᾶς δίδαξε ὅτι οἱ ἀσθένειες ἔχουν λυτρωτικὴ ἀξία.

Ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ Κύριος δὲν σηκώνει τὴν ἀσθένεια ἀπὸ ἐπάνω μας, μᾶς δίδει τὴν δύναμι νὰ τὴν ἀντέξουμε.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ περίπτωσις τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὁ ὁποῖος ἐξομολογεῖται: *«Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δυναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰ-*

μι»[77]. Δηλαδή: ῞Ενεκα τῆς ὑπερβολῆς τῶν ἀποκαλύψεων ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς νὰ μοῦ δοθεῖ ξύλο ἀκανθωτὸ στὸ σῶμα, ἀρρώστια ἀθεράπευτος, ἄγγελος τοῦ σατανᾶ γιὰ νὰ μὲ κτυπᾶ κατὰ πρόσωπο καὶ νὰ μὲ ταλαιπωρεῖ, γιὰ νὰ μὴν ὑπερηφανεύομαι. Γιὰ τὸν πειρασμὸ αὐτὸ τρεῖς φορὲς παρακάλεσα τὸν Κύριο νὰ μοῦ τὸν ἀπομακρύνει. Καὶ μοῦ ἔχει πεῖ ὁ Κύριος· Σοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἡ χάρις ποὺ σοῦ δίδω. Διότι ἡ δύναμίς μου ἀναδεικνύεται τελεία, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀσθενὴς καὶ μὲ τὴν ἐνίσχυσί μου κατορθώνει μεγάλα καὶ θαυμαστά. Μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι θὰ καυχῶμαι περισσότερο γιὰ τὶς ἀσθένειές μου, ὥστε νὰ μένω στὴν ταπεινοφροσύνη καὶ γιὰ νὰ κατοικεῖ ἔτσι ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ δοκιμάζω ἐσωτερικὴ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη στὶς ἀσθένειες, στὶς ὕβρεις, στὶς ἀνάγκες, στοὺς διωγμούς, στὶς στενοχώριες, τὶς ὁποῖες ὑφίσταμαι γιὰ τὸν Χριστό. Διότι τότε, μὲ τὴν χάρι τοῦ Χριστοῦ γίνομαι καὶ εἶμαι δυνατός.

῾Ο Κύριος ζητεῖ ἀπὸ τὸν πιστὸ νὰ ἐπισκέπτεται ἀσθενεῖς. *«᾽Ησθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με»*[78]. Γιὰ τοὺς κάμνοντας, προσευχόμαστε συνεχῶς στὴν προσευχή μας ἐκφράζοντες μία ἄλλη προοπτικὴ γιὰ τὸν ἀσθενῆ.

῾Ο ἀσθενὴς δὲν εἶναι ἕνας καταραμένος ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀποστρέφει κανεὶς τὸ πρόσωπό του, ἀλλὰ εἰκόνα καὶ σημεῖο τοῦ ᾽Ιησοῦ Χριστοῦ.

Σημείωσις: Οἱ χρονολογίες καὶ οἱ λοιπὲς πληροφορίες τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τῶν βασιλέων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῶν προφητῶν καὶ τῶν λοιπῶν θρησκευτικῶν προσωπικοτήτων, ἐλήφθησαν ἀπὸ τὸ ἔργο «ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ» τοῦ Γ. Κωνσταντίνου, ἔκδοσις δευτέρα ἐν Κωνσταντινοπόλει 1890.

77. Β΄ Κορινθίους ιβ΄ 7-10.
78. Ματθαίου κε΄ 36.

Ἐπίλογος

«Ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν
ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»

Αὐτὴ εἶναι ἡ ὕψιστη φιλοσοφία καὶ κατὰ Θεὸν
σοφία τοῦ πιστοῦ.

Έκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Αριάνου 12-16, 116 36 Αθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7023
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr